Digitized by Google

Digitized by Google

BIJZONDERHEDEN OVER JAPAN.

I.

Digitized by Google

Digitized by Google

Printed by Thomas Fisher
for Thomas Hodgkin
1825

Poems

by
Thomas Hodgkin

Printed by Thomas Fisher
for Thomas Hodgkin
1825

Inst. of Jap. Studies

gift of
Inst of Japanese Studies
7-6-39
39-51745
2V

895.63
T539
v.1

COLUMBIA
UNIVERSITY
LIBRARY

Digitized by Google

BERIGT

WEGENS DE HANDSCHRIFTEN

VAN DEN HEER TITSINGH,

DOOR

DEN HEER NEPVEU,

den Franschen *Uitgever.*

Steeds was mijne aandacht bij voorkeur gevestigd op werken, die de zeden en gewoonten van onderſcheidene Natiën ophelderen, en ik verzuimde geene gelegenheid, in kennis te geraken met verlichte Reizigers, *van* welken ik echte berigten daaromtrent kon erlangen. Ik beſchouwde het dus als eene der gelukkigſte omſtandigheden mijns levens, dat de Heer TITSINGH mij de eere bewees, zich wegens den druk en de uitgave zijner talrijke handſchriften tot mij te wenden. Hij overhandigde mij eerst het werk *Nipon-o-day-tche-lan*, of *verkorte Jaarboeken der Dairis*, zijnde de geestelijke Keizers van *Japan*, en de *Geſchiedenis der Djogouns*, of wereldlijke Vorſten, door de *Europeanen Keizers* genoemd, en de eigenlijke gebieders des lands, met platen, door hem zelven vervaardigd. Niettegenſtaande het drooge van tijdrekenkundige

Digitized by Google

kortbegrippen, las ik toch die der *Dairis* met veel genoegen, en gaf het den Heere TITSINGH terug, met betuiging mijner gereedheid, om het werk uit te geven. Eene ziekte, die niet doodelijk zou geweest zijn, wanneer de Heer TITSINGH den raad zijner vrienden gevolgd, en de hulp der Geneesheeren ingeroepen had, eindigde een eervol leven, gedeeltelijk aan hooge posten van beſtuur onder de *Nederlandſche* Regering, gedeeltelijk aan de letteren, de wetenſchappen, en eene geregelde briefwisſeling met de kundigſte mannen in *Europa* toegewijd. In de hoop, van eenige zijner kostbare handſchriften, en de oorſpronkelijke teekeningen magtig te worden, die de Heer TITSINGH, gedurende een veertienjarig verblijf in *Japan*, had verzameld, begaf ik mij op de verkooping zijner goederen, die eenige maanden na zijnen dood (hij overleed in Maart 1812) plaats had. Tot mijne groote verwondering en teleurſtelling werd er niets te koop aangeboden, dan eenig gewoon huisraad, en enkele artikelen van *Chineesch* ſlotemakerswerk. Zoo vergingen er zes jaren, zonder eenig vooruitzigt, dat ik immer de handſchriften zou erlangen, waarin ik zoo veel belang ſtelde. Eenige wenken, die ik van den Heer LANGLÈS ontving, gaven mij in

Digitized by Google

1818 den ſleutel tot de belangrijke verzameling, die, zes jaren te voren, mijne nieuwsgierigheid zoo zeer opgewekt had. In 't kort, ik werd kooper van alle de teekeningen, ſchilderijen en handſchriften in de *Japanſche*, *Nederduitſche*, *Franſche* en *Engelſche* talen, alsmede van eenige der zeldzaamheden, die den Heer TITSINGH hadden toebehoord, en waarvan eene lijst achter dit Deel is gevoegd. Voorheen was een uitvoerig verſlag daarvan gegeven in 1814, in het vier en twintigſte Deel der *Annales des Voyages*, voorafgegaan door de volgende aanmerkingen:

„ De verzameling, door den Heer TITSINGH gevormd, bevat bouwſtoffen voor eene nieuwe *ſtaatkundige*, *burgerlijke*, *aardrijks-* en *natuurkundige Geſchiedenis van Japan*. Dezelve verdient allezins de aandacht van alle Regeringen, die belang ſtellen in de vermeerdering van nuttige kundigheden. Zij dient vooral de opmerking dergenen tot zich te trekken, wier ſtaatkundige en handelsbelangen hun eene regelmatige gemeenſchap met *Japan* wenſchelijk maken. Wij twijfelen niet, of *Engeland*, *Holland* of *Rusland* zouden zich gaarne deze verzameling willen toeëigenen; doch gelukkig is dezelve in handen van eenen *Franschman*, naijverig op de

eer van zijn land, en die verlangt deze kostbare bouwſtoffen tot de ſtichting van een letterkundig gedenkſtuk in zijne eigene taal te beſteden.

„ Om den lezer in ſtaat te ſtellen het gewigt van dit werk te beoordeelen, voeg ik hierbij het uittrekſel van eenen brief des Heeren TITSINGH zelf, over deze handſchriften, aan den Ridder WILLIAM MARSDEN, gedagteekend 20 October 1809.

Mijnheer!

„ „ Ontvang mijnen opregten dank voor uw vriendelijk aandenken.

„ „ De Heer GOLDSMITH heeft mij den inhoud van uwen brief medegedeeld. Het doet mij veel genoegen daaruit te beſpeuren, dat de gezondene papieren u alle wel ter hand zijn gekomen, en dat gij u daarmede wel wilt belasten, tot de zoo gewenschte Vrede derzelver lot zal beſlisſen.

„ „ Ik zend u hierbij de eerſte drie Deelen van de *Nipon-o-day-tche-lan*, of *Jaarboeken* der *Dairis* van *Japan*. Ik zou u alle de zeven Deelen, waaruit het werk beſtaat, te gelijk gezonden hebben, maar de noodzakelijkheid, om de *Franſche* en *Engelſche* vertalingen te doen overeenſtemmen, die ik beide te gelijk denk uit te geven, heeft mij belet alle de

ze-

zeven Deelen te zenden. Het overige zal binnen weinige maanden volgen, wanneer ik de *Franſche* vertaling zal hebben voltooid.

„ „ Het begin van de Jaarboeken der *Dairis*, gelijk dat van de Geſchiedenis der oude, en zelfs van eenige hedendaagſche Natiën, is verbazend droog: maar de ſtof wordt van lieverleede belangrijker, zoo als gij uit mijn volgende pakje zult zien. Niettegenſtaande de dikke nevelen, welke den oorſprong der *Japannezen* bedekken, verſpreidt nogtans een onafgebroken verſlag der merkwaardige gebeurtenisſen, die onder de verſchillende *Dairis*, ſedert het jaar 660 *vóór* de Christelijke jaartelling, hebben plaats gehad, een groot licht over de nog in *Japan* heerſchende gewoonten, en bewijst onwederſprekelijk, dat de *Japannezen* een beſchaafd Volk waren vóór het beſtaan der tegenwoordige *Europiſche* Natiën, of althans terwijl deze nog in ruwe barbaarschheid verkeerden.

„ „ Hoezeer ik tegenwoordig zeer gezond ben, doet echter de onzekerheid des levens, en een vurig verlangen om alles, wat ik over *Japan* verzameld heb, af te vertalen, mij zeer druk aan mijne opgenomene taak werken. Somtijds ben ik in verzoeking, op mij zelven toe te paſſen, hetgeen

CICERO in zijne Verhandeling over den ouderdom zegt, wanneer hij CATO invoert, ſprekende met LÆLIUS en SCIPIO, en dezelfde opmerking makende ten opzigte van den grooten FABIUS, als ik doen mag ten aanzien der *Japannezen: Quorum ſermone tam cupidé fruebar, quaſi divinarem id, quod evenire poſſet, me extincto, fore unde diſcerent neminem* (1).

„ „ Ik bezit de kunst van voorzeggen niet, en kan dus niet voorſpellen, wat te eenigen tijde nog gebeuren mag: maar het is eene daadzaak, en ik durf beweren, al moest ik voor verwaand gehouden worden, dat er tegenwoordig in *Europa*, buiten mij, niemand is, die eene getrouwe Geſchiedenis en eene omſtandige beſchrijving kan geven van de zeden en gewoonten eens Volks, hetwelk hier weinig bekend is, en zulks nogtans in zoo vele opzigten verdient." "

„ De

(1) *Cic. de Senect.* c. 4. *Cujus ſermone ita tum cupidé fruebar, quaſi jam divinarem id, quod evenit, illo extincto, fore unde diſcerem neminem.* „ Van wiens gezelſchap ik toen zulk een „ gretig gebruik maakte, als of ik reeds raadde, wat er gebeurd „ is, dat na zijnen dood er niemand zou zijn, van wien ik leeren „ kon."

„ De talrijke bouwſtoffen, door den Heer TITSINGH verzameld, bewijzen dat deze ijverige en kundige Gezant geenszins te verwaand was. Geen vroeger Reiziger, behalve KÄMPFER (van wiens waarheidsliefde TITSINGH eene gunſtige getuigenis geeft), bezat *zoo* vele middelen, om echte berigten over *Japan* te verzamelen. Wijlen de Heer CHARPENTIER COSSIGNY, die zich te *Chinſurah* bevond, terwijl de Heer TITSINGH aldaar Gouverneur was, ſpreekt van hem in de volgende bewoordingen in zijn *Voyage au Bengale*, in 1799 te *Parijs* uitgegeven:

„ „ De Heer TITSINGH gaat voort met zijne verzamelingen omtrent *Japan* te vermeerderen, door de vriendelijkheid van eenen *Japanſchen* Prins, ſchoonvader van den regerenden Keizer, eenen man, die brandt van liefde tot kennis in alle vakken, met wien hij geregelde briefwisſeling onderhoudt, en die hem alle de vereischte berigten voor zijne oogmerken geeft. De *Engelſchen* te *Calcutta* hebben hem twee *lak ropijen* (*f* 250,000) voor zijne handſchriften geboden, die hij geweigerd heeft. Hij zegt mij, dat hij deze werken ten geſchenke beſtemt voor zijn' broeder in *Holland*." "

Hetgeen zeer veel bijdroeg tot vermeerdering der kundigheden omtrent *Japan*, die de Heer TITSINGH in veertien jaren kon opzamelen, was de gemakkelijkheid, waarmede verſcheidene *Japannézen* het *Nederduitsch* ſpraken en ſchreven. De ſchoonvader van den regerenden Keizer en vele andere Edelen muntten hierin uit. De Heer TITSINGH, die *hunne* taal dóór en dóór verſtond, had dus een dubbel middel, om zich van de regte meening van alles, wat hem mondeling of ſchriftelijk werd medegedeeld, te verzekeren. Degenen, die gelegenheid hadden hem te leeren kennen, en onder anderen de Heer DE GUIGNES, die hem op zijn Gezantſchap naar den *Chineeſchen* Keizer KIENLONG verzelde, dragen getuigenis van de juistheid zijner opmerkingen, en de zedigheid, waarmede hij zich aan de beoordeeling der Geleerden van onderſcheidene Akademiën onderwierp. Het is dus met een volkomen vertrouwen op de echtheid der oorſpronkelijke werken, en op de getrouwheid der vertalingen van den Heer TITSINGH, dat ik hier een gedeelte zijner belangrijke voortbrengſelen aan het Publiek durf aanbieden.

VOOR-

VOORBERIGT

DES NEDERDUITSCHEN

VERTALERS.

Wij deelen hier aan ons Publiek een werk mede, hetwelk niet misſen kan, deszelfs belangſtelling op te wekken. Het is gevloeid uit de pen van eenen Nederlander, *doch wien het niet vergund werd, zijne ſchatten van kunde en vlijt in 't Vaderland over te brengen, daar hij in het oogenblik der* Franſche *wereldheerſchappij te* Parijs *overleed. De Heer* TITSINGH, *een hoog ambtenaar van ons oud Beſtuur der* Oostindiſche Maatſchappij, *en het Opperhoofd, gedurende eene reeks van jaren, van het eenige plekje in 't Oosten, waar ons nog uitſluitend de handel vergund is, in* Japan,

over-

overtrof, door ongemeene naarſtigheid in het verzamelen, en bekwaamheid in het rangſchikken der bouwſtoffen, die zich hem zoo rijkelijk aanboden, alle zijne voorgangers. Hij zou, ware hem langer leven vergund geweest, Nederland *hebben gewroken van den blaam, als of het opzettelijk, uit verachtelijk handelsbelang, de kennis der Oosterlanden verdonkerde. De lange lijst zijner handſchriften, teekeningen en ſchilderijen, achter dit Deel gevoegd, zal genoegzaam doen zien, wat onze voortreffelijke landgenoot reeds in dat vak had verzameld. Doch het mogt hem niet gebeuren, zijne ſchatten, volgens zijne uitdrukkelijke begeerte, in 't Vaderland te zien overgebragt, hoezeer hij daarvoor, met zeldzame edelmoedigheid, een' verbazenden ſchat had geweigerd* (*zie het Berigt van den Heer* NEPVEU, *bladz.* IX). *Alle, ook de* Nederduitſche *handſchriften, geraakten — door welke omſtandigheid wordt ons niet gemeld — zes jaren na 's mans dood, in handen van den zoo even genoemden* Franſchen *Uitgever. Het*

is

is ons onbegrijpelijk, door welke noodlottigheid Nederlandſche *liefhebbers (waarvan er toch ſommige den man, althans het onderwerp, waarover hij ſchreef, moesten kunnen waarderen), tot nog* vijf *jaren na onze Omwenteling dien ſchat bij den vreemdeling lieten — tot het te laat was. Hoe het zij,* Frankrijk *was in het ongeſtoorde bezit dezer kunst- en letterſchatten, en men mogt van dáár de uitgave te gemoet zien. Dit is echter niet gebeurd. Door een zeker al te verleidelijk bod, dan dat de naijver voor de* Nationale *eer (zie het Berigt van den Heer* NEPVEU, *bladz.* V, VI) *daartegen beſtand was, heeft de* Engelſche *Uitgever deze verzameling weten magtig te worden. Wij zijn, na vele naſporingen te dezen aanzien, ten minſte verzekerd, dat er geen* Fransch *Origineel van de* „ Bijzonderheden over Japan" *is in het licht verſchenen, hoezeer de* Engelſche *Uitgever, in zijne voorafſpraak aan het Publiek, van eenen* French publisher and editor *gewaagt. Wij moesten ons dus, zeer onzes ondanks, al weder tot*

eene

eene afgeleide beek, de Engelſche *vertaling, vervoegen; want beter, zich* in dit geval *met eene Vertaling te behelpen, dan op* Nederland *de ſchande te laten rusten, dat het niet alleen den aankoop van* TITSINGH'S *onwaardeerbare ſchatten verzuimd heeft, maar ook van* TITSINGH *niets in zijne taal bezit. De Vertaler bejammert te meer zijne taak, daar hij nu veel, hetwelk de Heer* TITSINGH *reeds in het* Nederduitsch *had gezegd, uit ééne, misſchien uit twee overgietingen weder in onze moederſpraak moet overbrengen, zekerlijk anders, en minder goed, dan de Heer* TITSINGH *het zou gezegd hebben. Dan dit zij zoo:* Nederland *moest, vooral in het oogenblik van de oprigting eener Handelmaatſchappij naar het Oosten, niet verſtoken blijven van zulke belangrijke bouwſtoffen tot de kennis van* Japan, *als hier worden geleverd. Indien toch de naauwkeurige kennis der zeden van een land aan allen, die derwaarts handel drijven, zeer nuttig is, zoo is dit meer nog dan elders het geval met* Japan; *een Rijk,*

waar

waar alles op plegtigheden berust, en dezelve met godsdienſtigen eerbied ook de kleinſte bijzonderheden des levens beſturen. Wij zijn dus ook te rade geworden, de orde, in de Engelſche *uitgave gevolgd, eenigzins te veranderen, en niet met het* hiſtoriſche *gedeelte* (*de* geheime gedenkſchriften *der* Djogouns *of* wereldlijke Keizers), *maar met de* huwelijks- *en* begravenisplegtigheden *te beginnen, te meer, omdat zich voor deze laatſte eene korte, maar belangrijke* inleiding, *door den Schrijver zelven, bevindt, die ons terſtond op het ſtandpunt plaatst, waaruit men dit werk moet beoordeelen, en tevens eenige ſtalen mededeelt van de toenemende zucht der* Japannezen *voor de kennis van hetgeen zich buiten hun Rijk bevindt, en van hunne vorderingen in de* Nederduitſche *taal. De zamenhang verliest bij deze verſchikking niets. De ſtukken ſtaan geheel op zich zelve.*

Wij zien uit den Brief van den Heer TITSINGH, *die zich in het Berigt van den Heer* NEPVEU *bevindt, dat hij eenige papieren, en al-*

althans de drie eerſte Deelen zijner vertaling van de Geſchiedenis der Dairis, *naar* Engeland *opgezonden had aan den beroemden beſchrijver van* Sumatra *en uitgever van* MARCO-POLO, WILLIAM MARSDEN. *Het is te hopen, dat de* Engelſche *Uitgever in bezit dezer ſtukken zal zijn, althans toegang tot dezelve zal hebben, om daaruit het algemeen belangrijke aan het Publiek te kunnen mededeelen. De* thans *voorhanden voorraad levert in onze vertaling ſtof voor twee boekdeeltjes op, waarvan het tweede omtrent dezelfde uitgebreidheid zal hebben als dit. De platen zijn naauwkeurig naar de oorſpronkelijke gevolgd, en wij hebben getracht (om het werk niet al te zeer te bezwaren) de belangrijkſte te kiezen.*

Het tweede Deel zal terſtond met de Geheime Gedenkſchriften *der wereldlijke Keizers van* Japan (*uit handſchriften, die van hand tot hand rondgaan, en niet gedrukt mogen worden*) *beginnen.*

BIJ-

BIJZONDERHEDEN

OVER

JAPAN,

DOOR DEN HEERE TITSING.

EERSTE DEEL.

Inleiding tot de beſchrijving van de huwelijksplegtigheden der Japannezen.

Ter voldoening aan het dringende verzoek van het *Bataviaſche Genootſchap der Wetenſchappen*, heb ik zeer naauwkeurige onderzoekingen gedaan nopens de huwelijksplegtigheden der *Japannezen.* Daar het onmogelijk is, zich daarvan een juist denkbeeld te maken uit het bloote verſlag van een' vreemdeling, zoo heb ik liever verkozen een werk, in het land zelve gedrukt, te vertalen, en de noodige opheldéringen daar tusſchen te voegen. Dit werk, hetwelk ook in kleine bijzonderheden treedt, zou den Lezer kunnen doen denken, dat de *Japannezen* de gewigtigſte dingen in een' vloed

van kleinigheden verſtikken; maar, eer hij zulk een voorbarig oordeel over eene Natie velle, die in beſchaafdheid voor geene der uitſtekendſte Natiën van *Europa* onderdoet, dient hij haren tegenwoordigen toeſtand, en ten minſte iets van hare Geſchiedenis te kennen.

Bij de eerſte aankomst der *Nederlanders*, in 1609, mogten de *Japannezen* nog vreemde landen bezoeken. Hunne ſchepen, hoewel ſlechts in den vorm der *Chineeſche* jonken gebouwd, tartten moedig de ſtormen. Hunne kooplieden waren over de voornaamſte landen van *Indië* verſpreid; zij hadden bedrevene zeelieden en ondernemende handelaars. In een land, waar de lagere klasſen ſlechts door aanhoudenden arbeid den kost kunnen winnen, waren duizende *Japannezen* gereed, buiten 's lands een beſtaan te zoeken, niet zoo zeer door verlangen op winst, als uit hoofde van het zekere uitzigt, hunne nieuwsgierigheid te zullen voldoen met vele in hun land onbekende voorwerpen.

Deze ſtaat van zaken bragt ſtoute en geoefende zeelieden, en tevens ſoldaten voort, die voor de dapperſte Natiën van *Indië* niet behoefden te wijken.

De *Japannezen*, van kindsbeen af gewoon, de berigten te hooren van de heldhaftige daden hunner voorouderen, in dien vroegen leeftijd reeds

reeds hun eerſte onderwijs uit de jaarboeken, waarin die daden vermeld worden, te ontvangen, zogen, om zoo te ſpreken, de bedwelmende roemzucht met de moedermelk in, en de krijgskunst werd hunne geliefkoosde oefening. Zulk eene opvoeding heeft, in alle eeuwen, helden gekweekt: zij heeft bij de *Japannezen* dien trots opgewekt, welke aan alle de ſchrijvers over hun land, als de kenſchetſende eigenſchap dier Natie in 't oog liep.

Daar zij dus een diep gevoel hebben van de minſte beleediging, welke niet dan met bloed kan worden afgewasſchen, zijn zij te meer geneigd, elkander in den omgang met den grootſten eerbied te behandelen. De zelfmoord is bij hen, wanneer zij ſchande of vernedering hebben ondergaan, algemeen in zwang; immers hij ſpaart hun de ſchande van door anderen te worden geſtraft, en geeft den zoon het regt, om zijns vaders post te behouden. Gelijk het bij ons een vereischte van eene goede opvoeding is, in zekere ligchaamsoefeningen bedreven te zijn, zoo is het in *Japan* een onmisbaar vereischte, voor ieder' perſoon van geboorte of rang, om tot ambten en waardigheden te geraken, dat hij zich als een fatſoenlijk man — den buik kan openſnijden. Wel te vorderen in deze kunst, die de oefening van vele ja-

ren vereischt, is een hoofdpunt in de opvoeding der jeugd. In een land, waar ſomtijds een geheel geſlacht in het wangedrag van een van deszelfs leden wordt medegeſleept, en waar het leven van een ieder dikwijls van eene oogenblikkelijke dwaling afhangt, is het volſtrekt noodzakelijk, den toeſtel tot zelfmoord gedurig bij de hand te hebben, ten einde de ſchande te ontſnappen, die zij veel meer vreezen dan den dood. De bijzonderheden der gedurige onlusten, waarvan hunne jaarboeken ſpreken, en de berigten van de eerſte veroveringen der *Nederlanders* in *Indië*, geven de ſtelligſte bewijzen van den moed der *Japannezen*. De latere wet, die alle landverhuizing verbiedt, en *Japan* voor den vreemdeling ſluit, moge het *voedſel* voor hunnen onverſaagden aard hebben weggenomen, maar heeft dien niet verſtikt; nog zou het minſte gevaar voor hun land hunnen moed opwekken, en in lichtelaaije vlam doen ontbranden: de burger zou weldra in een' held veranderen.

De uitroeijing van den *Roomſchen* Godsdienst, en de verdrijving der *Spanjaarden* en *Portugeezen*, veroorzaakte in *Japan*, gedurende een aantal jaren, verſchrikkelijke tooneelen. De bloedige oorlogen, welke wij *Hollanders* met deze twee Volken destijds te voeren hadden, die

die, met verkeerden en onberaden ijver, het Christendom wilden voortplanten, en ons verſchil van Godsdienst als *Protestanten*, verſchafte ons de vrijheid van handel in *Japan*, uitſluitend van alle andere *Europiſche* Natiën. De *Japannezen*, beſpeurende dat men van den kant der Roomschgezinden en hunne talrijke bekeerlingen gedurige opſtanden te vreezen had, zagen geene kans om het kwaad met wortel en tak uit te roeijen, dan zich tot de *Nederlanders* te vervoegen, wier vlag toen de ſchrik was der *Indiſche* zeeën.

De ſtoute in hechtenisneming van den Gouverneur NUYTS te *Tayoan*, op het eiland *Formoſa*, door eenige *Japannezen*, toonde der *Japanſche* Regering, dat het punt van eer haar in duizend onaangenaamheden kon wikkelen, om beleedigingen te wreken, aan hunne onderdanen, hetzij op zee of in vreemde landen, aangedaan. Het beſluit van den wereldlijken Keizer of *Djogoun*, hetwelk de wapenen van het volk van *Sankan* verbeurd verklaarde, kwetſte de ijdelheid der *Japannezen*. Tallooze kwaaddoeners werden zeeroovers, om de ſtraf hunner misdaden te ontduiken, en plunderden de kusten van *China*, waarover de Regering vele klagten van den *Chineeſchen* kant moest hooren. De negen *Japanſche* ſchepen, destijds met vrij-

brieven van den *Djogoun* handel drijvende, moesten *Hollandſche* paspoorten en vlaggen hebben, zoowel wanneer zij *Chineeſche* kapers, als wanneer zij onze ſchepen ontmoetten, die op de *Spanjaarden* van *Manilla* of de *Portugeezen* van *Macao* jagt maakten. Het verblijf van *Japannezen* in vreemde landen hield bij hunne Regering nog altijd de vrees levendig, dat zij het Pausdom nooit geheel zou kunnen uitroeijen. Deze verſchillende bedenkingen haalden den *Djogoun*, in het twaalfde jaar der *nengo quanje* (1631), over, om elken *Japannees*, die het land zou verlaten, *des doods ſchuldig te verklaren*; tevens nam men de krachtdadigſte maatregelen, om het bouwen van ſchepen te beletten. De eenige vaartuigen, die nog geoorloofd bleven, waren zoo klein, dat zij de kust niet zonder blijkbaar gevaar konden verlaten.

Dus afgeſneden van alle andere Natiën, omgeven door eene zee, die aan ſnel opkomende en hevige orkanen is blootgeſteld, en waarin vijandelijke ſchepen rondkruisten, bepaalden de *Japannezen* zich van lieverleede geheel tot hunne eigene binnenlandſche zaken. Hunne achting voor de *Nederlanders* daalde trapsgewijs; en de verplaatſing onzer faktorij van *Firando* naar *Nangaſaki*, in 1640, gaf aan onzen in-

vloed

vloed een' doodelijken ſlag. De hoofdoogmerken dier verplaatſing waren: 1) eenige hulp te verſchaffen aan de inwoners van *Nangaſaki*, die, ſedert de verdrijving der *Spanjaarden* en *Portugeezen*, al meer en meer tot armoede vervielen; 2) ons meer in afhankelijkheid te houden, door ons onder het opzigt *hunner* bevelhebbers te plaatſen. Tot behoud van onzen handel onderwierpen wij ons geduldig aan de vernieling onzer nieuwgebouwde pakhuizen, de zware kosten der verhuizing, en de opſluiting in het eiland *Descima*, waar de *Portugeezen* te voren hunne gebouwen hadden, en hetwelk wij te voren, ſpotsgewijs, hunnen *kerker* genoemd hadden. *Deze* vernedering, waaraan wij ons onderwierpen, gaf den *Japannezen* een blijk, dat zij ons nog willekeuriger zouden kunnen behandelen.

Daar zij geen denkbeeld hebben van de Regeringen van *Europa*, en niet weten, dat de magtigſte Rijken aldaar hunne grootheid en de ſtevigheid hunner magt alleen aan den gezegenden *invloed* des koophandels verſchuldigd zijn, verachten de *Japannezen* het koopbedrijf, en beſchouwen den landman en handwerker als nuttiger leden der maatſchappij, dan den koopman. De weinige achting, die men ons nog betoonde, verdween eindelijk geheel, toen de

zeeroover COXINGA het eiland *Formoſa* innam. COXINGA, een inboorling van *Firando*, en dus een geboren *Japannees*, verzocht onderſteuning bij het hof van *Jedo* tegen de *Chinezen* (die toen juist onder de heerſchappij der *Mantchoux* waren vervallen). MIKO-NO-KOMON-SANA, overgrootvader van den Vorst van *Firando* in mijnen tijd, onderſteunde hem met al zijnen invloed. Doch de *Djogoun* verwierp dit aanzoek, daar hij zich met *China* in geene geſchillen wilde ſteken. COXINGA tastte intusſchen de *Chinezen* op het eiland *Formoſa* aan, en keerde gelijktijdig zijne wapenen tegen ons (1). Hoewel niet openlijk begunſtigd, werd hij nogtans, volgens onze Archiven, door de *Japanſche* Politie in 't geheim aangemoedigd, daar de Regering geene acht gaf op onze klagten, alzoo zij ons op *Formoſa* ongetwijfeld als al te gevaarlijke naburen beſchouwde, en *Japan* niet voor veilig hield, zoolang het Rijk van dien kant aan de aanvallen van een ondernemend volk zou blootſtaan. De kwellingen, die men ons ſedert aandeed, hebben de *Oostindiſche* Maatſchappij meermalen doen den-

(1) Het is in dezen oorlog, dat de edele ANTONIUS HAMBROEK zich aan zijnen pligt en het Vaderland opoſferde. *Vert.*

denken om de faktorij op *Japan* op te breken. Eenige *Japannezen*, die de *Nederlanders* genegen waren, raadden ons, hunne Regering daarmede te bedreigen, en onzen invloed door de herovering van *Formoſa* te herwinnen. Het eerſte werd met eenige vrucht beproefd; tot het laatſte waren wij te zwak.

Sedert het ſmoren van den opſtand te *Arima* en *Simabarra*, in 1638, is de rust des Rijks niet geſtoord geworden noch door de poging van JUINO DSOSITS en MARBASI FIUIA, in 1654, noch door die van JAMAGATA DAYNI, in 1767, waarvan ik de bijzonderheden in de *geheime gedenkſchriften* der *Djogouns* zal mededeelen (1). Bij het begin van het regerende Stamhuis maakte de Regering inrigtingen, dienſtig tot het behoud van het welvaren des Staats, het geluk des volks, en het behoud der orde. De werkzame geest der *Japannezen* moest wel, in plaats der verbodene, nieuwe voorwerpen zoeken, en langzamerhand vestigde zich hunne aandacht op de vastſtelling van alle de pligtplegingen, die aan elkeen in de verſchillende omſtandigheden des levens verſchuldigd zijn: zoodat ieder eene naauwkeurige regelmaat van gedrag zou hebben jegens alle andere perſonen van

(1) Welke men in het tweede Deel zal vinden.

van de hoogſte tot de laagſte klaſſe. Deze zeer in bijzonderheden loopende inrigtingen zijn gedrukt: anders zou een lang leven naauwelijks volſtaan kunnen, om alle die formaliteiten te kennen.

Het beroep van krijgsman wordt, zoo als wij hebben opgemerkt, door de *Japannezen* als het edelſte van allen beſchouwd; men moedigt derhalve de jongens van hunne vroegſte jaren af tot hetzelve aan, zoo door eene daartoe ſtrekkende opvoeding, als door het vlaggenfeest, hetwelk den vijfden der vijfde maand wordt gehouden. Naarmate zij ouder worden, beoefenen zij de Geſchiedenis van hun land, en leeren de pligten der onderſcheidene ſtanden, waarin de zonen geregeld hunne vaderen opvolgen. Ook leggen zich allen, die boven de lagere klaſſen uitſteken, op de *Chineeſche* taal toe, doch maken daarin zelden groote vorderingen. Vermits nogtans hunne beste werken in die taal geſchreven zijn, wordt het voor fatſoenlijke lieden ſchande geacht, daarvan onkundig te zijn. De voorſchriften van KON-FOUTSÉ (CONFUCIUS) worden, ſinds eeuwen, in openbare ſcholen uitgelegd en behandeld. Sedert onheugelijke tijden hebben de *Japanners* de *Chinezen* als hunne meesters geëerd, en hunne grootere geleerdheid erkend. Tot hen gingen zij,

zij, gedurende verſcheidene eeuwen, om hunne opvoeding te voltooijen, en kundigheden op te doen. Na het verbod van buitenlandſche reizen is het eenige, hetwelk hun overblijft, de beoefening der *Chineeſche* werken, die zij zeer gretig opkoopen, vooral ſedert de ijver der Zendelingen, door de mededeeling der drukkunst, hun een' nieuwen prikkel tot de beoefening der letteren heeft bijgezet.

Eenige onzer tolken waren wel bedreven in de Geſchiedenis van *China* en *Japan*. Onder de meest uitſtekende, in dit opzigt, behooren: JOSIO-KOSAK, NAMOURA-MOTOISERA, NARIBAJASI-ZIUBI, NARIBASI-ZENBI, NISI-KITSROFE, FOLI-MONSURO en MATSMOURA-JASNOSIO, die, bij mijn vertrek, voogd van den Vorst van *Satſuma* werd. Ik vermeld hunne namen uit dankbaarheid voor hunne vriendelijke hulp bij mijne navorſchingen. Gedurende mijn verblijf in *Japan* hebben ook verſcheidene perſonen van aanzien te *Jedo*, *Miyako* en *Oſaka* zich ernſtig toegelegd op de kennis der *Nederduitſche* taal, en het lezen van onze boeken. De Prins van *Satſuma*, ſchoonvader van den regerenden *Djogoun* (wereldlijken Keizer), gebruikte ons Alphabet in zijne brieven, die hij niet wilde dat door een' derden zouden worden verſtaan. De verbazende vorderingen van den Vorst van *Tamba*,

ba, van KATSRAGAWA-HOZNU, Geneesheer des *Djogouns*, NAKAWA-SIUNNAN, Arts van den Vorst van *Wakasfa*, en van verfcheidene anderen, maakten, dat zij zich duidelijker in het *Nederduitsch* konden uitdrukken, dan vele *Portugeezen*, onder ons te *Batavia* geboren en opgevoed. Wanneer men den korten tijd van ons verblijf te *Jedo* in het oog houdt, moet zulk eene vlugheid inderdaad verbazing wekken. Ons voorregt, van met de bovengenoemde *Japannezen* onmiddellijk te mogen onderhandelen, en hen hunne antwoorden in onze taal verbeterd terug te zenden, zonder dat de brieven door de Regering geopend werden, maakten hun de middelen, om *Hollandsch* te leeren, gemakkelijker. Wij hadden die vrijheid aan de bijzondere gunst van den waardigen Gouverneur, TONGO-NO-KAMI-SAMA, te danken.

In het vijfde Hoofdftuk des werks van *Pater* CHARLEVOIX over *Japan*, een mengfel van goed en flecht, en hetwelk krielt van misflagen, wordt het karakter der *Japannezen*, in vergelijking met de *Chinezen*, zeer goed afgefchetst. Hunne ijdelheid drijft hen fteeds aan, om elkander in ligchaamsoefeningen, zoowel als in vermogens van den geest, te overtreffen. Hoe meer zij vorderen, des te grooter wordt hun lust,

lust, om met eigen oogen al het merkwaardige te zien, hetwelk hunne verbeelding treft. Wanneer zij het oog ſlaan op naburige volken, merken zij wel op, dat de toelating van vreemdelingen voor eene Regering geenszins nadeelig is, en dat dezelve ook voor hun land de middelen zou verſchaffen, om eene menigte van kunſten en wetenſchappen te beoefenen, waarvan zij nu ſlechts oppervlakkige denkbeelden hebben. Dit bewoog MATSDAIRA-TSOU-NO-KAMI, den buitengewonen Staatsraad, om, in 1769, het bouwen van ſchepen en jonken toe te ſtaan, die den *Japannezen* gelegenheid zouden verſchaffen, om andere landen te *bezoeken*, en tevens *vreemdelingen* naar het Rijk te lokken. Dit plan werd echter, uit hoofde van den dood diens Staatsraads, niet uitgevoerd.

Hoewel vele *Japannezen* van den hoogſten rang, en die zeer wel met de zaken der Regering bekend zijn, nog *Japan* als het eerſte Rijk der wereld beſchouwen, en zich ſlechts weinig bekommeren om hetgeen buiten hetzelve gebeurt, worden echter zulke perſonen door de meer verlichte lieden *kikvorſchen in eene put* (*Inooetzi-no-kajerou*) genoemd; welke figuurlijke uitdrukking te kennen geeft, dat, wanneer zij opzien, zij niet meer van den Hemel kunnen aanſchouwen, dan de kleine omtrek der

put

put hun vergunt. De oogen der beter onderrigte perſonen waren lang gevestigd geweest op TONOMA-YAMASSIRO-NO-KAMI, den zoon des gewonen Staatsraads TONOMO-NO-KAMI, oom van den Keizer (*Djogoun*), een' jongman van ongemeene verdienſten, en een' ondernemenden geest. Zij vleiden zich met het denkbeeld, dat, wanneer hij zijn' vader mogt opvolgen, hij — volgens hunne uitdrukking — den weg wel zou verbreeden. Maar na zijne aanſtelling tot buitengewonen Staatsraad viel hij, benevens zijn' vader, in den haat der Grooten van het Hof, door de invoering van allerlei nieuwigheden, die de laatſten als nadeelig voor de welvaart des Rijks afſchetſten. Hij werd dus den 13 Mei 1784 door SANNO-SINSAYEMON vermoord, gelijk ik in mijne *Japanſche Jaarboeken* breeder vermeld heb. Deze misdaad deed alle hoop verdwijnen, om *Japan* voor vreemdelingen geopend en de vrijheid voor deszelfs inwoners, tot bezoek van andere landen, verkregen te zien. Niets zou echter noodig zijn, om dat doel te bereiken, dan een man van een' waarlijk verlichten geest, en een ontzagwekkend karakter. Tegenwoordig zijn zij, na rijpe overweging van het gebeurde, overtuigd, dat de geheime kunstgrepen en kuiperijen der priesters van *Siaka* de ware oorzaak waren der onlusten,

ten, die vele jaren achtereen de rust des Rijks hebben geſtoord.

In 1782 kwamen er geene ſchepen van *Batavia* aan, uit hoofde van den *Engelſchen* oorlog. Dit verwekte algemeene verſlagenheid, niet alleen te *Nangaſaki*, maar ook te *Oſaka* en *Miyako*, en gaf mij aanleiding, om bij de Regering eene aanzienlijke verhooging in de prijzen onzer goederen, voor vijftien jaren lang, te bedingen. De Gouverneur, TANGO-NO-KAMI, met wien ik geheime briefwisſeling hield, ſtelde mij, in 1783, voor, om timmerlieden van *Batavia* te doen overkomen, ten einde de *Japannezen* in het bouwen van grootere en kleinere vaartuigen te onderrigten, daar zeer vele ſchepen, met koper geladen, op de vaart van *Oſaka* naar *Nangaſaki* waren verongelukt, hetwelk een verbazend verlies voor de Regering was. Ik beſpeurde echter de onmogelijkheid, om aan zijn verzoek te voldoen, vermits niemand der gemeene werklieden, op onze ſcheepstimmerwerven op *Java*, genoegzame bekwaamheid bezat, en de meesters te gering in getal waren, om hen, al ware het dan ook maar voor korten tijd, te kunnen misſen. Dus ſtelde ik TANGO-NO-KAMI voor, om mij, bij mijn vertrek van *Japan*, een honderdtal zijner bekwaamſte landslieden mede te geven, ten einde hen

op

op onze werven te verdeelen, en ik verzekerde hem, dat men zijn best zou doen, om hun al het noodige te leeren, ten einde, bij hunne terugkomst, aan het doel hunner zending te kunnen beantwoorden. Doch het verbod van landverhuizing der inboorlingen was een onoverkomelijke hinderpaal. Bij de komst van het eerstvolgende ſchip, in de maand Augustus, deed ik de ſloepen van tijd tot tijd in de baai *manœuvreren*, met *Japanſche* matrozen aan boord: dit gaf hun veel vermaak, maar het beantwoordde niet aan hun doel. Ik beloofde toen, bij mijne komst te *Batavia*, voor hen het model van een ſchip te zullen doen vervaardigen, om hun zulks bij mijne terugkeering aan te bieden; ik zou daarbij de vereischte afmetingen en alle mogelijke ophelderingen voegen. Dit deed ik ook in Augustus des volgenden jaars (1784). Doch de dood van YAMASSIRO-NO-KAMI, waarvan ik terſtond, na mijne komst te *Batavia*, berigt ontving, vernietigde alle die ſchoone ontwerpen. Daar ik in November deszelfden jaars weder voor goed naar *Europa* ging, is het mij onbekend, of mijne voorſchriften op dit punt zijn opgevolgd.

Een gewigtig ontwerp, gelijk het zoo even gemelde, andere plans, die ik met ſtilzwijgen voorbij ga, en de gewone werkzaamheden van mij-

mijnen post, hielden mijn' ganſchen tijd bezet. Toen ik mij dus ter neder zette, om de zeden en gewoonten der *Japannezen*, zoo weinig bekend in *Europa*, te beſchrijven, had ik geenen tijd over, om een naauwkeurig verſlag te geven van alle de plegtigheden, in gebruik bij het huwelijk van lieden van aanzien, maar moest mij bepalen tot de ſchildering van diegenen, welke onder boeren, handwerkers, en kleine kooplieden in gebruik zijn. Wanneer men dezelve vergelijkt bij hetgeen in *Europa* en elders bij lieden van deze klaſſen hieromtrent plaats heeft, zal de Lezer zich een denkbeeld kunnen maken van de groote gezetheid der *Japannezen* op uitwendige pligtplegingen en vormen van beleefdheid.

De Uitgever heeft de volgende beſchrijving van den bouw en de inrigting der burgerhuizen in *Japan* uit CHARLEVOIX gegeven, welke den Lezer in ſtaat zal ſtellen, met te meer gemak het verſlag der huwelijksplegtigheden in *Japan* te begrijpen:

De huizen van particulieren mogen niet hooger zijn dan zes vademen of zes en dertig voeten, en weinige huizen bereiken die hoogte, dan wanneer zij tot pakhuizen ingerigt worden. De Keizerlijke paleizen zelve hebben ſlechts

ééne verdieping, hoewel enkele huizen van particulieren er twee bezitten: maar de zoldering boven de vloer is dan zoo laag, dat dezelve voor weinig anders dan voor berging van goederen kan dienen, namelijk flechts vier of vijf voeten boven den grond, als voorzorg, zoo het fchijnt, tegen de vochtigheid, want kelders fchijnt men in dit land niet te kennen. De menigte der aardbevingen hier te lande heeft deze manier van bouwen ingevoerd; doch daar deze huizen (bijna altijd van hout) zeer ligtelijk aan brand blootftaan, is er in elk derzelven eene plaats tusfchen gemetfelde muren, waarin het huisgezin deszelfs meeste kostbaarheden nederlegt: de andere muren zijn van planken, en met dikke ruige vloerkleeden bedekt, die zeer netjes ineen gevoegd zijn. Zijn deze huizen met de onze al niet te vergelijken, wat hechtheid of hoogte betreft, zij zijn althans niet minder, noch in zindelijkheid, noch in gemak.

De huizen der aanzienlijken zijn in twee rijen vertrekken verdeeld. Aan den eenen kant is het vertrek der vrouwen, die zich over 't algemeen nimmer vertoonen: en aan de andere hetgeen wij de gezelfchaps- of zijkamer zouden noemen, waarin men bezoek ontvangt. Onder de handwerkers en bij de geringere klasfen ge-

nie-

nieten de vrouwen meer vrijheid, en zijn minder omzigtig om zich aan 't gezigt te onttrekken: maar over 't algemeen wordt de andere ſekſe met groote achting behandeld, en onderſcheidt zich door bijzondere ingetogenheid. Zelfs in de beuzelachtigſte dingen toont men aan de vrouwen de uiterſte beleefdheid.

De ſchoonſte ſtukken porſelein, en die verlakte meubelen, welke zoo hooggeſchat en over de geheele wereld verzonden worden, dienen niet tot verſiering der dagelijkſche vertrekken, maar van die gemetſelde kamers, boven gemeld, waarin niemand dan bijzondere vrienden worden toegelaten. Het overige huis is verſierd met *gewoon* porſelein, potten vol thee, ſchilderijen, handſchriften, en zeldzame boeken, wapenen, en wapenſchilden. De vloer is bedekt met dikke dubbele ruige vloerkleeden, gezoomd met franje, borduurwerk, en dergelijke ſieraden. Volgens de wet of de gewoonte des lands, moeten zij alle zes voet lang en drie breed zijn.

De twee rijen (*ſuites*) van vertrekken, waarin het huis verdeeld is, beſtaan in onderſcheidene kamers, ſlechts door eene ſoort van ſchermen geſcheiden, die men naar welgevallen voor- of achterwaarts kan verſchuiven: zoodat de kamer, naar mate de gelegenheid het vereischt,

grooter of kleiner kan worden gemaakt. De deuren der kamers en de ſchermen zijn met papier beplakt, even als in de voornaamſte huizen: maar dit papier is met gouden of zilveren bloemen verſierd, en ſomtijds met ſchilderijen, waarmede de zoldering altijd verfraaid is. In 't kort, geen plekje van het huis, of het ziet er vrolijk en bevallig uit. Deze manier van bouwen maakt de huizen gezonder; vooreerst, omdat zij geheel van pijn- en cederhout gebouwd zijn; ten andere, omdat de vensters zoo ingerigt zijn, dat men ſlechts de ſchermen of kamerverdeelingen heeft weg te laten, om de lucht een' vrijen doortogt te vergunnen. Het dak, met planken of latten bedekt, wordt door dikke balken geſchraagd; en wanneer een huis twee verdiepingen heeft, is de bovenſte doorgaans ſteviger gebouwd dan de onderſte. Men heeft bij ondervinding, dat een dus gebouwd huis de ſchokken der aardbevingen beter weêrſtaat. Naar buiten heeft zulk een huis, daarentegen, weinig bevalligs. De zeer dunne houten muren worden op vele plaatſen beſtreken met eene vette aarde, die men bij *Oſaka* vindt, of wel met vernis, waarmede men ook het dak voorziet. Dit vernis wordt opgeluisterd door verguldſel en ſchilderijen. De vensters ſtaan vol potten met bloemen, waarmede zij,

zij, volgens CARON, in alle jaargetijden voorzien zijn: en bij gebrek van natuurlijke behelpen zij zich met kunstbloemen. Dit alles doet voor het oog eene aangename werking, hoewel minder grootsch, dan die eener ſchoone bouworde.

Ook binnen is het vernis niet geſpaard. De deuren, de posten, en eene galerij, die gewoonlijk achter langs het huis loopt, en van waar men in den tuin komt, zijn daarmede bedekt, ten zij het hout zoo fraai is, dat men de aderen en tinten der kleuren van hetzelve wil doen uitkomen: in zulk een geval leggen zij er ſlechts eene *zeer dunne laag* van doorſchijnend *vernis* over heen. In de kamers ziet men ſtoelen noch banken: want het is in *Japan*, gelijk in geheel *Azië*, gebruikelijk op den grond te gaan zitten. Om de matten of vloerkleeden, die op den vloer liggen en waarop men zich nederzet, te ontzien, betreden zij die nooit met hunne ſchoenen (of liever ſandalen), welke men bij het inkomen van het huis uittrekt. Ook ſlaapt men op deze matten, over welke welgeſtelde lieden een rijk tapijt heen ſpreiden, hetgeen rust op eene kleine houten ſtellaadje, omtrent in de gedaante van een dobbelſteen of vierkante doos, beſtaande uit zes kleine plankjes, die zeer netjes zamengevoegd en gevernist

worden; het is omtrent een ſpan lang, doch iets ſmaller. Het meeste gereedſchap in huis is van dun hout, ſterk met donkerrood vernis bekleed. De vensters zijn van papier, en hebben van binnen en buiten houten luiken; men ſluit ze nooit dan des nachts, en ziet ze niet eens over dag, daar het eenige gebruik dier vensters daarin beſtaat, dat zij het binnenkomen van iemand onder begunſtiging der duisternis, hetzij over de plaats of galerij, beletten.

In het *ſalon* of de kamer, voor bezoek geſchikt, is er altijd een groot kabinet tegenover de deur, en hierbij is de plaats der bezoekers. Naast dit kabinet is een *buffet*, waarop godsdienſtige boeken liggen. Doorgaans is er bij de deur eene ſoort van balkon, zoo ingerigt, dat men, zonder op te ſtaan, een gezigt op de ſtraat, het veld, of den tuin heeft. Daar men in *Japan* geene ſtookplaatſen heeft, zoo is er in de grootſte vertrekken eene vierkant gemetſelde opening, vol glimmende kolen, die genoegzame warmte verſpreidt, om de geheele kamer te verwarmen. Somtijds zet men een laag tafeltje, met een groot tapijt bedekt, over dat vuur, en men zit daarbij, wanneer het zeer koud is, omtrent op dezelfde wijs als in *Perzië* op het zoogenaamde *kartſu*. In vertrekken,

ken, waar men zulk eene gemetſelde plaats niet maken kan, behelpt men zich met koperen en aarden potten, die ten naastebij dezelfde uitwerking doen. In plaats van pook en tang bezigen zij ijzerſtaven, om het vuur om te roeren, en zijn daarin even handig als in het gebruik van kleine verniste ſtokjes, in plaats van vorken, om mede te eten.

In de huizen van zeer rijke lieden, en in groote herbergen ziet men allerlei aardigheden tot vermaak voor reizigers, zoo als: 1) een groot papier, waarop eene of andere Godheid, of, wegens hare deugd, beroemd perſoon is afgebeeld, met een' zeer breeden en doorgaans zeer *rijken boord*, die tevens tot lijst dient; 2) zonderlinge *Chineeſche* figuren, vogels, boomen, landſchappen, altijd meesterlijk van uitvoering, op ſchermen geteekend; 3) bloempotten; 4) metalen of koperen pannen, om reukwerk te verſpreiden, in de gedaante van kraanvogels, leeuwen of andere dieren; 5) meubelen van zeldzaam hout; 6) kleedtafels (*toiletten*) van ſnijwerk; 7) tafelzilver, porſelein, enz.

Beſchrijving der plegtigheden in Japan, *bij de huwelijken van landlieden, handwerkers en winkeliers.*

De huwelijksplegtigheden van de hoogſte, en die der laagſte klasſen zijn geheel en al verſchillend. Men vindt daaromtrent verſcheidene *Japanſche* werken, vooral in de *Formé-toritiofo-ki*, waarin de manier, van de bruid uit het huis harer ouderen te geleiden, naauwkeurig is beſchreven. Hetzelfde vindt men in de *Keſi-foukoro*, waarvan hier de vertaling volgt, behelzende alleen hetgeen de huwelijken van de lagere klasſen der maatſchappij betreft. Alles is daarin op het naauwkeurigst beſchreven, en met houtſneêplaten opgehelderd, opdat zoo de hoogere, middelbare als lagere ſtanden mogen weten, wat hen hieromtrent te doen ſtaat. Verſcheidene hoofdſtukken loopen

Over de waarde der geſchenken.

1. Beſchrijving der geſchenken, en de wijze waarop zij geſchikt worden. Deze geſchenken beſtaan in:

1°.

1°. 150 geldſtukken, elk ter waarde van 4 *taels* (1) 3 *mark*.
2°. 5 rollen witte *pelongs*. } zijden ſtoffen.
3°. 5 —— roode *gilams*. }
4°. 10 enkele rollen, of 5 dubbele ſtukken roode voering.
5°. 15 pakken zijden watten.
6°. 5 bundels *noſi*, of gedroogde klipwaterſlangen (2).
7°. 3 handvol gedroogde zeekatten (3).

8°.

---

(1) Volgens KÄMPFER ſtaan 300,000 *tails* (een woord zegt hij, door *de Hollanders* ingevoerd; misſchien *rijksdaalders?*) gelijk met 1,050,000 gulden; dus zou een *tail* 3 gulden 8 ſtuivers zijn. Zie KÄMPFER, *Beſchrijving van Japan*, bl. 257. Doch zie over de tegenwoordige waarde de Noot over de *gewigten en munten* achter dit Deel. *Vert.*

(2) De naam komt niet overeen, anders zou ik denken, dat hier KÄMPFER's *jako* bedoeld werd, zijnde de bekende *ſepia*, welke zich met hare vele voeten aan de rotſen of klippen vasthecht. Misſchien heeft dit dier twee namen. Althans het is een zeer algemeen geregt, hetwelk men versch, gekookt of gezouten eet. KÄMPFER, bl. 99. *Vert.*

(3) De zeekat (liever het zeepaard) is een in *Japan* zeer geliefkoosd geregt, een kraakbeenig zee-zoogdier, waarvan men alles, niets uitgezonderd, gebruikt. Zie KÄMPFER bl. 97. *Vert.*

8°. 50 ſtuks zeelinzen.

9°. 53 *kommelmaas*, of twee of drie paar wilde eenden.

10°. 1 ſchenkbord met twee ſteenbraſems (1).

11°. 2 vaatjes met *zakki* (2).

Elk heeft de vrijheid, om deze elf artikelen in hun geheel, of enkel negen, zeven, of drie derzelven, naar verkiezing, te geven.

2.

---

(1) De eigenlijke *tai* of ſteenbraſem wordt bij de *Japannezen* de Koning der visſchen geacht, en als een zonderling zinnebeeld van geluk, omdat hij geheiligd is aan hunnen JEBIS of NEPTUNUS, en ook wegens de ſchoone verſcheidenheid der kleuren, waarmede hij onder water ſchittert. Het is een visch, den karper zeer gelijk, met rood en wit geſtreept, en zoo zeldzaam, dat het hof wel eens meer dan duizend *kobans*, of zesduizend *tails*, daarvoor betaalt. Doch eene andere ſoort, *kharo-tai*, of zwarte ſteenbraſem, is op verre na zoo geacht of duur niet, KÄMPFER, bl. 97. Deze laatſte wordt zekerlijk hier bedoeld. *Vert.*

(2) De *zakki* is eene ſoort van bier, uit rijst gebrouwen, zoo helder en bijna van kleur als wijn; versch gebrouwen is zij witachtig, maar wordt, na lang in houten vaten geſtaan te hebben, zeer bruin. De ſmaak is niet onaangenaam, maar bij ſterk gebruik verwekt zij hooſdpijn. Men gebruikt dien warm, in theekopjes, gedurende den maaltijd. Zie ZIMMERMAN, *de Aarde en hare bewoners*, XI. D. bl. 98, 99. *Vert.*

2. De vader des bruidegoms, na de geſchenken te zijnen huize te hebben uitgeſtald, noodigt alle zijne bloedverwanten, mannen zoowel als vrouwen, alsmede de *bemiddelaars*, en onthaalt dezelve op *zakki* en andere ververſchingen.

3. Om eene lijst op te maken gebruikt men eene der beide ſoorten papier, *foſio* of *fougifara* genoemd, naar mate het langer of korter is. Dit papier wordt naar de lengte in het midden toegevouwen, en men ſchrijft ſlechts op ééne zijde. Is het geſchenk groot, zoodat ééne zijde het niet bevatten kan, zoo maakt men gebruik van *take-naga*-papier. Deze lijst moet *met dikken* inkt geſchreven zijn, anders zou men dezelve niet aannemen.

4. De lijst wordt op zijde door den vader des bruidegoms (*niwa-kanjemon*), alsdan de dagteekening, en ten laatſte door den vader der bruid (*ima-i-ſioyemon*) onderteekend.

5. De geſchenken moeten ten huize van des bruids vader door den brenger naauwkeurig in de orde geſchikt worden, waarin zij op de lijst ſtaan. Is de plaats te klein, dan moeten zij toch niet zonder onderſcheid worden ter neder gezet; elk der artikels moet afzonderlijk liggen, maar zij mogen zoo digt naast elkander worden geplaatst, als men verkiest.

6.

6. Bij den middelſtand gebruikt men ſchenk- of preſenteertafeltjes met, en bij den lageren ſtand zonder pooten.

7. De bode, die naar de woning der bruid gezonden wordt, dient verzeld te zijn door den bemiddelaar. Eerstgemelde maakt het volgende compliment:

„NIWA-KANJEMON is bij uitſtek daarmede ver-
„ eerd, dat IMA-I-SIOYEMON-SAMA deszelfs doch-
„ ter aan zijnen zoon geeft. Uit dien hoofde
„ zendt hij hem dit geſchenk, als een bewijs,
„ dat hij hem duurzame gezondheid wenscht."

8. Ten huize van den bruidsvader moet een bediende, fatſoenlijk gekleed zoowel als de bode, op de wacht ſtaan, om het geſchenk te ontvangen. Nadat hij hetzelve met de lijst vergeleken heeft, neemt hij het beleefdelijk aan, en geeft den heer des huizes berigt van het geſchenk en de boodſchap.

9. De bode en de bemiddelaar worden alsdan in een fatſoenlijk vertrek gebragt.

10. De geleider, zijne bedienden, en de bode, worden daarop in een ander vertrek geleid, door afzonderlijk daartoe aangeſtelde perſonen, die hen, nadat zij gezeten zijn, voor een oogenblik verlaten. Ondertusſchen wordt aan alle de dus gezetene perſonen een kopje thee, pijpen en tabak voorgediend.

11. Is de bode een man van aanzien, zoo wordt hij onthaald op *ſoni-ſoep*, *famagouris* (eene ſoort van mosſelen) met de ſaus; een *koemiſiu* (een doosje met ſuikergebak) en verſcheidene andere ververſchingen, te zamen voorgediend in kleine, uitſtekend fraai geverniste, kommen met dekſels. Is hij een gewoon perſoon, zoo wordt hij enkel vergast op *ſoni-ſoep* en *ſoeimono* (zeer fijngehakte visch), met ſaus, in gemeene kommetjes, doch ook met dekſels. Hier bij komt eene doos met visch, in ballen zamengekneed, en *zakki*.

12. Het gebeurt dikwijls, dat de bode en de heer des huizes van verſchillenden rang zijn: is de eerſte hooger van ſtand, zoo komt de ander hem te gemoet, en maakt hem zijn compliment; in het tegenovergeſtelde geval wordt dit niet vereischt.

13. Het bewijs van ontvangst bevat eene volledige lijst der geſchenken, en eindigt met deze woorden:

„ Het boven beſchrevene geſchenk is in goe-
„ de orde ontvangen door IMA-I-SIOYEMON,
„ die aan NIWA-KANJEMON beſtendig welzijn
„ wenscht."

14. Daar deze ontvangbrief als een gewigtig ſtuk wordt aangezien, zoo wordt de naam des vaders daarin vermeld, doch niet die van den bode.

15.

15. Na drie dagen ontvangt de bode en degenen, die hem naar de woning der bruid verzeld hebben, een tegengeſchenk, naar evenredigheid van hunne giften, bij voorbeeld:

De bode twee geldſtukken, eene rol ſtof voor een ſtaatſiekleed, 10 boek *ſongi-fara* papier.

De geleider 2 *itſibs* goud, of een halve *koban* (1), en 5 boek *ſongi-fara* papier.

Elke knecht 3 ſtrengen *ſepikkes* (koperen munt met een vierkant gat in 't midden), en 1 boek *fanſi*-papier.

16. De dag, na dien, op welken het geſchenk naar het huis der bruid gebragt is, worden de bemiddelaars door de ouders van het jonge paar begroet.

17. De bemiddelaars moeten alsdan, ten behoeve der bruid, de armen van den bruidegom, en de lengte van zijn gewaad onderzoeken.

18. De twee partijen moeten onderling den dag van het huwelijk bepalen.

19. De volgende artikelen worden voor de bruid in hare eigene woning gereed gemaakt:

Lan-

(1) Een *koban* moet, volgens KÄMPFER, zes *tails* uitmaken, dus 21 gulden.

Lange kleederen, met zijden watten gevoerd voor den winter.

Een wit bruidskleed, met goud of zilver geborduurd.

Een ander kleed, met een' rooden grond.
Een ander met een' zwarten grond.
} beide insgelijks geborduurd.

Een eenvoudig wit, en
Een eenvoudig geel kleed.

(Aanzienlijke lieden hebben tot dat einde kostbare ſtoffen, waarvan de grond, *aja* genaamd, met vierkantjes van dezelfde ſtof, met een kruis in het midden (田), genaamd *ſajiwaifies*, belegd wordt. Dit is de volſtrekt vereischte kleeding bij alle groote feesten. Voor den rouw hebben zij ook ſtoffen met dezen *aja*-grond, doch zonder vierkantjes.)

Een aantal zomerkleederen, zoowel gevoerd als ongevoerd, en alle andere vereischten eener *garderobe*, zoo als gordels, badhemden, hemden, onderrokken (fijn en grof), een nachtjapon of ſlaaprok met mouwen (een kleed met zwaar bont), een ruig kleed om op te ſlapen, bedlakens, kusſens, gordijnen, tapijten, handſchoenen, kapſels of hoofdſieraden (doorgaans van zijden gaas, waarmede de jonge vrouwen uitgaan), een ligte gordel (bedekt door den breeden, en waarmede men de lange ſleepen ophoudt),

houdt), effen banden, om het katoenen nachtgewaad vast te ſtrikken, eene zijden muts, eene gevoerde katoenen muts, lange en korte handdoeken, een mantel, een dekſel voor den *norimon* of draagſtoel, zijden halve laarsjes, en een zakje met een mengſel van zemelen, tarwe, en gedroogde kruiden, tot waſſching voor 't gezigt.

20. De *ſantok*, of het zakboek, moet een klein zakje met tandenſtokers, eenige fijne papiertjes, om het haar op te binden (*moto-iwi*), een ſpiegeltje, een klein doosje met geneesmiddelen, en een pakje van den besten *kalambak* bevatten.

21. Allerlei ſoorten van papier, in rolletjes, om brieven te ſchrijven.

22. Men heeft nog verſcheidene kleinigheden noodig, als:

Eene *kollo* (eene ſoort van harp), eene *ſamſi* (of guitar), een kistje voor papier, een inktkoker, een ſpeldekusſen, en allerlei naalden, poppen van allerlei ſoort, ook die van den *Dairi* (1), een doosje met kammen, een toi-

let-

(1) Zekerlijk zijn dit poppen, te *Miyaco*, de verblijfplaats des geeſtelijken Keizers, gemaakt. KÄMPFER verhaalt, dat aldaar, onder ontelbare galanteriewaren, ook poppen gemaakt worden, wier hoofden zich van zelve bewegen. Deze *automaten* zullen hier wel bedoeld zijn. *Vert.*

letſpiegel, een mengſel van ijzer en zwartſel, om de tanden zwart te maken (het onderſcheidend kennmerk van getrouwde vrouwen; ſommige maken die op het oogenblik, dat zij getrouwd zijn, zwart, en andere in het begin harer zwangerſchap), tangetjes om het haar op te rollen, eene ſchaar, een kistje met ſcheermesſen, verſcheidene kleine geverniste doosjes, of van bordpapier of wilgebast gemaakt, een bankje om met den elleboog op te rusten, wanneer Mevrouw niets te doen heeft; een kistje met benoodigdheden voor het haarkappen, poppen, een ſtrijkijzer, een wilgemandje om er tapijten en linnegoed in te bergen, een tobbetje met handvatſels, een klein en zeer glad plankje, een ſabeltje, genaamd *mamouri-gatana*, met eene witte ſchede, in een zakje (deze ſabel, wanneer de vrouwen dien bij zich dragen, wordt geacht booze geesten te verdrijven, en voor alle beſmettelijke dampen te behoeden: diezelfde uitwerkſels ſchrijft men aan de ſabels der mannen toe); complimentenſtrengen (kleine koorden of ſtrengen van papier, met allerlei kleuren beſchilderd, en aan beide einden verguld of verzilverd, dienſtig om geſchenken daaraan vast te binden); *noſi* of gedroogde klipwaterſlang (waarvan een klein ſtukje, als gelukwenſching, bij ieder geſchenk wordt gevoegd); zij-

den draad, een tobbetje voor vlas, eenige dunne bamboesrieten, met metalen of koperen punten, om er zijden ſtoffen, na de wasſching, op uit te ſpreiden en te droogen; *Kino-fari* (ſpelden, om zijden ſtoffen op matten uit te rekken); draad, gekorven tabak, ronde en andere waaijers, *terrines* met de daaronder behoorende ſchotels, alles tot dagelijks gebruik der bruid dienende.

23. Verſcheidene boeken, zoo als:

De *Fiak nin-ietſou*, of de honderd gedichten, door verſcheidene ſchrijvers.

De *Iza-Monogatari*, het werk van IZE, eene vrouwelijke bediende aan het Hof van den *Dairi* of *geestelijken Keizer*, aantoonende, hoe zekere NARI-FIRA in overſpel geleefd had met NISIO-NO-KISAKI, eene der vrouwen van den *Dairi*, hetwelk, tot zijne eeuwige ſchande, in eene menigte boeken werd bekend gemaakt.

De *tſouri-tſouri-gouſa*, eene verzameling van verhalen, waaruit zedelijke grondſtellingen zijn opgemaakt, in acht deelen.

De *Genſi-Monogatari*, of de geſchiedenis van GENSI-NO-KIMI, een' bloedverwant van eenen der *Dairis*, behelzende een verſlag zijner lotgevallen in onderſcheidene landen, en insgelijks eenige gedichten door MOURASAKI-ZIKIEB, in vijftig deelen.

Of

Of wel:

De *Koget-ſou*, zijnde het voorgaande werk in de taal der Geleerden, door KIGIN.

De *Hizu-itze-day-zu*, in een en twintig deelen, met gedichten, opgeſteld onder drie en veertig *Dairis*, van het vijfde jaar van den *Nengo-Ingi* (905 onzer jaartelling,) tot het tiende jaar van den *Nengo-Jeykjo*, 1438, zijnde ook het tiende jaar der Regering van den honderd derden *Dairi*, GOFANNAZONO-NO-IN (1).

Of

(1) De *Japannezen* hebben twee voorname tijdrekeningen. De eerſte en ook de algemeenſte begint met de regering van hunnen eerſten Keizer, SYNMOU, in het jaar 660 vóór CHRISTUS geboorte (zoodat zij thans hun 2484 jaar hebben). Deze tijdrekening wordt genaamd *Nin-O*, hetwelk beteekent een groot en magtig Heer, en, in een' verhevener' zin, de *allereerſte*. De tweede tijdrekening wordt *Nengo* genaamd, en is door de *Chinezen* uitgevonden, om meer zekerheid te hebben, dan zij oordeelden dat hunne gewone tijdrekening bezat. Dezelve werd eerst onder den zes en dertigſten *Dairi* ingevoerd (j. 650 onzer jaartelling) en van de *Chinezen* nagevolgd, die haar reeds 140 jaren vóór CHRISTUS geboorte hadden uitgevonden. Dezelve beſtaat uit tijdperken van weinige jaren, doorgaans onder de twintig, en zelden daar boven, waarvan het begin, en het merkteeken (altijd uit twee lettermerken beſtaande) naar goedvinden door

Of wel:

De *Ziou-ſan-day-zou*, dertien deelen, bevattende alle de gedichten, onder de dertien *Dairis*, van den jare 1223 tot het jaar 1438 opgeſteld.

De *Manjo-zou*, oude gedichten van de Regering des tienden *Dairis*, SAISIN-TEN-O (1), tot den zestigſten, DAYGO-TEN-O (die in 905 leefde).

De *Sagoromo*, of verklaring van den *Genſi-Monogatari*, in zestien deelen.

De

---

den Keizer bepaald wordt, doch doorgaans naar eene of andere merkwaardige gebeurtenis of verandering in Kerk of Staat. De Keizer kan dus elken *nengo* zoo lang doen duren, als het hem belieft. Elk dezer *nengo's* heeft een' afzonderlijken naam. Dus duurde de *Nengo-Ingi* of *Jengi* 22 jaren (901—923), en de *Nengo-Jeykjo* twaalf jaren (1429—1441). De *Japanners* hebben nog eene derde tijdrekening, eenen *Cyclus* van 60 jaren, die echter alleen voor Geleerden, bepaaldelijk Historieſchrijvers, dient.

KÄMPFER.

Zie verder de *Jaarverdeeling bij de Japanneezen* als aanhangſel achter dit Deel. *Vert.*

(1) KÄMPFER noemt hem SIUSIN. Hij regeerde van het jaar 97 tot 24 vóór CHRISTUS geboorte, en werd 110 jaren oud, gelijk zijn vader 111, en zijn zoon 139. Deze regeerde 98 jaren. Onder hem werd CHRISTUS geboren en voltooide zijn leven. *Vert.*

De *Jeigwa-Monogatari*, Geſchiedenis van eenen verkwister, waaruit men nuttige leſſen van zeden en huishoudelijkheid kan opdoen.

Ona-ſi-zio, dat is, vier boeken ten gebruike van vrouwen, namelijk:

De *Daygakf*, of zedelijke voorſchriften van CONFUCIUS.

De *Rongo*, zijne leſſen aan zijne leerlingen.

De *Mozi*, eene verdediging zijner werken, door MOZI.

De *Tynjo*, of verhandeling over het voordeel van in alles maat te houden, door *ZIZI*, kleinzoon van CONFUCIUS.

Deze werken, in de geleerde taal *Ga-go* geſteld, zijn met de *kata-kana*, of *vrouwenbrieven*, opzettelijk voor vrouwen herdrukt geworden.

De *Kai-awaſi-o-goura-waka-ſougo-rok*, beſchrijving van zeker ſpeelgoed voor vrouwen, beſtaande uit twee groote doozen, vol ſchelpen van *famagouris*, van binnen verguld, en beſchilderd met afbeeldingen van menſchen, dieren, bloemen, planten, enz. Bij elke ſchelp is een kort gedicht betrekkelijk het afgebeelde onderwerp.

De *Sei-ſionagon-tje-je-ita*, de pligten eener vrouw in den huwelijken ſtaat, door SEISIONAGON, vrouwelijke bediende van eene der Gemalinnen des *Dairis*.

En, eindelijk:

Het *Konrei-keſi-foukouro*. *Konrei* beteekent eigenlijk huwelijk; *keſi* papaverzaad; *foukouro*, zak. De drie woorden bijeen gevoegd geven te kennen, dat ook de kleinſte omſtandigheden, betrekkelijk de huwelijken van landlieden, handwerkers en winkeliers, zoo klein als papaverzaadjes, vergeleken met die, welke bij aanzienlijken moeten in 't oog gehouden worden, op het naauwkeurigst in dit boek zijn beſchreven.

24. Ten huize van de bruid zijn ook vele dingen gereed tot onthaal der bloedverwanten, als: theekopjes, theetafels, doosjes voor eetwaren, kommen, vaatwerk met *zakki*, banketrommeltjes, doosjes om op te leunen, ſchotels en borden, die naauwkeurig in elkander paſſen (*ſake-zin*); zulk een ſtel kommen met *zakki*, in eene groote trommel geſloten, wordt op eene pleizierpartij medegenomen, om belemmering van ſtorten enz. voor te komen, een

tobaks-bon (tabaks- of rookgereedſchap), eene ſoort van ſchaakbord, *ſougo-rokban* genaamd, kleine tangetjes, een kapſtok om handdoeken aan op te hangen, allerlei gereedſchap om *kalambak* (eene ſoort van reukwerk) te branden, een klein doosje met het vereischte om te rooken (hiervan maakt men bij gewone gelegenheden, van het vroeger vermelde ſlechts bij feesten gebruik), pijpen, een lesſenaartje, waarop men de boeken legt, terwijl men leest, een laag tafeltje met vier pooten.

25. Sommige gemeene artikelen, als: eene lantaren, een klein tobbetje om de handen te wasſchen, een emmertje van vernist hout, met lid en handvat, om water uit te ſtorten, een hoed, een zonneſcherm, een *norimon* (1), met eene

(1) „ De *norimon*, of groote draagſtoel, vereenigt in „ zich bijna alle de gemakken van eene kamer en van „ eene koets; hij heeft de gedaante van een langwerpig „ vierkant, en is zoo groot, dat men daarin liggen kan „ en nog verſcheidene kleederen en levensbehoeften kan „ bergen. Door kusſens en matrasſen zit of ligt men „ altijd gemakkelijk. Twee vensters van geolied papier „ verſchaffen licht, en de kap, van dik gevernist pa„ pier, beſchut tegen den regen en de zon. Het ding „ zelf is fraai gevlochten van bamboes, en ſchoon ver„ lakt. Het wordt door vier tot acht mannen, aan een

eene kap van geolied papier tegen den regen, tweederlei pantoffels, houten zolen of *ſandalen* op muilen, en een doosje voor de pantoffels.

26. Nog heeft men, ten overvloede, allerlei artikelen, zoo als: de *mizouſi*, of aanregttafel, eene *koerodana*, (eene dergelijke van eene andere foort,) twee doozen met beſchilderde ſchulpen, een vuurſcherm, trommeltjes voor eetwaren, een *tans*, of gewone ſchuiflade, een vierkant wilgen mandje, eene groote kist, een roeiſpaan, om kleederen aan op te hangen, twee kleine valiezen (*faſami-fako*), eene doos voor pasteijen, en nog andere kleinigheden.

27. Den dag na de bruiloft ontvangt de bruid een geſchenk van elk, die haar een bezoek komt brengen: zij zorgt vooraf wel, tegengeſchenken in gereedheid te hebben. Indien zij daarin te kort ſchoot, zou zij zich om dezelve bij haren bruidegom moeten vervoegen, hetwelk eene ſchande voor haar en hare vrouwen zou zijn, daar zij nog ſlechts een vreemdeling in huis is.

Om

„ krommen bamboesſtok, gedragen, die door ringen „ loopt, welke aan de kap van den *norimon* vast zijn." ZIMMERMANN, *de Aarde en hare Bewoners*, XI. D. (*Japan*) bl. 117.

Om zulk eene teleurſtelling te vermijden, maakt men de hier onder gemelde pakjes van gouden, zilveren en koperen munt. Het geſchenk, hetwelk de bruid geeft, moet altijd evenredig zijn aan hetgeen zij ontvangt.

280 pakjes met zilveren munt.

65 —— met gouden munt (1).

Eene menigte pakjes, waarvan elk twee kleine ſtrengen *zeni* of *ſepikkes* (koperen munt met vierkante gaatjes in 't midden) bevat.

Eene menigte andere pakjes, elk van ééne ſtreng of koord.

Op elk pakje is een klein ſtukje *noſi* gehecht, en de onderſcheidene pakjes worden in afzonderlijke *doozen* bewaard.

Er wordt ook zorg gedragen, vijftig boek *ſougi-fara-* en *fanſi*-papier in gereedheid te hebben, waarvan tien, vijf of drie boeken aan ieder geſchenk gehecht zijn, naar evenredigheid van deszelfs waarde. Aan deze boeken papier wordt een klein ſtukje *noſi* geſtoken, even als op de pakjes, en zij worden ook met complimentkoorden zamengebonden.

Bij

(1) Daar de optelling van den inhoud dezer munt in de bij ons weinig of niet bekende *Japanſche* munt wordt opgegeven, heb ik begrepen, het boek met deze toch onverſtaanbare opſomming niet te moeten bezwaren.

Vert.

Bij de intrede van het vertrek der bruid zit eene vrouw, die, om alle misvattingen voor te komen, in een afzonderlijk aanteekenboek rekening houdt van alle geſchenken en tegengeſchenken.

28. Eenige *nagamouts*, of koffers, en *tans*, of laden, worden alsdan ledig gemaakt, en elk van dezelve in een' linnen zak gedaan; deze zakken moeten vóór den trouwdag in gereedheid wezen, en zijn doorgaans donkerblaauw of groen van kleur, beſchilderd met het wapen der bruid, en zamengebonden met reepjes *nóſi*, of met kruipende planten.

29. Het breedſte linnen is best voor deze zakken, namelijk doorgaans van acht of tien duimen breedte, en 22 voeten 8 duimen lengte voor de laden, en 41 voeten voor de koffers, volgens de maat *kouſira-ſiak*. (Deze dient voor alle geweven ſtoffen, gelijk de maat *kani-ſiak* voor timmerlieden en landmeters; 52 duimen van de eerſte komen overeen met 65 van de laatstgenoemde.)

30. Na dat nu alle de bovengenoemde artikels (van N°. 19 af) ten huize der bruid gereed zijn, wordt er eene uitnoodiging gezonden aan den bemiddelaar en zijne vrouw, die voor gelukwenſching op den meergenoemden drank *zakki*, en *ſoeimono* (ſoep in *terrines* met dekſels) onthaald worden.

31.

31. Een dag, die in den Almanak voor gelukkig bekend ſtaat, wordt bepaald, om alles naar het huis des bruidegoms te brengen. De lijst wordt geſchreven op een vel papier in de lengte gevouwen, waarvan alléén het bovendeel beſchreven wordt.

32, 33. (Hierop wordt de manier van ſchrijven tot in de kleinſte bijzonderheden aangewezen.)

34. Eerst gaat de bemiddelaar naar het huis van den bruidegom, om te ontvangen hetgeen derwaarts gezonden moet worden. Een aantal bedienden wacht hem af: eenigen om de deur te openen bij het aankomen der artikelen, anderen om de brengers ter zijde te leiden, opdat zij den ingang niet belemmeren, en om alle verwarring te mijden.

De bode, de opziener en de bemiddelaar worden in een afzonderlijk vertrek op ververſchingen onthaald. Perſonen van minder aanzien worden, in een ander vertrek, ook op een kopje thee, en eene pijp tabak getoefd: de drie eerstgenoemde perſonen, daarentegen, bekomen *ſoni-* en *ſoeimono-*ſoep, *famagouri-*mosſelen met de ſaus, eene doos met lekkernijen, zeeſpinnen, vischballen, en andere te voren klaargemaakte ſpijzen, alsmede den drank *zakki.*

Is de bemiddelaar van een' minderen rang dan de bode en de opziener, zoo blijft hij den geheelen tijd bij hen, zoo niet, verlaat hij hen.

Een oppasser brengt drie kruiken met *zakki* binnen, waarvan er een altijd grooter moet zijn dan de andere. Daar de *soni*-soep, in de haast voor de bedienden klaargemaakt, misschien niet behoorlijk gekookt, of niet goed genoeg zou kunnen zijn, geeft men hun ook nog eene andere, of, in plaats daarvan, drie of vier koeken, naar evenredigheid hunner grootte, in *songi-fara-* of *fanfi*-papier gewikkeld, en met complimentkoorden toegebonden; op ieder pakje zijn twee drooge *gonames* (eene soort van visch).

Deze pakjes worden hun gegeven benevens de mossel- of *foeimono*-soep en *zakki*; maar indien zij de *soni*-soep reeds genuttigd hebben, bekomen zij die niet, om welke reden zij aan de pakjes de voorkeur geven.

36. De dragers worden altijd naar de waarde der artikelen beloond: elk ontvangt drie kleine strengen van de munt *sepikkes* genaamd, of meer, naar mate van de omstandigheden van des bruidegoms vader.

37. De verloving en de bruiloft hebben op denzelfden dag plaats. Geen Geestelijke wordt voor de huwelijksplegtigheden vereischt.

Op

Op den bepaalden dag gaat eene der vrouwelijke bedienden van de tweede klasse, die men voor de verstandigste houdt, de bruid aan haar huis afhalen. (Er zijn namelijk drie klassen van dienstmaagden; de eerste kleeden, kappen de vrouw, en houden hare vertrekken in orde; de tweede passen haar op bij den maaltijd, verzellen haar als zij uitgaat, en verrigten andere huisselijke zaken; de derde zijn keuken- en werkmeiden.)

38. Aan het huis der bruid wordt zij op ververschingen onthaald: eene vrouw houdt haar intusschen gezelschap.

39. De bruids vader noodigt alle zijne bloedverwanten, en geeft hun een' maaltijd, eer zijne dochter naar de woning van den bruidegom wordt gebragt.

40. Eenige bedienden van de tweede klasse verwachten aldaar de aankomst der bruid.

41. De *zakki* wordt door twee jonge meisjes geschonken, eene van welke *mannetjes*- en de andere *wijfjesvlinder* heet. (Deze namen zijn afkomstig van hunne *sousous* of *zakki*-kruiken, waarvan elk met een' papieren vlinder versierd is, om aan te toonen, dat, gelijk deze insekten altijd bij paren vliegen, dus man en vrouw altijd bij elkander dienen te zijn.)

Het

Het inſchenken van den *zakki* is aan bijzondere regelen onderworpen.

42, 43. Het vaatwerk tot dat einde moet gereed, en eene vrouw bij de hand zijn, om ze rond te dienen. Zie N°. 177, 178, 179.

44. De doosjes met lekkernijen worden mede in orde gebragt. Er zijn er van drie ſoorten:

Eene met gedroogde zeekatten, opgerold en in kleine ſtukjes gekapt.

Eene met gedroogde vischkuit.

Eene met *kobo* (oſſenſtaart), eene ſoort van zwarte tuinwortel. (Lieden van aanzien hebben keuriger verſnaperingen.)

45. Aan het huis des bruidegoms maakt men allerlei artikelen gereed, noodig voor de bruiloft, als:

Theekopjes, theetafels, tabaksgereedſchap, porſeleinen en andere ſchotels, borden, kleine bekers, kommen voor de *ſoeimono*-ſoep, twee ſoorten van kandelaars (lange en korte), lampen, groote en kleine lantaarnen (de eerſte om in huis op te ſteken, de andere om in de hand te dragen), kaarſen, komforen, *zakki*-kannen en kruiken, voor ééne, drie, vijf, of negen portiën, kleine ſtokjes, waarmede men eet (zoo als met vorken bij ons), allerlei fraaije meubelen tot ver-

verſiering van het vertrek, theegereed-ſchap, enz.

46. Men maakt eene lijst van de geregten op, met aanwijzingen hoe die moeten worden gereed gemaakt.

47. De *norimons*, of palankijns, worden ten huize der bruid in de volgende orde geſchikt: Die der vrouw van den bemiddelaar, die der bruid met haren *mamori* (1) of afgodsbeeldje en haren ſabel (zie N°. 22.), die van hare moeder en die van haren vader. Alsdan gaat de bemiddelaar naar het huis van den bruidegom.

Wanneer men het huis der bruid heeft verlaten, wordt aan de deur een vuur ontſtoken (2).

48.

(1) Elke *Japannees* draagt eenen *mamori* bij zich: ſommigen ſteken dien in hunnen *ſantok* of brieventas, anderen hangen haar met een lint om den hals, zoo als kinderen en reizigers. Het is eigenlijk een klein vierkant of langwerpig zakje, bevattende eene afbeelding van eene of andere Godheid, zoo als: KOMPRA, AKIFA, ATAGO, FIKOZAN, BOUZENBO, SOUWA, TENZIN, of anderen. Deze beeldjes zijn van goud of zilver, of van koper, ijzer, hout, of ſteen; men denkt, dat zij diegenen voor ongeluk behoeden, welke eerbied aan eene dezer Godheden betoonen.

(2) In het werk *Sinday-no-Makei* vinden wij, dat de Godin FENSIO-DAYSIN, of DAYSINGOU, het zinnebeeld der zon, en eene der TJI-SINGO-DAY's, of vijf aardſche Godheden, ge-

48. De lantaren der bruid wordt met haar wapen beſchilderd. Zij zelve is in 't wit gekleed, daar zij voortaan als dood voor hare ouders beſchouwd wordt.

49.

---

gedurig in twist zijnde met haren broeder, den God der maan, SASAN-NO-ONO-MIKOTTO, naar het hol van *Iwanot-Wato*, in de Provincie *Fiuga*, de vlugt nam, en den ingang met een' grooten ſteen ſloot, zoodat het geheele land, van het zonlicht beroofd, in dikke duisternis verkeerde. Haar dienaar, FATJIKARA-O-NO-MIKOTTO, kwam haar daar dikwijls ſpreken, maar kon geen gehoor verwerven. Toevallig eens met eenige zijner medgezellen tegenover het hol zich bevindende, leiden zij een groot vuur aan, en dansten daarbij onder het geluid van allerlei ſpeeltuigen. De Zongodes, wenſchende te weten wat deze onverwachte vrolijkheid beteekende, ligtte den ſteen een weinig op, om hare nieuwsgierigheid te voldoen. Dit wenschte en verwachtte FATJIKARA juist: hij greep dadelijk den ſteen in beide handen, en wierp hem zoo krachtig in de lucht, dat dezelve op den berg *Foga-Kouſi*, in de Provincie *Sinano* viel. Ter gedachtenis van dit wonder werd er op de plaats zelve een Tempel gebouwd, en *Fogakouſi-no-Miozin* genoemd. Nabij deze plaats was een ander hol, naar 't welk zij zich vervolgens begaf, en ook de opening met eenen ſteen ſloot: men beweert zelfs, dat zij er nog vertoeft. De prieſters brengen dagelijks offeranden voor de opening, namelijk ontoebereide ſpijzen, zoo als verſche peren, en wel gewasſchen rijst: maar daar elk, die haar aanſchouwde,

49. Gewoonlijk zendt men, zeer vroeg in den morgen, een' man en eene vrouw naar het huis van den bruidegom, om het vertrek der bruid te verſieren, en in orde te brengen.

50. Indien men naauwgezet alle de plegtigheden wil waarnemen, dient er aan weêrszijde des ingangs van het huis des bruidegoms een mortier met eenige koekjes van fijngeſtampte en gekookte rijst te ſtaan. Aan de linkerhand des ingangs ſtaat een man, aan de regter eene vrouw, beide van gevorderde jaren; zoodra de

no-

---

de, blind zou worden, zoo houden zij hunne offeranden op den *rug*, *gaan* achterwaarts, naderen dus het hol, zetten hunne offeranden op den grond, en loopen zoo ſpoedig weg als zij kunnen, zonder naar het hol om te zien. Zij verklaren, dat zij de Godin meermalen de peren hooren kaauwen. Verſtandige lieden lagchen om dit ſprookje, en begrijpen, dat het hol door eene ſlang of eenig ander dier moet bewoond worden.

Door de kunstgreep van FATJIKARA bekwam de aarde weder licht. Van hier de oorſprong der gewoonte, van een licht te ontſteken, wanneer de bruid het ouderlijke huis verlaat. — *Noot des Schrijvers.*

Hoe de *Japannezen* het verblijf der zon in het tweede hol met hare dagelijkſche beſchouwing van den Hemel kunnen rijmen, is onbegrijpelijk in zulk eene ſchrandere Natie. Doch het bijgeloof verblindt de vernuftigſte Volken. *Vert.*

norimon der bruid aan het huis komt, beginnen zij de rijst te ſtampen, en te zeggen: de man *duizend!* en de vrouw *tienduizend jaren!* (Dit is eene gelukwenſching met toeſpeling op den kraanvogel, die, naar men zegt, duizend jaren leeft, en de ſchildpad, wier leven op tienduizend jaren geſchat wordt.)

Terwijl de *norimon* tusſchen beide doorgaat, werpt de man zijne koekjes in de mortier der vrouw, en zij beginnen te zamen te ſtampen. De aldus door beiden fijngeſtampte rijst heet *wouti-aivaſe-motie* (met toeſpeling op de echtelijke zamenwoning van man en vrouw).

51. Met deze geſtampte rijst wordt de *kagami-motie* bereid, zijnde twee koeken boven op elkander geplaatst; het overſchot wordt in de ſoep (*ſoni-motie*) gedaan.

Deze plegtigheid wordt verrigt of nagelaten naar mate de bruiloft meer of min ſtatig is.

52. De *norimon* der bruid wordt in de gang of het portaal gebragt, alwaar de bruidegom dien in volle ſtaatſie afwacht: hij raakt den vuist en ſtok even met zijne hand aan, terwijl de bruid, door de kleine opening des draagſtoels van voren, hem haar *mamori* of afgodsbeeld overhandigt. Hij neemt dit van haar aan en geeft het aan eene van hare vrouwen, die het in de gezelſchapszaal op eenen haak plaatst.

Som-

Somtijds wordt ook de *mamori* en de vrouwenſabel door eene der vrouwen, die met een lantarentje in den gang zitten, aangenomen: deze vrouwen geleiden de bruid bij de hand naar haar vertrek: die met de lantaren gaat vóór.

53. In dit geval ziet de bruidegom de bruid bij het licht der lantaren. Bevalt zij hem niet, zoo is het contract te niet gedaan, de zaak wordt door de bemiddelaars geſchikt, en de bruid kan weder naar huis gaan. Zulke gevallen gebeurden er voorheen wel, doch thans komt ſchoonheid veel minder in aanmerking dan hooge geboorte en fortuin, waaraan men zich in vroeger' tijd geſchaamd zou hebben, zoo veel waarde te hechten. Deze gewoonte is dus langzamerhand geheel afgeſchaft, uit hoofde der diepe vernedering voor de bruid. Wanneer tegenwoordig een jongman een meisje wil huwen, die hij, naar den ſtaat harer ouderen, voor eene geſchikte partij houdt, zoo tracht hij haar *eerst* te zien: bevalt zij hem, zoo zendt hij den meergenoemden huwelijksbemiddelaar, een' van zijne getrouwde vrienden, en de zaak is ſpoedig in orde.

Lieden van aanzien hebben echter noch lantaren, noch bemiddelaar; want de jonge lieden worden reeds in hunne kindsheid verloofd, en dan gaat het huwelijk altijd door. Behaagt den

man zijne vrouw niet, zoo neemt hij zoo vele bijzitten als hij verkiest. Dit is ook de gewoonte zelfs der mindere ſtanden. De kinderen, de vrucht dier gemeenſchap, worden aangenomen door de vrouw, die geacht wordt naar mate van het getal harer kinderen.

Vóór den tijd, waarin ik dit ſchrijf, mogt de bruid, wanneer de bruidegom vóór de voltrekking des huwelijks ſtierf, niet weder trouwen. Doch deze gewoonte is zoowel bij den gemeenen man, als bij de Vorſten en Grooten des Rijks afgeſchaft. Zoo echter de tegenwoordige *Djogoun* (wereldlijke Keizer), die vóór zijne verkiezing tot Kroonprins, in 1779, aan de Dochter van den Vorst van *Satſuma* verloofd was, vóór de voltrekking des huwelijks was overleden, zou de Prinſes haar leven lang ongehuwd hebben moeten blijven. Ware hij ſpoediger tot troonserfgenaam benoemd geworden, zou hij eene Prinſes van zijn' eigen' ſtam, of van het hof van den *Dairi* (geeſtelijken Keizer) hebben moeten trouwen. In allen gevalle was het eene fijne ſtaatkunde van hem, zich met den Vorst van *Satſuma* te verbinden, zoo als de *geheime gedenkſchriften* der thans regerende *Djogouns* nader zullen aantoonen.

In

In vroegere jaren had de volgende gewoonte in de Provincie *Ozou* plaats. Elk, wie zin had in een meisje, ſchreef zijnen naam op een plankje (*ni-kigi* genaamd), en verborg het tusſchen de matten in de voorkamer van haar huis. Deze plankjes wezen dus het getal harer minnaars aan, en bleven er liggen, tot zij dat van den man, wien zij de voorkeuze gaf, wegnam. Tegenwoordig hangt de keuze eener vrouw, door het geheele Rijk, van den wil der ouderen af. Natuurlijk heerscht dan ook weinig liefde in deze huwelijken, en de man laat zich weinig aan zijne vrouw gelegen liggen. *Alle* mannen, van den hoogſten tot den laagſten rang, houden bijzitten, of bezoeken de bordeelen (1).

54. De *tekaké*, de *fikiwataſi*, en de *ſouſous*, zoo vele ſchenktafeltjes, zijn in het naburige vertrek bij dat waar de bruiloft gevierd wordt. Bij de komst der bruid worden zij in laatstgenoemde kamer gebragt, en geplaatst voor den *toko*, eene ſoort van *alcove*, het hoogſte en aanzienlijkſte deel des vertreks uitmakende,

(1) Waarom dan zoo veel omhaals en ſtaatſie bij eene verbindtenis, die toch volſtrekt bij den *Japannees* geene heiligheid heeft? *Vert.*

de, hetwelk in den eerſten opſlag gezien wordt.

55. De bruid wordt door eene der dienende vrouwen (*kaizoje* genaamd) naar de behoorlijke plaats in dit vertrek gebragt; deze plaatst zich aan hare regter-, en eene andere aan hare linkerhand.

56. Als dan eerst komt de bruidegom binnen.

57. Zoodra hij gezeten is, biedt eene vrouw den *tekaké*, of ſtommeknecht, achtervolgens den bruidegom en de bruid aan, en zet hem vervolgens weder voor den *toko* neder. Dit is echter eene bloote pligtpleging: want niemand neemt er iets af. Men buigt ſlechts.

58. Alsdan plaatst de eerſte ſchenkſter, de mannetjesvlinder genaamd, de *fikiwataſi*, en zet die voor de bruid.

59. De tweede ſchenkſter, genaamd wijfjesvlinder, volgt de eerſte, neemt de kom (*ſouſou*), en brengt die in de nabijgelegene kamer.

60. De eerſte verlaat dan het vertrek, neemt de *ſouſou* of kom in de regterhand, raakt die even met de linker aan, houdt haar tuſſchen beide handen, en gaat voor de *fikiwataſi* zitten, die dus tuſſchen haar en de bruid is. De andere volgt haar, houdt den *ſouſou* op dezelfde

de wijs, en zet zich achter de eerſte (zie Pl. I, fig. 8, 12, 13 en lett. *e.*). De eerſte moet zich een weinig links keeren, dan ſchenkt de tweede den *zakki*. De *ſouſou* wordt altijd met beide handen vastgehouden. Nooit drinkt men bij bruiloften warmen, altijd kouden *zakki* (1).

64. Men mag bij de huwelijksplegtigheid de kaarſen niet ſnuiten: worden de pitten te lang, zoo brengt men andere kaarſen.

65. Na de plegtigheid wordt het vaatwerk voor den *toko* gezet.

66. In de naburige kamer is eene andere vrouw, om den *ſimeday* te brengen (Pl. II, A.),

---

(1) 61, 62, 63 bevat, tot in de kleinſte bijzonderheden, de manier, waarop de beker aangevat en uitgedronken moet worden. Wij dachten ons Publiek met deze beuzelingen, die alleen voor *Japannezen* belangrijk kunnen zijn, te moeten verſchoonen. De opſteller van dit *ceremonieel* ſchijnt zelf gevoeld te hebben, dat de belanghebbenden ligtelijk in de eindelooze ceremonien konden verdwalen. Daarom zegt hij in Art. 62: daar de bruid, offchoon te voren in het *ceremonieel* onderwezen, ligt een' misſlag begaan kan, is de *Kaizoje* bij de hand, om zulks te beletten (Pl. I. fig. 11). Dit ééne ſlechts: de bruidegom verbindt zich aan de bruid, door driemaal drie teugen *zakki* uit aarden vaatwerk te doen.

Vert.

A.), zij zet dien in het midden, tusſchen den *toko* en de plaats waar het gezelſchap zit.

67. De bruidegom verlaat alsdan het vertrek.

68. Daarop begeeft zich de bruid een weinig achterwaarts, en de *kaizoje* of oppasſter plaatst zich weder aan hare regterhand.

69. De bruids ouders, die in een naburig vertrek waren, worden alsdan door de oppasſter, die aan de linkerhand der bruid zat, verwittigd dat deze plegtigheid is afgeloopen: alsdan treden zij het feestvertrek binnen.

70. Gelijktijdig komen de ouders van den bruidegom binnen, en zetten zich neder op de plaats, beſtemd voor den Heer en Vrouw van den huize, namelijk aan de linkerhand (die de meest geachte is) van de bruid, wier ouders insgelijks in het hoogſte gedeelte der kamer, en naast den *toko* zitten.

71. Nu keert de bruidegom terug, en plaatst zich op de linkerhand van de bruidsmoeder (Pl. I, fig. 3).

72. De bemiddelaars zitten links van den bruidegom (fig. 4).

73. De twee jongere broeders zitten regts (de min geachte plaats) van de bruid (fig. 9, 10). De *kaizoje* zit naast hen, maar verder achterwaarts (fig, 11).

74.

74. Wanneer nu allen gezeten zijn, neemt een bediende den *tekaké* van den *toko*, en biedt dien als een welkomstdrank aan allen aan, te beginnen van de bruidsouders, dan overgaande tot den bruidegom en de bemiddelaars, vervolgens tot de ouders van den bruidegom, de bruid, en hare broeders.

75. Alsdan wordt de *tekaké* weder op zijne plaats gebragt.

De *tekaké-tanbo* is een ander schenkblad, met een' vierkanten houten voet, zonder ronde opening: de voegen zijn met kerschenboombast zamengehecht. De *tekaké*, de *fikiwataſi* en, de *ſouſous*, daarentegen, hebben aan drie zijden van den voet een rond gat; de zijde waar de ſtukken, zonder opening, met kerſenboombast vereenigd zijn, wordt als de voorzijde beſchouwd.

76, 77. De vorige plegtigheden van het bedienen van den *zakki* door de *mannetjes-* en *wijfjesvlinder* aan de gasten, worden nu aan het door de wederzijdſche ouders vermeerderde gezelſchap herhaald. De beide *vlinders* moeten daarbij wel zorge dragen, zich altijd *links* te keeren, de regterhand door de opening van den *fikiwataſi* te ſteken, en met de linker uit den *ſouſou* te ſchenken.

Elk lid van het gezelſchap drinkt driemaal (1).

78. Het gezelſchap dus volledig zijnde, zet zich in de volgende orde neder:

Pl. I. De *toko*, (fig. 1) bruidsvader, (2) bruidsmoeder, (3) de bruidegom, (4) de bemiddelaar, (5) zijne vrouw.

Tegenover de aanzienlijkſte plaats, (fig. 6) de heer van den huize (bruidegoms vader), (7) zijne vrouw, (8) de bruid, (9, 10) des bruidegoms broeders.

79. De volgende ververſchingen worden bij die gelegenheid aangeboden:

Vooreerst, hetgeen zich op de *tekaké*, de *fikiwataſi* en in de *ſouſous* bevindt; de *ſoni*- en *ſoeimono*-ſoep, in toegedekte *terrines*, elk op een zeer klein aanregttafeltje; alsdan eene witte ſchaal, met name *oſiday*, en daarop de vertooning eener ſchildpad, uit wier rug verſcheidene ſieraden voortkomen, bij vrolijke gelegenheden gebruikt, zoo als pijn- en pruimenboomen, bamboesrieten, enz. Ook ſtaan allerlei lekkernijen daarop. Elk bekomt dan het tafeltje *fonzen* voor zich, met een ſcho-

(1) Ook dit is, om de boven opgegevene reden, aanmerkelijk bekort. *Vert.*

ſchoteltje visch, groente, en wortelen, genaamd *namaſou;* eene kom gekookte rijst; eene andere toegedekte kom, met *miſo*-ſoep, uit visch, groente, en wortelen beſtaande; voorts afzonderlijk *konnemon* (konkommers in *zakki* ingelegd). Het hout van dit ſchenkblad is zoo dun geſchaafd als papier, en heet *wouſouita.* Elk perſoon bekomt eene *firaſara*, eene kleine, lage, ronde *terrine* met een dekſel, bevattende allerlei artikelen. Alsdan wordt een groote ſchotel zeebraſem, met zout gekookt, opgedragen, waarop overdekte ſchotels met ſoep van wilde eenden, klipwaterſlangen, visch, groente, doren van eijeren, en eene ſchotel met zeelinzen volgen.

Daarna komt de toeſtel voor *zakki.* Na dat elk eens gedronken heeft, draagt men gekookte zeeſpinnen op, en dan weder *zakki:* vervolgens de *founa-mori*, beſtaande uit kreeften, op den rug liggende, en zoo toebereid, dat zij eene ſoort van piramide vertoonen. Na dat elk ten derdenmale gedronken heeft, geeft men hem een' kleinen ſchotel *tripangs* (1), met gemberſaus: alsdan drinkt men ten vierdenmale, waar-

(1) Eene zeeplant, die in plaats van ingelegde morellen, *champignons*, enz. gebruikt wordt.

waarop er ſnippen verſchijnen, beſtaande uit het vleesch van dien vogel, als eene piramide gereed gemaakt, gelijk de kreeft. Na dat het gezelſchap voor de vijfdemaal gedronken heeft, brengt men vischkuit op, alsdan verſcheidene ſoorten van ſuikergebak, gedroogde en verſche klipwaterſlangen, zeelinzen, en eindelijk fijngeſtampte groene thee (*zinrak*) met warm water.

Bij het bereiden en voorſnijden dezer verſchillende ſchotels zijn onderſcheidene dingen in 't oog te houden.

80. De bemiddelaar moet zorg dragen, zich door en door bekend te maken met deze manier om de maagſchap aan te knoopen. Om misſlagen voor te komen, wordt er eene lijst gemaakt, gevouwen als een waaijer (*tokinaga* genaamd), waarop de eerſte letters der namen van het gezelſchap geſchreven zijn. Deze lijst houdt de bemiddelaar in de regterhand, en wijst aan de *mannetjesvlinder* de perſoon, aan welken zij de *daki* of *kawaraki* aanbiedt, zijnde aarden kommen, bij de bruiloft gebezigd, ter navolging van het gebruik aan het hof van den *Dairi*, wiens ſpijs en drank dagelijks in nieuw aarden vaatwerk wordt opgedragen, als zinnebeeld van de eenvoudige leefwijs zijner voorvaderen. Daar alles, wat hij eenmaal gebruikt heeft,

heeft, terſtond vernietigd wordt, is het gelukkig voor den wereldlijken Keizer of *Djogoun*, die alle kosten van den *Dairi* moet vrijhouden, dat dit vaatwerk ſlechts van aarde is. De oorſprong dezer *kawaraki*-kommen vindt men in de fabelachtige tijdrekening, geplaatst vóór mijne *Tijdrekenkunde der Chinezen en Japannezen*, waarin gemeld wordt, dat ZIN-MOUTEN-O, de eerſte *Dairi*, aarde deed brengen van den berg *Ama-no-kakoui-e-jama*, om *kawaraki* te maken, gebruikt bij de aanbidding der Goden van Hemel en Aarde.

Wanneer de beker bij den bemiddelaar gebragt is, legt hij de lijst daarnevens, en, om alle misvatting voor te komen, legt hij den waaijer bij den naam van den perſoon die drinken moet. Dit is eene der verpligtingen van zijn ambt.

81. De perſonen, gezeten zijnde volgens de orde, in N°. 78 voorgeſchreven, ontvangen echter den beker niet in die orde. Eerst zendt de bemiddelaar denzelven naar des bruidegoms vader, of N°. 6, van daar naar N°. 1, van 1 tot 7, van 7 tot 4, en volgt dus naauwgezet de geheele reeks van nommers, die men in het *Chineeſche* werk vindt, doch die hier overtollig zou zijn. Deze lange plegtigheid eindigt gelijk zij begon, met des bruidegoms vader.

82.

82. Somtijds heeft de huwelijksplegtigheid, en die der aanknooping van maagſchap gelijktijdig plaats. Men zal beneden zien, hoe alsdan gehandeld wordt.

Gedurende deze geheele plegtigheid zit het ganſche gezelſchap ſtil, zonder een woord te ſpreken; de bemiddelaar wenkt ſlechts de mannetjesvlinder, wien zij den beker moet brengen. Zij begint, in dit geval, met des bruidegoms vader, of N°. 6, gaat dan van 6 tot 1, van 1 tot 7, van 7 tot 8; alsdan wordt de verbindtenis gemaakt van 8 tot 3, of den bruidegom en de bruid, waarvan elk driemaal drie keeren drinkt, op de wijze in N°. 63 voorgeſchreven. Alsdan gaat de beker weder van 8 tot 3 (bruid en bruidegom), dan van 3 tot 4: en de plegtigheid eindigt met N°. 1 en 6, dat is: de vaders van bruid en bruidegom. De bemiddelaar moet hierbij de grootſte zorg beſteden, en heeft tot dat einde de eerſte naamletters van elken gast, naar de voorgeſchrevene orde op zijne lijst ſtaan.

83. Na het ſluiten van het contract van maagſchap brengen de twee *vlinders* de *ſouſous* in een zijvertrek terug.

84. Hetzij de bruiloft ten huize van den vader des bruidegoms of der bruid gefloten wordt, ſcheidt men het zijvertrek van de bruiloftszaal door

door ſchuifdeuren, opdat de gasten niet zouden zien, wat in het eerstgemelde gebeurt. Achter deze ſchuifdeuren ſtaat een man in een *kami-ſimo*, of volle ſtaatſiekleed, beſtaande uit twee gewaden, een' korten mantel zonder mouwen, en eene broek. (*Kami* beteekent *boven*, en *ſimo*, *beneden.*) De mantel heet *katagenou*, en de broek *vakama.* Beide zijn van bijzonderen vorm, en van gekleurde ſtof. Men draagt dezelve alleen op ſtaatſiedagen en bij begrafenisſen, en nooit, wanneer iemand zich ter dood brengt. Nog is daar eene vrouw in haar ſtaatſiegewaad, *woetje-kake* genaamd, een tabbaard met een' langen ſleep. Zoo die man als deze vrouw moeten wel bedreven zijn in alle de huwelijksplegtigheden, zij moeten de grootſte oplettendheid betoonen op alles wat er gebeurt, en de noodige onderrigtingen geven aan de bedienden.

85. Na dat dit contract geſloten is, wenscht des bruidegoms vader het gezelſchap, alsmede elk van de anderen, daarmede geluk.

86. Drie geverniste kommen *zakki*, in elkander geplaatst, worden alsdan in het meest geëerde gedeelte der kamer bij den kandelaar nedergezet.

87. Alsdan komt een geſchenk der bruid ten huize van den bruidegom, gebragt door eene vrouw,

vrouw, die men voor bekwaam houdt in het maken der gebruikelijke complimenten. Zij legt dit geſchenk, benevens de lijst, in het zijvertrek neder, ſchikt alles artikelsgewijs, en geeft de lijst aan den bemiddelaar over: deze overhandigt dezelve aan den vader des bruidegoms, die vóór en na de lezing bedanken moet.

88. De namen van de ouders en broeders des bruidegoms worden op dezelfde lijst geſchreven, die ook het geſchenk vermeldt, dat voor elk derzelven beſtemd is. Zijn deze perſonen zeer talrijk, zoo wordt eene tweede lijst voor hen aangelegd. De bedienden van de eerſte en tweede klaſſe bekomen eene afzonderlijke lijst, met geſchenken, alsmede die van de derde klaſſe: aan dezen geeft men ſtrengen *ſepikken* (de meergenoemde doorboorde muntſtukken).

Het is een teeken van onderſcheiding, deze lijsten te maken. Het geſchenk wordt aan elk der naastbeſtaanden op een afzonderlijk preſenteerblaadje overhandigd.

89. Dit en de volgende afdeeling (90) beſchrijft de artikelen, tot geſchenken beſtemd, en hoe de lijsten daarvan moeten opgemaakt worden, onder de letters D, E, F, G.

D. Voor den bruidegom:

Twee tabbaarden, een gordel, een plegtge-

gewaad, een waaijer, eenige boeken papier.

E. Voor den vader des bruidegoms: Eene rol zijde.
Voor de moeder des bruidegoms: Een ſtuk zijde.
Voor zijn' oudſten broeder: Een ſtuk zijde.
Voor zijn' jongſten broeder: Een ſtuk zijde.

F. Voor den eerſten bedienden: Een dubbel ſtuk zijde uit de Provincie *Kaga*.
Voor de twee daarop volgenden: Elk een ſtuk zijde voor een' mantel, en voor de twee alsdan volgende, elk een ſtuk zijde voor een' ſjerp.

G. Strengen *ſepikken* voor alle mindere bedienden.

91. Plaat II. vertoont de manier, waarop de geſchenken voor den bruidegom moeten geſchikt worden.

92. Tot deze lijsten gebruikt men *foſio*-papier, in het midden naar de lengte gevouwen, en zeer netjes beſchreven. Voor de minderen kan men *ſougi-fara*-papier gebruiken, en, wanneer zij zeer talrijk zijn, beide kanten beſchrijven.

93. Alle deze lijsten worden den vader des bruidegoms ter hand geſteld, die ze leest, en voor elk zijnen dank betuigt.

94. Daarop biedt de bruidegom aan de bruid twee gereed gemaakte tabbaarden aan, de eene met een' rooden, de andere met een' zwarten grond, beide met goud of zilver geborduurd. Dezelve worden haar op het geverniste blaadje, *firo-bouta*, aangeboden.

95. Hare ouders bedanken voor dit geſchenk.

96. Zij begeeft zich, geleid door eene harer vrouwen, naar hare kamer, en trekt alsdan, met behulp dier zelfde vrouw, eene dier tabbaarden aan, waarop zij weder naar het gezelſchap terugkeert, en haar hoofdſtel afzet. Vrouwen van aanzien bedekken het met eenen ſluijer.

97. Alsdan verlaat ook de bruidegom het gezelſchap, doch zonder pligtpleging.

98. Bij zijne terugkomst wordt aan ieder lid des gezelſchaps een kommetje *ſoni*-ſoep, en aan weêrszijde van hetzelve een houten ſchoteltje, met name *kogak*, rondgediend. Aan de linkerhand zijn daarop twee ingelegde pruimen (*oumebos*), aan de regterhand twee *taste-kouri* of *gomame*, kleine gedroogde visch.

99. In plaats van de houten ſchoteltjes mag men ook aarden gebruiken, zonder de welvoegelijkheid te kwetſen.

100.

100. Deze *ſoni*-ſoep moet van kleine kockjes (*motſiés*) gemaakt, doch niet zoo dik zijn, dat men dezelve niet met de kleine eetſtokjes gemakkelijk verdeelen kan.

101. Daarna worden andere blaadjes binnen gebragt met *famagouris* (mosſelen) en *ſoeimono*-ſaus.

102. De vader des bruidegoms begint dan uit de verniste kommen *zakki* te drinken: hij biedt er eene van aan den vader der bruid: het overige gezelſchap drinkt dan beurtelings, en zij wenſchen elkander wederzijds geluk.

103. Hierop wordt eene doos met lekkernijen in drie afdeelingen binnen gebragt (Pl. I. *d.*). In de eerſte is vischkuit (*kaſoenoko*), in de tweede gedroogde zeekat (*zourame*), in de derde *gobo*, of zwarte wortelen.

104. Bij zulk een onthaal mag men geene kaarſen ſnuiten, maar moet die telkens, als ze donker branden, met andere verwisſelen.

105. Alsdan wordt het preſenteerblaadje *fonzen* (zie N°. 79.) rondgediend.

106. De bruid bekomt haar kleine tafeltje, om van te eten, en hare gewone ſchotels en borden: maar de rijst wordt hooger dan gewoonlijk opgeſtapeld (*taka-mori*). Hierop is dan eene kleinere kom als dekſel, en daarop

een kleine ſteen. Voorts bedient men haar van alle ſchotels.

Vóór onzen tijd was het de gewoonte voor de bruid, om in de zaal met het gezelſchap te eten, doch dit is veranderd, omdat ſchaamte haar dikwijls belette tegenwoordig te zijn. Thans eet zij met eene harer vrouwelijke bedienden in eene andere kamer, waar men haar rijkelijk van lekkernijen voorziet.

107. Ook alle hare andere vrouwelijke bedienden zaten te voren in de bruiloftszaal: daar dit echter in de orde der pligtplegingen wel eens verwarring deed ontſtaan, zoo blijven zij thans in eene andere kamer.

108. Thans bekomt elk der gasten eene bokaal met *zakki* (*ſiki-ſaka-fouki*), en de drie verniſte kommen, waarvan boven geſproken is, worden binnengebragt. De eerſte dient voor ſieraad, de tweede en derde worden door de bruids vader, die er eerst uit drinkt, rondgegeven. Na dat men driemaal daaruit gedronken heeft, en niets meer verkiest, overhandigt de vader der bruid den derden beker aan dien van den bruidegom, en daarmede eindigt het drinken.

109. Behalve de toebereiding van kreeften en ſnippen, in N°. 79 genoemd, draagt men nu de *firi-ſoeimono-* en *miſo-*ſoepen op, de eerſte van

van braſem, de laatſte van baars. Is het vertrek groot genoeg, zoo brengt men ook het preſenteerblad *oſiday* (zie Pl. II. B.) en

110. Men plaatst hetzelve naast den kandelaar, en dus bij den huisheer.

111. Na het eten van hetgeen op het blad *fonzen* gevonden wordt, biedt men elk der aanwezigen een kopje ſterken thee aan. Slappen thee mag men niet geven.

112. Nu is het onthaal geëindigd, en de bloedverwanten der bruid verlaten haar. Zij worden door die des bruidegoms, en door de bruid tot de huisdeur verzeld. De bruidegom, door twee bedienden met kaarſen verzeld, neemt aan de deur van hen afſcheid.

113. Somtijds gebeurt het dat de bruidegom, na dat het feest is afgeloopen, nog dien eigen' nacht naar het huis van de ouders zijner bruid gaat, om zich daar verder te vermaken. Heeft men grond om dat bezoek te verwachten, zoo wacht hem een gedeelte der bedienden af, en de ouders der bruid zenden eenen bekwamen huisknecht in zijn plegtgewaad, verzeld door een' ander', die eene lantaren draagt, om den bruidegom af te halen.

114. Ten huize van den laatſten toeven eenige bedienden die den boodſchapper op *zakki* en ververſchingen onthalen.

115. De bruidegom wordt door zijne ouders en den bemiddelaar verzeld. Doch zijne broeders blijven te huis.

116. Gedurende deze afwezigheid moet de bruid hare aanſtaande ſchoonbroeders gezelſchap houden: zij bedanken haar voor de ontvangene geſchenken.

117. In ſommige huizen worden de bedienden ook naar binnen gezonden, om hunnen dank te betuigen: in andere niet.

118. Ten huize van de ouders der bruid zit het gezelſchap in de volgende orde:

1.) De *toko*, en vlak daarbij 2.) de vader, 3.) de moeder des bruidegoms; alsdan 4.) de bemiddelaar en 5.) zijne vrouw.

Tegenover de plaats van eer:

6.) De vader, 7.) de moeder der bruid, 8.) de bruidegom, 9.) de oudſte, 10.) de jongere broeder der bruid.

119, 120. Doorgaans hebben hier weder dezelfde plegtigheden plaats, als ten huize des bruidegoms.

121. De bruidegom draagt de kleederen, hem door de ouders der bruid geſchonken.

122.

122. De maagſchap wordt ook met dezelfde pligtplegingen geſloten, die wij reeds op N°. 81 en 82 hebben beſchreven.

123. Eene dienstmaagd van de ouders des bruidegoms legt nu in een zijvertrek de geſchenken neder, die zij weder op hunne beurt hebben gerbagt, en geeft de lijst aan den bemiddelaar over. Boven heeft men gezien, hoe deze lijst opgemaakt wordt.

124, 125. De ouders der bruid betuigen hunnen dank.

126. Wanneer nu de naastbeſtaanden het contract van maagſchap geſloten hebben, brengt men het ſchenkblad *fikiwataſi* binnen, en de vader der bruid brengt een' ſabel te voorſchijn, *ſiki-demono* genoemd.

127. Dezelve ſtaat voor den vader der bruid.

128. In het aanbieden en aannemen van dezen ſabel (Pl. II. A. B.) en de lijst, genoemd *talſi-ori-kamo*, heeft er eene bijzondere plegtigheid plaats. De vader der bruid neemt den ſabel op, en gaat naar het midden der kamer: de bruidegom doet hetzelfde, om dien te ontvangen. Onder lieden van aanzien zijn deze aanbieding en aanneming des ſabels omſtandigheden van het hoogſte belang: bij geringere klaſſen hecht men daaraan minder gewigt.

Is, b. v., de Heer van den huize van hoogeren rang dan de bemiddelaar, zoo verzoekt hij dezen den ſabel aan den bruidegom over te reiken: zoo niet, doet hij het zelf. Men heeft daarbij met de uiterſte zorgvuldigheid te paſſen, dat het lemmet van den ſabel gekeerd zij naar den perſoon, die hem overreikt, en het handvat eerst naar de *linker-* en dan naar de *regterhand* van den bruidegom, die hem eerst boven met de linker-, beneden met de regterhand moet aanvatten, hem alsdan in een' halven kring omkeeren, altijd met de punt naar zich toe; daarop neemt hij hem in zijne regterhand, ſchuift een weinig links, ſtaat op, gaat in de naburige kamer, neemt zijn' eigen' ſabel met de linkerhand af, legt dien neder, gordt den zoo even ontvangenen aan, en keert tot het gezelſchap terug, waar hij zijn' aanſtaanden ſchoonvader dank betuigt.

129. Zijne ouders bedanken ook die der bruid. Zijn afgelegde ſabel wordt door een' zijner vrouwelijke dienstboden in eene ſoort van valies (*faſami-foko*) geſtoken, en aan een' der knechten van haren Heer overhandigd.

130. De plegtigheid met de ſoepen en lekkernijen wordt aan het huis van der bruid vader niet herhaald.

131. Nu keert de bruidegom met zijne ouders, na een vriendelijk afſcheid, huiswaarts, en zij worden aan de deur door de bruid ontvangen.

132. In het opmaken van het bed voor de bruid wordt haar hoofdeneind naar het Noorden geplaatst (een zinnebeeldig gebruik, in nabootſing van hetgeen omtrent de dooden geſchied, daar zij voortaan als dood voor hare ouders beſchouwd wordt). Deze gewoonte ſtemt overeen met de oude, echt *Japanſche* gebruiken, doch heeft tegenwoordig weinig meer plaats.

133. Het bed der bruid gelijkt naar dat van den bruidegom; het wordt vooraf ten haren huize gereed gemaakt; dat van den bruidegom of daar of ten zijnent.

134. Na dat de bedden opgemaakt zijn, wordt de bruid door eene harer dienende vrouwen derwaarts geleid: diezelfde perſoon geleidt den bruidegom naar het ſlaapvertrek.

135. Dit vertrek is wel gemeubeleerd. De bedienden dragen in hetzelve de *ſanbo*, eene ſchotel met eene piramide fijngeſtampte rijst, twee *kommelmaas*, in *ſogui-fara*-papier, met complimentenſtrikken vastgemaakt, en twee aarden kommen (*kawaraki*) in elkander geplaatst, om kouden *zakki* te drinken. De bruidegom drinkt

hieruit ééns vóór, en ééns na dien aan de bruid te hebben aangeboden, welke mede daaruit moet drinken.

De vrouwelijke dienstbode der bruid wacht intusſchen hare bevelen af.

Het jonge paar wordt bediend door de beide *vlinders*, wier *ſouſous* met kunſtige inſekten van dat geſlacht verſierd zijn.

136. Eene van de dienstdoende vrouwen ſlaapt in 't geheim in de naburige kamer.

137. Den volgenden morgen wordt er een warm bad (*fouro*) voor het jonge paar gereed gemaakt.

138. Ook zorgt men voor behoorlijke ſchotels. Voor elk van beiden wordt een tafeltje gezet, naast elkander, en dan ontbijten zij te zamen.

139. Een enkele mannelijke, en eene vrouwelijke dienstbode van den bruidegom, en dienstmaagden der bruid ſchikken het vertrek, waarin gevonden worden:

1.) De *toko*, en de meergemelde preſenteerbladen *tekaké*, *fikiwataſi*, en *ſouſous*.

2.) Naast de *toko* de *kaje-obi*, twee hooge doozen, met geſchilderde ſchelpen, eene ſoort van opſchik voor vrouwen.

3.)

3.) De *miſaiſi* en *koerodana*, ſtukken huisraad, die beneden (N°. 190.) zullen beſchreven worden.

4.) De *ſiodana* of *ſecretaire*, wordt naast de beide vorige artikels geplaatst.

140. Het gehuwde paar ontvangt meer of min ſtaatſiegewaden, naar mate van zijnen rang, en met één of twee beweegbare rakken of kapſtokken, om ze daar op te hangen.

141. De aanzienlijken dragen kleederen van *ſiſi-aja*-ſtoffen (zie N°. 19). Hoewel zich elk naar zijn' rang kleedt, moet men echter vooral in de keuze van *deze* ſtoffen bij uitſtek zorgvuldig zijn. In huisgezinnen van gelijken rang met den bevelhebber van *Nangaſaki* bekomt de bruid als huwelijksgoed twaalf ſtaatſiegewaden, elk op een bijzonder rak uitgeſpreid, namelijk:

Een blaauw kleed voor de eerſte maand, geborduurd met pijntakken, of bamboes.

Een zeegroen kleed voor de tweede maand, met kerſebloemen en boterbloemen.

Een ligtrood voor de derde, met wilgetakken en kerſeboomen.

Een parelkleurd voor de vierde maand, geborduurd met de letter *fokotogizou*,

en

en kleine takjes of ſpruitjes, die men *ſima*, of *eilanden* noemt.

Een bleekgeel voor de vijfde maand, geborduurd met golven en zeegras.

Een oranjekleurd voor de zesde maand, geborduurd met meloenen, en de afbeelding van een' geweldigen ſtroom (het regenſaiſoen, hetwelk doorgaans twintig dagen duurt, valt in deze laatſte twee maanden).

Een wit voor de zevende maand, met *kikjo*-bloemen (zijnde witte en purperen klokbloemen, waarvan de melkachtige wortel in de Geneeskunde dient, en even zoo goed als vogelnesten tot verſterking dient).

Een rood voor de achtſte maand, geſprenkeld met *momiſi*, of bladen van hagedoornen.

Een violet voor de negende maand, geborduurd met bloemen.

Een olijfkleurd voor de tiende maand; het borduurſel verbeeldt een weg, en gemaaide aren van rijst.

Een zwart voor de elfde maand, geborduurd met *kori*-letters, of ijs, en *tſourara*, ijskegels.

Een purperen voor de twaalfde maand, geborduurd met *juki*-letters, of ſneeuw, en *tjiraſi* in poeder.

Bij

Bij mijne terugkomst te *Japan*, in 1784, liet ik in de bewaring van een' der *Beſtuurderen van het Bataviaſche Genootſchap der Wetenſchappen* teekeningen van alle deze ſtaatiekleederen, keurig geborduurd in goud, zilver, en levendige kleuren, en voorgeſteld in derzelver volle uitgebreidheid, en nog van verſcheidene andere voorwerpen. Toen ik van *Japan* terug kwam, waren zij niet meer te vinden. Volgens hetgeen ik naderhand omtrent andere dingen vernam, is het waarſchijnlijk, dat deze zeldzaamheden naar *Europa* gezonden waren tot een' of ander' aanzienlijk perſoon, bij wien die Beſtuurder in de gunst verlangde te komen.

142. Na de bruiloft zenden de ouders der bruid de *ſake-zin* (zie N°. 24.) ten huize des bruidegoms als verwelkoming: elk zendt een geſchenk van meerdere of mindere waarde, naar mate van zijnen rang.

143—145. Mannelijke bedienden ontvangen ten huize des bruidegoms en in het vertrek der bruid de geſchenken, en houden daarvan naauwkeurige aanteekening.

146, 147. De perſonen, die de bruid komen bezoeken, worden, wanneer zij in hare kamer komen, op de boven beſchrevene manier van de ſchenkborden bediend, en ook op eene doos met lekkernijen onthaald; worden zij in de

de voorzaal ontvangen, zoo moet men die ververſchingen ook dáár aanbieden. Uit dien hoofde nemen vele de gelukwenſchingen ſlechts aan in de kamer der bruid.

148. De bruidegom heeft altijd een' man bij zich, die bekwaam is om een' bedankbrief te ſchrijven.

149. Deze brief is in de volgende bewoordingen vervat:

> Ik heb den brief ontvangen dien gij mij gezonden hebt, en waarin gij mij uw genoegen betuigt, dat alle de plegtigheden, die heden moesten plaats hebben, voorbij zijn. De kom met *zakki*, en het ſchenkbord met visch (of wat anders het geſchenk moge zijn), hetwelk gezonden is, zijn in zeer goeden ſtaat bij mij ontvangen. Ik dank u daarvoor zeer vriendelijk.
>
> Ik vleije mij, dat wij ſpoedig de gelegenheid zullen hebben, elkander te ſpreken.
>
> Ook mijn vader betuigt u zijnen dank door hem, die de eere heeft, met de hoogſte achting te zijn
>
> *(Hier volgt de naam en onderteekening.)*

(De

(De naam wordt altijd op een zegel geſchreven, en met roode of zwarte inkt geſtempeld: de onderteekening ſtaat daar naast.)

De brief wordt met de grootſte beleefdheid geſchreven voor lieden van gelijken rang: voor hoogeren bevat hij meer, voor minderen minder complimenten.

150, 151. Ook de bruid heeft iemand bij zich tot hetzelfde oogmerk, en die in den ſtijl dezer brieven ervaren is. Er is namelijk zoowel een afzonderlijke vrouwenſtijl, als vrouwenhand; beide moeten hier in 't ſchrijven worden gebruikt, en men mag geen ander onderwerp hoegenaamd daarin vlechten.

152. De oppaſſer der bruid zorgt, dat het haar, bij het groote getal der bezoeken, in wier tegenwoordigheid zij niet welvoegelijk iets gebruiken kan, aan geene ververſchingen ontbreke.

153. Den volgenden dag worden alle bedienden van den bruidegom, in het vertrek der bruid, op koek onthaald.

154. Aan elk der naaste betrekkingen, die de bruiloft niet konden bijwonen, wordt een doosje met name *kawa-ii* gezonden, om hen te melden, dat de plegtigheid voorbij is. Zulk eene doos bevat omtrent derdehalve *gantings*, of vier en een half pond rijst, tot koekjes zamen-

mengekneed, of ſomtijds meer. (De beste rijst tot het maken dezer koekjes komt van *Sinowara*, in de Provincie *Omi*. Wel geſtampt zijnde, wordt hij zoo wit als ſneeuw.)

155, 156. Na drie dagen legt de bruid een bezoek af bij hare ouders, die eene vrouw afzenden om haar af te halen.

157, 158. Ten huize des bruidegoms worden eerst de meergemelde ſoepen benevens *zakki* voor haar gereed gemaakt, terwijl de bruidegom, ten teeken van verwelkoming, eene doos met rijstkoekjes, een ſchenkbord met visch, en een' pot met *zakki* zendt.

159—161. Dit geſchenk wordt vóór het vertrek der bruid afgezonden, en de brengers ontvangen ten huize der bruids ouders ververſchingen en een tegengeſchenk.

162. De bruid en haar gezelſchap worden behoorlijk op ververſchingen onthaald.

163. De bruids ouders vertoonen het geſchenk van den bruidegom aan alle hunne betrekkingen.

164. Terwijl de bruid bij hen is, zendt de bruidegom nog een ander geſchenk.

165. De familie van beide zijden zenden een geſchenk aan de bruids vader en moeder.

166. De dragers worden wel onthaald, en ontvangen een tegengeſchenk.

167.

De Bruidegom zendt ... der ... Schoonmoeder, of eenige andere Bloedverwante verzeld, van welke zy geschenken ontvangen heeft.

Fig. 4. 192.

5 Stukken roode ...

Fig. 9 192.

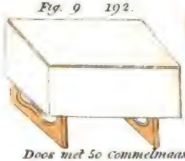

Doos met 50 Commelmaas.

Fig. 8 192.

5 Pakjes zeelinzen.

Digitized by Google

Digitized by Google

167, 168. De bruidegom laat zijne broeders, door een' man en vrouw, weder te huis halen, die op nieuw onthaald worden.

169, 170. Wanneer de bruid zich tot haar vertrek gereed maakt, zenden hare ouders den bruidegom volmaakt een gelijk geſchenk, als zij van hem hebben ontvangen, hetwelk er zijn moet vóór de terugkomst der bruid.

171—173. Ook zij, die dit brengen, worden door den bruidegom onthaald, die dit geſchenk aan allen, die bij hem wonen, laat zien.

174. Na den afloop dezer plegtigheden legt de bruid met hare ſchoonmoeder, of eenige andere oude vrouwelijke bloedverwanten, een bezoek af bij elk, die haar geſchenken gezonden heeft, bedankt dezelve, en biedt hen, daarentegen, iets aan. (Pl. III. lett. A.)

175. Deze tegengeſchenken zijn vooraf door de ouders gereed gemaakt: ontbreekt er iets aan, zoo vult de bruidegom het overige aan.

176. Zeven dagen na de bruiloft en alle daartoe behoorende plegtigheden, wordt de bruidegom en vier of vijf zijner gemeenzame vrienden door de ouders der bruid op een groot gastmaal verzocht: kunnen zij de uitnoodiging voor dien dag niet aannemen, zoo wordt de partij tot den negenden dag uitgeſteld.

Vóór den eten legt de bruidegom een bezoek af bij de bruidsmoeder in haar vertrek, alwaar hij op thee en ſuikergebak wordt onthaald.

Het is aan het gezelſchap in de eetzaal geoorloofd, zich aan de vrolijkheid over te geven. Sommigen hebben concerten van allerlei ſpeeltuigen, genaamd *may-baſi*, die met groote oplettendheid beſtuurd moeten worden: anderen hebben ſlechts de *ſamſi*, eene ſoort van guitar, de *colo*, en eenige andere ſpeeltuigen.

Eenige dagen daarna noodigt de bruidegom de bloedverwanten der bruid tot een' dergelijken maaltijd.

Dus eindigen alle huwelijksplegtigheden, wier naauwkeurige waarneming genoegzaam is voor de lagere klaſſen. Onder perſonen van aanzien zijn de huwelijksplegtigheden veel talrijker, en meer zamengeſteld.

Om verwarring voor te komen, zijn de woorden *bruidegom* en *bruid* in de bovenſtaande beſchrijving gebezigd, ſchoon de woorden *jonge man* en *vrouw*, op ſommige plaatſen, meer gepast zouden geweest zijn.

Ver-

Verklaring van onderſcheidene voorwerpen, op de platen afgebeeld.

Pl. IV. lett. A. ziet men op den *fikiwataſi* twee ſchoteltjes *aa*, *kogak* genoemd; op een derzelve is een ſtuk eener zeelinze, en op het andere vijf kastanjes.

b. Twee aarden ſchoteltjes, genoemd *dokies*, of *kawaraki*.

c. Een klomp *noſi*, of de meergemelde klipwaterſlang, gebonden aan een zeer dun ſtukje *bamboes*, waarvan beide einden zoo behendig aan het preſenteerblad zijn vastgemaakt, dat zij naauwelijks gezien worden.

Lett. B. Het preſenteerblad *tekaké*, waarop men ziet:

a.) Kastanjes;

b.) Kleingeſnedene zeelinzen;

c.) Een klomp *noſi*, beſtaande uit zeven reepen van gelijke lengte, met ſtijfſel aaneengeplakt, en van boven in *foſio*-papier gewonden, om hetwelk complimentendraden worden heengeſlagen, met gekrulde einden.

De *noſi*, op het preſenteerblad *fikiwataſi*, is op dezelfde wijze verſierd;

op de ſchotels, die ſomtijds in goud- of zilverpapier zijn gewonden, ziet men een' kraanvogel, eene ſchildpad, pijnboomen, of bamboezen afgebeeld.

Pl. I. fig. 12 en 13. Het haar der twee vrouwen, genaamd *mannetjes-* en *wijfjesvlinder*, is, bij lieden van aanzien, opgemaakt in eene ſoort van platten ſtaart, genaamd *ſagé-kami*, gelijk hier in de oppasſter der bruid. Onder het gaan ligten zij den zoom van hun kleed met de regterhand op.

De *mannetjesvlinder* brengt de *nagajé*, eene ſoort van koperen ketel, om *zakki* te ſchenken, in de linkerhand, en zet die op de mat: doch wanneer zij gaat ſchenken, legt zij de linkerhand op de mat, houdt den *ſouſou* in de regter, en ſchenkt in die houding, na dat de andere een weinig *zakki* in haren *ſouſou* geſchonken heeft: tot dat einde keert de eerſte zich een weinig links, en zet dan den ketel op de mat. De *wijfjesvlinder* volgt altijd de *mannetjes*, doch houdt zich een weinig meer regts.

Onder lieden van de mindere klaſſe is het haar dezer vrouwen altijd in de gewone manier opgemaakt, en hare kleederen ſlepen langs den grond.

Op

Op den dag dat de bruid bij hare ouders een bezoek aflegt, zendt zij, zoowel als de bruidegom, een' knecht in een ſtaatſiekleed (*kami-ſimo*) naar de woning der bemiddelaars, om hunnen dank te betuigen, en aan elk een geſchenk van volkomen gelijken inhoud en waarde te zenden.

De ouders der bruid moeten ook, ten huize des bruidegoms zijnde, niet vergeten een gepast geſchenk te doen:

Aan de oppasſter der bruid;
Aan de beide *vlinders*;
Aan de vrouw, die het blad *tekaké* rondgediend heeft.

Er zijn zekere woorden, die bij bruiloften verboden zijn, en zorgvuldig moeten vermijd worden. Zoodanig zijn: *teruggeven*, *affcheid nemen*, *heengaan*, *verwerpen*, *wegzenden*, *zich verwijderen*, *veranderen*, *affchaffen*, *ſcheiden*, *onſtandvastig*, enz.

Lett. A. vertoont de artikelen, ſtaande op de *mizouſi*, of aanregttafel, of *buffet*, namelijk:

Op het eerſte plankje (*itjé-no-tana*), of liever bovenop:

a.) De *zoufouri-fako*, eene doos, waarin de inktkoker ſtaat.

b.) De *kenbio*, een klein lid van ſteen, of fraai hout, dienende als ſieraad van den inktkoker.

c.) De *foudé-tada*, of bergplaats voor de ſchrijfpenſelen.

d.) Een *bou-tſin*, een gewigt om op het papier te zetten in de gedaante van een dier, hetzij van ſteen, koper, of eenig ander metaal.

e.) Eene doos met penſelen.

f.) Allerlei papier.

Op het tweede plankje (*ni-no-tana*):

a.) De *fanzo*, waarmede de vrouwen hare tanden zwart maken.

b.) De *majou-faké*, een kleine bos vêren, om de wenkbraauwen glad te ſtrijken.

c.) *Fané*, of de grootſte vêren van adelaars of kraanvogels, om asch of ſtof op te vegen.

d.) Een *koban*, of komfoor, met deszelfs voetſtuk (*koro*), om *kalambak* (geurig hout) of eenig ander reukwerk te branden.

e.)

e.) *Ko-ba-ſi*, of tangetjes, bij het branden van tabak gebruikt.

f.) De *gin-ban*, een ſtukje ſpiesglas in een zilveren *etui*, tot hetzelfde einde dienende.

Op het derde plankje (*ſan-no-tana*):

a.) Een kasje met twee deuren, voor *tanſak* of gekleurd papier, om verzen te ſchrijven. Het dient ook, om er boeken en handſchriften in te bewaren.

b.) Eene *fits-dai*, of penſeeldoos.

Men doet daarin gewoonlijk een weinig *taki-mono*, of reukwerk.

A. *Fai-oſi*, of zilveren vuurſchopje, hetzij gepolijst, of waarop allerlei figuren zijn uitgeſneden. Het dient om de asch in de *terrine* neêr te drukken.

A. *Fi-tori*, of dubbele vuur-*terrine*; de buitenſte, van hout, is in de gedaante eener kalebas, de binnenſte is van zilver of verguld koper; over dezelve is eene kleine plaat, met figuren van hetzelfde metaal, die tot dekſel dient.

Op het vierde plankje (*ſi-no-tana*):

a.) Een kasje vol boeken en geſchriften (*zoſi*).
b.) Een kleine geverniste kom met haar dekſel, om de handen te wasſchen.

B. De artikelen geplaatst op de *koero-daran* (het tweede *buffet*).

Eerſte plankje, of liever boven op:

a.) Eene doos voor gekleurd papier, waarop men verzen ſchrijft (*tanſak-fako*).
b.) De doos voor den inktkoker (*zouſouri-fako*).
c. d.) Dozen voor langwerpige, en gewone brieven (*naga-foumi-fako*, en *foumi-fako*).

Tweede plankje:

a. b.) Twee verzamelingen van oude gedichten (*kokin-ziu* en *manjo-ziu*).

Derde plankje:

a.) Een kasje met twee deuren voor de

zo-

zoſi-no-fan, of allerlei boeken en handſchriften.

b.) *Tſou-no-tami*, of eene kleine waschkom met handvatten aan weêrszijden.

c.) Eene waterkom (*misſou-tſougi*).

Vierde plankje:

a.) De doos met linten, om het haar op te binden (*moto-i-fako.*)

b.) Eene doos met een wit poeder, door de vrouwen gebruikt, om hare tanden glad te wrijven, na dat zij die zwart gemaakt hebben (*fouſi-fako*).

c.) Doos met een zamenſtel, om de tanden zwart te maken.

C. Vertoont het inwendige maakſel van den *ſio-dana*, of de *ſecretaire*. Zij vertoont zich ledig, want elk heeft vrijheid, daarin te plaatſen wat hij verkiest.

Er zijn onderſcheidene manieren, waarop het papier gevouwen wordt, om allerlei artikelen in te bergen.

Voor ſommige perſonen wordt het papier driedubbel gevouwen; dit is de fatſoenlijkſte wijze, en zij wordt *ſin* of de *echte manier* genaamd:

naamd: voor anderen dubbel, dit is minder beleefd, en heeft plaats onder lieden van denzelfden rang; men noemt deze manier *gio*, of *de gewone*; eindelijk, voor en onder het algemeen enkel: deze manier heet *zo*.

Vóór mijn vertrek uit *Japan* ſchafte ik mij deze verſchillende ſoorten van papier aan, om een juist denkbeeld van de zaak te kunnen geven.

a. a.) Is het papier voor *noſi*, gevouwen op de eerſte en tweede manier.

b. b. b.) Voor zijde, in de drie manieren.

c.) Voor handdoeken,
d.) Voor een' naauwen gordel,
e.) Voor een ſjerp,
f.) Voor reukwerk,
g.) Voor *kalambak* (geurig hout),
h.) Voor een hoofddekſel,
i.) Voor blanketſel,
k.) Voor *ſiki-ſi*, of vierkant gekleurd papier, om verzen op te ſchrijven,
l.) Voor *tanſak*, of langwerpig papier ten zelfden gebruike,

} in de derde manier.

m.) Voor waaijers, op de tweede en derde manier.

n.) Voor planten, bloemen en bloembollen, in de derde manier.

o.)

o.) Voor bloemen en bloeijende boomtakken,
p.) Voor inkt en ſchrijfpenſelen,
q.) Voor peper en *Spaanſche* peper,
r.) Voor een *taka-no-aſigai*, of een klein lokäas rondom den voet van een' valk gebonden. Het is doorgaans purperkleur met roode franje; doch wanneer de valk een' kraanvogel gevangen heeft, dan is het omſlagpapier rood met franje van dezelfde kleur,

} in de derde manier.

s. s. s.) Voor *goma-ſio*, of een mengſel van zout en *goma*-zaad, omtrent gelijkende naar maankop, hoewel grooter. Dit papier wordt op de drie manieren gevouwen.

Door de ouders van den bruidegom wordt een preſenteerblad met geld aangeboden.

Wanneer men een geſchenk doet van zilvergeld, worden dertig, vijftig, of meer ſtukken van vier *taels*, drie *maas* (1) in ieder pakje ge-

(1) De *koban* bevat, volgens KÄMPFER (bl. 247), 55 tot 59 *maas*; doch de *Hollanders* moesten die in zijnen tijd

gedaan, en het getal dier ſtukken buiten opgeſchreven. Drie dezer pakjes liggen op een ſchenkbord. Sommigen doen er ſlechts twee of drie in ieder pakje: maar, of het getal groot of klein is, het moet altijd van eene naauwkeurige lijst vergezeld gaan (1).

Op dezelfde Plaat verbeeldt fig. 2. de manier, om de witte *pelongs* (eene ſoort van zijden ſtof) op het ſchenkblad te leggen.

Pl. IV. fig. 3. Het ſchenkblad met vijf rollen *roode gilams* (eene andere ſoort van zijden ſtoffen). Zijn dezelve breed, zoo worden zij ter breedte van zeven duimen gevouwen, en dan in dubbel *foſio*-papier gewikkeld, en in het midden met een' kleinen bos van complimentkoorden toegebonden.

De vijf rollen liggen dikwijls naast elkander, doch ſomtijds twee boven, en drie beneden.

Pl.

---

tijd voor 68 aannemen. Rekenen wij de ronde ſom van 60, zoo is een *tael* 10 *maas*, daar wij boven gezien hebben, dat een *koban* 6 *taels* houdt. Een *maas* is dus omtrent zeven ſtuivers. *Vert.*

(1) Hoe zeer verſchillen de denkbeelden der *Japannezen* omtrent kieschheid hier van de onze! Een geſchenk in geld, tusſchen lieden van gelijken rang, bij ons voor beleedigend gehouden, zou het vooral worden, wanneer men de waarde naauwkeurig wilde *ſpecificeren*. *Vert.*

Pl. IV. fig. 4. Het ſchenkblad met de vijf dubbele ſtukken van roode ſtof.

Pl. IV. fig. 7. Het ſchenkblad met drie rijen pakjes van zeekatten.

Pl. IV. fig. 8. Het ſchenkblad met de *kanbou*, of zeelinzen: er zijn vijf of zeven pakjes, elk van tien bladen.

De *ſimaday-taka-ſago*, of het witte blad met afbeeldingen van pijnboomen, pruimenboomen, *bamboes*, rotſen, een' kraanvogel, eene ſchildpad, en twee oude lieden, een man en eene vrouw (zinnebeelden van lang leven), waarvan de afbeelding op het Vignet.

De *oſiday-forai*. Een ander ſchenkblad, verſierd gelijk het vorige: zie de beſchrijving daarvan N°. 79. Behalve verſcheidene ſoorten van lekkernijen, moeten ook twee eetſtokjes, met vergulde ſtipjes, daarop liggen.

Einde van de verklaring der Platen.

Be-

Beſchrijving der Begrafenisplegtigheden bij de Japannezen.

Indien de *Japannezen*, in alles wat tot de huwelijksplegtigheden betrekking heeft, zich onder boeren, handwerkers en winkeliers aan zulke talrijke regelen onderwerpen, als hier boven is voorgeſteld, zoo zal het geene verwondering baren, dat ook de begrafenisſen niet minder aan tallooze allernaauwkeurigst bepaalde *formaliteiten* zijn onderworpen.

Over 't algemeen volgen de *Japanners* de gewoonten der *Chinezen* op dit ſtuk, waarvan men eene beſchrijving heeft in een werk in twee deelen, genoemd: *Lijkplegtigheden, ontvouwd ter onderwijzing der jeugd.*

Het eerſte deel bevat de bijzonderheden der plegtigheden bij begrafenisſen: het tweede, die der feestviering aan de Goden bij die gelegenheid.

De *Japannezen* rigten zich niet naauwkeurig naar de regelen in dit werk voorgeſchreven, allerminst te *Nangaſaki*, waarvan de inwoners beſchouwd worden, uit hoofde van hunnen omgang met vreemden, verbasterd te zijn. De tegenwoordigheid van vreemdelingen is in het ove-

overige van *Japan* bijna een verfoeiſel. Toen ik op mijne reize naar het Hof door *Sanagosta*, en de daaronder behoorende gehuchten kwam, kon niemand van mijn gevolg vuur, thee, of eenige de minſte behoefte bekomen. Het zal dus niet ongepast zijn, om mijne vertaling dezer twee *Chineeſche* werken te doen voorafgaan door hetgeen gewoonlijk te *Nangaſaki* bij den dood van den heer of de vrouw des huizes gebeurt. Volgens eene gewoonte, hier te lande in zwang, neemt een *Japannees*, die geenen zoon heeft, den zoon van een' vriend als kind aan, die ook, van dat oogenblik af, alle de regten daarvan geniet. Zulke aannemingen hebben ook plaats onder perſonen, die talrijke huisgezinnen hebben. Bij voorbeeld, N. geeft zijne dochter ten huwelijk aan een' zoon van M., die dan in den post van N. opvolgt, daar de zoon van dezen door een' ander' is aangenomen, en dien op gelijke wijze opvolgt. Deze gewoonte heeft dan belangrijke familieverbindtenisſen tot onderling belang ten gevolge, en oefent grooten invloed op den ſtaat der Maatſchappij.

Er zijn twee ſoorten van uitvaarten, bij wijze van *begraven*, en van *verbranden.*

De meeste *Japannezen* maken, hetzij nog in gezonde dagen, of bij ernſtige ziekte, aan hun-

hunnen erfgenaam of gemeenzamen vriend de wijze bekend, waarop zij over hun ligchaam, na den dood, wenſchen beſchikt te hebben. De plegtigheden van den *doſo* of eigenlijke begrafenis zijn de volgende:

Lieden van aanzien houden doorgaans het lijk tweemaal vier en twintig uren boven aarde. De gemeenere klasſen, van den boer tot den portier, begraven den dag na het affterven, en deze zijn dan niet verpligt te rouwen. Sommigen, echter, doen het voor twee, drie of meer dagen, maar voor lieden van eerstgenoemde klasſe is de rouwtijd bepaald. Voorheen was dezelve honderd dagen, maar de eerſte *Djogoun* van het thans regerende Stamhuis (1) verminderde dien tot vijftig, opdat de bezigheden van 's lands ambtenaren daaronder niet zoo zeer zouden lijden, en om diezelfde reden verminderde BINGO, een zeer gehaat Gouverneur, den rouwtijd tot vijf en dertig dagen voor allen, die te *Deſima* waren aangeſteld.

Lieden in den rouw moeten *vijftig dagen* lang *te huis blijven*, en zich van alle dierlijk voedſel, visch, gevogelte, kortom van al wat le-

(1) *Minamotto-no-Yeyé-aſou.*

leven heeft gehad, onthouden. Men mag niets eten dan rijst, groenten en vruchten.

Hoewel BINGO den rouwtijd dus tot den vijf en dertigſten dag verminderde, werd nogtans deze regel geenszins ſtrengelijk nagekomen. Men gaat wel op dien dag naar de woning des Gouverneurs, om naar zijne gezondheid te vragen, doch lieden, die zich aan de bevelen des Keizers en de gewoonte der ſekte *Siaka* houden, geven, bij hunne te huiskomst, eene ongeſteldheid voor, en blijven nog vijftien dagen te huis van plantenvoedſel leven.

Eer de *Japannezen* het lijk naar het graf verzellen, ſcheren zij hun haar en knippen de nagels af van vingers en teenen; hetwelk zij gedurende den ganſchen rouwtijd niet mogen doen, vóór den een en vijftigſten dag. Doch in geen geval mogen zij de nagels van vingers *en* teenen op *denzelfden* dag knippen, als hetwelk hun zekerlijk ongeluk zou aanbrengen.

Onder de lagere klaſſen is de *kami-ſimo*, of het kleed der lijkdragers van hennip; onder de hoogere ſtanden van eene lichtpurperen ſtof, genaamd *fabita*. De zoon draagt een' doorſchijnenden hoed van riet, die als een mandje van zijn hoofd op zijne ſchouders nederhangt. In dat gewaad groet hij nooit iemand. De Gouverneur der ſtad, of een van deszelfs ſtedelijke

beambten, toevallig op weg zijnde, wanneer eene lijkſtaatſie hem te gemoet zou kunnen komen, gaan een' anderen weg, om zulk een noodlottig gezigt te mijden.

Na het afloopen der vijftig dagen mag de *Japannees* de tempels van *Siaka* bezoeken, maar moet die van *Sintos* een vol jaar lang, gedurende welken tijd hij onrein is, vermijden.

Er zijn vijf ſekten, wier gebruiken men in de lijkſtaatſie volgt: die van *Siodoſin*, *Ikoſio*, *Foké-ſio*, *Senion*, en *Ten-dayſion*. De leden der eerſte worden met de *mitſi-nambouts* begraven, dat is, op den weg naar den tempel luiden de priesters met klokjes, en prevelen lofzangen. De vier andere gezindten volgen dit gebruik niet. In het eerſte geval beſtaat de ſtoet uit:

1.) De *kialets*, twee mannen, die eene baar dragen, om de kist op te zetten, wanneer die den tempel bereikt heeft.

2.) Een *metaday*, of een' man, die met eene groote bos ſtroo vooraf gaat, om fakkels te maken, ten einde den weg des nachts te verlichten. (Dit is een vrij nutteloos gebruik, want men gebruikt bij begravenisſen in den nacht toch lantaarnen.) Het ſtroo moet met een' band van wit papier zijn vastgebonden.

3.)

3.) Zes vlaggen.

4.) Vier witte kistjes, bijna een voet hoog, en omtrent vier duimen in 't vierkant, bevattende elk eene waterlelie, van wit papier uitgeknipt.

5.) De *fiöko*, een doosje om reukwerk te branden.

6.) De *ifay*, een langwerpig tafeltje, bevattende den tijd des doods, en den naam, naderhand aan den overledenen te geven.

7.) Priesters, die klokjes luiden en lofzangen zingen.

8.) De doodkist (*quan*).

9.) De oudſte zoon.

10.) De overige bloedverwanten.

11.) De gemeenzame vrienden van den overledenen, zijne ambtgenooten, kennisſen, en bedienden van beide ſekſen.

12.) De *norimons*, of palankijnen. In de eerſte zit de oudſte dochter, de vrouw, de jongere zuster, of de naaste bloedverwante van den overledenen: alsdan komen de overige naastbeſtaanden, en eindelijk de vrouwen zijner vrienden. De *norimons* der familie onderſcheiden zich door een klein ſtukje wit laken.

Bloedverwanten in de opklimmende lijn en ouderen verzellen nooit de lijkſtaatſie van jongere naastbeſtaanden van een' minderen rang.

Sterft dus, bij voorbeeld, een tweede zoon, zoo volgt noch vader, noch moeder, noch oom en tante, noch oudſte zoon of oudſte dochter des huizes den ſtoet. De lijken van lieden van zekeren rang worden door de hunnen, die der lagere klaſſen door openlijke dragers ter aarde beſteld, die (gelijk alle dragers) in een wit *kami-ſimo* of rouwgewaad gekleed zijn, en een' ſabel op zijde dragen.

Die met de baar en de ſtroobos voorafgaan, dragen eene ſoort van wit hemd over hunne kleederen. De oudſte zoon en zijne broeders zijn in het wit, en dragen over alles heen een' rouwmantel, doch zonder wapenſchilden: de overige bloedverwanten zijn in de gewone kleeding. Alle vrouwen bij de lijkſtaatſie zijn in het wit: haar haar is ſlechts met een' kam vastgehecht, zonder eenig ſieraad.

Zoodra de doodkist den tempel bereikt heeft, waar de priesters reeds vergaderd zijn, wordt zij voor het beeld der Godheid geplaatst, en de priesters beginnen dadelijk lofzangen te lezen.

De *ifay* wordt voor de kist gezet, en aan de andere zijde van dat tafeltje eenige ſchoteltjes met banket, peren en bloemen, en daar tegenover de *ſioko*, of het reukwerkvat.

De

De oudſte zoon ſtapt alsdan voor den *ifay* af, doet zijn gebed, en brandt eenigen wijrook; zoodra hij weder op zijne plaats is, doen alle bloedverwanten en vrienden hetzelfde na elkander.

Na dat de priesters een half uur lang liederen hebben opgelezen, worden de klokjes geluid, de trommel geſlagen, de *jamabos* blazen op de trompet, en de *kamſos* op de fluit. Alsdan rangſchikken zich de priesters in de volgende orde:

Vóór de doodkist (*a*), doch op zekeren afſtand, de Hoogepriester des tempels (*b*).

c Een weinig op zijde, tusſchen de kist en den Hoogepriester, de mindere priesters.

d Die der andere tempels.

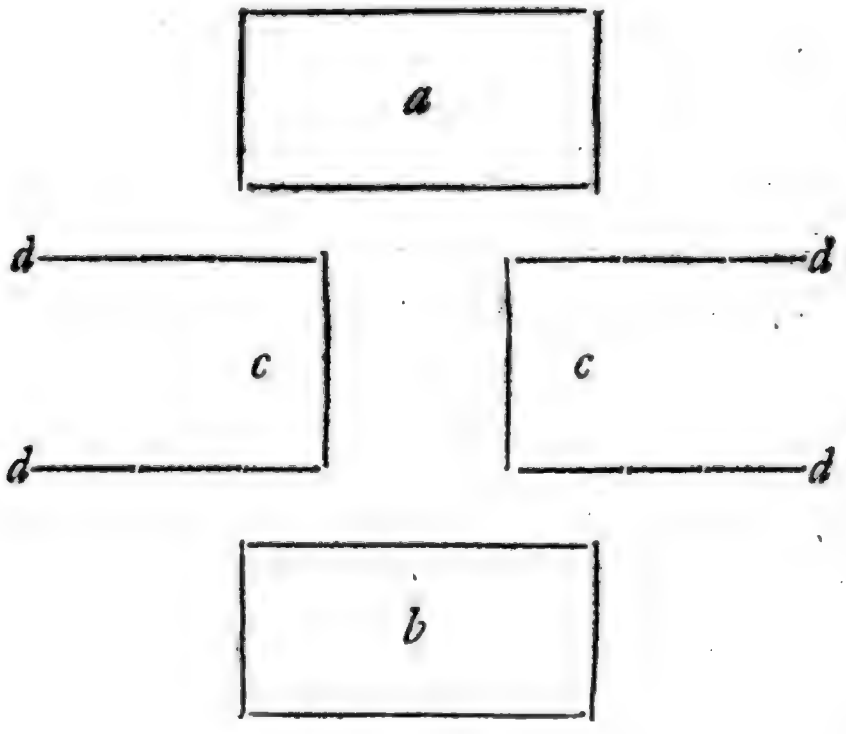

Na dat op nieuw een gezang in deze ſtelling gelezen is, wordt de kist opgenomen, en, verzeld door alle de bloedverwanten en vrienden, ten grave geleid; doch de vrouwen, ambtgenooten en kennisſen keeren naar huis, en worden aan de deur des tempels door eenige bloedverwanten opgewacht, die zich dan ook in alle haast grafwaarts begeven.

De kleinere kist of tobbe, waarin het lijk zich bevindt, wordt alsdan uit de doodkist genomen, en in het graf gelegd, hetwelk vervolgens eerst met aarde, daarna met een' platten ſteen, en dan weder met aarde gevuld wordt. Het geheel wordt alsdan met de doodkist of *quan* bedekt, welke na zeven weken wordt weggenomen, om plaats te maken voor de *fiſek* of graffteen, die intusſchen wordt klaar gemaakt.

Dit is de manier van *begravenis* te *Nangaſaki*. Heeft de overledene de *quaſo*, dat is, *verbranding*, verkozen, zoo heeft die plegtigheid op den top van een' der beide bergen, *Kaſougaſira* en *Fondeſi-yama*, plaats; de eerſte ten Zuidoosten, de tweede ten Noorden der ſtad. Op elk van deze bergen is eene kleine hut, met name *okoubo*, omtrent achttien en een' halven voet in het vierkant, van boven met een klein venster, en eene deur op zijde.

Eerst

Eerst hebben alle de genoemde plegtigheden in den tempel plaats; daarop wordt, na het lezen van den laatſten *hymnus*, het lijk door de dragers opgenomen, en, in het geleide der bloedverwanten en vrienden, naar de hut gebragt. In het middelpunt derzelve is eene groote hardſteenen put. Buiten de deur wordt de kleinere kist door de bedienden van den overledenen, of door de dragers, uit de grootere genomen, en over deze put gezet, in welke de *ombos*, eene klaſſe van lieden, weinig beter dan bedelaars, een groot vuur met hout aan den gang houden, tot het lijk verteerd is. Elk van dezelve heeft twee bamboesſtokken, met welke hij de beenderen uit de asch neemt.

Het eerſte been wordt door twee dier *ombos* met vier ſtokjes onderſchept, hetwelk men *alibaſami*, of *opligten aan verſchillende zijden*, noemt. Om die reden zullen twee perſonen nooit te zamen eenig voedſel met hunne eetſtokjes onderſcheppen: dit zou als een kwaad voorteeken worden beſchouwd.

De *ombos* geeft dit been met de vier ſtokjes aan den oudſten zoon, of naasten bloedverwant over, die eene aarden aschkruik heeft, waarin hij het been met de regterhand nederlegt. De andere beenderen worden door de bedienden of dragers opgelezen, en met de asch in de kruik

gelegd, wier opening daarna met pleister geſloten wordt.

Onder de verbranding leest een priester weder lijkzangen; de vrienden blijven buiten de hut. Daarna nemen de dragers de lijkbus op, en brengen die in de handen naar het graf, waarin ook bloemen, het reukwerkvat en de groote doodkist worden nedergelegd: doch de vlaggen en lantaarnen werpt men weg, of geeft die aan bedelaars.

De bloedverwanten, vrienden, en de dienstdoende priesters volgen de lijkbus met het ſtoffelijk overblijffel van hunnen vriend ten grave. Men handelt alsdan volkomen gelijk met de begravenis van het lijk, door de aschkruik tweemaal met aarde, tuſchen beiden met een' platten ſteen, en boven op met de grootere doodkist te bedekken.

Lieden van aanzien en rijke kooplieden doen eene hut nabij het graf opſlaan, waar een knecht ſtaat, om de namen van allen op te teekenen, die aldaar komen bidden, en om den *quan* en al het andere, dat de begeerlijkheid zou kunnen opwekken, binnen de zeven weken voor ontvreemding te bewaren. Na dien tijd gaat de oudſte zoon, of andere naaste bloedverwant, bij elk der perſonen, wier namen op de lijst ſtaan, zijne dankbetuiging afleggen.

Sterft

Sterft iemand, die bij de Regering een' post bekleedt, onverwacht, zoo is het niet ongewoon, hem denzelfden of volgenden nacht in 't geheim te begraven. Het lijk wordt terſtond gewasſchen, in eene tobbe gelegd, en de ledige ruimte opgevuld met zakjes vol bladen van den *tana-ſiba*-boom: men ſpijkert dan de tobbe of kist toe, en bindt dezelve rondom vast met ſtroo. Lieden van aanzien vullen de ruimte met roodaarde op, hetwelk bederf voorkomt. Alsdan wordt de tobbe of doodkist op eenen *norimon* gezet, en door bedienden of gehuurde dragers naar den tempel gebragt; de zonen, bloedverwanten en vrienden des overledenen verzellen het lijk, doch geheel in de gewone kleeding. Gewone lantaarnen verlichten den optogt. Zoodra men den tempel bereikt, lezen de priesters eenige gezangen, waarop de kist naar het graf gebragt, en met aarde bedekt wordt. Hierop keert ieder dadelijk naar huis. Wanneer men deze manier van begraven volgt, die zoo geheim wordt gehouden, dat zelfs de Regering daarvan geene kennis bekomt, zoo moet men de deuren open houden, en zijne gewone leefwijs volgen.

Alsdan zendt de zoon berigt aan den Gouverneur, dat zijn vader zoo gevaarlijk ziek is, dat hij niet langer de pligten van zijnen post

kan waarnemen, en verlof verzoekt, dien neder te leggen. De Gouverneur neemt dit aan, en geeft den post aan den zoon. Omtrent tien dagen daarna berigt de laatſte den Gouverneur, dat zijn vader overleden is, waarop de lijkſtaatſie openlijk gevierd wordt, ſchoon de begravenis reeds in den eigen nacht van het overlijden heeft plaats gehad.

Te *Nangaſaki* mag men dadelijk na den dood van bloedverwanten eten, en zich baden: doch men moet zich onthouden van alle dierlijk voedſel. De gewasſen, die men eten wil, is het vergund te koken. Een der bloedverwanten of vrienden ſlaapt naast het lijk, of in de naburige kamer.

Lieden van den middelſtand bedienen zich niet, gelijk de *Chinezen*, van de beambten, welke men *goſo*, *zuvin*, *ziſio* en *ſiquar* noemt. Zij verzoeken een' bloedverwant of gemeenzamen vriend tot het bezorgen van alle de vereischte plegtigheden, en den noodigen toeſtel van vlaggen, bloemen, lantaarnen, doodkisten, enz.

Men moet wel zorg dragen van een grijsachtig rouwkleed (*kami-ſimo*, of voor begravenisſen, *mofoukon*), van groven hennip, en zonder wapenſchilden, vijftig dagen lang te dragen.

Het

Het volgende is onmisbaar voor begravenisſen:

1.) De tobbe of eigenlijke doodkist (*quanoke*), gewoonlijk drie *Japanſche* voeten hoog, twee voeten middellijns aan den top, twee voeten van onder; voor lieden van aanzien van zeer dik en duurzaam hout: voor mindere klasſen is gewoon hout voldoende.

2.) De buitenkist of *quan*, vierkant en langwerpig, van dunne witte planken, met een ſchuinsch dekſel, boogsgewijs naar boven loopende, doch ſpits aan den top, aan elk einde met eene halve maan verſierd. Het voorpaneel wordt kunſtig geſneden met beelden, bloemen, en andere ſieraden. Voor het gemeen wordt deze kist niet van hout, maar van wit bordpapier gemaakt.

3.) De *ſiſek*, of graſſteen, zeven weken na de begravenis op het graf geplaatst, wanneer de *quan* wordt weggenomen.

4.) De *kio-katabera.*
5.) De *kami-ſimo.*
} De beſchrijving hiervan zal naderhand voorkomen.

Voor perſonen uit den middelſtand worden *ifays*, de bovengenoemde langwerpige tafeltjes, van dun wit hout, bij een' kuiper beſteld. De-

ze

ze zendt men dan met de vlaggen naar den tempel, en, na dat de vereischte opſchriften door een' priester daarop gezet zijn, worden zij teruggebragt. Een der *ifays* dient bij de begravenis, en wordt vóór den *quan* gezet. Na de vijftig dagen verbrandt men dien, of geeft hem aan bedelaars.

De andere *ifay* wordt in het ſterfhuis geplaatst. Banket, vruchten, en thee zet men voor denzelven neder, en offert des morgens, des middags en des nachts levensmiddelen aan denzelven, in kleine kommetjes, op een ſchenkbord met voetgeſtellen, *liogou* genaamd. Aan weêrszijde van hetzelve branden twee kaarſen op kandelaars, zoo bij nacht als bij dag, en hangt eene brandende lantaren. Het geheele huisgezin en alle bedienden van beide geſlachten bidden morgen en avond voor hetzelve nedergeknield. Een bediende zet dagelijks levensmiddelen op dit ſchenkbord, na het opzeggen van een kort gebed, en dit duurt zeven weken lang.

Elke week, op den dag van het overlijden, is ook een priester tegenwoordig, en leest, in den nacht van dien dag en den volgenden morgen, gezangen voor den *ifay*, een uur lang. Hij ontvangt daarvoor levensmiddelen, en vijf

of

of zes *maas* in geld. Ook dit duurt zeven weken lang.

In de derde, vierde, of vijfde week bezoekt de zoon, of naaste bloedverwant van den overledenen, deszelfs betrekkingen en vrienden, en den priester des tempels, nabij welken het lijk begraven is. Na het lezen van eenige gezangen worden zij op *zakki* en verſcheidene geregten (die echter noch uit vleesch, noch uit visch mogen beſtaan) onthaald. Dit onthaal wordt *fozi* genaamd.

Gedurende die zeven weken gaat de zoon dagelijks, het weder moge zijn zoo als het wil, in zijn rouwgewaad naar den tempel, en bidt bij het graf. De zwaarſte regen, of de geweldigſte ſtorm kunnen hem in het vervullen van dezen pligt niet beletten. Bij die gelegenheid draagt hij een' hoed van biezen, die op zijne ſchouders nedervalt, en waardoor hij zien kan zonder gezien te worden, opdat hij niet verpligt zij, zijne kennisſen, die hem tegenkomen, te groeten. Gedurende dezen tijd mag hij noch iemand der zijnen zich laten ſcheren, noch hunne nagels knippen. Met uitzondering van het bezoek naar den tempel, moet hij met eene geſlotene deur te huis blijven, en zich van vleesch en visch onthouden.

Na de zeven weken laat hij zich den baard en de nagels afnemen, legt zijn rouwgewaad af, opent de deur van zijn huis, en gaat, in zijne gewone kleeding, aan de Regering bekend maken, dat de tijd van zijn rouwen voorbij is. Hij legt vervolgens bezoeken en pligtplegingen af bij elk van hen, die de lijkſtaatſie hebben bijgewoond, en die aan het graf zijn gekomen; daarna zendt hij hun een *kawa-i*, een kistje met *motſi-gome*, zijnde geſtoofde rijst om koekjes te maken.

Na de zeven weken ſchaft men zich twee andere fraai zwart verlakte en rijk vergulde *ifays* aan: achterop ſtaan in gouden letters de *nengo*, of het groote tijdperk, het jaar, de maand, en de dag van het overlijden: dit noemt men *foanmen*. Een dezer *ifays* wordt naar den tempel gezonden, en daar door de priesters bewaard: de ander blijft in den kleinen tempel of kapel, dien elke *Japanneer*, van den hoogſten tot den geringſten, in zijne kamer heeft, en waarvoor hij des morgens en des avonds zijne gebeden opzegt en eene lamp brandt. Elke maand plaatst hij, op den ſterfdag zijner ouderen of voorouderen, gedurende vijftig, ja wel honderd jaren, een tafeltje met eten, ſuikergebak, en vruchten voor dezen *ifay*, en dagelijks zet hij voor de Godheid van dezen tem-

tempel eene kom met gekookte rijst, en eene met thee.

Honderd dagen na den dood van zijn' vader of moeder noodigt de zoon weder zijne bloedverwanten, gemeenzame vrienden, en den dienstdoenden priester, en onthaalt hen, na het lezen van eenige gezangen, op een' goeden maaltijd. Ook deze wordt *fozi* genaamd, en men herhaalt denzelven een jaar daarna, op den sterfdag, en alsdan in het derde, zevende, dertiende, vijf en twintigste, drie en dertigste, vijftigste, honderdste, en honderdvijftigste jaar, op den sterfdag des eersten voorvaders, en zoo lang de stam aanwezig is.

Bij de begravenis van een' aanzienlijken burgerlijken ambtenaar te *Nangasaki*, bevinden zich ook in *norimons* deszelfs vrouw, dochter, jongere zuster, of andere vrouwen in de *afdalende* (nimmer in de *opklimmende*) linie. Bij die van den Gouverneur van *Nangasaki*, FONTJEJA-SANOUGA-NO-KAMI (na zijnen dood MITSWOUN-I-SINKAKF-FIZIN-DAYKOSI genoemd), die den 27 Junij 1784 overleed, en den 6 Julij daaraanvolgende begraven werd, zag men geheel geene *norimons* met vrouwen, omdat een Gouverneur, bij zijn vertrek naar *Nangasaki*, zijne vrouw en huisgezin te *Jedo* moet la-

laten (1), daar vrouwen geene openbare gebouwen der Regering mogen binnentreden. De Gouverneurs trachten zich voor dit gemis door onnatuurlijke zonde ſchadeloos te ſtellen. Deze afſchuwelijke misdaad heeft, trouwens, bij allen plaats, van den Keizer tot den geringſten *Japannees* toe. Ik heb dikwijls jongelingen gezien, beſtemd tot dit verfoeijelijk einde; in teederheid en zachtheid van manieren, en uitgezochte kleeding konden zij met de ſchoonſte vrouwen wedijveren. In de voornaamſte ſteden zijn zoowel bordeelen van mannen als van vrouwen. Ten gevolge van de uitſluiting der vrouwen van alle 's Rijks gebouwen, trachten vele der voornaamſte ambtenaren des nachts naar buiten te ſluipen, om die ſchandelijke huizen te bezoeken, doch zij dragen wel zorg, van zich zóó te vermommen, dat niemand hen kent.

Dit zal genoeg zijn om den lezer een denkbeeld te geven der manier van begraven te *Nangaſaki*. De *Japannezen*, die zich liever aan de manier der *Chinezen* houden, volgen de regelen in het boven aangehaalde werk gegeven, waarvan hier de vertaling volgt.

Be-

(1) Als gijzelaars voor den trouw des Stadhouders? *Vert.*

Beſchrijving van de lijkplegtigheden in Japan.

(Uit het *Chineesch.*)

EERSTE HOOFDSTUK.

Wanneer de heer of vrouw van een huisgezin gevaarlijk ziek, en opgegeven zijn, zoo dat het einde van den lijder nadert, worden de vuile lakens, die hij of zij aan heeft, voor ſchoone verwisſeld. Mannen worden door mannen, en vrouwen door vrouwen opgepast. Dezelve vragen den laatſten wil van den ſtervenden, en ſchrijven dien op onder de diepſte ſtilte. Zoodra de zieke den adem uitgeblazen heeft, beginnen alle de bloedverwanten in de houding der ſmarte te weenen. Het lijk wordt op eene andere plaats gebragt, en een dekkleed daarover geſpreid. Dit is het gewone kleed van den overledenen, maar het onderſte wordt over het hoofd, en de mouwen over de voeten geſpreid. Het hoofd moet naar het Noorden liggen, maar het gelaat naar het Westen gekeerd zijn. Men plaatst ſchermen rondom het

lijk (1), en een ſtuk gaas over het aangezigt, opdat, in geval van ſchijndood, de ademhaling en herleving niet belet mogen worden (2).

De oudſte zoon of *ſoſou*, die zijnen vader (*Chineesch moſou*) opvolgt, moet, benevens zijne vrouw, kinderen, broeders en zusters, zijne diepe droefheid in houding en gewaad uitdrukken. Het haar

(1) Dit geſchiedt om het voor katten te bewaren. Men beweert, dat, indien eene kat op een lijk ſpringt, hetzelve herleeft, doch indien zij dan *met een' bezem* (met niets anders) geſlagen wordt, de perſoon weder dood nedervalt. Om deze reden mag men volſtrekt geene katten met bezems wegjagen.

(2) Welk eene wijze inrigting! Den Hemel alléén is het bekend, hoe vele bezwijmden door onze bij uitſtek gebrekkige inrigtingen op dat ſtuk levendig onder de aarde gedolven worden, om dáár den ſchrikkelijkſten dood te ſterven! Er zijn voorbeelden, dat menſchen, hiervoor bevreesd, hunne begravenis verboden hebben tot er *zekere teekenen van bederf* aanwezig waren, en na eenen ſchijndood van bijna *drie weken* herleefd zijn. En de rampzaligſte *etiquette* vereischt bij ons den *vierden*, bij de *Joden* zelfs den *eigen' dag!* Geneesheeren moesten de overblijvenden opmerkzaam maken op dit dreigende gevaar, te dreigender, daar *alle hulp, in geval van herleving, vruchteloos is, en alle pogingen der ongelukkigen daartoe onbekend blijven.* Er zijn geene zekere teekenen des doods, dan beginſel van bederf.

Vert

haar blijft onopgebonden, of ten minſte in bosjes met eene hennipkoord vastgemaakt. Hij mag zich niet wasſchen, noch in drie dagen voedſel gebruiken; maar, indien hij zoo lang niet vasten kan, komen hem zijne vrienden of bekenden te hulp, en voorzien hem van *kanſi*, of rijst. Deze pligt rust op hen, want KONFOU-TSÉ zegt in den *Liki*, dat in een ſterfhuis tot drie dagen na het overlijden geen vuur mag ontſtoken worden. Is er volſtrekte noodzakelijkheid daartoe, zoo wordt het elders ontſtoken, en alsdan voor de deur van het ſterfhuis gebragt. Des nachts ſlapen de zoon en andere bloedverwanten op matten nabij het lijk.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Terſtond na den dood moeten er vier perſonen tot onderſcheidene einden worden aangeſteld, namelijk:

1.) De *Gozo*. Dit *Chineeſche* woord beteekent een bekwaam man, onder de bloedverwanten des overledenen benoemd, om alle de noodige ſchikkingen tot de begravenis te maken.

2.) De *Zuvin*, of ceremoniemeester, die de *condoleantie*-bezoeken ontvangt. Wanneer een perſoon van gewigt zulk een bezoek aflegt, roept de *zuvin* den zoon, die den bezoeker ontvangt (wanneer hij een vriend is), doch ſlechts met eene zwijgende hoofdbuiging. Is hij geen vriend, zoo moet hem de ceremoniemeester ontvangen.

3.) De *Sizio*, die in een boekje opteekent wat er voor de begravenis noodig is, en de geſchenken, door vrienden gezonden.

4.) De *Siqua*, die de gouden en zilveren munt, de koperen *ſepikken*, alsmede de noodige rijst voor de begravenis berekent.

Voor deze werkzaamheden worden perſonen van bekende naauwkeurigheid en voorzigtigheid gekozen. Indien de zoon niet door deze vier medehelpers ondersteund wierd, zou hij in zijne overpeinzingen gedurig geſtoord worden: Indien hij, door de overmaat zijner droefheid, die perſonen zelf niet aanſtelt, zoo is het de pligt zijner vrienden, te zamen daarover te raadplegen, en elk van zelve zoodanigen post daarvan op zich te nemen, als waarvoor hij best berekend is.

DERDE HOOFDSTUK.

Dit derde Hoofdſtuk bevat alles wat betrekking heeft tot de ſchikkingen der begravenis, en de offeranden ter eere van overledene bloedverwanten, alsmede den vereischten toeſtel tot de uitvaart, namelijk:

1.) De buitenkist, genaamd *quan*, in het volgende Hoofdſtuk te beſchrijven.

2.) De *ſinſou*, een tafeltje van hard hout, waarop de naam des overledenen geſchreven ſtaat, hetwelk als eereteeken dient. De *Chinezen* en *Japannezen* plaatſen hetzelve in hunne woningen, ter gedachtenis aan vrienden en bloedverwanten. In *Japan* heet het *ifay*; men zal de beſchrijving daarvan in het vijfde Hoofdſtuk vinden.

3.) De *ſiſek*, of graffteen (zie Hoofdſt. VI).

4.) De *koſodés*, of boven- en benedenkleederen.

5.) De *kami-ſimo*, of een volledig ſtaatſiekleed: *kami* beteekent *boven*, *ſimo beneden*. De mantel, zonder mouwen, heet bij de

Japannezen kateginou, en de broek *vakama.*

6.) De *tapies*, linnen ſchoeiſels, of eene ſoort van ſchoenen met dikke katoenen zolen.

7.) De *ukata*, een fijn linnen kleed: men doet het aan wanneer men uit het bed komt, om het ligchaam te droogen. Men heeft er twee, en insgelijks twee handdoeken.

8.) De *vekbokin*, een ſtuk zijde, om het gelaat van den overledenen te bedekken, twaalf *Japanſche* duimen in 't vierkant, dubbeld gevoerd, met katoen tusſchen beiden, en lintjes aan de vier hoeken, om aan het achterhoofd vast te binden. Het is bij de *Chinezen* van zwarte zijde met roode voering, bij de *Japannezen* van witte zijde.

9.) De *akſukin*, een ſtuk witte dubbele, en met katoen gevoerde zijde, een voet en twee duimen lang, met lintjes aan de vier hoeken; twee daarvan dienen om er de handen in te wikkelen.

10.) *Zuuzi*, of katoenen watten, om in de ooren te ſtoppen.

11.) *Mokjokgou*, gereedſchappen om het lijk te wasſchen, als tobben, emmers, enz.

12.)

12.) *Folamis* (matten).

13.) *Makom*, witte vlaggen.

14.) De *tankin*, een ſtuk lijnwaad, omtrent tien voeten lang, als een laken dienende, waarin het lijk gewikkeld wordt. Wij zullen het naderhand beſchrijven.

15.) De *menkin*, omtrent zoo groot als de *tankin*, het is eene deken van met katoen gevoerde dubbele zijde of linnen.

16.) De *ſanbouts*. Deze naam bevat drie ſtoffen, kalk, zand en roodaarde. Zij worden eerst door eene zeef gehaald en dan gemengd, waarop men er water of *zakki* op giet. Met driehonderd *gantings* kalk mengt men honderd zand, en honderd roodaarde. Dit mengſel dient met zeer fijngeſtampte ſteenkolen, om als een cement, omtrent twee duimen dik, over de kist geſtreken te worden. Wij zullen naderhand vermelden op welke wijze.

17.) *Tanmats*, zeer fijn ſteenkoolgruis, om rondom den *quan* het graf te bedekken.

18.) *Drinko*. Geurig hout, als wierook gebrand.

19.) De *kigou*, een preſenteertafeltje van wit, niet verlakt hout.

20.) De *kaivalaque*, eene aarden beker (niet gevernist), om *zakki* daaruit te drinken.

Deze beide artikelen dienen ten gebruike van den overledenen. Ook na zijnen dood toch dient men hem dagelijks een' ſchotel eten voor, even als bij zijn leven.

21.) De *boſia*, een platte ſchotel vol zand, met ſtroo daaronder, bij de *Japannezen kaja* genoemd. Men plengt daarop *zakki* of andere dranken, en dit dient den overledenen als een dankoffer.

22.) De *ſtougé*, of bamboesrotting voor den oudſten zoon des overledenen (*ſoſou*): hij houdt dien bij het korte einde, terwijl het dikke bij den grond ſtaat. Somtijds is deze rotting van *kiri*-hout gemaakt.

De *gozo* en de *ſiqua* moeten alle deze dingen vóór de begravenis bezorgen.

VIERDE HOOFDSTUK.

De *quan*, of doodkist, is van zeer buigzame blokjes ijpenhout gemaakt, elk een voet en twee duimen lang, aan de vier hoeken met pennen van

van hard hout, en niet met ſpijkers, zamengehecht. Deze kist ſtaat in evenredigheid tot het ligchaam, zoodat de beenen regtuit kunnen liggen; de breedte komt overeen met die der ſchouders; de diepte is zoodanig, dat het lijk, op den rug liggende, niet bekneld wordt; aan het hoofdeneinde is de kist hooger en breeder, en wordt naar de voeten toe allengs naauwer en lager. De kist moet vooral niet te wijd noch te naauw zijn, zoodat de overledene met alle de kleedingsſtoffen, die men hem medegeeft, daarin gemakkelijk kan liggen. Het dekſel wordt ook met houten pennen aan de kist vastgemaakt, want ſpijkers zouden verroesten, en dan zou het hout vergaan. De bodem is geheel in de rondte met ijzeren ringen voorzien, door welke men touwen ſteekt, om de kist te kunnen handteren.

Dit maakſel der kist is bij de *Chinezen* in gebruik, doch verſchilt veel van de manier der *Japannezen*. Deze verkiezen daarvoor den vorm eener ronde tobbe, of van eene hooge vierkante kist, waarin de overledene op de knieën kan worden geplaatst. Somtijds is de kist langwerpig, zoodat het lijk in eene buigende houding daarin ſtaan kan. Daar deze kist, wanneer zij eerst bij den dood beſteld wierd, van groen, onbelegen hout zou gemaakt worden, en niet

ligtelijk vernis vatten, zoo beſtellen de kinderen of bloedverwanten van vrij bejaarde lieden in 't geheim de kist vooraf, opdat die nog in tijds gevernist zou kunnen worden. Men heeft voorbeelden van menſchen, die nog zestig jaren geleefd hebben, na dat hunne doodkist en verder toeſtel, daartoe behoorende, reeds klaar waren. Natuurlijk is het onvermijdelijk noodwendig, dat alle deze toebereidſelen met de uiterſte geheimhouding plaats hebben.

Weleer was het gebruikelijk, dat deze kist in eene andere geſloten werd, van dunne plankjes, die twee duimen wijder, en zeven of acht duimen hooger was dan de vorige, en ook met een dekſel voorzien, doch zonder bodem, en die de *Chinezen quay-kak*, of *ſcheiding* noemen (zie Hoofdſtuk X).

Eenige lieden vullen de ruimte tusſchen de binnen- en buitenkist (de laatſte is de eigenlijke *quan*) met geſmolten harst op. De ouden hielden zulks voor onnoodig, maar zonder dat kon de harst niet om de binnenkist gelegd worden. Daar echter de *ſanbouts*, de zoo even gemelde *compoſitie*, na dat zij eene lange reeks van jaren onder den grond geweest is, zoo hard wordt als ſteen, is de harst niet noodzakelijk, en men kan ook de buitenkist wel ontberen. De Rijken kunnen nog gebruik van bei-

beide kisten maken, maar de Armen kunnen die ook zeer wel misſen.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Bij de Ouden was ook de *ſinſou* of *ifay* in gebruik. Eene bloote beſchrijving kan daarvan geen volledig denkbeeld geven; het is volſtrekt noodzakelijk, denzelven te zien. Te *Miyako* zijn lieden, welke die bij getalen te koop gereed hebben liggen. De volgende beſchrijving zal kunnen volſtaan voor dezulken, die verre van de hoofdſtad leven, en verlangen, *ifays* gemaakt te hebben.

De *ifay* is een voet en twee duimen hoog, drie duimen breed, en een en een vijfde duim dik, *Chineeſche* maat, in *Japan zinſiak* genoemd. Zij wordt al naauwer en naauwer naar den top, waar zij in eenen kring uitloopt. Een duim beneden het begin van deze rondte, is zij, ter diepte van vier vijfde duim, een weinig ſchuins naar den top, ingezaagd, hetwelk de *Chinezen gan*, en de *Japannezen otogay*, of *kinnebak*, noemen. Van hier is de *ifay* in eene regte lijn doorgezaagd tot den bodem toe, en dus in twee ſtukken verdeeld: het achterſtuk,

ſtuk, met de rondte daarboven, is vier vijfde, en het andere twee vijfde duim dik; het laatſte, of het voorſtuk wordt van buiten met loodwit gewreven. In het dikſte of achterſte gedeelte is ook eene kleine kerf, een duim breed, en twee vijfde duim diep, de lengte is geëvenredigd aan het opſchrift, dat daarop moet komen. Deze ſleuf noemen de *Chinezen kan-tjou*, dat is: *in het midden uitgehold.* Aan elke zijde van het achterſte gedeelte, in het midden der dikte, is een rond gaatje, om de lucht, *en tevens de ziel van den overledenen* in te laten; vervolgens worden deze ſtukken zamengevoegd en in een voetſtuk geplaatst, vier duimen in 't vierkant, anderhalve duim dik, en tot de helft der diepte uitgehold. De *Chinezen* noemen dit voetſtuk *fou;* het moet van kastanjehout gemaakt worden: alleen bij gebreke daarvan mag men ander hout gebruiken.

Men moet ook een dubbel kasje voor den *ifay* maken. De *Chinezen* noemen het binnenſte *zakay*, het buitenſte *fok*. Men moet het opſchrift door een' geletterd' perſoon laten maken; de boeken over dat onderwerp dient men daartoe naauwkeurig te lezen, waar men ook teekeningen zal vinden van alles hiertoe betrekkelijk.

Daar

Daar er een groot onderſcheid is tusſchen de wijze, om den naam des overledenen op den graſſteen, en dien van hem op den *kan-tjou*, of de ſleuf van den *ifay* te ſchrijven, zoo dient men in die zaak door en door ervaren te zijn. Zoodra de lijkſtaatſie het huis van den overledenen verlaat, brengt een der voornaamſte leden van zijn geſlacht den *ifay* naar het graf: het opſchrift wordt gedurende de begravenis daarop gezet, en de *ifay* tot dat einde uit het kasje genomen, en op eene tafel gelegd. Men moet daartoe een' beroemd' ſchrijver, zuiver water, een nieuw penſeel, en nieuwen inkt hebben.

Zoodra het opſchrift voltooid is, valt de zoon voor den *ifay* neder, buigt zijn hoofd driemaal ter aarde, en brandt eenig welriekend hout in een klein wierookvat: *tevens verzoekt hij*, met eene zeer zachte ſtem, *de ziel des overledenen zich in den ifay te begeven*, die alsdan in het kasje geſloten, en weder naar huis wordt gedragen. Somtijds wordt het opſchrift vooraf te huis geſchreven, en dus naar het graf gebragt, welke manier men als meer fatſoenlijk beſchouwt.

ZESDE HOOFDSTUK.

De *ſiſek*, of *graffteen*, beſtaat uit twee ſteenen, twee duimen dik, langwerpig, van grootte evenredig aan de lengte van het opſchrift, volkomen gelijk, digt bij elkander, en door ſterke ijzeren krammen te zamen gehecht. Op de binnenſte oppervlakte van een' der ſteenen zijn de namen des overledenen, zijne geboorte- en woonplaats, en alles wat verder aanmerkenswaardig aan hem mag zijn, ingegraveerd. Doorgaans levert een geleerd zedemeester het graf-ſchrift.

Na de begravenis wordt de graffteen over het graf opgerigt; dezelve wordt te dien einde drie voeten diep in den grond gezet, en door ſteenen, keijen en pannen, die men daarover heen werpt, in ſtand gehouden. Deze ſteen heet, zoowel bij de *Chinezen* als *Japanners*, *ſi*.

Deze graffteen is een onmisbaar vereischte. Is dezelve niet gereed op den tijd der begravenis, zoo moet hij toch op een' anderen tijd op het graf geplaatst worden. Daar alles hier beneden zeer onzeker is, zal, ingevalle de begraafplaats na een lang verloop van jaren vernield wordt, en bij het leggen der grondſlagen van

van eene ſtad, een huis, of het graven van een kanaal, een' vijver of eene put te voorſchijn komt, de beſchouwing van zulk een' graſſteen het land, de voorouders, en het geſlacht van den overledenen doen kennen. Alsdan moet de kist elders voegzaam begraven, en de *ſiſek* op nieuw boven het graf opgerigt worden. Deze verpligting, aan de nazaten opgelegd, om de graſſteenen hunner voorouders te vernieuwen, moet ons een hoog denkbeeld inboezemen van de ongemeene liefde en eerbied der oude *Japanners* voor hunne vaderen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Overlijdt iemand des morgens, zoo wordt het lijk des avonds gewasſchen en gereinigd; ſterft hij des avonds, zoo wordt dit uitgeſteld tot den volgenden morgen. Het water, tot dat einde gebruikt, wordt niet door het gewone vuur verwarmd: er wordt eene nieuwe ſtookplaats opgerigt op de zuiverſte plaats van het huis. Het lijk wordt door den getrouwſten bedienden, waaraan de overledene het meeste gehecht was, in de grootſte kamer van het huis gewasſchen, en tot dat einde eene tent daar-

over

over heen geſpreid. Eerst wordt de voor-, dan de achterzijde van het lijk gewasſchen, en elk gedeelte zorgvuldig met een' handdoek afgeveegd, en naderhand met de *tikatas*, of badkleederen afgedroogd. Ondertusſchen moet de zoon, zijne vrouw en kinderen, overſtelpt van droefheid, buiten de tent zitten.

Indien het huisgezin de leer der *Sintos* is toegedaan, zoo draagt men ongemeen veel zorg om zijn haar in orde te ſchikken, hem de nagels van handen en voeten te knippen: de kleederen, die hij vóór en in zijne ziekte droeg, alsmede zijne beddéken worden in één pak zamengebonden: men brengt alsdan eene ruige mat naar de waschplaats, hierop wordt de *tankin*, of het doodlaken, uitgeſpreid, en het gewasſchen lijk daarop gelegd. Hetzelve wordt, naar mate der jaargetijden, in twee of drie *kofodés*, of boven- en benedenkleederen, gewikkeld: in den zomer gebruikt men ſlechts eene *katabera*, of een dun hennipkleed. Zie verder Hoofdſt. III. N°. 4, 8, 9, 10.

Bij den dood eener vrouw wordt zij in hare ſtaatſiekleederen gewikkeld, maar de kleederen van beide ſekſen worden de linkerzijde naar beneden, de regter naar boven gevouwen (het tegendeel had bij hun leven plaats). Dus worden ook de gordels en linten met twee knoo-

pen

pen vastgemaakt, niet geſtrikt, ten bewijze dat zij nu in eeuwigheid niet meer zullen losgemaakt worden. Het ligchaam wordt aan weêrszijden door het doodlaken bedekt, doch ook anders dan bij het leven. Alsdan legt men het lijk op de mat, in het midden der zaal, met het hoofd naar het Zuiden. Er wordt een klein ſchenkbord met eetwaren aan den overledenen aangeboden, en zijn dood wordt met eene treurige houding beweend. Men maakt geen gebruik, hoegenaamd, van het keukengereedſchap des overledenen, al ware het verguld, verzilverd of verlakt.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Wanneer men het lijk in de kist legt, moeten de volgende punten worden in acht genomen: de overledene ligge op den rug in het doodlaken; de armen, beenen en andere gedeelten zijn zoo geheel daar ingewikkeld, dat het ſlechts ééne digte masſa ſchijnt. De twee zijden van den *tankin* zijn naar boven gekeerd; de boven- en benedenzijde aan den onderbuik zamengehecht, en het geheel op vijf plaatſen met een ſtuk henniplijnwaad vastgehecht.

Alsdan brengt men de kist, en ſpreidt over dezelve de *menkin* uit (III. Hoofdſt. Nº. 15), die aan weêrszijden neêrhangt. Elk, wie in deze plegtigheid deel neemt, moet eerst zijne handen zeer zuiver wasſchen, alsdan leggen zij het lijk in de behoorlijke houding, en vullen de ledige ruimte met *koſodo's*, of kleederen op.

Indien men, volgens de leer van *Siaka*, den overledenen het haar affnijdt, wordt zulks in de vier hoeken der kist gelegd, tevens met zijne nagelen. Alsdan ſlaan zij den *menkin* eerst over de voeten, dan over het hoofd, en alsdan over de linker- en regterzijde, zoodat het lijk geheel daar ingewikkeld is. Hoe meer de kist vol is met kleederen, hoe meer zulks een denkbeeld geeft van ſtaatſie en rijkdom. De familie geeft deze kleederen tot vulling der kist. Lieden van minderen rang, die geene volle ſtuks kleederen kunnen misſen, geven ſtukken zijde, linnen en katoen: en de gemeene man behelpt zich met het beste, wat de overledene in zijn leven gedragen heeft, met hennip en papier.

Na dat nu alles volkomen glad en effen in de kist is geſchikt, wordt het dekſel daarop gelegd, en vervolgens eene offerande gedaan van *zakki*, thee, en ſuikergebak, met jammerlijke klagten en misbaar.

Het

Het lijk wordt niet vóór de tweemaal vier en twintig uren na het overlijden gekist. SIBA-OUKO, een geacht *Chineesch* Schrijver, dringt er op, drie dagen lang te wachten: „ want," zegt hij, „ herleeft de man niet binnen dien „ tijd, zoo gebeurt het nooit." Dit is dus tegenwoordig het geval. Zeer zelden gebeurt het, dat een ſchijndoode herleeft: nogtans heeft men de gewoonte, dat een zijner bloedverwanten een geſprek met hem voert, eer men hem in de kist legt. Op deze wijze tot een lijk te ſpreken, eer het zijne natuurlijke warmte geheel en al verloren heeft, zou groote verharding te kennen geven, en in zekeren zin onnatuurlijk zijn.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Eer de trein het huis van den overledenen verlaat, ſtapt de zoon naar de kist, en geeft den overledenen, met eene zachte ſtem, en eene ſmartelijke houding, te kennen, dat hij nu begraven zal worden. De kist wordt alsdan naar de *ifays* zijner voorouders gebragt. Hier nemen de bloedverwanten en vrienden van den overledenen affcheid: de kist wordt midden in de ka-

mer op eene mat gezet, en in hunne tegenwoordigheid uit het huis gedragen.

De oudſte zoon, in rouwgewaad gekleed, en met de bamboesrotting in de hand, wandelt, benevens zijne jongere broeders, aan de linkerzijde der kist; maar na de begravenis keeren zij allen in *norimons (palankins)* terug. De bloedverwanten volgen de kist, daarna komen de vrienden van den overledenen, die ook ſomtijds voorafgaan, en aan de grafplaats wachten, hetwelk men als meer fatſoenlijk beſchouwt. De oudſte zoon, moeder en vrouw, benevens de andere vrouwen, gaan aan de regterzijde der kist, en vrouwen van aanzien volgen de mannen in *norimons*. Dezelfde orde wordt door lieden van eenen minderen rang in 't oog gehouden. Zijn de vrouwen door eenig beletſel verhinderd in 't wandelen, zoo gaan hare dienstmaagden te voet in hare plaats. Elk, die deel heeft in den optogt, geeft in houding en gebaarden droefheid te kennen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Moet het lijk op eenen heuvel, in een bosch of eenen boomgaard begraven worden, zoo kiest men eerst eene geſchikte plaats: is deze niet ter-

terſtond te vinden, zoo wordt het bij voorraad op een kerkhof bijgezet, en van daar vervolgens naar eene geſchiktere plaats overgebragt. Het graf moet niet in de afgelegene ſchuilhoeken der bergen worden gedolven, uit vrees voor wilde dieren, die deze laatſte ſchuilplaats der dooden zouden ontwijden, om hunnen honger te ſtillen.

Heeft men eene geſchikte plaats gevonden, zoo begeeft zich een lid der familie, na zich zorgvuldig gewasſchen en gereinigd te hebben, daarheen. Op de regterhand van de plaats, voor het graf beſtemd, biedt hij eene offerande van levensmiddelen aan, brandt wierook in een klein vat, en maakt, in een nederig gebed, aan DOZIN, den God der aarde, zijn voornemen bekend, met de ſmeekbede van hem nog jaren lang voor alle rampen te hoeden.

Alsdan gaat hij aan 't werk, en graaft eene vierkante opening in den grond, twee voeten diep, alsdan eene andere van dezelfde diepte, maar een' voet minder in middellijn, en dan eene derde, weder een' voet kleiner dan de tweede, zóó, dat het eigenlijk een hol is, van zes voet diep, dat bij trappen naauwer wordt, en drie treden heeft, elk van twee voeten diep. De vierde of laatſte trap moet drie duimen dieper zijn, dan de hoogte der kist. Op deze wijze wordt

de aarde gemakkelijk uitgegraven, en deze drie treden zijn dienſtig om de kist te zetten, en de *taumets* en *ſanbouts* (de kalk zonder aarde) netjes daarover heen te ſchikken.

Is de grond vochtig, zoo wordt het graf niet diep gegraven: de bodem daarvan bedekt met eene laag aarde (*taumets*), drie duimen diep; daarop ſtaat de kist, dan volgt de *ſanbouts* (kalk, zand en roodaarde), die met water en *zakki* natgemaakt wordt. Dit ſtampt men vervolgens zeer digt ineen, bedekt het met zeer dunne planken, en vult de gaping tusſchen de kist en het graf nog met aarde.

Is dus alles afgeloopen, zoo plaatst men de binnenkist (*quan*) in de zoo even gemelde buitenkist (*quaykak*); de plaats tusſchen beiden wordt weder met dezelfde boven beſchrevene ſtoffen opgevuld en hard geſtampt, alsdan, ter diepte van twee voeten, aarde daarop geworpen: hierop komt dan de *ſiſek* of graffteen, rondom welken weder de aarde tot drie voeten toe wordt opgehoogd. De kist moet zóó ſtaan, dat het hoofd naar het Noorden en de voeten naar het Zuiden liggen: doch bij gebrek aan ruimte wordt dit niet *volſtrekt* vereischt.

ELFDE HOOFDSTUK.

Zie hier eene beſchrijving der offeranden aan de dooden.

Naauwelijks is de zoon en zijne bloedverwanten van het graf naar het ſterfhuis terug gekeerd, of zij waſchen en reinigen het geheele ligchaam. De *ifay* wordt alsdan op een tafeltje in het beste vertrek geplaatst, en voor denzelven een ander klein tafeltje, waarbij zij binnen 's monds eenige woorden ſpreken. De *Chinezen* noemen dit offeren *geaſay*. Ondertusſchen ſpreekt één der aanhoorigen, aan de regterhand van den oudſten zoon gezeten, een vurig gebed tot den overledenen uit. De *regterhand* is alléén bij treurige, de *linker* bij vrolijke gelegenheden gebruikelijk.

Wanneer de begravenis vóór den middag is afgeloopen, zoo heeft de offerande in den namiddag plaats; doch begraaft men na den middag, zoo wordt er des avonds geofferd. Wordt het lijk eerst des nachts begraven, zoo ſtelt men de offerande wel uit tot den volgenden morgen. De *Chinezen* noemen die *ſiogon*, of eerſte offerande; nog twee dagen daarna zet men levensmiddelen vóór den *ifay*, en noemt

zulks *tweede* en *derde* offerande (*ſaygon*, *ſangon*).

Vervolgens zet men vijftig dagen lang, des morgens en des avonds, eenige levensmiddelen op een klein tafeltje, en des nachts een wierookvaatje, alsmede thee en banket. De levensmiddelen worden minder zorgvuldig gekookt dan voor de eigenlijke offerande: doch den eerſten dag der maand maakt men ze iets beter dan de andere, laat dan ook het morgenoffer den geheelen dag, en het avondoffer den geheelen nacht ſtaan. — Des zomers neemt men het ſpoediger weg, omdat de levensmiddelen met de hette eerder bederven: ſpijzen, die daarvan minder gevaar loopen, laat men ſtaan.

Na de vijftig dagen heeft er weder eene groote offerande plaats, namelijk *zukok-no-matſouri*, of, zoo als men te *Nangaſaki* zegt, *ſikanitje*, dat is: *de viering van den honderdſten dag*. De naam komt af van eene gewoonte der oude *Chinezen*, die het lijk honderd dagen of ruim drie maanden in huis hielden, na welke zij dit feest hielden, en alsdan eerst het lijk ter aarde beſtelden: van daar ook, dat dit feest op den honderdſten dag na het overlijden plaats heeft. De plegtigheden zijn dezelfde als bij de *geaſay*, met dit onderſcheid, dat de perſoon, die het gebed opzegt, nu ter

lin-

linkerhand van den zoon zit, daar deze offerande voor de eerſte gelukkige na het overlijden van den vriend of bloedverwant wordt gehouden.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

De manier, om eenen graffteen op te rigten naar de *Chineeſche* manier, is als volgt. Men werpt een' kleinen langwerpigen hoop aarde op, die in *Japan tſouka* genoemd wordt; de voorzijde, naar het Zuiden gerigt, houdt omtrent vier voeten *Chineeſche* maat, maar naar de tegenwoordige *Japanſche* maat omtrent derdehalf voet. Naar het Noorden toe wordt die ſteen lager en ſmaller, en aan de Noordzijde is dezelve van boven geheel ſmal, doch beneden breed. Iedereen volgt echter hierin zijne verkiezing, en de gewoonte der plaats, waar hij zich onthoudt. De breedte van onder dient, om het neêrvallen, de naauwte van boven, om het wandelen over het graf te beletten. In het midden der Zuidzijde wordt de *ſiſek*, of eigenlijke grafzerk, opgerigt, vier voeten lang, een voet breed, acht duimen hoog, en ſpits van boven. Op dezen graveert men den naam en

den ſtand des overledenen. Zijn deze zoo uitvoerig, dat het opſchrift meer dan ééne zijde van den ſteen vereischt, zoo begint het aan de linkerhand, en loopt den ſteen rond. De *ſiſek* ſtaat nog op een voetſtuk, en de geheele grafheuvel is omringd met puntige ſtaken, die boven en beneden door kruislatten aan elkander verbonden zijn, om het uitrukken te beletten. Eene kleine deur geleidt naar dit grafgeſteente.

Dus is de *Chineeſche* manier. Die niet verkiest zich daaraan te houden, volgt de in *Japan* gebruikelijke wijze.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Na den dood van een' bloedverwant houden zich de overgeblevenen drie jaren lang aan eenvoudig voedſel, namelijk aan groente en tuinvruchten; geen vleesch, gevogelte of visch mag over hunne lippen komen. Want het is niet alleen noodzakelijk zijn hart en zijn ligchaam rein te bewaren, maar ook zeer ingetogen en matig te leven. De drie eerſte dagen na het overlijden van eenen der ouders mag men *niets* gebruiken: op den vierden dag ſlechts een weinig *cauſy*, of zachtgekookte rijst: en van dien

tijd

tijd af moet er ſlechts eene handvol rijst, zoo veel als men berekent dat dienen kan om den honger te ſtillen, des morgens en 's avonds voor ieder gekookt worden, met geene andere toeſpijs, dan een weinig zout. Na de vijftig dagen mogen zij zoo veel rijst eten als gewoonlijk.

Voorheen was het in *China* de gewoonte, om negentig dagen lang niets dan zachtgekookte rijst te eten. Thans volgt men in dat land de *Japanſche* gewoonte, en eet de naar gewoonte gekookte rijst met groente en ander plantenvoedſel, zelfs voor den afloop der vijftig dagen, omdat de *Chinezen* dikwijls voor dien tijd lange reizen moeten doen, hetwelk zij niet zouden uithouden met enkel drooge rijst. Zij voegen er dan andere ſpijzen bij, doch dierlijk voedſel, en meer dan de honger volſtrekt vereischt, blijft hun ontzegd. Als zij dorst hebben, mogen zij zoo veel thee drinken als hun belieft. Na een jaar zijn ook andere ſpijzen, behalve rijst, groente en vruchten, geoorloofd, maar men moet zich drie jaren lang van vleesch, visch en *zakki* onthouden. Hierin geldt nogtans eene uitzondering ten behoeve der zieke en zwakkelijke perſonen, en derzulken, die boven de vijftig jaren zijn; dezen mogen ook vleesch, visch en *zakki* gebruiken, indien de voorgeſchre-

ſchrevene leefregel hunne krachten zou ondermijnen. Enkel zwakkelijke perſonen, die niet dadelijk ziek zijn, mogen echter ſlechts *ſoep* van vleesch of visch gebruiken.

Zoo geſtreng rouwt men in *China*. In *Japan* is de rouwtijd tot vijftig dagen bepaalt, gedurende welke men zijn' baard en haren laat groeijen, en te huis blijft met geſlotene deuren.

Is de oudſte zoon bij den dood van een' zijner bloedverwanten in eene andere Provincie, en ontvangt hij aldaar de tijding van het overlijden, hetzij bij brief of boodſchap, zoo bejammert hij het verlies, ondervraagt den boodſchapper naar de oorzaak en alle de omſtandigheden des doods, den naam des heelmeesters enz. Alsdan keert hij huiswaarts, doch zonder eenige gemaaktheid in kleeding of uitwendig vertoon: hij reist in haast, doch niet des nachts, om gevaar en overlast voor te komen: hij draagt vooral zorg, dat geen hinderpaal zijnen voortgang belemmere. Indien deze reis, hetzij te land of ter zee, zes of zelfs nog meer dagen duurt, zoo mag hij, gelijk boven gezegd is, in de drie eerſte dagen volſtrekt geen voedſel gebruiken.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Is de oudſte zoon nogtans in dienst van één' meester, en wordt hij *daardoor* in de terugkomst belet, zoo moet hij ter plaatſe van zijn verblijf den rouw aannemen. In het beste vertrek van zijn huis plaatst hij twee tafeltjes, en op een derzelve eene kleine doos van geurig hout, alsmede een' kandelaar met eene brandende kaars, op de andere een klein gevuld wierookvat, waarmede hij 's morgens en 's avonds zijne hulde aan de hemelſche en aardſche Goden betoont, opdat zij, uit aanmerking dezer nederige hulde, den overledenen gunſtig zijn mogen.

Dit is de *Chineeſche* gewoonte. In *Japan* is het, volgens de echte leere der *Sintos* (den heerſchenden Godsdienst), in een gewoon jaar van driehonderd vier en vijftig, of een *embolisch* jaar van driehonderd vier en tachtig dagen, niet geoorloofd, om tot eenige Godheid van Hemel en Aarde, van water of vuur, van bergen of rivieren, noch zelfs tot de Heiligen te bidden, (menſchen die na hunnen dood *gecanoniſeerd* zijn, zoo als FATSMON-SOMA, OSINTEN-O-SAMO, GONGIN-SAMO, TENSIN of SKAMJOS-

josjo-sama, of eenige andere,) daar dit bidden volſtrekte zuiverheid vordert, en men gedurende het gemelde tijdſtip voor onrein wordt geacht.

Indien men zich, bij den dood van een' bloedverwant, in eene andere Provincie bevindt, èn noch broeder, noch zoon, noch eenig' ander' bloedverwant heeft, om de offerande aan den dooden te doen, zoo moet men hem toch dagelijks een tafeltje met levensmiddelen en andere artikelen, in het huis of de herberg, waar men zijn verblijf heeft, voorzetten, en hem in allen opzigte den vereischten eerbied toonen. Indien vrouwen bij zulke gelegenheden in eene andere Provincie zijn, is deze zorg voor haar onnoodig.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Indien een vader, die met zijn' zoon naar eene andere Provincie vertrekt, aldaar overlijdt, moet de zoon naauwkeuriglijk de voorſchriften volgen, in de vorige hoofdſtukken vermeld, het lijk in eene kist leggen, het naar huis laten brengen, en alsdan te voet volgen.

Maar

Maar indien de zoon te huis is bij den dood van een' zijner ouders op eene afgelegene plaats, zoo vertrekt hij onmiddellijk derwaarts, doch zonder eenig vertoon in zijn uiterlijk voorkomen, en brengt het lijk in eene kist naar huis. De rijken gebruiken tot dat einde eene dubbele kist, en vullen de ledige ruimte met geſmolten harst. Indien deze voorzorg verwaarloosd wierd, zouden de vergane ſtoffen door de kist heendringen, hetwelk voor den zoon eene groote ſchande zou zijn. Om dit voor te komen, blijft hij eenige dagen ter plaatſe, waar zijn vader of moeder geſtorven is, om de kist behoorlijk gereed te maken.

Den dag voor zijn vertrek plaatst hij een klein wierookvat, eene brandende kaars, eene ſoort van erwten, ſuikergoed, thee, *zakki*, en andere levensmiddelen op eene tafel voor de kist, en maakt de ziel des overledenen met zijne oogmerken bekend, op deze wijze: „ Morgen, op dit uur, zal ik met uwe kist naar „ uwe woonplaats vertrekken, en die te voet „ volgen."

Wanneer de trein deze plaats verlaat, gaat de zoon een uur ver te voet aan de linkerzijde der kist. Indien de afſtand grooter is, mag hij een paard, een' *norimon*, of andere draagbaar gebrui-

bruiken. Dagelijks wordt het morgen- en avondoffer, zoo mogelijk, in de herberg gereed gemaakt, en voor de kist gezet.

Nadert de zoon zijne Provincie, zoo verwittigt hij zijn gezin, bij brieven of met een' bode, van den dag en het uur zijner aankomst. Zijne bloedverwanten gaan hem twee uren ver te gemoet. Indien zij bemiddeld zijn, doen zij voor de kist in de haast een klein huis opflaan: zoo niet, wordt daartoe het huis van een' landman gehuurd. Hier wordt weder wierook, kaarfen, thee, en fuikergebak voorgediend. Zoodra alle bloedverwanten te dezer plaatfe vereenigd zijn, zitten zij voor de kist, en beweenen het verlies van den overledenen.

Wanneer deze nabij het paleis van zijnen Heer woont, mag de kist, uit eerbied voor denzelven, niet te huis gebragt worden, maar dadelijk naar het graf, waar alles te voren moet zijn in orde gebragt.

Eenige *Chinezen*, in vreemde landen, balfemen de lijken met zout en *zakki*, om de verrotting voor te komen. De *Japannezen*, nogtans, befchouwen deze manier als onvoegzaam, en gelooven, dat die in *China* alleen uitgevonden was, om de hoofden van vijanden of misda-

dadigers ongeſchonden verre te kunnen verzenden (1).

Andere *Chinezen* verbrandden, ten behoeve der gemakkelijke overbrenging, het lijk, en begroeven alsdan de tanden en overgeblevene beenderen, waar zij verkozen. SIBA-OUKO keurt ook dit af, en geeft dan nog de voorkeur aan de begravenis ter plaatſe van het overlijden.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

De rouw wordt bij de *Chinezen* voor een' vader, moeder (zelfs al is zij verſtooten), oom, tante, broeder, zuster, vrouw, kinderen van den oudſten zoon, neef, nicht, en kleinkinderen, dertien maanden lang gedragen. De kleederen zijn van witte, ongeverwde hennip. Dit noemt men in beide Rijken *boukou*, of *kleeding*.

Den zwaren rouw dragen de *Japannezen* ſlechts vijftig dagen voor hunne ouders, en een' nog korteren tijd voor verdere bloedverwanten, doch rood of opzigtige kleuren of ſieraden mogen zij in dertien maanden niet dragen, noch ook de *Sinto's* tempels bezoeken.

De

(1) Gelijk dit nog in *Turkije* gebruikelijk is. *Vert.*

De *Chinezen* hielden eertijds, volgens een oud voorſchrift, de lijken drie maanden lang, of van negentig tot honderd dagen, in huis, en onthielden zich, gedurende dien tijd, van *zakki* en dierlijk voedſel: thans ſchikken zij die onthouding naar de trappen van bloedverwantſchap, zij duurt dienvolgens vijftig, zestig, zeventig, tachtig of negentig dagen (1).

De rouw van eene vrouw over een' man duurt drie jaren; dezelfde plegtigheden hebben alsdan plaats als bij den dood van een' vader of moeder.

Voor kinderen beneden de acht tot negentien jaren duurt de rouw van dertien dagen tot negen maanden. Dit is de gewoonte der *Chinezen*. De *Japannezen* rouwen niet voor kinderen onder de zeven jaren.

De Grooten en hooge ambtenaren moeten rouwen voor den wereldlijken Keizer; de andere, zoo burgerlijke als *militaire* ambtenaren, voor hunne Vorſten, en elk, die een inkomen of beſtaan van een' Grooten heeft, moet vijftig da-

(1) Hierop wordt dit alles, voor alle trappen van bloedverwantſchap, tot in kleine bijzonderheden aangetoond. Wij begrepen, dat de lezer weinig belang daarin zou ſtellen, en hebben dit dus weggelaten.

Vert.

dagen over hem rouwen, even als voor een' vader. Dit zelfde moet plaats hebben voor eenen onderwijzer, daar een leerling (zeggen zij) of een kweekeling zijn geluk aan zijnen opvoeder te danken heeft; maar de tijd voor zulk rouwen is langer of korter, naar mate van de meerdere of mindere genegenheid voor den meester.

Lijkfeesten der Japannezen, *of beſchrijving hunner doodenoffers, naar de gewoonte van* China.

EERSTE HOOFDSTUK.

Na drie jaren lang over vader of moeder te hebben gerouwd, moet iemand hun daarna viermalen des jaars eene offerande brengen. De *Chinezen* noemen zulks *ziſay*, of *offerande in elk jaargetij.*

Wanneer men de *iſays* der voorvaders in de voor- of zijkamer (*zidochin*, *bouts-ſan*, in het *Japansch*) bewaart, en dien van het laatst overledene lid der familie daarbij voegt, zoo doen zij eene offerande voor allen te zamen, en kiezen daartoe de tweede, vijfde, achtſte of elfde maand.

De dag voor de offerande wordt aldus bepaald:

De oudſte zoon raadpleegt den geest des overledenen, te dien aanzien, eene maand te voren. Hij plaatst zich, tot dat einde, vóór den *iſay*, brandt een weinig wierook in een klein reukvat, en meldt hem zijn voornemen, van op zekeren dag in de volgende maand (dien hij

hij opgeeft) het offer te brengen, waarover hij deszelfs goedkeuring inroept, zullende, wanneer die dag de vaderlijke ſchim niet behaagt, daartoe een' anderen kiezen. Dan neemt hij twee *famagouri*-ſchelpen, die juist op elkander ſluiten, hetwelk men voor een zinnebeeld houdt der vereeniging tusſchen hemel en aarde. Hij laat die alsdan van zekere hoogte op een tafeltje vallen: liggen zij nu in dezelfde houding, als waarin zij geſloten zijn, ook afzonderlijk van elkander, zoo is dit een goed teeken, en bewijst de goedkeuring door den overledenen van den voorgeſtelden dag, doch vallen beide in dezelfde rigting (de openingen naar boven of beneden) zoo wordt het voor een bewijs van afkeuring beſchouwd, en dienvolgens een andere dag tot de offerande gekozen. Op deze wijze raadpleegt men den geest des overledenen: doch gelukt het niet in de eerſte tien dagen, zoo neemt men tot de offerande eenen van het tweede of derde tiental dagen der maand. Sommigen raadplegen geheel niet met den geest des overledenen, maar ſtellen voor 's hands den vijftienden dag, of het midden der tweede, vijfde, achtſte, en elfde maand vast; eerst branden zij alsdan eenigen wierook voor den *ifay*, en rigten zich tot de ziel des overledenen in deze woorden: „ Op den vijf-

„ tienden der volgende maand zal ik u een „ dankoffer brengen." Indien perſonen, in den dienst van anderen, door hunne werkzaamheden belet worden, hun voornemen eene maand te voren mede te deelen, is het genoeg, wanneer zij dit twee of drie dagen vóór het offeren bekend maken.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Gedurende deze drie dagen mag de oudſte zoon het huis niet verlaten, ten zij de zaken van zijnen heer dit vereiſchen: want het huis moet eerst door en door gezuiverd worden. Hij moet zich in zijn vertrek houden, ſchoone kleederen aandoen, maar geene gemeenſchap met zijne vrouw hebben, moet zich van visch, vleesch, en de vijf ſterkriekende planten, prei, uijen, knoflook, ramenas, en lange peper (1) onthouden, alsmede van het beſpelen of hooren van muzijkinſtrumenten, van het bezoeken van zieken, van het afleggen van bezoeken van rouwbeklag, en, in 't algemeen, van alles, wat verontreinigen kan. Deze *uitwendige* zuivering heet in het *Chineesch ſanzay*.

De

(1) De *Chinezen* noemen die *goſin*, of de *vijf ſmaken, die de tanden ſcherpen.* *Vert.*

De *inwendige* reiniging moet in het hart plaats hebben, uit herwelk alle onzuivere wenſchen, begeerten en gedachten, elke hartstogt, zelfs toorn, bekommering en vreugde, moeten verbannen zijn. Men moet, gedurende deze drie dagen, op zijne hoede zijn tegen alle aandoeningen der ziel. Deze inwendige zuivering noemen de *Chinezen ſi-zay*. Zijn gemoed dient zich geheel te vestigen op de wijze, waarop de ouders leefden, op de van hen ontvangene weldaden, en hij moet met gevoelens van de diepſte dankbaarheid voor hunne liefde doordrongen zijn.

Deze twee zuiveringen worden in het *Chineesch ſaykay* genoemd.

Wanneer men een huis bouwt, is een afzonderlijk vertrek voor de *ifays* het eerſte vereischte, en in het meubeleren van hetzelve moet men eerst alles aankoopen, wat tot de offeranden noodig is. Eene bruiloft, of de geboorte van een kind, of de bevordering tot hoogere ambten, kortom, alle blijde gebeurtenisſen worden almede met offers aan de voorouders gevierd, aan welke men dus zijne dankbaarheid voor de ontvangene weldaden wil bewijzen.

DERDE HOOFDSTUK.

Bij de aannadering van den dag der offeranden moeten de noodige gereedſchappen behoorlijk in orde zijn: wat hieraan ontbreekt, moet van vrienden worden geleend; doch het is beter eigen (mits zorgvuldig ſchoongemaakt) huisraad, dan dat van vreemden te bezigen.

De offers zelve beſtaan in ſuikergoed, zekere naar erwten gelijkende groente, en andere kost uit het plantenrijk, naar de verſchillende ſaizoenen: voornamelijk die, welke den overledenen in zijn leven het aangenaamst was. Men moet in het koken en bereiden dezelfde zorgvuldigheid in acht nemen, als wanneer men bij buitengewone gelegenheden zijne vrienden onthaalt.

De *Chinezen* hebben een oneindig aantal plegtigheden, waarvan de *Japannees* zich gevoegelijk meent te kunnen ontſlaan. Hij volgt alleen die gebruiken, welke weinig omſlag veroorzaken, en kookt ook de ſpijzen ſlechts op de gewone wijze.

De vereischten tot de offeranden zijn de volgenden:

1.) Een tafeltje voor den *ifay*.

2.)

2.) Eene grootere tafel voor het reukvat, het doosje met wierook en deszelfs toebehooren.

3.) Eenige *boſias* of platte kommen, in hetzelfde getal als de *ifays*.

4.) Twee kandelaars.

5.) Een *ſinkvan* of plankje, omtrent één voet en vijf duimen breed, waarop het gebed geſchreven is.

6.) Twee ſchermen.

7.) Een bekken en handdoek, om zich te wasſchen.

8.) Drie preſenteer- of ſchenktafeltjes, met *terrines*, ſchotels, borden, bekers en eetſtokjes.

9.) Een tafeltje van wit of gevernist hout, voor de *kawarakés*, of kommen met *zakki*.

10.) Eenige *kawarakés*, waarvan reeds bij de huwelijksplegtigheden geſproken is.

11.) Eenige geverniste *kawarakés*.

12.) Eene kom of bekken, bij de *Chinezen tetſuki*, bij de *Japannezen ſitami* genaamd, waarin de offerdrank wordt geſtort.

13.) Een of twee *ſouſous*, of kleine potten voor *zakki* (zie beſchrijving der huwelijksplegtigheden).

14.) Theegereedſchap en eenige andere kleinigheden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Op den dag vóór de offeranden moet het huis zorgvuldig gereinigd worden. Men zet een tafeltje in het beste vertrek, of in datgene, waar de *ifay* geplaatst wordt. Is er meer dan één *ifay*, zoo moet, al is de plaats ook nog zoo bekrompen, ieder overledene toch zijnen eigenen, benevens tafeltje en platte kom hebben. Voor deze kleine tafel ſtaat eene grootere, met een wierookvat in het midden, en aan weêrszijden een' kandelaar. Alles, wat tot de offerande behoort, moet in een zijvertrekje bijeen, en met een wit laken overdekt zijn, ter bewaring voor ſtof en vuil. Ook zijn er twee bekkens, het eene om de handen te wasſchen, het andere voor de vereischten tot de offeranden. Deze taak behoort bij uitſluiting aan den oudſten zoon en zijne vrouw, die er zelve de ketels ſchuren, en ander keukenwerk moeten verrigten. Ook moet de oudſte zoon (*ſoſou*) een geheel nieuw pak kleederen hebben. Dit alles wordt tot eene fatſoenlijke vervulling van het doodenoffer onmisbaar vereischt.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Op den dag der offerande neemt de *ſofou* twee zijner bekwaamſte bedienden tot hulp, en een' derden om het gebed op te zeggen. Zijne vrouw kan zich van medehulp alleen door hare maandelijkſche ongeſteldheid ontſlaan, als welke in het geheele Oosten de vrouwen als onrein doet beſchouwen. Nog moeten er twee andere perſonen zijn, volkomen bedreven in alles wat tot de offerplegtigheden vereischt wordt, om den *ſofou* daarin te onderrigten. Vooral wanneer hij nog jong is, moet hij den raad dezer ervarene lieden in allen deele volgen.

ZESDE HOOFDSTUK.

De eetwaren moeten met de grootſte zindelijkheid worden bereid. Doch men zou gebrek aan eerbied voor den overledenen te kennen geven, door hem een' *overvloed* van ververſchingen aan te bieden. Weinig, doch met de uiterſte zorgvuldigheid klaargemaakt, is dus beter.

Op

Op het eerſte tafeltje ſtaat eene kom met rijst, andere met ſoep, en driederlei vleesch.

Op het tweede ook eene kom met ſoep, en tweederlei vleesch: dus ook op het derde.

Voorheen moest men zevenderlei geregten op de eerſte, vijf op de tweede, en drie op de derde tafel hebben. *Een zedekundige van Miyako* heeft ſedert, hierover geraadpleegd zijnde, beſlist, dat het bovenſtaande getal genoegzaam was, en dit is thans algemeen aangenomen.

Des winters moeten de geregten, die ſpoedig koud worden, zeer heet worden opgedragen. Des zomers bederven zij ſpoedig door de hette, en daarom moeten de oudſte zoon en zijne vrouw te middernacht opſtaan, om ze te koken. Zij mogen zelve geene ververſching gebruiken, vóór dat de ſchotels voor den *ifay* geplaatst zijn. Worden de ſpijzen door honden, katten, rotten of andere dieren ook ſlechts aangeraakt, zoo moet men ze wegwerpen, en andere gereed maken: want men zou dit toeval aan de traagheid en onoplettendheid der nagelatenen toeſchrijven.

In ouden tijd kookten zelfs de Vorſten de ſpijzen met eigene handen. Thans moeten lieden van minderen rang dit nog doen: want het zou een groot bewijs van minachting voor de ſchim van ou-

ouders en voorzaten te kennen geven, zoo men zich hierin van vreemde hulp bediende.

Is men dan te middernacht (negen ure bij de *Japannezen*) opgeſtaan, zoo moet men zijn geheele ligchaam wasſchen, en ſchoone kleederen aantrekken een uur na de offerande, die ten één ure bij hen, en vier in den morgen bij ons een' aanvang neemt. (Hun dag begint dus ten drie ure des morgens, volgens onze rekening.) Bij die gelegenheid onthouden zij zich van vleesch en gevogelte, maar nemen alle andere ververſchingen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Bij de offeranden moeten achttien zaken worden in 't oog gehouden, waarvan elke in het *Chineesch* een' bijzonderen naam heeft.

1.) De *ſoſou* gaat met zijne vrouw in het vertrek der *ifays*, neemt die van zijnen vader, met de binnenkas (*zakay*), uit de buitenkas (*fok*), en plaatst dezelve alsdan in het beste vertrek op de tafel. Zoo doet ook de vrouw met den *ifay* der moeder; en achtervolgens doet men met

met alle de *ifays* hetzelfde. Dit gedeelte der plegtigheid heet *ſoutſou*.

2.) Het geheele huisgezin buigt zich viermalen voor de *ifays*, knielt neder, en raakt den grond met het hoofd. Dit heet *ſan-ſin*.

3.) De *ſoſou* plaatst zich voor de *ifays*, voor welken door de bedienden eene kleine *zakki*-kruik (*ſouſou*), en een beker op een tafeltje neêrgezet worden. De zoon werpt alsdan eenige korrels wierook in het reukvat, neemt den beker in de linker-, de kruik in de regterhand, vult den eerstgenoemden, en geeft de kruik weder over, buigt zich nog eens voor den *ifay*, plengt de *zakki* op de platte kom (zie Hoofdſt. III. N°. 3), geeft ook den beker weder over, ſtapt achteruit, raakt driemalen de vloer met zijn hoofd, en verkondigt den overledenen het vieren der offerande (*goſin*).

4.) Men zet voor de *ifays* op tafeltjes gekookte rijst en andere ſchoteltjes; de eerſte wordt door den *ſoſou*, de tweede door zijne vrouw, de derde door deszelfs oudſten zoon, of, zoo hij geene kin-

kinderen heeft, door een' der aanwezigen gedragen.

5.) Na dat de geregten opgezet zijn, neemt de vrouw des oudſten zoons de dekſels daar af, zet twee eetſtokjes in het midden van elken ſchotel, ſtapt een weinig achteruit, en maakt eene buiging.

6.) Na dat er voor iederen *ifay* een ſchotel met *zakki* gezet is, plaatst zich de *ſoſou* voor die van zijn' vader, vult den beker, ſtort een weinig op de platte kom (*boſio*) en het overſchietende op het tafeltje, gaat eenige ſtappen terug, buigt zich, en doet hetzelve voor de *ifays* zijner moeder, en voor die der andere overledenen.

7.) Na deze offerande van *zakki*, doet hij het gebed voor den *ifay*, dezelve wordt alsdan op de tafel regts van het wierookvat geplaatst.

8.) De in de kom overgeblevene *zakki* wordt in een potje gedaan, en nieuwe andermaal geofferd.

9.) De derde en laatſte offerande geſchiedt op dezelfde wijs als de beide vorige, doch alleen door de vrouw.

10.)

10.) Zij ſtort den *zakki* niet in de platte kom uit, maar offert een weinig meer aan elken *ifay*. Men zet ſchermen rondom de *ifays*.

11.) Nu verlaat de oudſte zoon met zijne vrouw, kinderen, en de verdere aanwezigen het vertrek, na de ſchuifdeur der kamer geſloten te hebben; zij blijven eenigen tijd buiten, openen dan weder de deur, en plaatſen zich andermaal voor de *ifays*.

12.) De *ſoſou* buigt tweemalen voor elken *ifay*, en ſtort den *zakki* uit alle de bekers in eene kleine kom, waaruit elk der omſtanders met grooten eerbied drinkt.

13.) Men neemt de ſtokjes uit de ſchotels met rijst, doch eerst eet elk daarvan een weinig met diep ontzag.

14.) Alle de tafeltjes worden weggenomen, en voor elk der *ifays* eene ſoort van koek, en een dik mengſel van fijngeſtampte thee gezet. Ook dit neemt men weder weg, om plaats te maken voor *lakſay*, drinkbaren thee, eene ſoort van erwten, en allerlei ſuikergebak. Dit alles wordt achtervolgens door den oudſten zoon en zijn huisgezin, onder de boven-

ge-

gemelde buigingen binnengebragt, alsdan weder opgenomen en weggefloten.

15.) Na vier buigingen zitten alle de leden des huisgezins weder voor de *ifays*, en bieden aan de geesten der overledenen, daardoor vertegenwoordigd, hunnen dienst met allen eerbied aan, waarop zij zich verwijderen.

16.) Het papier, waarop het gebed ſtaat, wordt in het wierookvat verbrand.

17.) De *ifays* worden weder elk in zijne buitenkas (*fok*) terug gebragt.

18.) Na het voltooijen der offerande worden alle de levensmiddelen op gewone ſchotels gelegd, en met diepen eerbied door de bloedverwanten genuttigd. Er mag geene rijst noch ſoep overblijven, doch is er *zakki*, visch, vleesch en groente te veel, zoo worden die aan de leden der familie gezonden, welke door ongeſteldheid de offerande niet hebben kunnen bijwonen. Dit dient om de betrekking der bloedverwantſchap te onderhouden.

Zoodanig zijn de plegtigheden bij den middelſtand. Lieden van aanzien en rijken maken

veel meer omflag. De lagere ſtanden zijn aan geene vaste regelen gebonden, maar kunnen hieromtrent naar welgevallen handelen.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Bij den dood van een' broeder, zuster, of ander lid eener familie, die niemand nalaat om voor hem te offeren, wordt hun *ifay* bij dien der ouderen gevoegd, en voor dezelve eveneens en ten zelfden tijde geofferd. Men heeft daarbij ſlechts in het oog te houden, dat, wanneer die *ifays* der ouderen naar het Zuiden gerigt zijn, de hunne op het Westen moeten uitzien; ſtaan eerstgemelden naar het Oosten, zoo moet de hunne naar het Zuiden gekeerd zijn. Die der mannen zijn op de linker- (meest vereerende), die der vrouwen op de regterzijde. Die men de meeste onderſcheiding waardig keurt, zien op het Westen, de andere op het Oosten uit. Zijn er vele *ifays* in de familie, zoo worden zij naar de graden van bloedverwantſchap aan beide zijden geplaatst.

Na eerst kleine eertafeltjes voor de *ifays* zijner ouderen te hebben gezet, doet de zoon hetzelfde voor zijne andere bloedverwanten; doch

doch hij offert ſlechts aan zijne naastbeſtaanden driemaal *zakki*, aan alle de andere niet meer dan ééns.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Behalve de vier offeranden in de onderſcheidene jaargetijden zijn er nog twee andere, *dayno-mat-fouri*, en *kinitje* genaamd.

De eerſte heeft ieder jaar in de negende maand plaats, men geeft daarvan eene maand te voren aan den overledenen kennis. Gedurende de drie voorafgaande dagen moet men zorgvuldiglijk zijn hart en ligchaam zuiver bewaren. Alleen de vader en moeder, of een van beiden, die nog in leven is, viert de plegtigheid, zonder den oudſten zoon.

De tweede heeft plaats op den verjaardag van den overledenen. Daags te voren moet men hart en ligchaam rein houden, en de offerande alléén voor den *ifay* des overledenen verrigten. Men heeft zich vier en twintig uren achter elkander van *zakki* en dierlijk voedſel te onthouden.

Voorts gelden hier alle de reeds bij de vier groote offeranden beſchrevene plegtigheden, doch

geen der geofferde levensmiddelen of dranken mogen naderhand worden gebruikt.

TIENDE HOOFDSTUK.

Voor de offerande bij het graf wordt onder de tien eerſte dagen der derde maand (in het *Chineesch boſay*, in 't *Japansch ſaka-matſouri*) een gelukkige dag gekozen. Na van den vorigen dag af gemoed en ligchaam in een' ſtaat van zuiverheid te hebben bewaard, gaan de partijen grafwaarts, reinigen hetzelve van gras, onkruid en vuil, ſpreiden daarover eene ſchoone mat, waarop zij, in de manier, in Hoofdſt. VII beſchreven, levensmiddelen offeren, en daarna, op de linkerzijde van den *ſiſek* of graffteen, een dankoffer brengen aan den God der Aarde.

ELFDE HOOFDSTUK.

In het *Chineeſche* werk, *Ly-ki*, zegt men, dat de tweede en derde zoon niet verpligt zijn offeranden te brengen. Door geheel *China* heen brengt alleen de *ſoſou*, of oudſte zoon, het offer. In *Japan* volgt men de *Chineeſche* wij-

wijze niet ſtiptelijk, maar zij, die zich daaraan verbinden, moeten ook tevens de gewoonten van hun Vaderland volgen. Ingeval de oudſte zoon de boven voorgeſchrevene gewoonten niet in acht neemt, moeten de tweede en derde zoons zulks verrigten: maar volgt *hij* de gegevene voorſchriften, zoo moeten zij daarbij tegenwoordig zijn, en de hier boven vermelde taak verrigten. Is iemand in een afgelegen gedeelte des lands, en wil hij het offer verrigten, zoo kan hij volſtaan, met in eene herberg, bij gebrek van een' *ifay*, den naam des overledenen op een ſtukje papier te ſchrijven, hetwelk, na den afloop der offeranden, verbrand wordt.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

De meeste *Japannezen* zijn zeer ſtipt in het doen hunner gebeden, wanneer zij des morgens opſtaan. Eerst wasſchen zij alsdan het gelaat en de handen, ſchikken hun haar, kleeden zich, en gaan dan, na de ſchuifdeur geſloten te hebben, eenige korrels wierook in het reukvat voor den *ifay* branden, tevens twee- of driemalen eerbiediglijk hun hoofd ter aarde buigende.

Is iemand op reis geweest, zoo verwittigt hij bij de terugkomst de *ifays* zijner voorouderen, dat hij weder te huis is. Op den dag vóór den eerſten van elke maand, of de nieuwe maan, vóór den vijftienden, of de volle maan, vóór den derden dag der derde maand, of het *feest der poppen*, vóór den vijfden dag der vijfde maand, of het *vlaggenfeest*, vóór den zevenden dag der zevende maand, of het *feest der ſtarren*, vóór den negenden dag der negende maand, of het *kermisfeest* (1), moet het vertrek, waarin de *ifay* ſtaat, ſchoongemaakt, en hart en ligchaam, van des avonds te voren af, rein bewaard worden. Op den dag der offerande zelve ſtaan de perſonen, die daarin deelen moeten, vroeg op, nemen den *ifay* uit de buitenkas, brengen die aan de voor denzelven beſtemde plaats, zetten voor denzelven een klein wierookvat, twee brandende kaarſen, en vervolgens boomvruchten, voortbrengſelen van den grond, of andere levensmiddelen, de vroegſte, die in elk jaargetij te bekomen zijn, doch niet meer dan ééne ſoort te gelijk; tevens buigen zij zich eerbiediglijk neder.

In-

(1) De beſchrijving der vijf groote *Japanſche* feesten zal in het tweede Deel volgen. *Vert.*

Indien eenig gelukkig of noodlottig toeval den *ſoſou* of iemand van zijne familie overkomt, wordt zulks aan de *ifays* zijner ouderen bekend gemaakt. In het eerſte geval betuigt hij of zij hunne dankbaarheid voor de vriendelijke tusſchenkomst der ouderen: in het tweede achten zij zich voor eenig verzuim van kinderpligt, of het overtreden hunner bevelen, geſtraft.

Bij de geboorte van een kind moet de dag en de naam van het kind ook aan de voorouders bekend gemaakt worden. Bij overſtrooming of brand moet de *ifay* vóór alle andere dingen het eerst in veiligheid gebragt worden: die te laten verbranden of in het water vergaan, ware eene onuitwischbare ſchande. Het verlies der *ifays* geldt bij de *Chinezen* voor de grootſte van alle rampen, en zij vreezen, uit dien hoofde, met de zwaarſte ſtraffen des Hemels te worden bezocht (1).

Ver-

(1) De eerbied voor de dooden, en zelfs voor hun onbezield ſtof, vindt men bij de meeste oudere en latere volken, zoowel beſchaafde *Grieken* en *Romeinen* (zie onderen anderen CICERO, *Tuſc. Quæſt.*, L. I. C. 12.), als bij de ruwe, zwervende *Noord-Amerikanen*, die nooit een oord verlaten, zonder de gebeenten hunner vaderen met zich te nemen. *Vert.*

Verhaal van het Doſia-*poeder en deszelfs uitvinder* KOBOU-DAYSI.

Wij hebben dus gezien, dat de *Japannezen* eene geheel bijzondere wijze van begravenis hebben. In plaats van het lijk in eene kist te leggen, wier lengte en breedte met die van den overledenen overeenkomt, leggen zij het veeleer in eene tobbe, drie voeten hoog, derdehalf voet middellijns boven, en twee voeten beneden. Het is moeijelijk te begrijpen, hoe het ligchaam van een' volwasſen' perſoon in zulk eene ruimte kan worden bijeen gedrongen, wanneer de leden verſtijfd, en dus niet meer te buigen zijn.

Een *Japannees*, wien ik dit deed opmerken, zeide mij, dat zij dit bewerkten door zeker poeder, genaamd *doſia*, hetwelk zij in de ooren, neusgaten en den mond des overledenen wisten te brengen, waarna de leden aanſtonds verbazend buigzaam werden. Daar zij beloofden, hiervan, in mijne tegenwoordigheid, de proef te nemen, ſchortte ik mijn oordeel op omtrent eene kunstbewerking, die zekerlijk ongeloofelijk ſchijnt, doch misſchien door het *Galvanismus*, waar-

waarvan men de werkingen ook eerst voor ongerijmd zou houden, te verklaren is.

De proefneming had plaats in de maand October 1783, toen het reeds vrij koud was. Na dat er op het eiland *Deſima* een jong *Hollander* geſtorven was, deed ik het lijk door den Geneesheer wasſchen, en ſtelde het den geheelen nacht, voor een open raam, aan de lucht bloot, zoodat het volkomen ſtijf werd. Den volgenden morgen onderzochten eenige bedienden van de faktorij, eenige *Japannezen*, benevens ik zelve het lijk, hetwelk zoo hard was als een ſtuk hout. Een der tolken, met name ZENBY, nam toen uit zijne borst een *fantock*, of zakboekje, en daaruit een langwerpig papiertje, vol van een grof poeder, naar zand gelijkende: dit was het beroemde poeder *doſia*. Hij ſtak een' greep daarvan in de ooren, een' ander' in de neusgaten, een' derden in den mond, en dadelijk, hetzij door de werking van het poeder, of van eenig bedrog (hetwelk mij echter onmogelijk was te ontdekken), vielen de armen, die te voren kruisſelings over de borst hadden gelegen, van zelve neder, en in minder dan twintig minuten, bij het horologie af, had het lijk al zijne buigzaamheid weder.

Ik ſchreef dit verſchijnſel toe aan eenig geheim vergif: doch men verzekerde mij, dat het

poeder *doſia*, in plaats van vergiftig, integendeel een heerlijk geneesmiddel was bij eene ſpoedige verlosſing. In zulk een geval wordt een beker warm water, waarin men een weinig *doſia*-poeder in een ſtukje wit linnen heeft gedompeld, aan de lijderes toegediend, die alsdan ſpoedig en gelukkig bevalt.

Dit poeder wordt ook als het beste geneesmiddel tegen oogziekten aanbevolen. Zelfs wanneer men volkomen gezond is, wordt eene *doſis* van hetzelve in water veeltijds gebruikt, en men ſchrijft daaraan krachten toe, die het door de *Japannezen* van alle klaſſen ſterk doet gebruiken. Het vervrolijkt den geest, en verkwikt het ligchaam. Het wordt zorgvuldig in een ſtukje wit linnen gebonden en gedroogd, na gebruikt te zijn, daar het meermalen dienen kan.

Dezen zelfden drank geeft men aan aanzienlijke lieden, wanneer zij op ſterven liggen. Verlengt dezelve ook al hun leven niet, hij voorkomt toch ſtijfheid der ledematen, en dus eene ruwe behandeling, welke vooral in *Japan*, bij den overgrooten eerbied voor de overledenen, zeer hinderlijk zou wezen.

Ik had de nieuwsgierigheid, mij een weinig van dit poeder aan te ſchaffen: maar moest daartoe naar *Kidjo*, of de *negen Provincien*, naar

naar de *Singous*-tempels zenden, welke den uitſluitenden verkoop daarvan hebben, omdat zij de leer van den uitvinder, KOBOU-DAYSI, omhelzen. Na deszelfs dood, in het jaar 825 onzer tijdrekening, kwam dit poeder in *Japan* algemeen in gebruik. De hoeveelheid, die ik bekwam, was echter zeer gering, en zelfs was dit eene bijzondere gunst der Priesters, die anders nooit meer dan éénen greep te gelijk afgeven.

Doch bij mijn vertrek, in 1784, wist ik eene aanzienlijke hoeveelheid *doſia*-poeder te bekomen en mede te nemen. Het was gedeeltelijk in partijen van twintig pakjes elk, met den naam in roode karakters buiten opgeſchreven, en gedeeltelijk in zakjes: doch dit was ſlechts een grof poeder, waarin men hier en daar gouden puntjes zag, en hetwelk waarſchijnlijk de vereischte kracht nog niet had. Één pakje alléén had de ſcheikundige bewerking ondergaan, welke deszelfs kracht verzekerde; en dit poeder was zoo wit als ſneeuw (1).

De ontdekker van het *doſia*-poeder, KOBOU-DAYSI, werd met de eigenſchappen van deze kostbare delfſtof bekend op den berg *Kongo-*

ſen,

(1) Zie Aanmerking I. achter dit Artikel.

ſen, of *Kimbenſen*, in de Provincie *Yamotto*, alwaar vele goud- en zilvermijnen zijn, en hij bragt eene aanzienlijke menigte daarvan mede naar den tempel, waartoe hij behoorde, op den berg *Kojas-an*.

De priesters van dezen tempel zingen nog lofliederen aan de Goden, die KOBOU-DAYSI tot deze gewigtige ontdekking hebben geleid. Wanneer hun voorraad op is, halen zij nieuwen van den berg *Kongoſen*, en brengen het in verniste bekers te huis. In alle eeuwen is het gemeene volk genegen, om verſchijnſels, die onze bevatting te boven gaan, aan de gunst van bovenmenſchelijke wezens toe te ſchrijven, en dus blijven ook de priesters niet in gebreke, de kracht van het *doſia*-poeder aan de werking hunner gebeden, en dus aan de bijzondere eer, die zij bij de Goden genieten, toe te ſchrijven. Zoodra de verſche voorraad aankomt, wordt die in een gevernist en verguld bekken gedaan, en voor het beeld van den God *Day-nitſi*, of *Biron-ſanna* gezet.

De priesters, kringsgewijs om het altaar geſchaard, en de koralen van eene ſoort van rozenkrans tusſchen de vingers latende vallen, herhalen zevenmaal vier en twintig uren een gezang, met name *Guomio-ſingo*, waarvan de woorden zijn:

On

On o bokja Birou ſannanomaka ſodora mani, Fando ma, zimbara fara, fare taj a won.

De priesters verzekeren, dat men, na deze lange oefening, eene ſoort van geruisch in het zand hoort; alle onzuivere deelen ontvlieden het van zelve, en niets blijft er over dan het gezuiverde *doſia*-poeder, hetwelk alsdan onder alle de tempels der *Singous* verdeeld wordt.

KOBOU-DAYSI, zeggen zij, bragt dezen lofzang uit *China*, alwaar hij door eenen priester der ſekte van *Siaka*, die van *Malabar* kwam, was overgebragt. De eenige verklaring, die ik daarvan bekomen kon, is de volgende. De zon wordt door de *Sintos*, of aanhangers van den oorſpronkelijken *Japanſchen* eeredienst, *Fonſio-Dayſin*, *Dayſingou*, en *O-Firoumé no Mikotto* genoemd: maar de priesters van *Singo* geven haar den *Malabaarſchen* naam van *Maka-Biron-ſanna-bouts*, dat is: de God, die de groote duisternis verdrijft. De andere woorden verſtonden de *Japannezen* niet, die ik raadpleegde: alleen erkenden zij ronduit, dat de woorden *zimbara fara*, *fare taj a won*, niets anders beteekenden dan: *mijn volle buik hindert mij*, eene onfatſoenlijke uitdrukking van gulzige lieden na den eten: en waarvoor men kinderen waarſchuwt, zeggende, dat hun mond ſcheef

zou

zou worden, wanneer zij die uitdrukking bezigden.

Wanneer visschers hun beroep uitoefenen, neuriën zij dezen lofzang, overtuigd dat zij anders betooverd worden, en niets vangen zouden.

Gelijk alle de helden der Oosterſche Legenden veranderde KOBOU-DAYSI meermalen van naam. Meestentijds heette hij SIOKOU-NO-KOUKAI. Zijne moeder, van het doorluchtige geſlacht der ATO's, en aan zekeren DENKO gehuwd, droomde eens, dat zij een' vreemden priester in haar huwelijksbed toeliet. Ten gevolge dezer geheimzinnige verbindtenis zwanger geworden, bragt zij, na *twaalf* maanden, eenen zoon ter wereld, in het vijfde jaar van den *nengo-foki* (774), gedurende de Regering van den negen en veertigſten *Dairi*, KONEN-TEN-O. Het kind ontving den naam van FATO-MONO, of *edelgeſteente.*

Toen hij twaalf jaren oud was leerde hij de rekenkunde en het lezen aller *Chineeſche* en *Japanneeſche* boeken. Reeds op zijn achttiende jaar had hij de voornaamſte werken van CON-FU-TZÉE (CONFUCIUS) gelezen (1).

Zijn

(1) Zie Aanmerking II.

Zijn onderwijzer was zijn oom van moederszijde, FIOSAN-DAYBOU-OTO-NO-OTARI. Onder zulk een' bekwamen meester waren zijne vorderingen verbazend: doch hij gevoelde eene dringende begeerte, om de werken van SIAKA te beſtuderen (1). Een geleerde *bonze* van die ſekte, met name SAMON-GOUSO, die te *Iwaboutji* woonde, verſchafte hem gelegenheid, om dien wensch te voldoen.

Van dien zelfden Geestelijken bekwam hij eene verklaring der lofzangen aan den God *Kokouſo-Goumonſi*. Ter belooning voor deze vlijt vergunde hem zijn meester de vrijheid, om, als een teeken der inwijding, zijn hoofd te ſcheren (2), toen hij eerst twintig jaren oud was, en prentte hem tevens de volgende tien gebo-den in:

1. Dood niets, dat leven heeft.
2. Steel niet.
3. Bedrijf geen overſpel.
4. Bedrieg niemand.
5. Onthoud u van ſterken dranк, vooral van *zakki*.

6.

(1) Zie Aanmerking III.
(2) Zie Aanmerking IV.

6. Wordt niet driftig.
7. Verfoei de gierigheid en begeerlijkheid.
8. Beoefen met ijver de wetenſchappen.
9. Spreek van niemand kwaad.
10. Schuw alle valschheid.

Onder den naam van KOUKAI, dien hij ſpoedig verwisſelde voor dien van SIOKOU, bekwam hij eene grondige kennis van de leer *San-ron* (1). In het veertiende jaar van den *nengo-jen-riak* (na C. G. 795) werd KOBOU-DAYSI Hoogepriester van den tempel van FODAYSI te *Miyako*, en nam den naam van SIOKOU-NO-KOUKAI aan.

Toen hij deze waardigheid bereikte, ſtelde hij den God des tempels voor, dat hij zich met ijver op de beoefening van alles, wat zijnen eeredienst betrof, had toegelegd; maar dat hij, in weerwil van zijnen ijver, om daarmede volledig bekend te worden, nog vele twijfelingen had, die de Godheid alléén uit den weg kon ruimen. Deze luisterde naar zijn gebed, en zond hem in den droom een' geest, die deze woorden ſprak:

Het

(1) Zie Aanmerking V.

„ Het groote boek der lofzangen, *Day-Biron-fannaſienben-kaſi*, is echt: gij zult daarin vele wonderbare zaken vinden."

Nu was de zwarigheid ſlechts, dit boek te vinden. Lang zocht de *Japanneeſche* Heilig vergeefs: eindelijk ontdekte hij het in de Provincie *Yamatto*, nabij den *Todo*, of grooten toren, ten Oosten. Dronken van vreugde las hij het met gretigheid, en vond daarin wezenlijk verſcheidene zijner twijfelingen opgelost: maar nog vele plaatſen bleven hem duister, en tot opheldering daarvan deed hij eene reis naar *China*.

In het jaar 804 verzelde dan de Heilig een Gezantſchap van Geleerden, benevens twee Priesters, dat naar *China* werd afgevaardigd, om 's lands Godsdienst te beſtuderen. Zij gingen ten Westen van *Oſaka* ſcheep en bereikten de kusten der Provincie *Kosjou* in de achtſte maand. *China* werd toen door den Keizer TET-ZONG geregeerd. Na eene lange reis over land bereikten zij, in de twaalfde maand, de Keizerlijke verblijfplaats *Tjoan*. Ook na het vertrek van den Afgezant bleef KOBOU in *China*. De Keizer huisveſtte hem in den tempel van *Sai-mi-joſi*, en gaf hem verlof, alle de tempels der Hoofdſtad te bezoeken. Na lang eenen Geleerden gezocht te hebben, in ſtaat om hem te onderwijzen hetgeen hij verlangde, vond hij ten laat-

ſten in den tempel van *Sjorouſi* eenen prieſter, met name KYGUA-ASARI, den uitſtekendſten leerling van KOTZI-SANZOU. Deze waardige Geestelijke nam KOBOU's wensch, om in de leer van SIAKA te worden ingewijd, vriendelijk op, en beval aan zijne leerlingen, den vreemdeling met alle de achting en eerbied te behandelen, aan eenen afſtammeling van den God *Sanſi-Boſatſou* verſchuldigd.

Na zes maanden las KOBOU in den tempel den lofzang: *Dayſi-Tyſou-Mandera*, en wierp bloemen in de lucht, die alle nedervielen op het beeld van den God *Day-nitſi-Gakouwo*. De eerwaardige ASARI maakte uit dit wonder op, dat de oorſprong van KOBOU waarlijk goddelijk was: hij ordende hem dadelijk tot priester, door eene beſprenging, die naar onzen doop gelijkt, en ſchonk hem het daartoe gebruikte bekken (1).

In de zevende maand verklaarde hij den lofzang: *Kongo-Kay-Day-Mandera*, en werd bevonden zulk een' hoogen trap van volmaaktheid te hebben beklommen, dat hij in de achtſte maand de waardigheid van *Denbo-Aſari*, en daarop die van Hoogepriester bekwam, bij welke gelegenheid hij vijfhonderd zijner geeſtelijke me-

(1) Zie Aanmerking VI.

medebroeders onthaalde. ASARI ſchonk hem verſcheidene boeken met gezangen ter eere der Goden, alsmede derzelver afbeeldingen (*Mandera*), op lange rollen geteekend, en alle de noodige gereedſchappen voor den eeredienst. Daarop ſprak hij hem dus aan:

„ Er was in oude tijden een God, met name *Bierou-ſanna Seſſon-Siaka*, die zijnen leerling RIUMIO-BOSATS vele wonderbare zaken verhaalde, die hij weder aan andere leerlingen mededeelde, en hunne leer werd van vader tot zoon overgeleverd, tot den tijd van FOUKOU-DAYKO-TGI (1), van den Keizersſtam FOE (FANG). De laatſte doopte (of beſprengde) drie Keizers, namelijk, in het achtſte jaar van den *nengo* (720), den Keizer GEN-ZO (HIUEN-TSONG), bij deszelfs terugkomst uit *Indiën*, en naderhand de Keizers ZIUICK-ZO en TAY-ZO (SOU-TSONG en TAY-TSONG). Daar gij nu een man van groote kundigheden en ijverig in uwe ſtudien zijt, zoo maak ik u een geſchenk van alle mijne boeken met lofzangen, van alle mijne handſchriften, en priestergewaden."

KOBOU nam deze giften met de hartelijkſte dankbaarheid aan, en bragt ze naderhand met zich

(1) Zie Aanmerking VII.

zich naar *Japan*, maar niet vóór dat hij God gebeden had, hem te beſchermen op deze gevaarlijke reis, waarvan het geluk zijns Vaderlands afhing; hij voegde er bij, dat het hem alleen ſpeet, dat hij te ver gevorderd was in jaren, om zich behoorlijk van de verpligtingen te kwijten, die hij aan de weldadige Godheid verſchuldigd was.

ASARI droeg echter zorg KOBOU te verwittigen, dat de gegeven mondelinge opheldering, omtrent de plegtigheden, die hij had te vervullen, geenszins genoegzaam waren, maar dat hij hem aanbeval, de hulp van des Keizers ſchilders daartoe in te roepen. Dit geſchiedde. LIESSON, de ſchilder, en tien zijner ambtgenooten leverden getrouwe afbeeldingen van de voornaamſte plegtigheden. De Keizerlijke metaalſmelter, JOTJUSIN, maakte de tempelgereedſchappen. Meer dan twintig der meestberoemde *Chineeſche* ſchrijvers gingen aan het affchrijven van alle de boeken der lofzangen, zoo voor den openbaren als huiſelijken eeredienst, en deze kostbare voortbrengſelen werden aan SIOKOU-NO-KOUKAI vertoond.

Eens toen hij een bezoek afleide bij FAUJOSANSO, den Hoogepriester, verhaalde hem de laatſte, dat ook hij in zijne jeugd zijn Vaderland *Kaiſinkok*, of eigenlijk *Fannia*, ten Noorden

den van *Indië*, verlaten, en geheel *Hindostan* doorgereisd had, na eene bede aan den God *Siaka*, dat het hem behagen mogt, zijne leer over de geheele Aarde te verſpreiden. In *China* had hij zijne pogingen reeds met voorſpoed bekroond gezien, en nu het plan opgevat, om die leer ook in *Japan* te verkondigen. Doch nu hij hem (SIOKOU-NO-KOUKAI) hier met hetzelfde voornemen ontmoette, zou hij dien togt ſtaken. Hij bood hem dus, als hulpmiddel tot zijne onderneming, het boek *Keigan-rok-faramietskio* aan, uit het *Hindostansch* in het *Chineesch* vertaald, en alle de werken, in handſchrift, door hem op zijne reizen verzameld. Ook deze geſchenken aanvaardde KOUKAI met vurige dankbaarheid.

In het jaar 806 keerde onze Heilig naar *Japan* terug, verzeld door FATJEBANA, eenen man, wegens zijn uitſtekend ſchrift beroemd.

Toen nam hij den naam van KOUBOU of KOBOU aan. De Geſchiedſchrijvers verhalen, dat, nadat alle de prieſters ten Hove waren opgeroepen, om op hunne beurt te prediken, KOBOU tot het onderwerp zijner eerſte leerrede *de onſterfelijkheid der ziel* verkoos, waarvan de *Japannezen* tot hiertoe ſlechts verwarde denkbeelden hadden.

„ Daar ons ligchaam door God geſchapen is," zeide KOBOU, „ zoo is het mijn gevoelen, dat de ziel des regtvaardigen moet oprijzen ten Hemel, en wederkeeren in den ſchoot van haren Schepper."

De andere Geeſtelijken ontkenden dat voorſtel, en maakten allerlei tegenwerpingen tegen hem. KOBOU ontwikkelde toen zijn voorſtel, en droeg zijn gevoelen ten allerduidelijkſte voor. De *Dairi*, of geeſtelijke Keizer, die met de grootſte aandacht naar hem luisterde, zeide, dat hij de voordragt en gegevene opheldering volkomen begreep, maar den grond der ſtelling ontkende. Toen verhief KOBOU zijne zamengevouwene handen ten Hemel, en bleef eenigen tijd in diep gepeins verzonken. Eensklaps zag men vijf heldere ſtralen rondom zijn hoofd. De *Dairi*, diep bewogen, viel met het aangezigt ter aarde, en alle de hovelingen volgden zijn voorbeeld. De prieſters, verplet op het gezigt van zulk een wonder, vielen op de knieën voor KOBOU, en hielden op met hem te redetwisten.

Deze gebeurtenis had plaats onder de Regering van SAGA-TEN-O. De oude *Dairi* nam KOBOU tot zijnen leermeester aan, en werd, op zijn verzoek, volgens de leer van *Siaka* gedoopt; iets, hetwelk toen zonder voorbeeld was,

was, en ſedert ook geheel in onbruik geraakt is (1).

Na

---

(1) AANTEEKENING VAN DEN VERTALER.

Volgens KÄMPFER, die over den Godsdienst van *Japan* zeer uitvoerig is, zijn er drie voorname ſekten in dat land: de *Sintos* of de aloude en heerſchende Landsgodsdienst, die met de Staatkunde te zamen hangt, en waarvan de *Dairi*, of geestelijke Keizer, te *Miyako* het Opperhoofd is; deze Godsdienst bekommert zich (zegt KÄMPFER) meest om den gelukſtaat in deze wereld, en heeft van de onſterfelijkheid der ziel, en den toekomenden ſtaat van geluk of ellende ſlechts duistere en onvolkomene bevattingen, terwijl hij meer de aloude Ondergoden of de ſtamvaders der Natie, dan de hoogſte Godheid vereert. Het is dus niet te verwonderen, dat de Geestelijken van den toen alleen regerenden *Sintos*-Godsdienst zoo vele zwarigheden maakten tegen de ſtellige leer der onſterfelijkheid, door KOBOU geleerd, als ijverigen aanhanger der leer van SIAKA of BUDDHA, die, uit *Hindostan* afkomſtig, volgens de fraaije vergelijking van KÄMPFER, hare wortelen en takken, gelijk de *Indiaanſche* vijgeboom, door geheel *Azië* tot aan de uiterſte einden van het Oosten heeft uitgebreid. Deze leer toch, eene verbetering en zuivering van het ſtelſel der aloude *Braminen*, en waarſchijnlijk nog uit de tijden vóór on-

Na dat de nieuwe leer algemeen over het Rijk verſpreid was, begreep de *Dairi*, dat de vertaling der boeken van *Siaka* in de *Japanſche* taal eene onwaardeerbare weldaad zou zijn.

---

ze tijdrekening afkomſtig, (toen BUDDHA den beeldendienst van de talrijke monſters met vier armen enz. trachtte te zuiveren, en de volkbedervende verdeeling in *kasten* of erfelijke ſtammen te vernietigen,) leert ten allerſterkſte belooning en ſtraf na dit leven; de belooning is de plaats *Gokurakf* of *eeuwigdurend vermaak* (verſchillend in trappen, naar mate der verdienſten), de ſtraf is de plaats der ellende, *Dſigokf*, waar echter de boozen niet voor altijd vertoeven, maar, na een' genoegzamen tijd om hunne zonden te boeten, eerst in de ligchamen van verachtelijke, daarna van meer edele dieren, en eindelijk weder in die van menſchen worden toegelaten, als wanneer het in hunne magt ſtaat, om, door een deugdzaam gedrag, zich voor de eeuwige gelukzaligheid vatbaar te maken. Het ſchijnt bijna, volgens deze opgave, zoo als men ze bij KÄMPFER vindt, dat de leer der zielsverhuizing, die aan de *Siaka*- of *Buddha*-leer elders bijzonder eigen is, in *Japan* nog eenigzins meer ten behoeve der zedelijkheid is gewijzigd geworden; en het zou niet te verwonderen zijn, zoo KOBOU-DAYSI hieraan niet weinig aandeel gehad had. Men kan hem, volgens onzen Tekst, als den eigenlijken invoerder der *Siaka-*

zijn. KOBOU gaf dienvolgens achtereen uit, het boek der liederen, *Day-mets-gio*, dan de *Boday-ſinrou* (over den ſtaat der ziel na den dood), en de *Siu-ſiu-ſinron*. Door een diep nadenken over alle de geſchriften, zoo van zijne als van andere ſekten, beſpeurde hij, dat de grootſte geeſels der menſchen zijn:

De Hel, de Vrouw, de mensch met een bedorven hart, en de oorlog. Ook ſtelde KOBOU het boek *Siou-Tiou-Sinron* op, behelzende de tien grondſtellingen van *Siaka's* leer, namelijk:

1.) De zielen der goddeloozen gaan, na den dood, over in de ligchamen van ſchapen.

2.)

---

ka-leer in *Japan* aanmerken. Dit Godsdienſtſtelſel vatte, volgens DU HALDE, reeds ſedert het jaar 65, doch volgens KÄMPFER eerst ſedert 518 na C. G., in *China* voet, alwaar de ſtichter van hetzelve, onder den naam van FO, als eene Godheid vereerd wordt, en deszelfs priesters *Bonzen* heeten, die de meeste tempels bezitten. — De derde *Japanſche* Godsdienstgezindte is de wijsgeerige ſekte van *Siuto*, met die van CONFUCIUS overeenkomende, en welke leert, de deugd om haar zelve te beminnen en te beoefenen.

(3) **Je vijfde meditatie moeten zijn de** [3] **vijf zinnen, die ook de vijf vastheden** [4] **heten.**

(4) Van de 5e is het volgende boven gezien: [5] **Ook de vijf vastheden zijn de vijf zinnen, die ook de vijf meditatie heten.**

(5) De vierde soort die hier een zelfstandig bestaan [6] **heeft, is de vierde van de vijf vastheden, die ook de vijf meditatie heten, welke vijf hier van die vijf zinnen zijn.**

(6) **De vijf zinnen, die door jubelende** [7] **vreugde, zijn te het duidelijkst van die vijf meditatie, die vastheden heten.**

(7) **De volmaakte diepzinnige, die alle** [8] **leer van de meditatie kennen in de vijf zinnen, die ook de vijf meditatie heten van de uitmuntendste in het bijzonder van zich zelf ongelooflijk gelukzalig [9] maakt.**

(8) **Dit is zoveel, als de leere kan leer geven en tuchtig mogen den kan die echte [10] leer.**

(9) **Dit, die wel uitgelegde is de leer van de Boeken, een echte leeraar in de Boeken, die wel uitgelegde [11] is, een echte gelukzalige leeraar.**

9.) Men mag volſtrektelijk geene bijzondere gevoelens omhelzen, maar moet een vol vertrouwen ſtellen in de leer van *Siaka*.

10.) De Rijke, die de negen voorgaande geboden beoefend heeft, moet tempelen bouwen, en die met alle de noodige fieraden en gereedſchappen voor den eeredienst toerusten.

Ziedaar de tien geboden der leere van *Siaka*, nog door de priesters dier gezindte geleerd.

Gedurende de Regering van ZJUN-WA-TEN-O, den drie en vijftigſten *Dairi*, in het eerſte jaar der *nengo-fen-tjo* (824), in de derde maand, was er eene ontzettende droogte in het geheele Rijk. Toen gelaſtte de *Dairi* aan KOBOU, om in den tuin van *Sinzenjen* om regen te bidden. Een oude priester, met name SJUBIN-FOSI, eischte de voorkeur, die hem, uit hoofde van zijne hooge jaren, werd toegeſtaan. Hij begon dus zijne gebeden, en verzekerde het volk, dat er na zeven dagen regen zou vallen. In den morgen van den zevenden dag betrok de lucht, en er reês een hevige ſtorm, die den *Dairi* zeer verheugde: maar de regen ſtrekte zich niet verder uit dan de Hoofdſtad: er viel geen droppel in de gewesten des Rijks.

Toen

Toen beloofde KOBOU, door zijne gebeden, een' algemeenen regen, door geheel *Japan*, in zeven dagen te zullen bewerken. Maar niettegenſtaande zijne vurige ſmeekingen, bleef de lucht volkomen droog. Hij beſloot hieruit, dat de oude SJUBIN-ROSI, door zijne gebeden, alle de Goden des waters naar één punt had gelokt, en zeide dienvolgens tot één' zijner leerlingen, dat de God der wateren, ANNO-KOUDASTI-RUWO, in eenen vijver nabij den tempel woonde; hij beval hem dus op te letten, of hij geene ſporen dier Godheid op de oppervlakte des waters kon zien, hetwelk een onmisbaar teeken van regen zou zijn. De leerling begaf zich daarheen, met nog vier andere zijner medgezellen. Alle vijf beſpeurden zij nu onderſcheidenlijk de *gedaante van een' draak*, negen voeten lang, en goudgeel. KOBOU verzuimde niet, deze omſtandigheid aan den *Dairi* mede te deelen, die WAKINOMATSOUMA gelastte, die Godheid te offeren. Des avonds van den zevenden dag werd de geheele lucht met dikke wolken bedekt: de donder liet zich *van alle* zijden hooren, en de regen viel zoo ſterk, dat de vijver overliep, en men vreesde, dat het altaar zelve, door het geweld der overſtrooming, zou weggeſleept worden. Gedurende driemaal vier en twintig uren hield de regen in het gan-

ſche

ſche land aan. De *Dairi*, met dezen uitſlag ten hoogſte ingenomen, overlaadde den Heilig met kostbare geſchenken.

Omtrent dien tijd werd ook de vijver nabij den tempel, in de Provincie *Kawatje*, eensklaps droog, tot groot leedwezen der priesters. KOBOU nam zijne toevlugt tot het gebed, raakte toen eene rots met den vinger aan, en een ſtroom zuiver water gudste daar uit. Bij die gelegenheid bekwam de tempel den naam van *Rioſen-ſi*, welken hij nog draagt (1).

Men verhaalt, dat op zekeren dag, terwijl KOBOU zijn gebed deed tot *Fondo*, den God des Hemels, een ſchitterend licht, ſchijnbaar uit zijn ligchaam, hem eensklaps omgaf. Op een' anderen tijd, terwijl hij, volgens de gebruiken van *Soui-ſo-quan*, bad (2), ſcheen zijne kamer vol water te zijn: dit werd, volgens de leer van *Siaka*, aldus uitgelegd, dat zijne gedachten op het water gevestigd waren, terwijl die der priesters van de andere ſekten zich tot aardſche dingen bepaalden, waardoor hunne gebeden krachteloos bleven. Hij had ook nog andere wijzen van gebeden, die de overlevering niet bewaard heeft.

In

(1) Zie Aanmerking VIII. (2) Aanmerking IX.

In het zevende jaar van den *nengo-korin* (816), reisde hij naar de Provincie *Kinokoune*, om eene geſchikte plaats te vinden tot het oprigten van eenen tempel. De berg *Kojuſan* kwam hem als zoodanig het beste voor, en dáár bouwde hij den tempel van *Kongo-Bouſi*.

In 823 ſchonk hem de *Dairi* den tempel van *Foſi* te *Miyako*, alwaar de *Japanneeſche* Heilig eene kapel oprigtte, geheel in den trant van den tempel *Syrioſi* in *China*, en twee dagen in het jaar bepaalde voor den doop of de beſprenging des volks. De priesterlijke kleederen, die hem door zijnen meester, KY-QUA, waren gegeven, en de rozenkrans, waarvan hij zich doorgaans bij het bidden bediende, maken een gedeelte der ſchatten van dezen tempel uit.

In 825 bekwam hij nog eenen tempel van den *Dairi*, op den berg *Fakawo*, in de Provincie *Yamasſiro*, waarvan hij den naam veranderde; en in 834 verleende de *Dairi*, NIN-MIO-TEN-O, hem de vrijheid tot het bouwen in zijn eigen Hof des tempels van *Singou-in*, naar het model van een dergelijk gebouw in het *Chineeſche* Keizershof. Hier werden van den achtſten tot den veertienden dag der eerſte maand van ieder jaar gebeden gedaan voor 's Volks heil.

Op

Op zijn verzoek werden ook drie onderwijzers aangesteld, om elk één der drie boeken, *Day-mets-gio*, *Kingo-tjokjo* en *Siomio*, te verklaren.

Kobou eindigde zijne loopbaan in den tempel van *Kongo-Gouſi*, na zeven dagen met zijne leerlingen in het gebed aan den God *Mirokf* te hebben doorgebragt. Zijne ſpraak begaf hem, en hij ſloot zijne oogen.

Het lijk van den heiligen man werd niet dadelijk begraven, maar in den tempel bijgezet. Zijne leerlingen, in zeven afdeelingen geſmaldeeld, bewaakten hem negen en veertigmaal vier en twintig uren, en verrigtten den eeredienst volgens zijne voorſchriften. Zijn haar en baard bleven groeijen, en zijn ligchaam behield deszelfs natuurlijke warmte. In dezen toeſtand lieten zij hem vijftig dagen, ſchoren toen zijn hoofd en baard, en begroeven zijn ſtoffelijk overſchot.

Kobou's leerlingen baden zonder ophouden bij zijn graf, over hetwelk zij eenen graffteen plaatſten. Vier dagen daarna zond de *Dairi* den hofceremoniemeester, om offeranden te verrigten, en nam alle de kosten der begravenis op zich. De lijkrede, door den ouden *Dairi* opgeſteld, deed hulde aan de deugden van den overledenen.

Men

Men verhaalt allerlei aardigheden van den Heilig: onder anderen dat hij, door een ſchrijfpenſeel in elke hand, twee tusſchen zijne teenen, en een tusſchen de lippen te nemen, vijfderlei ſchrift in eens te voorſchijn bragt. Eens ondernam hij de vernieuwing van den *Gakf* (1), een opſchrift over den Westelijken ingang van des *Dairi's Hof: de ſtellaadje* werd weggenomen, eer hij merkte, dat hij een punt of ſtip had weggelaten; hij wierp toen zijn penſeel naar de plek, waar de ſtip moest ſtaan, met zoo veel behendigheid, dat de misſlag in eens verbeterd werd, tot groote verbazing van den *Dairi* en zijn geheele Hof.

Kobou ſchreef onderſcheidene werken, onder anderen de *Fifouron*, de *Songo-Syi*, en de *Zio-rio-Zin.* De laatſte onderwijst eene nieuwe manier van beoefening der leer van *Siaka.* Daarenboven bragt kobou uit *China* tachtig fragmenten zijner geliefkoosde Godheid, onderſcheidene gereedſchappen, door de *Hindous* in hunne tempels gebruikt, tweehonderd zestien gewijde artikelen, vierhonderd een en zestig boekdeelen, en eene menigte bijzonderheden mede. In het jaar 921 werd kobou door den zes-

(1) Zie Aanmerking X.

zestigſten *Dairi*, DAYGO-TEN-O, in een opzettelijk en plegtig Gezantſchap naar den tempel, waar hij geſtorven was, met den hoogen titel van *Dayſi* vereerd, en heeft al dien tijd dezen bijnaam (KOBOU-DAYSI) gedragen. Nog wordt zijne gedachtenis zoo zeer in eere gehouden, dat ten tijde van mijn vertrek uit *Japan*, in November 1783, aan de groote trappen der haven van *Nangaſaki* een bevelſchrift werd aangeplakt, ter viering van een groot feest van KOBOU door het geheele *Japanſche* Rijk heen.

AANMERKING I.

In de *Nederlandſche* bezittingen in *Oostindiē* worden de kleine kistjes met geneesmiddelen uit *Halle* in *Sakſen* bijzonder geacht. Bij elk dier kistjes is een boekje, waarin de manier van gebruiken wordt voorgeſchreven. Onder deze Artikelen bevinden zich ook pakjes met een poeder, genoemd *levenselixter*, die zeer ſterk in gebruik zijn, uit hoofde der wonderbare eigenſchappen, die men daaraan toeſchrijft. De zamenſtelling van dit elixter geldt voor een diep geheim. Ik bezat een dier kistjes in *Japan*, in het jaar 1782. Op zekeren dag, dat ik een weinig van dit poeder in een' zilveren theelepel vol water had opgelost, beſpeurde ik eene olieachtige ſtof rondom de kanten. Ik herhaalde deze proef met het *doſia*-poeder, en verkreeg hetzelfde, waaruit ik beſluit, dat de grondſtof dezer twee poeders wel eveneens zal zijn.

Bijvoegſel van den Engelſchen *uitgever.*

Een *Fransch* Reiziger, met name CHARPENTIER COSSIGNY, heeft de volgende aanmerkingen over het *doſia*-poeder, in een werk, in 1799 uitgegeven onder den titel van: *Voyage au Bengale*, alwaar hij den Heer TITSINGH ontmoette.

Het

Het eenige *Japanſche* geneesmiddel buiten het plantenrijk, en hetwelk ik echter niet weet of dierlijk of delfſtoffelijk is — is een grijs poeder, waarvan de Heer TITSINGH de goedheid had, mij eenige pakjes te doen geworden.

Het heet *doſia*. Het beste gedeelte is een poeder, ſchijnbaar gelijk asch, en van eene grijsachtige kleur; het overige beſtaat uit kleine, ſteenachtige, ongeregelde ſtukjes, waarvan de grootſten als een ſpeldeknop zijn. Sommige zijn doorſchijnend als kristal, anderen halfdoorſchijnend, in de gedaante van melk, en anderen van verſchillende kleuren. Bijna een tiende van het geheel van dit poeder beſtaat uit kleine ſchijfjes, blaauw, of dofgroen aan den eenen kant, *geïncruſteerd* aan den anderen, en meestal ſchitterend als *mica* of glimmer. Vergelijkt men dezelve met het vergrootglas, zoo gelijken het ſtukken vuurſteen (*pyrites*) te zijn, bezwangerd met eene ſafraankleurde ſtof, die veel heeft van oker. Dit poeder gist niet, ten minſte voor zoo verre men zien kan, zelfs met de ſterkſte zuren: maar de vuurſteenachtige ſchijfjes worden door het vitrioolzuur van het *tartarum*, hetwelk hunnen metaalglans verdooft, ontdaan, en ſchitteren dan in korten tijd als goudſtof. Het fijnſte gedeelte van het poeder ſchijnt door vitrioololie ontbonden te worden. De overige grove ſtukken blijven in den kroes zonder eenige ſchijnbare verandering. Ik verbeeld mij, dat zij gedeeltelijk van eenen *ſpath*-, gedeeltelijk van een' *quartz*-achtigen aard zijn, door de kunst tot een poeder gemaakt. Ik ſtelde ze lan-

gen tijd bloot aan de hette van een goed brandglas, en zij werden flechts een weinig zwart: ik heb er niet het minfte fpoor van fmelting in gevonden.

Het zij nu dat dit poeder eenvoudig of zamengefteld zij, het brengt, volgens de *Japanneezen*, in der daad wonderbare uitwerkingen voort. Ik beproefde derhalve de *dofia* in dubbele en driedubbele *dofes*, op reeds koude en geheel verftijfde ligchamen. Doch ik moet naar waarheid bekennen, dat alle mijne pogingen niet de minfte buigzaamheid aan de leden bijzetteden, zelfs nadat ik een kwartier, een half, ja een geheel uur vergeefs had gewacht. Ik kan daarenboven verzekeren, dat ik eene geheele *dofis* van dit poeder ingenomen heb, zonder dat het eenige uitwerking, ten goede of ten kwade, op mij gedaan heeft. Het heeft geenen reuk, en niet meer fmaak dan zand.

Welke ook de krachten mogen zijn van dit *dofia*, die, naar mijn gevoelen, meer in het bijgeloof der *Japannezen* dan in de zaak zelve beftaan, de Heer TITSINGH verzekert, dat door het geheele Rijk heen, groot en klein, rijk en arm hetzelve koopen, en bij alle gelegenheden, waar zij het voor nuttig houden, gebruiken. Dit is eene rijke bron van fchatten voor een geflacht, hetwelk bij uitfluiting het geheim van deszelfs zamenftelling bezit, en alleen op eenen afgezonderden berg woont, die rijk is in delfftoffen, en aan deze familie behoort. Hier bereidt en verkoopt zij dit poeder. Deze bijna geheimzinnige oorfprong fchijnt mijn gevoelen te verfterken, dat het gebruik van dit poe-

poeder zijnen oorſprong in een of ander godsdienſtig denkbeeld heeft (1).

AANMERKING II.

De boeken, welken de *Japannezen* onder de werken van CONFOUTZÉE rekenen, worden *Ziuſan-Kio* (*Chy-ſan-King*), of de dertien boeken genoemd, en verzameld door KOJO-DATSOU (KONG-YNG-TA), een zijner nakomelingen, en leermeester van Keizer FONO-FAYZO (FANG-TAY-TJONG). Zij zijn de volgende:

NB. De eerſte namen zijn de *Japanſche*, de tweede de *Chineeſche*.

1.) *Tek-jo* (*T-king*), eene verzameling van raadſels.

2.)

---

(1) De *Franſche* reiziger ondervond *geene* uitwerking van dit poeder: de Heer TITSINGH zag die in *Japan* voor zijne oogen plaats hebben. Zou hiervan de reden niet moeten gezocht worden, dat de eerstgemelde het *fijnere poeder, hetwelk alléén de ſcheikundige bewerking ondergaan had, en zoo wit was als ſneeuw* (zie boven), niet gebruikt, maar zich tot het grovere, met de ſchitterende metaaldeeltjes, bepaald heeft?

Vert.

2.) *Zi-kjo* (*Chi-king*), eene verzameling van oude gedichten.

3.) *Ziok-jo* (*Chou-king*), de Geſchiedenis der *Chineeſche* Keizers, van GOU (YA) tot ZIU (TCHEOU).

4.) *Ri-ki* (*Li-ki*), beſchrijving van alle plegtigheden gedurende de Keizers ZIU (TCHEOU) en ROE (LOU).

5.) *Ziun-ſio* (*Tchun-tſieou*), Geſchiedenis der Vorſten van het Huis LOU.

Bij dit werk zijn nog de drie volgende ter uitlegging gevoegd:

6.) *Ziun-ſio-Sou-ſidin* (*Tchun-tſieou-tſo-chy-tchouen*), door eenen leerling van CONFOUTZÉE, en Geheimſchrijver van den Vorst van *Roe* (*Lou*).

7.) *Ziun-ſio-Kou-jodin* (*Tchun-tſieon-Kong-yang-tchouen*), door eenen leerling van SIKA (TSE-KIA), die zelf leerling van CONFOUTZÉE was geweest.

8.) *Ziun-ſio-ko-Klio-den* (*Tchun-tſieou-ko-leang-tchouen*), door KO-KLIO (KO-LEANG).

9.) *Rongo* (*Lun-yu*) of Zedekundige ſtellingen, met verklaringen door zijne leerlingen.

10.) *Ko-kjo* (*Hiao-king*), Verhandeling over de pligten der Kinderen tot hunne Ouderen.

11.) *Ziu-zy* (*Tcheou-ly*), behelst, even als N°. 4, ſlechts een hofceremonieel van Keizer ZIU (TCHEOU), door eenen van deszelfs afſtammelingen, maar verbeterd door CONFOUTZÉE.

12.)

12.) *Giry* (*Tly*), een uittrekſel uit N°. 11, met verklaring der dagelijkſche plegtigheden, door CONFOUTZÉE zelve.

13.) *Zi-gu* (*Eul-ya*), verklaring der oude letteren, door ZIU-KOTAN (TCHEOU-KONG-TAN), verbeterd door CONFOUTZÉE.

Hierbij voegt men dan nog een ander werk, *Moſi* (*Meng-tſe*) of verklaring der Zedeleer van CONFOUTZÉE, door MOSI (1).

A A N-

(1) De opgave der werken van CON-FOUTZÉE door DU HALDE, in zijne *Deſcription de la Chine*, verſchilt veel van deze der *Japanners*. Die Zendeling telt daaronder meer zedekundige op, namelijk: de *Ta-hio*, of ſchole der volwaſſenen, door CON-FOUTZÉE opgeſteld, doch door zijnen leerling, TSANG-TSI, uitgelegd. *Tchong-yang*, of de *onveranderlijke middelweg* (tuſſchen twee uiterſten, die beide ondeugden zijn), *Lun-you*, of *het boek der ſpreuken*, in vragen en antwoorden, deels van CON-FOUTZÉE, deels van zijne leerlingen, en over deugd, edele daden, en de kunst van regeren handelende (als welke bij dezen Wijsgeer, gelijk bij zijne groote *Griekſche* tijdgenooten en derzelver opvolgers, voor naauw met de zedeleer verwant werd gehouden). Zouden de trotſche *Japanners* deze boeken ook uitmonsteren, omdat het *ſchoolboeken* zijn, die de groote Wijsgeer het niet beneden zich geacht heeft, te vervaardigen? Van de in den Tekst aangehaalde werken noemt DU HALDE alléén den *Y-king*, een zinnebeeldig werk, of eene verzameling van *hieroglyphen*, eigenlijk door den alouden FOHI uitgevonden, en eerst door CON-FOUTZÉE uitgelegd; den *Chi-king*, eene

AANMERKING III.

Er zijn acht verſchillende ſekten, of onderverdeelingen der leer van SIAKA.

1.)

---

liederverzameling van 300 ſtuks, waarin de zeden, gewoonten en grondſtellingen der kleine Koningen worden vervat, onder welken toen *China* verdeeld was, en den *Chou-king*, hetwelk geenszins eene *pragmatiſche* Geſchiedenis is in den zin, dien wij daaraan geven, maar een verhaal van de Regering der vroegere Keizers, vooral doorvlochten met wijze lesſen en levensregelen, gedeeltelijk in zamenſpraken.— Deze boeken liepen groot gevaar, van onder den anders grooten Keizer, TSIN-CHI-HOANG, ſtichter der groote *Chineeſche* muur (200 jaren vóór C. G.), vernietigd te worden. Deze Vorst had het razende ontwerp gemaakt, om alle boeken te verbranden, behalve die over onmisbare wetenſchappen, als den landbouw en de geneeskunde, handelden. Hij duchtte namelijk, dat men in die oude boeken te vele voorbeelden van grootmoedigheid en mannelijke deugden zou vinden, die een Despoot altijd vreest. Uit dezen boekenbrand werden nu de gemelde werken door ſommige Geleerden, met levensgevaar, gered: doch ſommigen denken, dat de bezitters der weinige overgeblevene exemplaren dezelve dan ook, althans wat de tijdrekenkunde betreft, vervalscht hebben. Zie, behalve het laatſte, DU HALDE, *Deſcription de la Chine*, T. II.

Het zal wel onnoodig zijn hier te herinneren, dat de groote Wijsgeer CON-FOUTZÉE, een tijdgenoot van PY-

THA-

1.) De *Riets*. Zij mogen geene gemeenſchap met vrouwen hebben, en zijn verbonden aan de onderhouding van vijf geboden (1). 2.) De *Kousja*. 3.) De *Zioſits*. 4.) De *Foſſo*. 5.) De *Sanron*. 6.) De *Singon:* deze maken eigenlijk de ſekte van KOBOU-DAYSI uit. 7.) De *Tenday*, wier ſtellingen veel naar die der vorige gelijken. 8.) De *Keigon*.

Wij vinden in den *Nipon-o-day-tche-lan*, dat, in het derde jaar van KIN-MEI-TEN-O, den dertigſten *Dairi* (1), de Koning van *Fiakſai* een Gezantſchap zond,

---

THAGORAS, en honderd jaren vóór SOKRATES levende (550 jaren vóór C. G.), verlichte Godsdienst, deugd en kennis predikte, en nog in *China*, gelijk in *Japan*, in de hoogſte achting ſtaat. Wij zullen hierachter nog een bijvoegſel tot de lijst zijner werken vinden. *Vert.*

(1) Waarſchijnlijk boven de vijf groote geboden, die elk leerling van *Siaka* moet onderhouden.

1.) Gij zult niets dooden dat leven heeft ontvangen.

2.) Niet ſtelen.

3.) Niet hoereren.

4.) Niet liegen.

5.) Geen' ſterken drank drinken. *Vert.*

(1) Hij beklom den troon in het jaar 540 na C. G., dus in het jaar 543. Het verhaal van KÄMPFER komt hiermede overeen. Door *Fiakſai* ſchijnt (volgens dien Schrijver, bl. 119) *China* te moeten verſtaan worden. *Vert.*

zond, om een beeld van den God *Siaka*, de *tofans*, of vlaggen, ter regter- en linkerhand van den Hoogepriester, een *tengai* of zonneſcherm, en een gebedenboek over te brengen. Dit was de oorſprong der invoering van de ſekte van *Siaka* in *Japan*.

Hoewel over het geheele Rijk verſpreid, heeft zij veel van haar belang verloren, en wordt alléén door ſtaatkundige redenen opgehouden. Dus behoort, bij voorbeeld, een *Dairi*, wanneer hij vele zonen heeft, aan elk derzelven eene Provincie te geven: maar daar deze gift, uit hoofde der magt van den wereldlijken Keizer of *Djogoun*, niet in zijn vermogen ſtaat, zoo maakt hij hen tot Opperpriesters in de voornaamſte tempels van *Siaka*. Zij mogen, dienvolgens, niet trouwen (1), doch kunnen anders eene groote vertooning maken. Verſcheidene Vorſten wijzen aanzienlijke inkomſten aan die tempels aan, op voorwaarde, dat de Priesters zich onthouden zullen van het Volk door gewaande wonderen en kunstgrepen om den tuin te leiden.

Dit laatſte misbruik deed MATSDAYRA-SYNTARO, Vorst van *Fizen*, in het begin der vorige Eeuw, last

---

(1) In dit ſtuk, gelijk mede in de vele kloosters, en een groot aantal plegtigheden heeft de *Siaka*-, *Buddha*- of *Fo's*-eeredienst veel overeenkomst met den *Roomsch-Katholijken*, gelijk door de Zendelingen niet onopgemerkt is gebleven.

Vert.

last geven, om alle tempels van *Siaka*, in zijn gebied, met uitzondering van acht, te vernielen. De landen, tot dezelve behoorende, werden aan de Priesters voor hun beſtaan verleend. De metalen Afgoden werden geſmolten, en de houten in zee geworpen. Twee der laatſten, door de golven aan de kust van *Pangaſak* aangeſpoeld, werden met grooten eerbied opgevischt, en nog bewaard in den tempel van *Auzenſi*.

Er was een van de metalen beelden, hetwelk men in het eerst niet kon ſmelten. Het Volk vatte toen het denkbeeld op, dat het een God was, die den Vorst voor zijne heiligſchennis ſtraffen wilde. Toen gelastte hij, dat er *urine* op het beeld zou uitgeſtort worden, waarop het dadelijk geſmolten werd.

KOUMASAWA-RIOKI, de wijste van 's Vorſten hovelingen, ſpoorde hem tot dit beſluit aan, zeggende, dat zoo vele beelden en Priesters maar ſchadelijk voor den Staat waren, en de rijst van het Volk opteerden.

AANMERKING IV.

De Priesters van *Sintos*, of den ouden Volksgodsdienst van *Japan*, ſcheren hun hoofd niet: die van *Siaka*, daarentegen, ſnijden al het haar af, zijn dus geheel kaal, en worden, uit beſpotting, *kami-naga*, *langhaar*, genoemd. Zij mogen het hof van den *Dairi* niet intreden. Indien zij

den

den tempel van *Izé* (1) wenſchen te betreden, zoo moeten zij eerst hunnen Godsdienst verrigten aan den oever der rivier *Mijagawa*, en eene ſoort van pruik opzetten, zonder welke men hen niet zou toelaten. — Ja de verachting dezer ſekte is tegenwoordig zoo groot, dat, wanneer men van hare belijders aan het Hof van den *Dairi* en in den tempel van *Izé* ſpreekt, men volſtrekt ſpottende en beſchimpende uitdrukkingen moet gebruiken. Dus noemt men hunne *gebedeboeken geſchilderd papier*, hunn' *tempel* een *pannendak*; want voorheen waren de *Siaka*-tempels, en de gevangenisſen, alléén met pannen, doch de *Sintos*-tempels, en alle andere huizen, met latten gedekt: — hunne *prieſters* (*zo*, *zukke*, *bonſan*) *langhaar* (*kami-naga*, of, voor de vrouwen, *kami-naga-foki*). In plaats van het woord

de

(1) „ De regtzinnige *Sintoïsten* gaan eens in het jaar, „ of ten minſte eens in hun leven, in bedevaart naar het „ landſchap *Isjé* (*Izé*), tot den tempel van *Tenſio-Daï-Sin*, den grootſten van alle *Japanſche* Goden: — ja zelfs „ houdt men het voor eenen noodzakelijken pligt, die „ op elk' trouw' voorſtander des Vaderlands ligt, welke „ Sekte of Godsdienst hij anders ook aankleven mag, „ en ook voor een openlijk merkteeken van eerbied en „ dankbaarheid, hetwelk een iegelijk behoort te bewijzen aan *Tenſio-Dai-Sin*, zoo niet als aan den God „ en beſchermer der Natie, ten minſte als aan haren „ grondlegger en eerſten voorvader." KÄMPFER, bl. 161.

de dooden zegt men, *de verplaatſten* (1), voor *vleesch*, *paddeſtoelen*, voor *zieken*, *huiszittenden*, voor *weenen*, *met zilt vocht beſproeijen*; *bloed* wordt veranderd in *zweet*. In plaats van te zeggen, dat een *Siaka* geſlagen is, zeggen zij: *hij heeft een' kus ontvangen*; voor *graf* zegt men: *aardhoop*, enz.

AANMERKING V.

Er zijn drie ſekten van de leer *Sanron*, die echter niet veel onderling verſchillen, 1.) de *Tjuron*, 2.) de *Sjuni-monron*, 3.) de *Fiakron*.

AANMERKING VI.

De doop, of beſprenging, wordt *quan-tjo* genoemd.

De Opperpriester des tempels, een koperen bekken in de hand houdende, ſtort eenig water uit op het hoofd des nieuwbekeerden, tevens zekere woorden uitſprekende. Deze plegtigheid wordt in eene duistere plaats verrigt, zoodat geen nieuwsgierig oog daarbij kan doordringen.

SIGOK-DAYSI meldt ons in het boek *Zorzets-kikjo*, dat alle Goden bij deze plegtigheid worden aangeroepen. Zoo dikwerf de priesterwijding aan een

---

(1) Zekerlijk eene ſpottende toeſpelling op de zielsverhuizing, ja misſchien op de leer der onſterfelijkheid in het algemeen.

Vert.

een perſoon wordt verrigt, wordt er water of dauw op deszelfs hoofd uitgeſtort, met een gebed aan den Hemel om hem te bewaren voor *ſan-go*, dat is, voor alle zonde vóór, gedurende, en na dit leven, opdat hij de Goden met een zuiver hart moge aanroepen.

AANMERKING VII.

De Priester DAY-KO-TJI overleed ten tijde van KOBOU's geboorte, in het negende jaar van den *nengo-day-rak* (na C. G. 774). Bij deszelfs dood nam de Keizer van *China*, TAY-ZO (TAY-TSONG), den Priester KYQUA-ASARI tot zijnen leermeester aan.

AANMERKING VIII.

Rio-ſen-ſi is zamengeſteld uit drie woorden, die *draak*, *versch water* en *tempel* aanduiden, en beteekent *Zeegod*.

AANMERKING IX.

Soui-ſo-quan is zamengeſteld uit de drie woorden: *ſoui* (*water*), *ſo* (*denken*) en *quan* (*manier*). Deze wijze van bidden beſtaat daarin, dat men met de beenen onder het lijf, en de handen over de borst gevouwen op den grond zit. In deze houding moet de godvruchtige zijne gedachten van alles aftrekken, behalve *water*, en wordt, zoo doende, gerekend zich boven het menſchelijke te verheffen. Deze ſoort van gebed werd uit *Hindostan* overgebragt.

AAN-

AANMERKING X.

De *gakf* is een ſmal plankje, waarop letters gezet worden. Aan het Hof van den *Dairi* vindt men er een boven elken ingang. Zij zijn ook boven tempels te zien, en zelfs plaatſen ſommige particulieren die boven hunne deuren.

In den *Nipon-o-day-tche-lan* wordt verhaald, dat in de vierde maand van het negende jaar van den *nengo-kouïn* (818), SAGA-TEN-O, de twee en vijftigſte *Dairi*, de vernieuwing aller opſchriften (*gakfs*) van het Hof gelastte. TATJEBANA-NO-FAGA-NARI ſchreef dat ten Oosten. De opſchriften ten Zuiden, en de *Datſou-tenmon-in* werden geſchreven door KOBOU (1).

Bij-

(1) Deze bijzonderheden, van geen belang hoegenaamd, leveren echter weder eene nieuwe bijdrage tot de waarheid, dat men in eenen *Despotieken* Staat alles alléén op den Vorst te huis brengt. Deze, en het hof, zijn het middelpunt, om 't welk de Geſchiedenis draait, en waarvan zij zelfs de nietigſte beuzelingen verhaalt, van den *Japanſchen Dairi* af tot den hooggeprezenen LODEWIJK XIV. toe. Het Volk is niets.

Vert.

Bijvoegſel tot de lijst der werken van CONFOUTZÉE.

De *Japannezen* gelooven, dat het oorſpronkelijk van een der beroemdſte werken van dezen Wijsgeer, de *Kokjo* (*Hiao-king*), te hunnent, in het jaar 722 na C. G., in den tempel van *Aſikaga*, in de Provincie *Simotské* ontdekt is. De volgende werken zijn insgelijks ontdekt:

1.) De *Rongo-ſi-ſo* (*Chineesch*, *Lun-quy-ſou*), eene verklaring van het boek *Rongo*, door KOUO-KAN of HOANG-KOUANG.
2.) Zeven werken van CONFOUTZÉE, met verklaringen door MOSI, namelijk: *Ye-kjo*, *Zi-kjo*, *Zio-kjo*, *Ri-ki*, *Ziun-ſio*, *Ziu-ry* en *Cjury*.
3.) De verklaring van het boek *Zio-ſjo*, door SENAN-FOUKOUSÉ of TSY-NAN-FO-SENG.

Deze werken werden in *Japan* herdrukt, en de *Chinezen* namen daarvan een groot aantal exemplaren.

Ik

Ik voeg hierbij de vertaling eener voorrede van het boek *Ko-boun-ko-kjo* (verklaring van den *Kokjo*), die ik in April 1803 aan de Koninklijke Boekerij te *Parijs* heb aangeboden.

„ De *Sin-o*, of eerſte Keizers, rekenden onder de eerſte pligten van den mensch den eerbied van kinderen voor hunne ouders, volgens de voorſchriften door CONFOUTZÉE op dit ſtuk gegeven, in zijn zesde werk tot onderwijs der nakomelingſchap."

„ Deze eerbied wordt daarin afgeſchetst als de eerſte der deugden, daar, in geene plaats der wereld, de kinderen zonder ouderlijke hulp kunnen opgebragt worden."

„ Er beſtaan twee onderſcheidene verklaringen van dit werk. De eerſte, oudtijds *Kokanwo* geheeten, is in achttien Hoofdſtukken verdeeld, en wordt thans *Kin-boun* genoemd. De tweede werd ontdekt door den Prins ROE-NOKOWO: dezelve was op bamboesbladen, in de zeer oude letter *quato-no-mou*, geſchreven. Dit handſchrift werd bewaard in de opening eener muur, gedurende de regering van ZIKI-NECHY-HOANGTY, toen de meeste der toen beſtaande boeken, op bevel van dien Keizer, *met hunne*

geleerde Schrijvers verbrand werden (1). Deze *Commentarius*, in twee en twintig Hoofdſtukken verdeeld, wordt *Koboun* genaamd. KOAN-KOK (KING-NGAN-KOUÉ), een afſtammeling van CONFOUTZÉE, bragt die oude karakters in hedendaagsch ſchrift over, en vormde dus het werk, *Koboun-kokjo* genaamd."

„ De *Kin-boun*, in achttien Hoofdſtukken verdeeld, is vol dwalingen, beide in den vorm der letters en in dien der zinſneden. — Na dat KOKANWO het verlorene handſchrift van den *Kokjo* had gevonden, werden de exemplaren daarvan door geheel *China* verſpreid. Keizer KAN (HAN) gelastte een onderzoek, welke der twee verklarin-

(1) Zie boven onze Noot op de vermelding der vroegere werken van CONFOUTZÉE. De geleerde JULIUS KLAPROTH beweert in zijne *Aſia Polyglotta*, dat deze maatregel ſlechts tegen de Grooten des Rijks gerigt was, die het oude leenſtelſel tot ſchade des Volks wilden doen herleven. Al was dit eens zoo: welk een maatregel nog! Dezelve kon niet vallen dan in eenen Despoot, maar was dien ook volkomen waardig. — De latere Keizers uit eene volgende *Dynastie* begrepen, dat de Natie nu het vroegere ſtelſel vergeten was, en dus deden zij hunne uiterſte pogingen, om de overal verborgene boeken weder in 't licht te brengen.

ringen echt was. De voorkeur werd, uit vooroordeel, aan den *Kin-boun* gegeven, en ſchoon KOAN-KOK de ware verklaring van den tekst van het boek *Kokjo* in twee en twintig Hoofdſtukken had gegeven, werd zijn *Commentarius* echter verworpen."

„ In het vervolg gaf ook KIBA-KITO eene verklaring dier achttien Hoofdſtukken, gedurende de regering van Keizer KAN: en TYKOSÉE gebruikte dezelve voor *zijne* uitlegging, daar hij die als naauwkeurig beſchouwde. Zoo werd zij door geheel *China* aangenomen. Eenige lieden nogtans hielden zich nog ſteeds bij de andere uitlegging in twee en twintig Hoofdſtukken. TONO-MYZO (TSANG-NIMG-TSONG) gebruikte beide voor het werk, dat hij in 926 in het licht gaf, maar hij volgde voornamelijk de eerſte, zoo dat de andere in zijnen tijd geheel werd verwaarloosd."

„ Ten tijde van zoo (SONG) verklaarde een ſchrijver, met name KYFÉE, dat de uitlegging van TONO-MYZO de eenige naauwkeurige was, en deze aanbeveling deed haar door het geheele Rijk aannemen. Achtervolgens werden toen de verklaring van TYKOSÉE, en de *Koboun-kokjo* verworpen, en laatstgemelde werk ging dus zoo

goed als verloren: men kon er ſchaars meer één exemplaar van bekomen. Van SITY tot den Wijsgeer ZI-KI, twijfelde men aan de echtheid van den *Koboun*, en dacht dat een ander dan KOAN-KOK er de ſchrijver van was."

„ ZI-KI ſchreef een boek over de wigchelarij in achttien Hoofdſtukken, en ſchrapte tweehonderd letters uit vlak tegen CONFOUTZÉE's voorſchrift, dat men de oude Jaarboeken moet gelooven. Alle zijne leerlingen verwierpen den *Koboun*, die niet meer door de jeugd, noch door den rijperen leeftijd gelezen werd. Deze verſmading was in der daad te bejammeren, daar in alle tijden, en zelfs onder de Keizers van den allereerſten ſtam, de ouderliefde voor het eerſte en gewigtigſte der voorſchriften gold."

„ Wij bevelen dus het lezen van dit uitnemende werk algemeen aan. ZI-KI en zijne volgers zijn ongelukkiglijk misleid geworden door de verachtelijke Priesters van *Siaka*, die den *Koboun* afkeuren. Wij hopen, dat dit boek in eere moge blijven, daar het te allen tijde in het Rijk hoogelijk vereerd is, en de laagſte nijd daarin geene ſmet heeft kunnen ontdekken."

„ Laat

„ Laat ons dankbaar zijn voor het gelukkige toeval, hetwelk een in *China* geheel vergeten boek voor *Japan* heeft bewaard (1)."

„ Gedurende de regering van Keizer zoo (SONG) leefde zekere o-joosi, die een gedicht van honderd regels maakte tot lof der *Japanſche* ſabels. De

(1) Vóór mijn laatſte vertrek uit *Japan* bekwam ik van *Miyako* verſcheidene werken, betreffende den *Kobounkokjo*. In de vertaling der voorrede werd ik zeer getroffen door het weglaten eener daadzaak, vermeld in het *Japanſche* werk: *Aanmerkingen over tijdrekenkunde*. Men merkt aan, dat dit geheiligde werk in deszelfs oorſpronkelijke zuiverheid in *Japan* bewaard is, omdat dit Rijk, van de oudſte tijden af, door denzelfden Keizersſtam (der *Dairi's*) is geregeerd, terwijl *China* aan vele op elkander volgende *Dynastiën* is onderworpen geweest, en de hedendaagſche Vorſten, met verwerping der echte verklaring van KOAN-KOK, nog gehecht zijn aan de valſche leer van ZI-KI.

Deze aanmerkingen werden mij in 1782 medegedeeld door den geleerden KO-SAK, een' hartstogtelijken bewonderaar van den *Koboun*. ZINBI, de tolk, aan wien ik ze mededeelde, zeide mij, dat de bedoelde plaats wezenlijk in den druk des jaars 1731 te vinden is, maar in de volgende was weggelaten, om geenen aanſtoot aan het Hof van *Pekin* te geven, en opdat zij, die exemplaren daarvan naar *China* bragten, de voorrede niet uit het boek zouden behoeven te ſcheuren.

De priester FOUENEN ging naar *China*, in de dagen des Keizers ZIN-ZO-KO-TÉ (TSJING-SONG-KOANGTY), en bood hem den *Kin-boun*, volgens KOKANWO. De Keizer gaf dit boek aan SIBA-OUKO of KOUNI-FITZ, die voor deze gunst de warmſte dankbaarheid betuigde. Sedert dien tijd zijn er zeven eeuwen verloopen. Een groot aantal andere werken, behalve den *Kinboun*, gingen in *China* verloren, onder anderen de *Koboun*, die ook, door een zeer zonderling toeval, in *Japan* is wedergevonden."

„DAZAYZIUNG heeft dit werk naauwkeurig onderzocht, en bevonden dat de inhoud naauwkeurig overeenſtemt met hetgeen door de oude Wijsgeeren nopens de verklaring van den *Kokjo* door KOAN-KOK is gezegd. De verklaringen van Keizer MYZO en KYFEE komen ook daarmede overeen. Er zijn echter een of twee duistere karakters daarin, hetwelk men of aan onnaauwkeurigheid in het handſchrift, of aan onoplettendheid in den drukker kan toeſchrijven (1): en

(1) De *Chineeſche* karakters zijn namelijk geene eigenlijke *letters*, wier veelvuldige omzetting en verſchikking *woorden* vormen, maar eene ſoort van hieroglyphiſche *figuren*, waarvan *elk* een woord beteekent. De taal heeft dus zoo vele karakters als woorden: volgens ſommigen wel

en nogtans hebben de Geleerden, op dezen zwakken grond, goedgevonden, de echtheid van den *Koboun* in twijfel te trekken. Deze geringe onnaauwkeurigheden zijn echter geene reden tot verwerping: de tekst komt volmaakt met de aanhalingen daaruit in oude Schrijvers overeen."

„ Bij voorbeeld: er is in den *Kokjo* deze grondſtelling: *Daar alle de deelen onzes ligchaams van onze Ouderen tot ons zijn overgegaan, zoo moeten wij daarvoor de grootſte zorg dragen; kinderliefde maakt zelfbehoud tot pligt.*"

„ De uitleggers vonden groote moeite in de opheldering dezer plaats. „ Hoe," zeiden zij, „ kan men toch kinderliefde betoonen, door het zorgvuldig vermijden van toevallen en leed aan ons eigen ligchaam?"

„ Doch zie hier de zeer waarſchijnlijke verklaring, door KOAN-KOK gegeven: *Wij moeten groote zorg dragen de wetten niet ongehoorzaam te zijn: want het ſchenden van 's Keizers*

---

wel 80,000. (Doch niemand kent die *alle* van buiten.) Daar vele dier karakters zeer naar elkander gelijken, is het wel te begrijpen, dat er ligt eene fout kan inſluipen, die dan, door een verkeerd woord in den volzin te ſchuiven, denzelven onverſtaanbaar maakt. *Vert.*

zers wetten wordt door het verlies van eenig ligchaamsdeel geſtraft."

„Het was de gewoonte onder de Keizers KAIN en ZIU, in het tijdperk *San-day* genoemd, den neus, de ooren, of eenig ander lid af te ſnijden, volgens den aard der gepleegde misdaad. Somtijds werd den misdadiger haar voor haar *uit het hoofd getrokken*, *of zijn lig*chaam met een ſcherp ijzer gemerkt, en alsdan de wond met eene zwarte ſtof ingewreven."

„Na deze verklaring is het buiten twijfel, dat KOANKOK de ware meening getroffen heeft."

„Een ander uitlegger, OZZU of TJUSIN, heeft eene nog duidelijker verklaring van dien tekst gegeven. *Misdadigers*, zegt hij, *worden geſtraft door de verminking van eenig ligchaamsdeel; en het is altijd aan hunne verachting van de wijze leſſen hunner Ouderen toe te ſchrijven, dat zij deze ſtraf ondergaan.*"

„Andere Schrijvers verſchillen verre van elkander in hunne opheldering: maar de aanhalingen, door oude Wijsgeeren gedaan uit KOANKOK's *Commentarius* op den *Kokjo*, ſtrooken met den zin dezer plaats. Zij verſtaan het dus:"

„Wanneer iemand zich zelven kwetst, of maakt dat hij door een' ander' gekwetst wordt, is het een bewijs van ongehoorzaamheid."

„ Ko-

„KOANKOK zegt: „„Indien uwen vader, uwe moeder, of uwen leermeester een ongeluk overkomt, of dat zij in gevaar zijn van den vijand in handen te vallen, vlieg dan tot hunnen bijſtand, en waag, des noods, uw leven, liever dan in kinderliefde te kort te ſchieten."""

„De oude jaarboeken behelzen een zonderling geval *van dien aard.* „„*Eene deugdzame* vrouw was, nog zeer jong zijnde, als weduwe achtergelaten. Hare bloedverwanten wenschten haar weder uit te huwelijken, maar zij weigerde dit onder allerlei voorwendſels. Daar genen echter al meer en meer dringend werden, zoo verklaarde zij, dat het huwen van een' tweeden echtgenoot haar zou doen denken, dat zij der gedachtenis van den eerſten ongetrouw was. Maar nog bleven zij haar lastig vallen, waarop zij zich eerst het haar, en, toen de bloedverwanten nog al bleven aandringen, den neus afſneed." "

„De Wijsgeeren hebben dit gedrag der jonge weduwe als een blijk van ongehoorzaamheid, en een opzettelijk verzaken van kinderlijken pligt aangezien. Doch KOANKOK ſpreekt het voor. „„Door deze daad,"" zegt hij, „„bewaarde de jonge weduwe hare trouw aan haren eerſten echtgenoot ongeſchonden, en hare bloedverwanten moesten daar trotsch op geweest zijn."" De verkla-

ring van KOANKOK wordt thans algemeen goedgekeurd."

„Een Schrijver heeft aangemerkt, dat het boek *Ziokio* in al te oude karakters geſchreven is. Het is moeijelijk te lezen, en de ſtijl is verouderd: maar KOANKOK's *Commentarius* op den *Kokjo* is gemakkelijk te verſtaan. De *Ziokio* werd opgeſteld ten gebruike der Geleerden, en voor lieden van het Hof, die alle beſchaafd waren. Het bevat niets dan voorſchriften of grondſtellingen. De *Kokjo* met de verklaring van KOANKOK is daarentegen van algemeen nut: alle de lesſen, met de uiterſte kortheid in den *Ziokjo* ter neêrgezet, worden dáár ten volle ontwikkeld en opgehelderd. Kinderlijke liefde, zegt de Tekst, is onbetwistbaar de grond aller maatſchappelijke pligten. Elk, van den Keizer tot den geringſten zijner onderdanen, die de lesſen zijner ouderen minacht, bewijst dat hij het leven onwaardig is, hetwelk hij van hen heeft."

„Toen de leer van ZI-KI zich gedurende zijn leven over geheel *China* verſpreid had, ging de *Kokjo* aldaar verloren, omdat die Wijsgeer met geestdrift de leer van SIAKA omhelsde. DAZAYZIUNG hield niet op, dit verlies te betreuren, tot dat er een exemplaar in den tempel van *Akiſaga* ontdekt werd. Dit was een onwaar-

waardeerbare ſchat in het oog van dien Wijsgeer, daar de zedeleer van ZI-KI geene duidelijke denkbeelden van kinderpligt geven kan. Alle verlangden driftig naar exemplaren, en deze werden dan ook met zulk een' ſpoed gemaakt, dat er vele fouten in ſlopen: zoo werd, bij voorbeeld, het karakter *dom* in plaats van dat van *visch* gebezigd. Tien jaren hield zich DAZAYZIUNG bezig met eenen naauwkeurigen druk, waartoe hij alle karakters, één voor één, moest onderzoeken."

„ Gedurende de regering van ZIN-ZO-KO-TÉ (SIUEN-TSONG-HOANG-TY), jaar na C. G. 843, vervaardigde zeker Wijsgeer eene zeer verſchillende uitlegging van den *Kokjo*, die verworpen werd. De *Commentarius* van KOANKOK is de eenige echte en zuivere: hij was in den elfden graad met CONFOUTZÉE verwant. Er zijn ook dáár wel, zoo als wij gezien hebben, twee of drie duistere karakters in den tekst, doch die bevinden zich ook in alle de anderen, en zijn niet veranderd. Het is te hopen, dat verlichte perſonen eenmaal de ware beteekenis zullen ontdekken. De *Koboun* was oorſpronkelijk zonder punten. Dit werd verholpen onder Keizer TONONY-ZO (TANGNING-TSONG), in het jaar 1195, door LAK-FOKMY, die door en door in de geleerde talen bedreven was. Ook de *Koboun* was

was zonder punten. DAZAYZIUNG verhielp het gebrek daaraan door *Japanſche* teekens, die alle misſlagen in het lezen moesten verhelpen. Toen hij een volmaakt naauwkeurig exemplaar, zonder fouten, had volledig gemaakt, liet hij een klein getal, alléén voor zijne leerlingen, drukken. ALSADA-SIKO, een zeer rijk man, dacht dat *zijn land belang had in de uitgave* van zulk een kostbaar werk, en nam alle de kosten van het drukken op zich, ten einde het voor een' ieder verkrijgbaar te maken. DAZAYZIUNG (1) plagt te zeggen: „„ Nooit heb ik mijn' pligt aan mijne ouders zoo wel betracht, als ik had behooren te doen: voortaan zal ik een getrouw dienaar van KOANKOK zijn (2).""

Ni-

(1) Deze Wijsgeer was in de Provincie *Sinano* geboren, zijn bijnaam was YAYEMON; maar *zijn* eigenlijke naam, en dien hij ook in zijne geſchriften aanneemt, was DAZAYZIUNG.

(2) Hoe veel gelijken toch de menſchen naar elkander! Wie zou niet zeggen, wanneer hij dit ſtuk elders aantrof, dan hier, dat het onder *Chineeſche* namen eene *perſifflage* van die ſmakelooze uitleggers was, welke hunnen tekst onder eenen vloed van Noten en *conjecturen* verdrinken? (Zoo werden deze *Commentators* in de vorige Eeuw door het vernuftige *Chef d'oeuvre d'un Inconnu*, zoo 't heette, van Dr. MATHANASIUS, ten toon geſteld). Doch neen — uit alles blijkt, dat de Heer TITSINGH hier

Nipon, de elfde maand van het zestiende jaar der *Nengo-kjo-fo* (1731).

---

hier een zeer ernſtig en welgemeend opſtel heeft voor zich gehad: en de hier verſpilde geleerdheid is ten minſte niet *geheel* nutteloos ten koste gelegd, daar zij toch dient, om het werk van een' grooten Wijsgeer over een' der gewigtigſte pligten op te helderen. Hoe vele prullen heeft men daarentegen met een' lijvigen *Commentarius* voorzien, alléén omdat zij *Grieksch* en *Latijn* waren, al was de inhoud nog zoo zouteloos? Nog leert ons de Heer TITSINGH eene gewigtige geſchiedkundige daadzaak, dat, namelijk, de kunst om de drukpers te doen zwijgen, en de boeken door de *Cenſuur* te verminken, niet aan onze *Europiſche* Ministers alléén, maar ook aan de *Chineeſche* eigen is. Waarlijk! de Heer VON METTERNICH-OCHSENFURTH-WINNEBURG verdiende een *Mandarijn* van *China* te zijn, met alle eerbetooningen en *ſervituten*, aan dien hoogen post verbonden! Alsdan ontbrak er flechts een nieuwe boekenbrand aan, met de Schrijvers daarbij (dien hij in het booze verlichte *Europa* nog niet durft wagen), om zijnen naam aan de onſterfelijkheid te wijden!

Vert.

BIJLAGE.

Lijst der boeken en handſchriften in het Japansch, Nederduitsch, Fransch *en* Engelsch, *en van de* Japanſche *ſchilderijen, platen, plans, kaarten, en munten, verzameld door wijlen den Heere* TITSINGH.

Copiën van Brieven in het Nederduitsch, aan den Heer TITSINGH geadresſeerd ſedert 1790 tot 1797, geſchreven te *Batavia*, *Canton*, *Nangaſaki*, enz. H. S. klein *folio*, 204 bladzijden, zeer digt geſchreven.

Zes en veertig eigenhandige brieven aan den Heer TITSINGH, geſchreven door SIGÉ-SENOSKI, NAGAWA-SJUNNAN, KO-ZACK MONSURO, FESZI-BZINBY, MATSUTSA, NISI-KIJEMON-NAMOERA-MONTJOISERO, NISI-KITSROFE, IMA-MOERA-KINSABROO, MOTOJI-ENOFIN, en andere *Japanſche* tolken of openbare ambtenaren, en door de Paters CHASSÉ, RICCARD, enz. gedagteekend *Batavia*, *Deſima*, *Jedo*, *Nangaſaki*, enz. H. S. *folio*.

Dag-

Dagboek der reizen van Canton *naar* Pekin, *Nederduitsch*, door den Heer TITSINGH eigenhandig en zeer digt geſchreven: *folio*, 58 bladzijden.

Ontvouwing van het gedrag des Heeren TITSINGH *als ambtenaar*, of uittrekſels uit een aantal brieven. H. S. 88 bladzijden.

Vijf en dertig eigenhandige brieven, in het Nederduitsch *en* Fransch, *aan den Heer* TITSINGH *geſchreven*, waaronder een zeer lange brief van den ouderen Heer DE GUIGNES, benevens het antwoord: vier brieven van den Heer VOLNEY, de geloofsbrieven van den Heer TITSINGH voor zijn gezantſchap naar *China*, en die van Lord MACARTNEY, in het *Latijn*.

Aanmerkingen der Japannezen *omtrent den opgegevenen hoogen ouderdom der* Chinezen. H. S. *folio*.

Onderzoek omtrent den oorſprong der Japannezen, *en ſchets hunner Fabelgeſchiedenis*. H. S. *folio*.

Geregelde tijdrekening der Chinezen *en* Japannezen, van het jaar 841 vóór C. G. tot het jaar 1796. H. S. *folio*.

Ni-

Nipon-o-day-tche-lan, of *verkorte Jaarboeken der Dairis*; een Handſchrift, door den Heer TITSINGH eigenhandig uit het *Japansch* vertaald, met aanteekeningen en opheldering, zeven Afdeelingen *folio*, te zamen 450 bladzijden, die drie dikke Deelen *octavo* zouden uitmaken.

Hetzelfde in het *Nederduitsch*, één Deel *folio*.

Geheime aanteekeningen, betrekkelijk de Djogouns *van het thans heerſchende Stamhuis*, of de eigenlijke Souvereinen van *Japan*, mede geheel door de hand van den Heer TITSINGH geſchreven, 156 bladzijden klein *folio*, vertaald uit geheime *Japanſche* Handſchriften, waarbij gevoegd is eene *ſchets der plegtigheden*, het geheele jaar door ten Hove van den *Djogoun* in gebruik (1).

Hetzelfde in het *Nederduitsch*.

Beſchrijving der huwelijksplegtigheden in Japan bij boeren en handwerkers in gebruik, vertaald uit het *Japanſche* werk *Keſi-Foukouro*, en voorafgegaan door eene inleiding. H. S. van den Heer TITSINGH, klein *folio*, met oorſpronkelijke gekleurde *Japanſche* platen.

Het-

(1) Hiermede zal ons tweede Deel beginnen. *Vert.*

Hetzelfde in het *Japansch*, twee deelen, langwerpig, 8vo met platen.

Hetzelfde in het *Engelsch.*

Hetzelfde in het *Nederduitsch.*

Beſchrijving der begravenisplegtigheden in Japan, H. S. van den Heer TITSINGH, klein *folio*, mede uit het *Japansch* vertaald.

Hierbij de twee volgende rollen, door *Japanſche* teekenaars bewerkt.

Begravenisplegtigheid en Graf van den Gouverneur van Nangaſaki, FOUT-JEJA-NO-KAMI, overleden den 27 Junij, begraven den 16 Julij 1784, nabij den tempel van *Zuntokſi.* Eene rol, 17 voet 6 duim 7 ſtreek lang, 9 duim 6 ſtreek hoog, bevattende meer dan 130 figuren, 3½ duim hoog, in waterverw.

Begravenisplegtigheid van eenen voornamen burgerlijken ambtenaar, volgens de manier der vier ſekten van SIAKA. Eene rol, 13 voet 6 duim lang, 9 duim 6 ſtreek hoog, bevattende 105 figuren, 3½ duim hoog, in waterverw: — voorts de *norimons* of palan-

kijnen der bloedverwanten en vrienden van den overledenen.

Begravenisplegtigheid van eenen Keizer; zeer grove houtſneêplaat, in *Japan* gemaakt, en met gedrukte opheldering in die taal voorzien. Eene rol, 28 voet lang en 10 duim 6 ſtreek hoog. Eenige ſtukken der kleeding zijn met het penſeel een weinig gekleurd. Het getal der figuren bedraagt meer dan driehonderd.

Bijzonderheden nopens de walvisſchen in de zeeën van Jesſo *en* Japan, *Nederduitsch.* H. S. *folio*, met twaalf vellen dun papier, 2 of 3 voet lang en 11 duim breed, op ieder van welke een walvisch, van verſchillende ſoorten, in *Oostindiſchen* inkt is voorgeſteld.

Bijzonderheden nopens het poeder doſia, *en deszelfs uitvinder, verzeld van de voorrede op het boek* Kokjo, over de pligten der kinderen omtrent hunne ouders, door CONFOUTZÉE, H. S. 26 bladzijden, klein *folio*, eigenhandig door den Heer TITSINGH geſchreven.

Hetzelfde in het *Nederduitsch.*

De

De Keizerlijke Almanak van Japan, in vier deelen klein 12mo, gedrukt in 't *Japansch.* Het bevat de namen en titels des Keizers, zijner familie, der andere Prinſen, hunner huisbedienden, der Regters, ambtenaren enz., alles zeer netjes gedrukt. Eenige artikelen zijn met middelmatige platen opgehelderd, waarvan ſommige de wapenen der genoemde familiën voorſtellen. Na de namen worden de inkomſten opgenoemd, van de hoogſte ſommen af tot 10,000 *koubans* ingeſloten.

Zamenſpraken in het Japansch, Fransch, Engelsch *en* Nederduitsch, met de *Japanſche* uitſpraak daarnaast. Zeer ſmal *folio.*

Over de Japanſche *beprikking; en de* Moxa, zeer groot *folio*, met 20 platen en eene gekleurde pop, op welke men met ſtippen, lijnen en letters aantoont, waar men, met een goed gevolg en zonder gevaar, de beprikking en inbranding (1) kan bewerkſtelligen. De-

ze

(1) Men vindt een *verhaal van de Moxa, een uitmuntend brandmiddel der Chinezen en Japannezen*, bij KÄMPFER, bl. 463—472.

Vert.

ze afbeelding der menſchelijke geſtalte was een geſchenk van den eerſten Geneesheer des Keizers: zij is omtrent 30 duim hoog, van bordpapier gemaakt, vleeschkleur geteekend, en gevernist: de ribben, de ruggegraad, de ſpieren, en de voornaamſte vooruitſtekende deelen des ligchaams zijn wel bepaald. De *karakters of nommers daarop hebben betrekking* tot een boek vol bijzonderheden, in 16º, in het *Japansch*, bevattende platen met derzelver uitlegging, waarbij men, ter opgegevene plaatſe, den naam en de beſchrijving vindt van het lijdende deel, de ziekten waaraan het onderhevig is, de manier om hetzelve, des vereischt wordende, te beprikken, en hoe dikwijls: eindelijk de geneesmiddelen, die men daarbij dient te bezigen. Hiertoe behooren een ebbenhouten kastje met allerlei naalden, en bereide wortels voor de *Moxa*.

Acht en dertig ſoorten van visſchen en ſchelpvisſchen, ſommige onbekend in *Europa*, onder anderen de ſchildpad met blaauwe en grijze haren, *minogame* genaamd, en heerlijk geteekend. Eene rol ſterk *Japansch* zilverpapier, 35½ voet lang, en 11 duim hoog. Boven elk onderwerp ſtaat de naam in het *Hollandsch*. Deze rol loopt op een' ſtok met

met ivoren einden, bedekt met een ſtuk zwart ſatijn, geborduurd met goud en groene zijde.

Honderd en veertig ſoorten van ſchelpvisch, met groote zorgvuldigheid geſchilderd. De *Japannezen*, zoowel als de *Chinezen*, munten uit in voorſtelling der redelooze Natuur. Eene rol van hetzelfde papier, van dezelfde grootte, en even zeer bedekt als het voorgaande Artikel.

Onafgebrokene gezigten van landſchappen langs eene rivier, waarop de aanſchouwer vooronderſteld wordt te zeilen; verſcheidene houten bruggen worden als van beneden gezien. Eene rol van dik *Japansch* papier, 9 duim 2 ſtreek hoog, 43 voet 9 duim lang, waarvan 3 voet *Chineeſche* tekst zijn. De naam van iedere ſtad en dorp, dat zich bij het ontrollen van deze lange prent vertoont, is er in 't *Hollandsch* bijgeſchreven. Men ziet vuurwerken op het water, tegenover *Famatſjo-ſaccai-zin-rino-daiboe*. Achter de plaat is een ſatijnpapier, geſpikkeld met vierkantjes van metaalloover.

Onafgebrokene gezigten langs eene rivier, welke tweederde der hoogte van deze lange plaat

uitmaken. Eene rol op dik *Japansch* papier, 26 voet 11 duim lang, en 9 duim 9 ſtreek hoog. Het vertoont eene groote menigte ſchuiten, booten, en vaartuigen van allerlei aard. Op eene plaats, genaamd *Quachthui-ſliogoe-vaſi*, is eene brug, met meer dan 60 perſonen daarop, van allerlei jaren en bedrijven, *en in allerlei kleeding.* Boven elke ſtad en dorp ſtaat de naam in het *Neder-duitsch.*

Nog eene dergelijke plaat, op ſatijn geſchilderd, eene rol gewerkt olijfkleurd ſatijn, 55½ voet lang, en 10 duim hoog.

Eene Japanſche *Dame*, ſtaande, met vliegend haar. Eene rol, 6 voet lang, en 1 voet 5 duim breed. Deze fraaije ſchilderij, in eene lijst van zijden ſtof, met goud gewerkt, is op zeer fraai gaas, op ſterk papier geplakt, en op een' ſtok opgerold.

Japanſche visſchers, bezig aan de walvischvangst, te welken behoeve zij een groot net hebben uitgeworpen. Eene rol dun papier, 4 voet 4 duim lang, en 10 duim breed.

Een

Een walvisch, die het net heeft verbroken, en bezig is zich van de harpoenen van een aantal visschers, aan boord van vier schuiten, los te maken. Eene rol van hetzelfde papier als de zoo even genoemde, 2½ voet lang en 10 duim breed.

Bij gelegenheid van deze visscherij merkt Pater CHARLEVOIX aan: „ De nuttigste soort van visch bij dit land is de *kudsuri*, of walvisch. Dezelve wordt op alle kusten van *Japan* gevangen, vooral op die van *Khumano*, en de geheele Zuidkust van het groote eiland *Nipon*, rondom de eilanden *Tsussima* en *Gatto*, en op de kusten van *Omuza* en *Norno*. Walvisschen worden gewoonlijk geharpoeneerd, gelijk in de Noordelijke zeeën, maar de *Japansche* vaartuigen schijnen meer dan de onze tot die visscherij geschikt te zijn, omdat zij kleiner en smaller zijn, met één eind in eene scherpe punt uitloopen, en elk tien roeijers hebben, waardoor zij zich met ongeloofelijke snelheid bewegen. Omtrent het jaar 1680 vond een rijke visscher, in de Provincie *Omuza*, met name GITAI-JO, eene nieuwe manier uit om walvisschen te vangen in netten, van sterke touwen gemaakt, die omtrent twee duimen dik

zijn. Dit werd ſpoedig aangenomen in de eilanden van *Gotto*. Men zegt, dat, zoodra het hoofd van den walvisch in dit net verward is, hij er niet zonder groote moeite weder uit kan, en alsdan gemakkelijk met de harpoen kan worden afgemaakt. Maar deze wijze van den walvisch te vangen is te kostbaar voor gewone visſchers."

Eene rol dun papier, 4 voet 5 duim lang, 10 duim 3 ſtreek hoog, verbeeldende een ſchip van een ruw maakſel en met zeven *Ainos* (bewoners van het eiland *Jesſo*), met kroes haar en eene zwarte huid, gekleed in een wit buis zonder mouwen, niet verder reikende dan den navel, en een wit kleed rondom den middel: in de ooren ſteken vischgraten. Twee derzelve zijn in een buisje van boombladeren gekleed.

Twee rollen dun papier, een van 6 voet 5 duim lang, en 11 duim 6 ſtreek hoog, het andere van 4 voet 6 duim lang, en even zoo hoog, bevattende gegraveerde modellen van de grootſte ſchepen, die de *Japannezen* mogen bouwen. Het aantal der planken, balken en koperen ſpijkers, is met de uiterſte naauwkeurigheid opgegeven, en ieder ſcheeps-

tim-

timmerman, die zich niet letterlijk aan dit voorſchrift hield, en ſlechts één enkel ſpijkertje, of één duim meer lengte daar bijvoegde, *zou met zijne geheele familie ter dood gebragt worden!*

Negen platen, in kleuren gedrukt, 10 duim breed, en 1 voet 2 duim 9 ſtreek hoog, vertoonende *Japanſche* Dames in allerlei kleeding.

Drie dito platen, waarſchijnlijk van *Ainos*, een waarvan een beer bij den doedelzak leert danſen, gelijk een ander apen in beſpottelijke kleeding.

Vier dito platen, op *Japansch* papier: op de eene ziet men twee kinderen ſchommelen; op de tweede iemand met een' langen ſabel, en gedeeltelijk bedekt met een' langen mantel, waarop zijn wapen ſtaat; op de twee laatſte, *Chinezen.*

Een boekdeel in folio, 1 voet 3 duim hoog, 10 duim breed, in blaauw ſatijn, openſlaande als een waaijer, met vijftien in kleuren gedrukte platen, waarop *Japanſche* Dames zijn afgebeeld, die gaan wandelen of te huis

zitten: over hare hoofden houden bedienden zonneſchermen op.

Een dito folio boek, met dergelijke platen van *Japanſche* Dames met hare dochters. Hier ziet men niet een' enkelen mansperſoon afgebeeld.

Een klein wit papieren beursje, met dertig vel *Japansch* papier, gevouwen en verzegeld op de manier, waarop men gewoonlijk in *Japan* brieven toedoet volgens den verſchillenden rang.

Twee folio boekdeelen in blaauwe zijde, 1 voet 2 duim 3 ſtreek hoog, 8½ duim breed, behelzende het eene 41, het andere 36 planten, uitſtekend geſchilderd op zeer fijn *Japansch* papier, met verklaringen, in die taal, daar tegen over: in een bordpapieren kastje met purperkleurd ſatijn.

De Heer CHARPENTIER COSSIGNY zegt, in zijne boven aangehaalde reize naar *Bengale:* „ Dit was een geſchenk aan den Heer TITSINGH, door de vrouw van 's Keizers lijfarts. Ik twijfel, of er wel iets volmaakter van dien aard beſtaat: de ſtelen, bloemen, vruchten,

ten, wortels, alles ſchijnt volmaakt natuur; tegenover elke plant zijn de naam en eigenſchappen meer geteekend dan geſchreven. Het geheel is het werk der *Japanſche* Dame, die het ten geſchenke gaf."

Vijf boeken in 4to, 11 duim hoog en 8 breed, in bruine zijde, bevattende 234 onderſcheidene bloemen, zeer getrouw op *Japansch* papier geſchilderd, met de namen in het *Japansch* en *Hollandsch*. Onder deze zijn vele nieuwe ſoorten.

Een octavo boekdeel, in *Japan* gebonden, 11 bij 7½ duim, met 105 fraaije platen, in kleuren gedrukt, van verſchillende perſonen, zoo mannen als vrouwen, van den Keizer tot den minſten ambtenaar: benevens zeven bladzijden verklaring, en een *Japansch* opſchrift boven elke figuur. Dit boekdeel is van veel belang voor de kennis der burgerlijke en *militaire* kleederdragt.

Een dito boekdeel, in *Japan* gebonden, 10 duim 4 ſtreek bij 7 duim, bevattende zeven platen, in kleuren gedrukt, voorſtellende Dames, die in huis zitten, en 28 bladzijden *Japanſche* tekst.

Twee

Plan van het Paleis van Jedo, in waterverw, door *Europeanen*, 1 voet 7 duim lang, en 1 voet 3 duim breed. De verklaringen, op een afzonderlijk blaadje, zijn, in 't *Hollandsch*, met nommers aangewezen.

Een ſtadje in waterverw, op dik *Hollandsch* papier, 1 voet 8 duim lang, en 1 voet 4 duim breed, met verklaring.

Plan der haven, van de reede, en de eilanden bij Nangaſaki, door *Europeanen*, op dik *Hollandsch* teekenpapier, met verklaringen in rooden inkt, 2 voet 3 duim in 't vierkant.

Plan van Jedo, gedrukt, 2 voet 7 duim 6 ſtreek lang, en 1 voet 10 duim hoog, met meer dan 1500 aanwijzingen in rooden inkt, door den Heer TITSINGH. De ſtraten en pleinen zijn met gele en grijze tinten onderſcheiden.

Plan van Nangaſaki *en de omliggende eilanden*, op zeer dun geel papier (zoo fijn als banknotenpapier), gekleurd, 4 voet 6 duim lang, en 2 voet breed. De aanwijzing der tempelen en gebouwen is met rooden inkt, die der ſtraten met zwarten; de namen der ſte-

ſteden, tempelen en inhammen, zoowel als der afſtanden, zijn in 't *Hollandsch.*

(Dit zeer naauwkeurige en uitvoerige Plan moet aan *Europiſche* Aardrijksbeſchrijvers zeer welkom zijn.)

Plan van Nangaſaki, op papier, 2 voet 8 duim 3 ſtreek *hoog, en 2 voet 11 duim breed.* De huizen zijn grijs, en de zee blaauwachtig gekleurd. De aanwijzingen zijn zoowel in *Arabiſche* als in *Japanſche* cijfers. Verſcheidene *Nederlandſche* ſchepen liggen op de hoogte van *Deſima*, en er is een op ſleeptouw met 16 *Japanſche* booten.

Het eiland Deſima, *als uit de vogelvlugt gezien.* Eene teekening op *Japansch* papier, 2 voet 5 duim 6 ſtreek hoog, 2 voet 2 duim 6 ſtreek breed. Dit Plan ſchijnt ouder dan het volgende. De *Hollandſche* vlag wappert hier wel als in het laatſte: maar de huizen zijn minder talrijk, en men ziet er niemand in.

Hetzelfde eiland, op dezelfde wijze voorgeſteld, en in kleuren gedrukt, 1 voet 8 duim 8 ſtreek lang, 1 voet 3 duim breed. *Hollanders* en *Japannezen* ziet men hier in de ſtra-

ſtraten en in hunne winkels. Men ziet de gemeenſchap met *Nangaſaki* over de brug. Aan het einde, dat op *Deſima* uitloopt, ziet men bij een huis *Japanſche* ſchildwachten ſtaan. Eene verbazend zware poort, met ſterke ijzeren bouten, maakt dit eilandje tot eene gevangenis, en belet den *Nederlanders*, buiten het goedvinden van den Gouverneur van *Nangaſaki*, uit of in te gaan.

Het eiland Deſima, op gaas geſchilderd, op doek geplakt, en op eene rol gewonden, 3½ voet breed en 5 hoog.

Plan van Oſaka (1), op papier, 2 voet 9 duim lang, en 2 voet 6 duim 9 ſtreek breed. De kanalen en rivieren zijn groenachtig gekleurd. Er zijn meer dan 500 nommers aanwijzingen in 't zwart, en eenige in 't rood, door den Heer TITSINGH, ſlaande op eene uitlegging in H. S.

Plan van Miyako, op papier, 3 voet 8 duim 8 ſtreek lang, 2 voet 8 duim breed. Er zijn

(1) Eene vermaarde *Japanſche* koopſtad, op het groote eiland *Nipon*.

729 nommers voor aanwijzingen op deze Kaart, geſchreven door den Heer TITSINGH, behoorende tot eene verklaring in H. S. De ſtraten zijn geel gekleurd. De tempels, paleizen en winkels zijn *en relief*, zoowel in de ſtad als in den omtrek.

Plan van dezelfde ſtad, op papier, 2 voet 1 duim lang, 1 voet 6 duim 9 ſtreek breed. De voornaamſte ſtraten in 't geel.

Eene gekleurde Kaart van het eiland Jeſſo, H. S. op dun papier, 1 voet 6 duim bij 1 voet 2 duim, met de namen in 't *Nederduitsch*, en eene menigte aanwijzingen.

Eene dito Kaart, 1 voet 2½ duim lang, 1 1½ duim breed, met *Hollandſche* en *Japanſche* verklaringen.

Een werkende vuurberg, gekleurde teekening, allerdunst papier, 3 voet 3 duim 6 ſtreek lang, 2 voet 1 duim hoog.

Werkende vuurbergen, eene gekleurde teekening op papier, 2 voet 2 duim lang, 1 voet 8 duim breed. Roode, gele en grijze tinten ſchijnen eene aardbeving over een geheel eiland aan te duiden.

Een

Een eiland. Gekleurde teekening op ſterk *Japansch* papier, 2 voet 6 duim bij 1 voet 8 duim, met de namen, zeer klein in 't *Neduitsch* geſchreven. Midden op dit blad is een ſtuk dik papier, aan weêrszijden gekleurd, verbeeldende eenen hoogen volkaan, waarvan de top dadelijk vuur braakt.

Kraters van volkanen in werking, in kleuren gedrukt, op een blad van 1 voet 2 duim 9 ſtreek bij 10 duim 9 ſtreek, met *Nederduitſche* verklaringen op een papier, hetwelk daarover heen wordt gevouwen.

Een vuurbrakende volkaan, geſchilderd op gaas, geplakt op dik *Japansch* papier, 3 voet 3 duim lang, en 2 voet breed, met eenen roodpapieren rand, en zilverpapier hier en daar over hetzelve heengevouwen, met verklaringen (H. S.) in 't *Hollandsch.* De aanwijzingen, in zwarte nommers, beantwoorden aan eene verklaring in dezelfde taal. Deze ſchilderij is op een' met goud geſpikkelden grond.

Verſcheidene vuurbergen op één blad, 1 voet 3 duim bij 1 voet, met *Nederduitſche* verklaringen.

Uitbarsting van eenen volkaan en aardbeving; eene teekening in kleuren, op dun papier, 4 voet 2 duim 6 ſtreek lang, 11½ duim breed, met *Hollandſche* en *Japanſche* opſchriften.

Eene kleine toeſlaande Kaart, 1 voet bij 11½ duim, *op papier gedrukt, en blijkbaar* eene verkleinde Kaart van *Japan*. Op den titel ſtaan eenige *Hollandſche* woorden (1).

Teekeningen der tempels van Nikko *of* Jama, gedrukt op *Japansch* papier, met 231 nommers, in rooden inkt, door den Heer TITSINGH, 1 voet 4 duim lang en 1 voet breed.

Gids naar Jedo *en de omſtreken*; een dun blad gedrukt papier, 9 duim 6 ſtreek hoog, en 1 voet 4 duim lang, met 123 nommers ter aanwijzing in rooden inkt.

Een ander dergelijk blad, 1 voet 2 duim bij 10 duim, met 17 aanwijzingen.

Plaat

---

(1) De *Engelſche* Uitgever heeft dezelve zoodanig misvormd, dat het onmogelijk was, die verſtaanbaar weder te geven. *Vert.*

Plaat van den Banianboom, die ſomtijds geheele morgen lands bedekt, en in *Hindostan* zeer gemeen is. Eene houtſneêplaat, 1 voet 4 duim lang, en 10 duim hoog.

Plaat van Rokauſi, in het landſchap *Fiſen*, eene houtſneêplaat op dun *Japansch* papier, 1 voet 4 duim lang, en 11½ duim breed. Dezelve vertoont tempelen en kolosſale Afgodsbeelden op de bergen, met godsdienſtige pelgrims, welke dezelve hulde gaan betoonen.

Eene houtſneêplaat, 1 voet 6 duim lang, en 10 duim 9 ſtreek breed, vertoonende allerlei gedrochten, zoo als harige menſchen, menſchen in de gedaante van ſcharen, die anderen de armen en beenen afknippen, enz.

Een dun blad, 1 voet 6 duim lang, en 1 voet breed, waarop een Plan met *Japanſche* karakters.

Eene houtſneêplaat, op dun papier, 1 voet 3 duim lang, 8 duim 8 ſtreek breed, met het plan van een of ander dorp of ſtadje.

Eene houtſneêplaat, op dun papier, 1 voet 4 duim bij 11½ duim, zijnde een Plan der *Chineeſche* Faktorij te *Nangaſaki*.

Eene houtſneêplaat van dezelfde grootte als de vorige, op dun papier; het Plan in miniatuur eener groote ſtad.

Geteekende Wapenſchilden, op een dun blaadje, 1 voet lang, 7½ duim breed.

Plan der ſtad, haven en reede van Macao, vervaardigd in 1792, door MANUEL DE AGOTE, Agent der Koninklijke *Philippijnſche* Compagnie; eene teekening in *Oostindiſchen* inkt, op zwaar *Hollandsch* teekenpapier, 2 voet 9 duim 4 ſtreek lang, 2 voet 3½ duim breed. De verklaringen zijn in het *Portugeesch*.

Plan der rivier tusſchen Macao *en* Canton, door denzelfden, in 1792, eveneens met *Oostindiſchen* inkt, 5 voet bij 2½ voet, op zwaar *Hollandsch* teekenpapier.

Kaart van Formoſa *en een gedeelte der* Chineeſche *kust*, 2 voet 2½ duim bij 1 voet 6 duim, door *Europeanen* vervaardigd, van

ſterk

ſterk inlandsch papier, gewasſchen met *Oost-indiſchen* inkt.

Plan van het Keizerlijk Paleis en de ſtad Pekin, in die Hoofdſtad vervaardigd, op zwaar papier van *Corea*, 2 voet 2 duim 4 ſtreek hoog, en 2 voet 3 duim lang. Een gedeelte der gebouwen van het Paleis, en de muren der *Tartaarſche* en *Chineeſche* ſtad zijn hier in *relief* afgebeeld. De namen, zoowel als de verklaringen op de kant, zijn in het *Hollandsch.*

Plan (uit de vogelvlugt te zien) *van het Keizerlijke Paleis der* Djogouns *te* Jedo; eene gekleurde teekening op ſterk *Japansch* papier, 5 voet lang, en 3½ voet breed.

(Onmogelijk kan eene teekening een beter denkbeeld van het geheel geven.)

Een visſcher van Corea *en zijne vrouw*; gekleurde teekening, op een blad dun papier, 1 voet 9 duim bij 1 voet 2 duim 6 ſtreek.

Een ander visſcher van dat zelfde land, terwijl hij een' zeehond harpoeneert; eene gekleurde teekening, op papier van dezelfde groottc als de vorige.

Eene gekleurde plaat, in *Japan* vervaardigd, vertoonende een meer, met een' ſtraatweg en eene brug, die naar een groot huis geleidt, dat in het midden ſtaat, 2 voet 1 duim 6 ſtreek lang, en 9 duim breed.

Gezigt op Tolonomon; eene kleine gekleurde plaat, 5 duim bij 4.

(Deze beide proeven, door *Japanſche* kunſtenaars genomen, om op de *Europiſche* wijze te graveren, geeft eenig denkbeeld van hunne geſchiktheid tot nabootſing.)

Eene gekleurde teekening eener ſoort van kameelpaard (*Giraffe*), met de volgende verklaring in 't *Fransch* en *Nederduitsch*:

Op den 6 van *ſignats* kwamen de dienaren van den Heer van *Matſumai* met het volgende papier:

„ Nabij het eiland *Jeſſo* zijn er nog verſcheidene andere eilanden, gelijktijdig ontdekt, liggende ten Noorden, en genoemd *Karafou-teſima*. Hier werden twee dieren, des nachts bij maneſchijn, in de bergen gevonden: een derzelve werd met een pistool geſchoten. De beſchrijving daarvan is als volgt:

hoog-

hoogte van den kop tot de pooten 8 voet, lengte van het lijf 5 voet: het haar is zeer zacht, en het dier leeft van gras en boombladeren (1)."

Eene reiskaart, 6 duim hoog, 7 voet lang, openſlaande als een waaijer.

Eene andere reiskaart, van dezelfde grootte. Bij gelegenheid dezer kaart mogen wij het volgende uit Pater CHARLEVOIX aanteekenen: „ Noch mannen, noch vrouwen gaa uit zonder waaijers in de handen. Wanneer zij reizen, hebben zij waaijers, waarop de wegen ſtaan aangeteekend, benevens de beste herbergen, en de prijs der levensmiddelen. Die zulke waaijers niet bezitten, kunnen kleine boekjes koopen, welke overal te bekomen zijn, en door kleine bedeljongens langs den weg worden aangeboden."

Ge-

(1) Het zou, indien zich dit bevestigde, een zonderling en hoogst opmerkelijk verſchijnſel zijn, dat het kameelpaard, hetwelk men tot nu toe meende dat zich enkel tot de warmſte binnendeelen van *Afrika* bepaalde, ook een inwoner was van de meer koude dan warme eilanden ten Noorden van *Jesſo*, terwijl men het nergens zelfs in de heete deelen van *Azië* heeft aangetroffen.

Vert.

Gezigten op kusten, in *Crayon*, van *Matſumai*, op de Oostkust, en een gezigt der baai van *Nangaſaki*, op drie en een half uur afſtands.

Eene verzameling van bij de tweeduizend Japanſche *en* Chineeſche *gedenkpenningen en munten, van goud, zilver, koper, en ijzer*, met onbegrijpelijk veel moeite en kosten door den Heer TITSINGH aangelegd. Daaronder zijn de zeldzame *Japanſche* ſtukken, *obans* en *kobans* genoemd: de reeks der *Japanſche* en *Chineeſche* Keizers, van de vroegſte tijden af tot op den tegenwoordigen, en verſcheidene penningen door de *Chinezen* in hunne pagoden (of kapellen) tegen de booze geesten gebruikt.

De beroemde KLAPROTH, bekend door zijne bedrevenheid in het *Chineesch*, heeft deze penningen tijdrekenkundig gerangſchikt, en eenen beredeneerden *Catalogus* daarvan begonnen. Daar geen kabinet hoegenaamd zulk eene kostbare verzameling bezit, zoo maken wij hierbij het Publiek op dezelve opmerkzaam, in de hoop dat eene of andere Regering, die de wetenſchappen bemint, zich dezelve moge aanſchaffen, en de Geleerden

van

van alle landen in de gelegenheid ſtellen, om die verzameling, ten aanzien der tijdrekening en penningkunde, te raadplegen (1).

In de lange lijst van Kaarten en Plans, uit de verzameling van den Heer TITSINGH, verdienen de volgende de meeste opmerking:

1.) *De groote Kaart der drie* Japanſche *eilanden*, die tweemaal zoo veel namen bevat, als eenige in *Europa* bekende Kaart. De Provincien zijn, gelijk als op onze Kaarten, door onderſcheidene kleuren afgedeeld, die onder aan den voet der Kaart, zoowel als de voornaamſte ſteden, met nommers verklaard worden. Deze Kaart is het werk van *Japannezen.*

2.) *Een Plan van de ſtad* Nangaſaki *en hare omſtreken*, volmaakt in onze manier geteekend, gewaſchen en gekleurd, door

(1) Welke Regering ſtaat, *en* door betrekking tot het onderwerp en den verzamelaar, *en* door liefde tot de wetenſchappen, *en* door den rijkdom van het reeds in dat vak verzamelde, daartoe nader dan de onze?

Vert.

door eenen Ingenieur des Keizers, die dezelve aan den Heer TITSINGH vereerde. Volgens dit Plan is *Nangaſaki*, op het eerſte der drie eilanden, aan eene rivier van denzelfden naam gelegen, eene zeer groote ſtad: hare gedaante aan de rivier is onregelmatig, daar zij de kronkelingen derzelve volgt. Naar de landzijde maakt zij een' halven kring uit. Tegenover deze ſtad ligt het eilandje *Deſima*, met de *Hollandſche* Faktorij (1).

3.) *De gekleurde teekening van eenen vuurberg*, door wiens uitbarsting meer dan drieduizend menſchen zijn omgekomen. Een kasteel, te midden van dit tooneel van verwoesting ſtaande, bleef ongeſchonden.

---

(1) *Welke hunne gevangenis mag genoemd worden*, zegt de *Engelſche* Uitgever. Ja! maar waar ook de *Hollandſche* vlag nog gewaaid heeft, toen de *Franschman* haar in *Europa*, de *Engelschman* in *Azië* deed ſtrijken: waar zij is blijven waaijen, ten ſpijt van *Sir* STAMFORD RAFFLES!

Vert.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

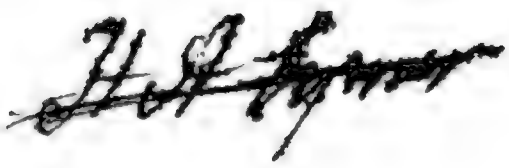

BIJZONDERHEDEN OVER JAPAN.

II.

Reproduction
of an image in commerce prohibited under U.S. and international law.

Reproduction
de l'image du commerce prohibée par la loi américaine et internationale.

Reproducción
de una imagen comercial prohibida por la ley de los EE.UU. y la ley internacional.

Riproduzione
di un'immagine commerciale proibita dalla legge degli Stati Uniti e dalla legge internazionale.

Reprodução
de uma imagem comercial proibida pela lei dos EUA e pela lei internacional.

Institute of Pacific Studies

Gift of
Dept of Japanese Studies
7-6-39
7-51745

895.63
T539
v.2

BIJZONDERHEDEN

OVER

JAPAN,

DOOR DEN HEERE TITSINGH.

TWEEDE DEEL.

Geheime Gedenkſchriften van het regerende Stamhuis der Djogouns, *of wereldlijke Keizers van* Japan.

De *Dairis*, of geestelijke Opperhoofden, waren de eerſte Souvereinen van *Japan*, over hetwelk zij met onbepaalde magt regeerden, tot in het jaar 1185, toen JORI-TOMO tot Opperveldheer des Rijks, en daarna (in 1192) tot *Zi-i-daï-Djogoun* (Kroongeneraal) benoemd werd (1).

Hun

---

(1) In het tiende jaar der Regering van den *Dairi* RONJEI (1152) werd aan het Hof geboren JORI-TOMO, de eerſte groote *Seogun* (*Djogoun*) of Kroongeneraal. — Het was omtrent dien tijd, dat het hoogſte en onbepaalde gezag der *Dairi's* of geestelijke Erfkeizers, hetwelk zij tot dus verre met volle magt hadden uitgeoefend,

Hun gezag, hetwelk toen eenen ſchok bekwam, ontving den doodſteek onder de regering van YE-

---

begon te dalen. De Prinſen des Rijks, beheerd door eerzucht, argwaan en nijd, verſlaauwden allengs in hunne pligten van getrouwheid en gehoorzaamheid aan hunnen Souverein. Zij matigden zich eene volſtrekte magt aan in de Regering van hunne Heerlijkheden en Vorſtendommen; zij traden in verbonden, tot hunne eigene zekerheid en beſcherming, en voerden oorlog tegen elkander, om wraak te nemen over de verongelijkingen, die zij deden, of waanden van anderen te ontvangen. In deze geſteldheid van zaken werd JORI-TOMO door den Keizer aan het hoofd van een talrijk leger, en met eene volſtrekte magt afgezonden, om de geſchillen te vereffenen, en de oorlogen tusſchen de Vorſten van het Rijk te beſliſſen. Het is een bekende grondregel, door de ondervinding aller eeuwen bekrachtigd, dat menſchen, voorzien van magt, zelden daarvan affcheiden. Zoodanig was het geval van JORI-TOMO, die, blijmoedig zulk eene ſchoone gelegenheid aanvaardende, zich het belang der onderſcheidene partijen aantrok, hetwelk hij het best oordeelde om zijn eigen te onderſchragen; en door dit middel groeide zijne magt tot zulk eenen trap, dat hij zich niet alleen een volſtrekt gezag in de beſliſſing van alle wereldlijke zaken des Rijks aanmatigde, maar ook aan zijne nazaten een ſchoonſchijnend voorwendſel naliet, om het zich toe te eigenen. Aldus kreeg de magt der geestelijke Erfkeizers het eerst eenen knak door de ongehoorzaamheid en krakeelen der Vorſten van het Rijk, en werd hun eindelijk geheel en al ontnomen door de ge-

YEYE-YASOU, of GONGIN-SAMA (1), den eerſten *Djogoun* van het tegenwoordige Stamhuis.

De *Dairi* wordt nog als de Souverein van het Rijk beſchouwd, doch dit is ſlechts eene ijdele pligtpleging. Zijn invloed op het wereldlijke gezag is zoo goed als niets; de oppermagt huisvest alleen bij den *Djogoun*. De toeſtemming nogtans van den *Dairi* wordt in alle gewigtige zaken vereischt, en in zulke gevallen worden de bevelen in zijnen naam uitgevaardigd. Zelden weigert hij zijne toeſtemming; ik

---

geweldige inneming van hunne Kroongeneraals, hoewel zonder nadeel en ſchennis van hunne hoogſte waardigheid, rang en heiligheid, en die voorregten, welke niet behooren tot de wereldlijke zaken van het Rijk.

KÄMPFER, *Ned. Vert.*, bl. 129.

Het is merkwaardig, dat de tegenwoordige wereldlijke Keizer nog den naam van Kroonveldheer (*Djogoun*) ſchijnt te dragen, even zoo als de *Romeinſche* Keizers, die zich omtrent op dezelfde wijze jegens het *Romeinſche* Volk gedroegen, als de *Djogoun* omtrent de *Dairis*, ſteeds den titel van *Imperator* of *Veldheer* behielden.

Vert.

(1) Hij was de voogd van den Erfprins, FIDE-YORI, eenigen zoon van den beroemden TAÏKO-SAMA (zie over dezen ZIMMERMANN, *de Aarde en hare Bewoners*, XI. D. bl. 165—175), en deed hem om het leven brengen. Sedert regeert zijn geſlacht. Het vervolg verhaalt dit nader.

ik heb ſlechts van één voorbeeld daarvan gehoord. De *Dairi*, overtuigd van de nutteloosheid aller pogingen, om het tegenwoordige Stamhuis in het geruste bezit der volſtrekte Magt te hinderen, ſchijnt zich met de achting te vrede te ſtellen, die de *Djogoun* hem uit ſtaatkunde betoont, en, indien hij wijs wil doen, nooit zal onthouden, want de vijandſchap van het geeſtelijke Hoofd van den Staat zou, indien niet den troon omverre werpen, ten minſte de grootſte tweedragt kunnen veroorzaken.

De Stamhuizen der *Djogouns*, bekend onder den naam van *Tenka-no-ſi-goun*, of *Soſo-no-ſi-goun* (1), zijn vier in getal, namelijk, dat van *Yori-tomo*, van *Faka-ouſi*, van *Fide-yoſi*, of *Taiko*, en van *Teye-yaſou*, of *Gongin*.

FAKA-OUSI was van het geſlacht van YOSI-YE, eenen afſtammeling van den zes en vijftigſten *Dairi*, SEIWA-TEN-TO. Hij verdeelde het Rijk tuſſchen zijne twee zonen, YOSI-NORI en MOTO-OUSI, gevende aan elk het beſtuur over drie en dertig Gewesten. De laatſte, die het Oostelijk gedeelte beheerschte, werd *Kamakou-*

ra-

(1) *Tenka* — Rijk, *no* (voegwoord), *ſi* — vier, *goun* — Heer, *ſoſo* — die zich zelven verheven heeft.

ra-no-Djogoun genoemd, en hield zijn Hof te *Kamakoura*, in de Provincie *Fagami*. YOSINORI, wien het Westen ten deel was gevallen, hield zijn verblijf te *Miyako*, met den titel van *Tchoko-no-Djogoun*. De Vader had deze verdeeling gemaakt, in de hoop, dat, wanneer een der beide broeders mogt worden aangevallen, de ander hem hulp zou verleenen. Doch het viel geheel anders uit. Deze verdeeling wapende hen tegen elkander; gedurige oorlog kwelde het land, en de Vorſten, ſchoon broeders, waren in gedurige oorlogen gewikkeld, die eerst eindigden met de vernieling van den te *Miyako* heerſchenden tak.

FIDE-YOSI, of TAIKO-(SAMA).

NOBOU-NAGA, van het geſlacht van FEIKE, werd gedood door AKEDJE-MITSOU-FIDI, die naar de waardigheid van *Djogoun* trachtte, doch eenige dagen na dezen moord zelf omkwam. Zijn dood deed het ſpreekwoord ontſtaan: *Akedje-no-tenka-mika.* AKEDJE *heeft ſlechts drie dagen geregeerd*, hetwelk men zegt van alles wat onverwacht kort van duur is.

Na den dood van NOBOU-NAGA werd zijn kleinzoon, SINFOSI, tot opvolger gekozen. De bloedverwanten en vrienden van den vorigen

Djogoun verdeelden de Gewesten onder zich; en NABOUKO, de Oom van den jongen Vorst, wien de Provincie *Ovari* ten deele viel, was, gedurende de minderjarigheid, met het algemeene bewind van zaken gelast. De andere gingen bezit nemen van hunne heerſchappijen; alléén FIDE-YOSI bleef te *Miyako*. Na verſcheidene overwinningen in de burgeroorlogen, die het Rijk verſcheurden, te hebben behaald, nam hij in het jaar 1585 den titel van *Djogoun* aan.

De Jaarboeken der *Dairis* vermelden geene bijzonderheden wegens de geboorte van dezen Vorst, en daar hij geen' bekenden bijnaam had, zoo gaf men hem dien van *Toyo-tomi*. Eenige Schrijvers beweren, dat zijn geſlacht tot de laagſte klaſſen der Maatſchappij behoorde; anderen ſchrijven hem eene hoogere geboorte toe. De berigten dezer laatſten luiden als volgt. De *Yinnagon*, MOTCHE-FAGI, een Officier van den *Dairi*, onſchuldig van eene misdaad betigt, werd naar *Ovari* gebannen. Hier verliefde hij op eene vrouw, en won bij haar een' zoon, dien hij FI-YOSI-MAROU noemde. Ondertuſſchen werd de onſchuld van den Vader ontdekt, en deze naar *Miyako* terug geroepen, waar zijn huisgezin woonde, en hij zelf in zijnen post herſteld. Zijne beminde, die hij te *Ovari* had moeten laten, verviel na zijn vertrek tot behoef-

hoefte, en had geen ander middel om zich en haar kind te onderhouden, dan het huwelijk met eenen landman, namens NAKA-MOURO-YAYEMON, die voor zijnen ſtiefzoon behoorlijke zorg droeg. Na YAYEMON's dood gaf zijne weduwe hare hand aan TIEKOU-AMI, eenen Geneesheer.

De zoon van MOTCHE-FAGI, twintig jaren oud zijnde, ging als *pantoffeldrager* in den dienst van MATSOU-SITA-KAFESI, eenen ambtenaar van den *Djogoun*. Van daar trad hij in den dienst van NOBOU-NAGA, die nog ſlechts Vorst van *Ovari* was, en toen nam hij den naam van FIDE-YOSI aan. Hij toonde zijnen nieuwen Meester zoo vele genegenheid, en gaf zoo vele bewijzen van moed en beleid, dat NOBOU-NAGA, *Djogoun* geworden zijnde, hem tot de hoogſte krijgsposten verhief.

Na den dood van dien Vorst nam FIDE-YOSI de teugels van het bewind in handen, en zoodra zijn neef en aangenomen zoon tot *Kouanbak* (1) was verkozen, nam hij dien van *Taika*

(1) *Quanboukou* (*Kouambak*) is de eerſte perſoon naast den *Dairi*, en, uit hoofde van dezen titel, zijn opperſte Regeerder en Onderkoning van zijne heerſchappijen. KÄMPFER, bl. 137. ZIMMERMANN (bl. 167—176) ſchrijft dit woord *Cambacundo*, en vertaalt het nu eens *Schat-*

ko of *Taiko-Sama* (1) aan. Van perſoon was hij ongemeen klein, zijnde naauwelijks vijftig duimen hoog, en had ronde oogen, gelijk de apen, vanwaar hij den ſpotnaam van *ſaroutſoura*, of *apengezigt* bekwam.

In een ander handſchrift vind ik hiervan eene verſchillende opgave, namelijk deze. FIDE-YOSI had KITA-NO-MAROU-DONO, de dochter der min van den Vorst van *Kaga*, gehuwd. Hij was toen zoo arm, dat hij zelfs geen gemeenen aarden pot had, om *zakki* met zijnen vriend te drinken. Eerst trad hij in dienst van MATSOUSITA-KAFESI, die eenen post bekleedde, gelijkſtaande met dien van Gouverneur van *Nangaſaki*. Toen hij dien Officier verliet, begaf hij zich onder de vanen van NOBOU-NAGA, en won door ongemeene dapperheid en ſchitterende daden de gunst van dezen Vorst in zulk eene mate, dat hij hem het opperbevel over zijn leger vertrouwde.

Deze twee, hoezeer ook uiteenloopende verhalen, bewijzen ten minſte, dat FIDE-YOSI zijne ver-

---

Schatmeester van den Dairi, dan *Stedehouder des Rijks*. Ik herinner mij het ergens *Quambacondono* geſpeld te hebben gezien.

Vert.

(1) Volgens CHARLEVOIX, *Hoogmogend Heer*.

verhefſing aan zijne perſoonlijke verdienſten, en de gunst van NOBOU-NAGA te danken had.

FIDE-YOSI, veertig jaren oud zijnde, werd verliefd op YODO-DONO, de dochter van AZA-I-BIZEN-NO-KAMI-NAGA-MASA, een' gezworen vijand van NOBOU-NAGA, en die ten laatſte, in het jaar 1573, overwonnen zijnde, benevens zijn' Vader zich zelven van kant maakte. NOBOU-NAGA verklaarde daarop deszelfs woning te *Odani* verbeurd, en vertrouwde die aan de zorg van FIDE-YOSI. Dit bragt dezen in kennis met YODO-DONO, eene vrouw, die veel meer aanſpraak op ſchoonheid en vlug verſtand, dan op zuiverheid van zeden moet hebben gehad. Eenige Schrijvers willen, dat hij haar tot vrouwe nam, anderen, dat hij ſlechts buiten huwelijk met haar leefde. Hoe het zij, hij bleef haar ſtandvastig beminnen, en nog in zijnen ouderdom baarde zij hem eenen zoon, die hem in het Rijksgebied opgevolgd is (FIDE-YORI). Vroeger was haar oudſte zoon overleden, voor wien de Vader eene ſterke genegenheid koesterde.

TCHOAN beweert, in zijn werk, genoemd *Don-gouaï-den*, dat het zedelijk karakter en gedrag van YODO-DONO ongemeen dubbelzinnig waren, en beſluit daaruit, dat het zeer onzeker is, of wel FIDE-YORI een regt had TAÏKO zijnen Vader te noemen. Deze ſtelling is echter on-

gegrond, en heeft geene andere reden dan om de hatelijkheid der overweldiging van GONGIN, die FIDE-YORI van den troon ſtiet, te bedekken. Over 't geheel is het genoemde werk een zamenweeſſel van onwaarheden, en verdient geen het minſte geloof.

Het ſchijnt echter zeker, dat YODO-DONO na TAÏKO's dood de bijzit werd van eenen huisſelijken ambtenaar haars echtgenoots, met name ONO-SOURI-FAROUNAGA, een' gevoelloozen wellusteling, die zich alléén door uitwendige ſchoonheid aanbeval. YODO-DONO, daarentegen, bezat eenen moed, haren hoogen rang waardig; dien moed, en de wijsheid harer raadſlagen kwamen haren zoon in zijne oorlogen met GONGIN zeer te ſtade. Deze haatte haar dan ook onverzoenlijk, en bragt haar, na de inneming van het kasteel van *Oſaka*, met zich naar *Jedo*, waar zij haar leven vrijwillig moet hebben geëindigd.

Ik zal mij niet verdiepen in de bijzonderheden, welke GONGIN op den troon plaatſten. De Lezer mag daaromtrent het werk van Pater CRASSET (1) raadplegen, die geene gebeurtenis van

(1) *Hist. de l'Egliſe de Japon*, T. II.

van belang heeft overgeſlagen. Het volgende korte verſlag zal daaromtrent genoegzaam zijn.

Eer FIDE-YOSI eigene kinderen had, nam hij er een aan, zoo als wij boven hebben gezien. Dit was zijn neef FIDE-TSOUGOU, de zoon van zijn' jongeren broeder, FIDE-NAGA. Deze jonge wreedaard deed de oude, blinde, en zwakke menſchen, die hij ontmoette, ter dood brengen, zeggende, dat zij toch in de wereld nutteloos waren. Hij pleegde nog andere gruwelen, door Pater CRASSET vermeld. TAÏKO, hierover vertoornd, deed hem in den tempel van *Koyoſan* vastzetten, waar hij zich met zijne bedienden van kant maakte.

Toen TAÏKO zijn einde voelde naderen, trachtte hij maatregelen te nemen, om den troon aan zijnen toen eerst zesjarigen zoon, FIDE-YORI, te verzekeren. Hij kon geen beter middel uitdenken, dan eene naauwe betrekking aan te kweeken met YEYE-YASOU, den magtigſten der Vorſten des Rijks. Tot dat einde bepaalde hij het huwelijk van zijnen zoon met de eerst tweejarige kleindochter van YEYE-YASOU. Dezen ſtelde hij tot voogd aan van FIDE-YORI, na hem een' plegtigen eed, met zijn eigen bloed onderteekend, te hebben afgenomen, dat, zoodra de Prins zijn vijftiende jaar zou hebben bereikt, hij hem als *Djogoun* zou erkennen en doen erken-

kennen. Voldaan met deze voorzorgen, liet TAÏKO de regering over aan YEYE-YASOU en vijf zijner voornaamſte gunſtelingen, en overleed op den 18den der achtſte maand van het jaar 1598 (het derde jaar *kei-djo*), drie en zestig jaren oud zijnde.

Na den dood van TAÏKO ontſtond er weldra tweedragt tusſchen de bevelhebbers, en deze geleidde tot inwendige twisten en burgerlijke oorlogen. YEYE-YASOU, die lang naar de oppermagt had geſtreefd, droeg zorg om deze verdeeldheden te koesteren, maar vermomde zijne bedoelingen, tot hij, zijn gezag genoegzaam bevestigd ziende, het masker afwierp, FIDE-YORI op ſchoonſchijnende voorwendſels aanviel, en hem in zijn kasteel van *Oſaka* belegerde. Men maakte wel vrede, door de bemiddeling van den *Dairi*, doch deze was van korten duur. De vijandelijkheden begonnen op nieuw geweldiger dan te voren, en de bijzonderheden van den uitſlag derzelve vindt men in het genoemde werk van Pater CRASSET. Het zij genoeg hier te melden, dat GONGIN, door de nederlaag van FIDE-YORI en zijner aanhangers, ſlechts aan de middelen dacht, om zich voor altijd van de oppermagt te verzekeren. Daar er vele perſonen aan het Hof van den *Dairi* waren, die de zaak van FIDE-YORI omhelsden, en het van het

ui-

uiterſte belang voor den overweldiger was, dat Hof in volſtrekte afhankelijkheid te houden, overreedde hij den *Dairi*, twee zijner zonen tot Hoogepriesters te maken, den een' in den tempel van *Niko*, den ander' in dien van *Ouyeno* te *Jedo*. Aldus bevrijdde hij zich van alle vrees omtrent den geestelijken Keizer; want zoo deze iets tegen zijne aangematigde magt had willen doen, zou hij terſtond een' van deszelfs tot de geestelijke waardigheid verhevene zonen in zijne plaats geſteld hebben.

Maar nu hij in dit opzigt gerust geſteld was, nam GONGIN aan den anderen kant zulke wijze maatregelen, dat het land, te lang door burgerlijke onlusten verſcheurd, weder de zegeningen van een' diepen Vrede genoot, en dat de grond tot die welvaart gelegd werd, welke het thans nog geniet.

Met dit tijdſtip eindigen de *Nipon-o-dai-tchelan*, of Jaarboeken der *Dairis*. Sedert de troonsbeklimming van GONGIN is het drukken van alle boeken, tot de Regering betrekkelijk, verboden geworden. Doch liefhebbers bezitten berigten in handſchrift van alle merkwaardige gebeurtenisſen, die onder de verſchillende Vorſten van het tegenwoordige Stamhuis zijn voorgevallen. Deze handſchriften worden zeer gezocht. Het gedrag van perſonen in hoogen

rang

rang wordt daarin dikwerf zoo vrijmoedig berispt, als het in eenig land van *Europa* zou kunnen geſchieden. Gevaar is hierbij niet voor de Regering, want zij weet den *omloop* dier geſchriften te beletten, en dus alle ſchadelijke gevolgen voor het regerende Stamhuis en de rust des Rijks voor te komen. Uit eenige dier handſchriften zijn de bijzonderheden getrokken, die wij hierbij aan den Lezer mededeelen. Het is wel moeijelijk, dezelve, bij de voorzigtige geheimhouding der bezitters, onder het oog te bekomen, doch door den dienstvaardigen ijver mijner vrienden, bij alle mijne onderzoekingen, ben ik in ſtaat geſteld, de mededeeling dier geheime papieren te erlangen. Ik kan hen niet genoeg mijne dankbaarheid daarvoor betuigen, gelijk mede voor alle andere vriendſchapsblijken, die zij mij gedurende de vijf jaren, die ik onder hen mogt doorbrengen, hebben betoond.

Ik heb het onnoodig gekeurd mij lang op te houden bij hetgeen den Regeringsvorm betreft, hetwelk voor vreemdelingen van weinig belang is, ſedert het Rijk een' diepen vrede geniet. Ik heb dus ſlechts zooveel van deze onderwerpen hier ter neder geſteld, als den Lezer beter in ſtaat zal ſtellen, de denk- en handelwijs van dit Volk te leeren kennen, waarvan de *Europeërs* nog zulke gebrekkige denkbeel-

den

den hebben. Om die reden heb ik zoo getrouw als mogelijk alles vertaald, hetgeen ik uit oorſpronkelijke werken getrokken heb (1).

De eerſte Djogoun van het regerende Stamhuis.

MINAMOTTO-NO-YEYE-YASOU ſtamde af van SEÏVA-TEN-O, den zes en vijftigſten *Dairi*. Vóór zijne troonsbeklimming was hij Vorst van *Okaſaki*.

Hij had twaalf kinderen, waarvan de tweede, NOBOU-YASOU, een jong Prins van uitſtekende eigenſchappen, door het misnoegen van zijn' Vader getroffen werd. Deze, door valſche beſchuldigingen opgeruid, veroordeelde hem, zich den buik open te ſnijden. Zijne onſchuld, hoewel te laat, ontdekt zijnde, bejammerde GONGIN zeer den dood van zijnen zoon.

Van zijnen derden zoon zijn de tegenwoordige Vorſten van *Tedjezen* afkomſtig. Hij had eenen zoon, met name FADA-NOA, van eene verkeer-

(1) De *Nederduitſche* Vertaler heeft de vrijheid gebruikt, enkele ellenlange *Japanſche* namen, wanneer het ſlechts namen waren, zonder meer, weg te laten.

Vert.

keerde en wreede inborst, die vele zijner bedienden, om geringe misslagen, ter dood liet brengen. Zijn Vader deed hem tot straf zijn haar afsnijden, en bande hem naar de Provincie van *Boungo*.

YEYE-YASOU's zoon, FIDE-FADA, volgde zijnen Vader in de Regering op. Zijn zesde kind, NOBOU-YOSI, stierf in de kindschheid, en werd door den negenden zoon van YEYE-YASOU opgevolgd. Deszelfs zevende kind was eene dochter, gehuwd aan den Vorst van *Odevara*. Deze Vorst had de vermetelheid tegen den geduchten TAÏKO, YEYE-YASOU's voorzaat, op te staan; hij werd verslagen, en genoodzaakt, zich den buik open te snijden. Doch TAÏKO spaarde het leven van zijnen zoon, om YEYE-YASOU, des Grootvaders wil; hij maakte hem tot Priester, en stoot hem op in den tempel van *Koyasan* in *Kidjo*; maar weldra het oproer beteugeld hebbende, nam hij den jongeling in gunst aan, maakte hem tot Vorst, en gaf hem de inkomsten van honderd *mankokf* (1). Dan de nieu-

we

(1) *Man*, tienduizend: *kokf* of *kobang*, een stuk goud, waarvan de prijs meermalen afwisselt. Honderd *mankokf* kan men op twaalf millioenen *francs* (vijf en eene halve millioen guldens) schatten.

we Vorst overleed aan de kinderziekte, eer men hem eene Provincie kon toewijzen, en zonder kroost na te laten. Hij ſtamde af van KIYO-MORI, dien men hield voor nakomeling van KOAN-NOUTEN-O, den vijftigſten *Dairi*, maar dit is zoo niet, want deszelfs Vader was de twee en zeventigſte *Dairi*, ZIRO-KAVA-NO-FOWO, die in de eerſte maand van het derde jaar *Ninfé* (1153) overleed. Zijne Moeder was eene der bijzitten van ZIRO-KAVA, die haar, nog zwanger zijnde van KIYO-MORI, aan zekeren FADA-MORI ten geſchenke gaf. Eenigen tijd na de geboorte van KIYO-MORI, terwijl deze nog op handen en voeten kroop, bragt FADA-MORI hem tot den *Dairi*, vertoonde hem het kind, en ſprak deze woorden:

I mogo kaö
Fofo dono ni koſo
Nari ni kiri?

„ Wat moet men doen met den kruipenden „ telg eener bijzit?" De *Dairi* antwoordde hem op ſtaanden voet in deze regels:

Fada-mori torite
Yaſi na-i-ni-ze-yo.

„ FADA-MORI! neem hem als kind aan, en draag zorge voor hem."

De echtgenoot van FIDE-YOUKI, eene dochter van het achtſte kind van YEYE-YASOU, was een dapper man, en zeer gevreesd door TAÏKO, die hem deed vergiftigen, volgens ſommigen met thee, volgens anderen met kleine koekjes, *mandjou* genaamd. Hij was toen veertig jaren oud. Zijne weduwe hertrouwde met ASA-I-NO-TASIMA-NO-KAMI-NAGA-NORI, van wien de Vorſten van *Aki* hunnen oorſprong ontleenen.

YORI-NOBOU, het elfde kind van YEYE-YASOU, was een man van grooten moed en gezond verſtand. Volgens ſommigen is hij gewikkeld geweest in de zamenzwering van YOUI-NO-DJOSITZ en MARABASI-TCHOUYA tegen den vierden *Djogoun*, in het jaar 1651, waarover wij bij deszelfs Regering zullen handelen.

Eindelijk volgde het twaalfde kind van den eerſten *Djogoun* zijnen broeder, NOBOU-YÓSI, in de Regering op, en was de ſtamvader der Vorſten van *Mita*. Hij deed niets merkwaardigs.

YEYE-YASOU werd, volgens het verhaal, in de lendenen gekwetst bij de inneming van *Oſaka*, door SANADA-SAYEMON-YOUKI-MORA, den bevelhebber der troepen van FIDE-YOSI, eenen man van uitſtekende verdienſten, dapper, onderne-

nemend, en door wien hij meermalen te voren geſlagen was. Hij overleed naderhand te *Sourouga* aan de gevolgen dezer wond, op den zeventienden dag der vierde maand des jaars 1616. Hij was geboren op den 26ſten der twaalfde maand des elfden jaars *Ten-boun* (1542) te *Okaſaki*, in de Provincie *Mikava*, en is dus vijf en zeventig jaren oud geworden.

Reeds elf jaren vóór zijnen dood, in het tiende jaar *Kidje* (1605), had hij de Regering afgeſtaan aan zijnen derden zoon, FIDE-FADA, zich zelven ſlechts het regt van oppertoezigt voorbehoudende, hetwelk hij tot aan zijnen dood behield. Het tafeltje, hetwelk zijnen titel na het overlijden bevat, alsmede dat van alle zijne opvolgers, is in den tempel van *Niko* geplaatst.

Men zegt, dat YEYE-YASOU te *Sikaï* begraven is, alwaar de inwoners nog zijn graf (naar hunne meening) vertoonen. De Vorſten bezochten hetzelve wel eens op hunnen weg naar *Oſaka* met een klein gevolg, om aldaar te bidden. Doch ſtellig weet men van deze zaak niets, omdat het verboden is daarover te ſpreken, en nog meer, iets daaromtrent in geſchrift na te laten. Sommigen denken, dat het be-

doelde graf dat van TAÏKO is, ſchoon anderen beweren, dat deze in zijn verblijf te *Fouſoumi* begraven is.

Hoe het zij, terwijl GONGIN en FIDE-YORI over de heerſchappij twistten, trachtte SANADA-AWA-NO-KAMI-MASA-YOUKI, die twee zoons had, eenen derzelve in den dienst van GONGIN, en den ander' (den genoemden SANADA-SAYEMON) bij den perſoon van FIDE-YORI te plaatſen, in hoop dat, welke ook de uitſlag van den twist wezen mogt, zijn huis toch altijd een' beſchermer in den overwinnaar zou vinden. Hij werd in zijne verwachting niet te leur geſteld, daar de afſtammelingen van den oudſten Zoon nog ſteeds Vorſten van *Sinano* zijn, en een inkomen bezitten van *tien mankokf* (omtrent 550,000 gulden).

Wat SANADA-SAYEMON-YOUKI-MORA betreft, volgens ſommige Schrijvers werd hij met zijn' Zoon te *Oſaka* genoodzaakt, zich den buik open te ſnijden, doch volgens anderen droeg het zich aldus toe. Toen verſcheidene Vorſten, die ter hulpe van FIDE-YORI gekomen waren, verraderlijk het Paleis van *Oſaka* hadden in brand geſtoken, ontſnapte SANADA met zijn' Zoon, en verſcheidene aanzienlijke perſonen, die zich

zich onmogelijk langer houden konden, benevens FIDE-YORI in kleine booten naar *Fiogo*, en gingen daar aan boord van ſchepen uit *Satzouma*, opzettelijk gereed gehouden, om in geval van tegenſpoed tot de vlugt te dienen. Aldus bereikten zij *Satzouma*, alwaar de afſtammelingen van verſcheidene dier huisgezinnen nog in armoede en onbekendheid leven. De opvolgers van GONGIN hebben ſteeds, uit ſtaatkunde, de Vorſten van dat land door huwelijken in hun belang trachten te brengen. In 1782 was de Dochter van den Vorst van *Satzouma* de Echtgenoote van den troonserfgenaam.

FIDE-FADA, *de tweede Djogoun.*

GONGIN werd door zijn' derden zoon, MINAMOTTO-NO-FIDE-FADA opgevolgd. Zijne vrouw was de jongere zuster van YODO-DONO, de Echtgenoote van TAÏKO. Wij hebben boven gezien, dat deze laatſte de dochter was van AZA-I-BIZEN, gezworen' vijand van NOBOU-NAGA, TAÏKO's eerſten beſchermheer, maar wij hebben daar niet bijgevoegd, dat die twee vijanden ſchoonbroeders waren. ODANI, AZA's Echtgenoote, was de zuster van NOBOU-NAGA. Zij liet de beide genoemde dochters na, en een'

zoon van dertien jaren. Deszelfs Oom, NOBOU-NAGA ontbood hem, en doodde hem met eigen hand, hetzij om de ſchuld van zijn' Vader, of vreezende dat hij eenmaal deszelfs dood zou trachten te wreken.

De achtſte dochter van FIDE-FADA was uitgehuwelijkt aan den *Dairi*. Na den dood van haren Echtgenoot, werd zij TCHOFOUK-MON-IS genaamd, naar de poort van *Tchofouk*. Dit Paleis heeft namelijk twaalf poorten, en bij den dood van den *Dairi* bekomt de weduwe een eigen huis, en haren naam van de poort, nabij welke het ſtaat.

FIDE-FADA's jongſte Zoon had den titel van *Figo-no-kami*, en was Vorst van *Arfou*, in de Provincie *Ozio*, die afhankelijk is van de Provincie *Mout*. Hij was een man van uitgebreide geleerdheid, wien de *Djogoun* en zijn opvolger bij alle gelegenheden van belang raadpleegden. Hij verfoeide den Godsdienst van SIAKA, en wilde geenen van deszelfs aanhangers toelaten, Priesters te worden. Zijne gedachtenis wordt nog heden ten dage zeer vereerd.

FIDE-FADA liet de Regering achter aan zijnen zoon YEYE-MITSOU, in het jaar 1623, en ſtierf den 24ſten der eerſte maand in het jaar 1632.

YEYE-MITSOU, *derde Djogoun.*

MINAMOTTO-NO-YEYE-MITSOU was de tweede zoon van FIDE-FADA. Gedurende zijne Regering viel niets merkwaardigs voor, behalve den oorlog van ARIMA en SIMA-BARA, waarover wij elders zullen ſpreken.

YEYE-TSOUNA, *vierde Djogoun.*

MINAMOTTO-NO-YEYE-TSOUNA, de oudſte zoon van YEYE-MITSOU, volgde zijnen Vader ten jare 1651 in de Regering op. Wij vinden gedurende dezelve niets, dat waardig is aan de nakomelingſchap te worden overgeleverd, behalve de zamenzwering van den Vorst van *Toſa*, waaromtrent de handſchriften uitvoerige berigten behelzen.

De Vorst van *Toſa*, een getrouw aanhanger van FIDE-YORI, had zich aan zijnen dienst toegewijd, en voor hem geſtreden. Na de nederlaag van zijn Meester, viel hij in handen van GONGIN, die, behalve andere ſmadelijke bejegingen, hem ook de hand liet afkappen, hetwelk voor de hoogstmogelijke ſchande gehouden wordt. Nadat de Ongelukkige hierop den veroveraar zijne wreedheid, trouweloosheid en meineed durfde verwijten, deed de barbaarſche GONGIN hem het hoofd afhouwen.

MARABOSI-TCHOUYA, de zoon van TOSA, vormde het ontwerp, den dood zijns Vaders te wreken: maar, ontbloot van de middelen tot zulk een ſtout ontwerp, beſloot hij zijne bedoelingen zoo bedekt te houden als mogelijk, en eene gunſtige gelegenheid af te wachten. Tot het bevel over de piekeniers van YORI-NOBOU, GONGIN's achtſten zoon, aangeſteld, begon hij de mogelijkheid te berekenen, van zijn ontwerp uit te voeren, en verbond zich tot dat einde met YOUINO-DJOSITZ, den zoon van eenen uitſtekenden verwer, en met reden beroemd om zijne groote kunde. Hij was de voogd geweest van YORI-NOBOU, en men denkt, dat deze zelf in de zamenzwering is betrokken geweest: maar hiervan is nooit bewijs bijgebragt, daar TCHOUYA zorg droeg, dat hij niet kon worden aangehaald. Hoe dit zij: TCHOUYA was met DJOSITZ overeengekomen, om het geheele geſlacht van GONGIN uit te roeijen, zich meester te maken van het Rijk, en hetzelve onderling te verdeelen.

TCHOUYA was van eene ſpilzieke geaardheid: hij verkwistte de gelden, die hij tot de uitvoering van zijn ontwerp had beſtemd, zoo dat hij meermalen aan gebrek was bloorgeſteld. DJOSITZ voorzeide, dat het ontwerp door zijne

ſchuld

ſchuld zou mislukken, en de uitſlag beantwoordde weldra aan zijne voorſpelling.

TCHOUYA, na van allen, die hem vertrouwen wilden, geborgd te hebben, werd hard gekweld door zijne ſchuldeiſchers, die de betaling van hunnen interest verlangden; maar hij was daartoe buiten ſtaat. Dus verzocht hij om veertien dagen uitſtel, belovende het dubbel van het bedrag na dien tijd te zullen betalen. Deze verzekering wekte argwaan, en men zeide hem, dat hij uit zijne geringe middelen onmogelijk in zoo korten tijd de vereischte ſom kon heffen. Een zijner ſchuldeiſchers, een geweermaker, met name TOSIRO, was de dringendſte, en TCHOUYA had de onvoorzigtigheid hem zijn plan open te leggen, in de hoop van hem daardoor tot wachten over te halen. TOSIRO ſcheen daarin te zullen berusten: maar hij verloor geen tijd om den Stadhouder van *Jedo* te berigten, wat hij zoo even gehoord had, en deze gaf daarvan terſtond kennis ten Hove.

De Stadhouder bezigde de volgende kunstgreep, om TCHOUYA te vatten. Hij deed een gerucht van brand voor zijne deur maken. TCHOUYA, door die opſchudding vervaard, liep met een kort ſabeltje de ſtraat op. Daar vielen hem terſtond vier mannen aan. Twee derzelven maakte hij af, doch vele hunner makkers op

dit gerucht toeſchietende, maakten zich, na langen tegenſtand, van zijnen perſoon meester. Zijne Vrouw, uit het gedruisch beſpeurende wat er gaans was, greep zoodanige van zijne papieren, als de zamenzweerders konden hebben verraden, en verbrandde die in de vlam eener lamp. Aldus redde hare tegenwoordigheid van geest een groot aantal Vorſten en Grooten, die in de zamenzwering deelden. Nog ſpreken de *Japannezen* met lof van het gedrag dezer edele Vrouw, en wanneer zij iemand der andere ſekſe wegens beleid en vastberadenheid willen prijzen, zoo vergelijken zij haar bij TCHOUYA's Vrouw. Na dat de Stadhouder het hoofd der zamenzwering in handen had, deed hij zijn huis geſtrengelijk doorzoeken, maar, niet vindende wat hij verwacht had, zond hij den man, de vrouw, en het geheele huisgezin in de gevangenis.

DJOSITZ was op dat oogenblik in zijne geboorteplaats *Yougi*, nabij *Kambara*. Men zond bevelen tot zijne gevangenneming aan den Stadhouder van *Foutebo*, maar niet zoodra was hij van de ontdekking der zamenzwering verwittigd, of hij eindigde zijn leven op de gewone wijze (door zich den buik open te ſnijden), ten einde een ſchandelijken dood te ontgaan. Niettemin werd zijn hoofd afgehouwen, en op de

de geregtsplaats, nabij de rivier *Abikawa*, ten toon geſteld.

Alle gemeenzame bekenden van TCHOUYA werden daarop terſtond gevat. Onder dezen waren ook IKIYEMON en FATSIYEMON. Het was niet moeijelijk, van beiden de bekentenis van het deel, dat zij perſoonlijk in de zamenzwering genomen hadden, te verkrijgen: zij waren te edelaardig om zich door leugenen te verontſchuldigen over eene zaak, die zij voor bij uitſtek loffelijk hielden; maar niets kon hen bewegen, hunne deelgenooten te noemen. De Staatsraad in gewonen dienst, MATSDAIRA-IZE-NO-KAMI, ziende dat woorden niets baatten, gaf last tot eene buitengewone pijniging, welke daarin beſtaat, dat men het ligchaam van den misdadiger, met natte klei beſmeerd, op heete asch leide, tot dat de hette de klei deed opdroogen, en het vleesch van den ongelukkigen zoo openbarsten. Het was op den 21ſten dag der achtſte maand van het jaar 1651, volgens het handſchrift *Keizan-dai-feki*, dat TCHOUYA en zijne beide vrienden deze wreede ſtraf ondergingen. Geen van hen veranderde daarbij van gelaat: zij ſchenen ongevoelig voor de ſmart. „Ik ben van verre gekomen," zeide FATSIYEMON: „deze verwarming zal mij goed doen: mijne leden zullen er te rapper door worden!"

Daar

Daar *deze* pijniging die twee onvertſaagde mannen niet kon doen zwichten, nam men de toevlugt tot eene andere marteling. De rug werd acht duim breed open gelegd, en in die opening geſmolten koper geſtort. Dan liet men het bekoelen, en hakte het alsdan met zulk een geweld door eene ſpade open, dat ſtukken vleesch en metaal te zamen werden weggerukt. De toeſchouwers hulverden van afgrijzen: de lijders alléén gaven niet het minſte bewijs van ſmart; hun ontflipte niet een enkel geluid; FATSIYEMON kon zelfs nog ſchertſen, *Ik ben niet wel*, zeide hij, *deze operatie zal mij zoo dienſtig zijn, als de beprikking, en mij zonder twijfel genezen!*

Toen IZE-NO-KAMI vond, dat de ſmart geen vermogen had, om aan de lijders het geheim te ontwringen, drong hij bij TCHOUYA aan, hem zijne deelgenooten te noemen, indien hij zich verdere pijnigingen wilde beſparen. „Naauwelijks had ik negen jaren bereikt," ſprak TCHOUYA met vast beraad, „of ik vatte reeds het ontwerp op, om mijnen Vader te wreken, en mij op den troon te plaatſen. Gij kunt mijnen moed even min als eene ijzeren muur doen zwichten. Ik tart uw vindingrijk vernuft: peins op nieuwe kwellingen. Doe wat gij wilt: mijne dapperheid is tegen alles beſtand." De Staatsraad, vermoeid

over

over deze pijnigingen, die de verontwaardiging der aanſchouwers wekten, zonder aan het voorgeſtelde doel te beantwoorden, gelastte den beul die te ſtaken, en zond de beſchuldigden weder in de gevangenis.

Op den 24ſten, op de vierde ure van den dag (overeenkomende met tien ure des voormiddags bij ons), gaven zich twee mannen, omtrent zestig jaren oud, met namen SAWARA en NAGA-YAMA, benevens eenige andere perſonen, het onmogelijk vindende zich langer te verbergen, bij den Stadhouder aan als medepligtigen van TCHOUYA; zij werden alle gebonden en in de gevangenis geworpen.

De 28ſte was bepaald tot de teregtſtelling. Des morgens vernam men, dat twee der medepligtigen zich in het dorp *Aſabou-o-toriba*, bij *Jedo*, hadden van kant gemaakt. De trein begon met het aanbreken van den dag. Zeven dienaars van het geregt gingen vooruit, om den weg open te houden. Zij werden gevolgd door honderd ſcherpregters, elk met eene bloote piek: daarna nog honderd beulen met bloote ſtaven; alsdan nog honderd met ſabels, en daarna vijftig Officiers (*banyoeſen*). Daarna zag men een' ſcherpregter, die een papier droeg met de misdaad der zamenzweerders, hetwelk hij in de voornaamſte ſtraten en kruiswegen overluid las.

Hier-

Hierop volgde TCHOUYA, in twee tabbaarden van ligte blaauwe kleur, met name *fabita*, de handen op den rug gebonden: alsdan IKIYEMON met zijne twee zonen, OUSINOSKI en KAMENOSKI, de muilezeldrijver van DJOSITZ, en verſcheidene andere, ten getale van zeven en twintig. De trein werd beſloten door TCHOUYA's VROUW en moeder, de vrouw van IKIYEMON, en vier andere vrouwen.

Op deze wijze werden zij de geheele ſtad rondgeleid. Toen zij de brug van *Nipon-bas* overgingen, hoorde TCHOUYA een' man van omtrent veertig jaren tot een' ander zeggen, dat het toch eene hoogstmisdadige en dwaze onderneming was, tegen den Keizer zamen te zweren. „Het past u wel, ellendige *musch*," *riep* TCHOUYA met een' blik van verontwaardiging uit, „u met den adelaar of den kraanvogel te vergelijken!" De beſchuldiger bloosde, en ſloop terug onder de menigte.

Op het oogenblik dat zij de plaats der teregtſtelling te *Sinagawa* bereikten, kwam een man, twee ſabels met gouden gevesten dragende, en in een' mantel van *gilan*-ſtof gewikkeld, door de menigte, naderde den opziener van den trein en zeide: „Mijn naam is SIBATAZABROBE: ik ben een vriend van TCHOUYA en DJOSITZ. Daar ik op een' verren afſtand van

Je-

Jedo woon, was ik onkundig van de ontdekking der zamenzwering. Zoodra ik daarvan hoorde, haastte ik mij naar *Sourouga*, om naar mijne ongelukkige Vrienden te vernemen. Ik hoorde hier hoe DJOSITZ geſtorven was, en zeker van het lot dat TCHOUYA verwachtte, begaf ik mij naar *Jedo*. Daar hield ik mij verborgen, op hoop dat de Keizer hem vergiffenis zou ſchenken: maar daar hij veroordeeld en op het punt is te ſterven, zoo ben ik gekomen om hem te omhelzen, en met hem te lijden." „Gij zijt een braaf man," hernam de opziener, „het ware te wenſchen, dat iedereen u geleek. Ik behoef de bevelen des Stadhouders van *Jedo* niet af te wachten: ik geef u verlof, om met TCHOUYA te ſpreken."

De twee Vrienden onderhielden zich een' geruimen tijd. SIBATA gaf te kennen, hoe leed hem de ontdekking der zamenzwering en de dood van DJOSITZ deed. „Op het hooren van dit treurige nieuws," zeide hij, „ben ik naar *Jedo* gekomen, om in zijn lot te deelen, en zou mij ſchamen hem te overleven." Toen haalde hij een potje met *zakki* uit zijn' mouw, en zij dronken een eeuwig vaarwel met elkander. Van TCHOUYA's wangen droppelden tranen: hij dankte SIBATA voor zijn liefderijk en heldhaftig beſluit, en noemde zich gelukkig, dat hem de ge-

gelegenheid was geſchonken, om, vóór zijnen dood, nog eens zijnen Vriend te omhelzen. Ook SIBATA weende, en zeide: „Ons leven gelijkt in deze wereld naar de bloem *Aſa-gawa* (eene prachtige bloem eer de zon opkomt, doch welke terſtond daarna verwelkt en afvalt), of de *Kogaro* (een inſekt, dat ſlechts éénen dag leeft), maar na den dood zullen wij, in eene betere wereld, onafgebroken elkanders gezelſchap genieten." Met deze woorden ſtond hij op, en dankte den opziener voor zijne inſchikkelijkheid.

Alle de misdadigers werden aan kruiſen gebonden, en daarop begonnen de beulen het bloedige werk. TCHOUYA werd eerst door twee derzelven gemarteld, welke zijn ligchaam kruiſelings met hunne pieken doorboorden. Men zegt, dat er niemand van dit bedrijf is, of hij kan zijn ſlagtoffer zestienmalen doorboren, zonder de levensdeelen te raken.

De zonen van IKIYEMON verwekten algemeene deernis. De oudſte zeide tot zijnen broeder, die naauwelijks twaalf jaren oud was: „Wij gaan naar de Goden!" en hij begon te bidden, herhaalde malen zeggende: *Namandaoubts* (*Nami-Amida Buts!*) (1), dat is: AMIDA, bid voor

(1) Dit is eene vorm van aanroeping, uit het *Sanskrutsch*

voor ons! Er was niemand, wien dit ſchouwſpel geene tranen deed ſtorten.

TCHOUYA's Vrouw verzocht de moeder van haren Echtgenoot, de Goden met haar aan te roepen, daar nu het oogenblik hunner hereeniging met dezelve op handen was. „Ik ben oud," hervatte de Moeder, „en gij zijt nog jong: nogtans, daar gij het verlangt, zal ik mij met u vereenigen om de Goden te ſmeeken, dat zij onze gedachten van het aardſche aftrekken."

Toen zij nu alle ter dood gebragt waren, riep SIBATA den opziener, bood hem zijne twee ſabels aan, en zeide: „U ben ik den troost verſchuldigd van met mijn' Vriend TCHOUYA te hebben geſproken, en hem vaarwel te hebben gezegd, eer hij naar eene betere wereld vertrokken is. Ik verzoek u nu, mij bij den Stadhouder van *Jedo* aan te geven, opdat hij mij hetzelfde lot doe ondergaan als mijn' Vriend!" — „Dat verhoeden de Goden!" hernam de brave opziener. „Indien ik aan uw ver-

---

kutsch ontleend, welke met den Godsdienst van BUDDHA in *Japan* is doorgedrongen. *Nama* beteekent: *ik roep aan* (*ik noem*). *Amida* is de naam van den hoogſten God, in den tijd, die de tegenwoordige wereld voorafging. *Buts* is eene verkorting van *Buddha.*

verzoek voldeed, zoudt gij ſterven gelijk TCHOUYA. Uw moed verdient een beter lot. Terwijl alle zijne andere Vrienden zich in holen en kloven verſchuilen, hebt gij den dood getart, om hem te omhelzen: menſchen als gij zijn ſchaars!" — Hier breekt het handſchrift af, zonder ons het verdere lot van SIBATA te melden.

Door de tegenwoordigheid van geest der Vrouw van TCHOUYA, in het verbranden der papieren, die de zamenzweerders konden hebben verraden, en den moed door de veroordeelden, in ſpijt hunner martelingen, ten toon geſpreid, bleven de voornaamſte medeplichtigen onbekend. YORI-NOBOU geraakte nogtans in verdenking, en zijn huis werd doorzocht; maar zijn Geheimſchrijver, KANNO-FEYEMON, nam alle ſchuld op zich, en betuigde dat hij alléén van het plan kennis droeg, en hetzelve voor zijn' Meester had verborgen gehouden. Hierop ſneed hij zich den buik open, en redde, door deze heldhaftige ſtandvastigheid, YORI-NOBOU, die ongemoeid te *Jedo* bleef wonen.

Het is aangenaam te vernemen, dat deze daad ten minſte aan zijne nakomelingen beloond werd. Toen YOSI-MOUNA, een afſtammeling van YORI-NOBOU, *Djogoun* werd, vergold hij de trouw van den Geheimſchrijver aan deszelfs nageſlacht,

en

en ſchonk hen de gewigtigſte posten. Een derzelven, KANNO-FOTOMI-NO-KAMI, was nog in 1784 Staatsraad in buitengewonen dienst.

De *Djogoun*, YEYE-TSOUNA, overleed den zesden der vijfde maand des jaars 1680, zonder nakomelingen, en werd het volgende jaar door zijn' jonger' broeder, TSOUNA-YOSI, opgevolgd.

TSOUNA-YOSI, *vijfde Djogoun.*

MINAMOTTO-NO-TSOUNA-YOSI, de vierde zoon van YEYE-MITSOU, was vóór zijne troonsbeklimming Vorst van *Kortzki.* Hij hield zijn Hof te *Tataba-yoſi.* Zijn ouder broeder, KOFOU-TSOUNA-SUJE, had zich in den grond geholpen, door zijne ongeregelde drift tot den wijn en de vrouwen. De dronkenſchap had hem tot menige ongeregeldheden verleid; meermalen was hij zoo ver gegaan van zijn volk te ſlaan en te kwetſen. YEYE-TSOUNA, over dit wangedrag gebelgd, zond hem een bevel, zich den buik open te ſnijden. Bij zijn' dood liet hij eenen Zoon na, dien men zegt dat door TSOUNA-YOSI als Zoon werd aangenomen, nadat die Keizer het ongeluk had gehad den zijnen te verliezen: doch het berigt, hetwelk men geeft van de wijze, waarop YEYE-NOBOU naderhand den troon beklom, bewijst dat TSOUNA, in plaats van zij-

nen neef als zoon aan te nemen, integendeel het oog geworpen had op den zoon van eenen zijner ambtenaren, ten einde denzelven de opvolging te verzekeren: en dit ontwerp, hetwelk waarſchijnlijk opſchuddingen in het Rijk zou hebben veroorzaakt, werd alléén, zoo als wij weldra zullen zien, geſtuit door het beſluit van TSOUNA's Vrouwe, die eerst haren Echtgenoot van het leven beroofde, en daarna zich zelve, eer het bedoelde ontwerp kon worden in werking gebragt.

TSOUNA beminde in zijne jeugd hartstogtelijk de letteren. Den 21ſten der 8ſte maand in het jaar 1691 ſtichtte hij eene Hoogeſchool te *Jedo*, op het plein te *Youſima*, alwaar men het portret van CONFUCIUS ziet. SINJO-NI-DAINAGO-MOTOSOUKA, een ambtenaar van den *Dairi*, deed boven de tweede ingangspoort, in prachtige letteren, het geſchrift *Nitok-Mon* plaatſen, dat is: *Ingang tot de kostbaarſte ſchatten.* Dit gebouw werd opengezet in tegenwoordigheid van den *Djogoun*, die zich derwaarts begaf, vergezeld door de Vorſten van *Kidjo*, *Owart*, en *Mito*, verſcheidene andere leden van zijn geſlacht, en de uitſtekendſte perſonen des Rijks. De ſtraten waren opgepropt met aanſchouwers, en de geſchenken als piramiden opeengeſtapeld. Een

jaar-

Ich habe mich bemüht, die Lehre des Evangeliums
Johannis, so wie sie in seinen Briefen enthalten ist,
in ihrer Reinheit darzustellen. Ich habe mich
dabei der Worte Johannis selbst bedient, und
nur solche Worte, die mir zu dunkel waren, durch
andere, mir verständlichere, zu erklären gesucht.
Ich habe mich dabei der Worte Johannis selbst
bedient, und nur solche Worte, die mir zu dunkel
waren, durch andere, mir verständlichere, zu
erklären gesucht. Ich habe mich dabei der Worte
Johannis selbst bedient, und nur solche Worte,
die mir zu dunkel waren, durch andere, mir
verständlichere, zu erklären gesucht. Ich habe
mich dabei der Worte Johannis selbst bedient,
und nur solche Worte, die mir zu dunkel waren,
durch andere, mir verständlichere, zu erklären
gesucht. Ich habe mich dabei der Worte Johannis
selbst bedient, und nur solche Worte, die mir
zu dunkel waren, durch andere, mir verständ-
lichere, zu erklären gesucht. Ich habe mich dabei
der Worte Johannis selbst bedient, und nur
solche Worte, die mir zu dunkel waren, durch
andere, mir verständlichere, zu erklären gesucht.
Ich habe mich dabei der Worte Johannis selbst
bedient, und nur solche Worte, die mir zu dunkel
waren, durch andere, mir verständlichere, zu
erklären gesucht. Ich habe mich dabei der Worte
Johannis selbst bedient, und nur solche Worte,
die mir zu dunkel waren, durch andere, mir
verständlichere, zu erklären gesucht. Ich habe
mich dabei der Worte Johannis selbst bedient,
und nur solche Worte, die mir zu dunkel waren,
durch andere, mir verständlichere, zu erklären
gesucht. Ich habe mich dabei der Worte Johannis
selbst bedient, und nur solche Worte, die mir
zu dunkel waren, durch andere, mir verständ-
lichere, zu erklären gesucht. Ich habe mich dabei
der Worte Johannis selbst bedient, und nur
solche Worte, die mir zu dunkel waren, durch
andere, mir verständlichere, zu erklären gesucht.

kon geene dier ſchoonheden eenigen indruk maken op het hart van den *Djogoun*.

Na verloop van tien maanden werd hij inderdaad ongeſteld. DEWA-NO-KAMI en MAKI-NO-BIZEN-NO-KAMI vreesden, dat zulks door al te ſterke inſpanning zou worden verergerd: zij riepen dus de Geneesheeren (ſchoon de ongeſteldheid ſlechts zeer gering was), en GOSIOU-NI-ZOSIO, den Priester, om voor 's Vorſten herſtelling gebeden ten Hemel op te zenden. Na de ſpoedig gevolgde herſtelling werd de Prieſter beſchouwd als een God. Hij bediende zich van dezen invloed, om den *Djogoun* tot een beſluit over te halen, waarbij het dooden van eenig levend wezen door het geheele Rijk verboden werd, en daar de *Djogoun* in het twee-de jaar, *Ten-wa* (1682), genoemd het *honden-jaar*, zijne Regering aanvaard had, werd het dooden van honden meer bijzonderlijk verboden. Er werd zelfs een ſtuk gronds met palen afgeſchoten, en hier dagelijks eene menigte dezer dieren van onderhoud verzorgd (1).

De

(1) Volgens het gevoelen der *Buddhisten*, is het een verdienſtelijk werk, een dier het leven te redden. Er zijn vrome zielen, die de ſlagtosſen en ſlagtſchapen opkoopen, en in perken zetten, waar zij zorgvuldig gevoe-

De Priester werd met 200 oncen zilvers beloond. De vrouw en moeder van den *Djogoun* boden hem *obangs* (1), zilver, en kostbare ſtoffen aan: en BIZEN-NO-KAMI en DEWA-NO-KAMI gaven hem elk dertig zilverſtaven (2). Daarenboven bekwam hij het voorregt, van in perſoon alle verzoekſchriften aan den *Djogoun* te mogen aanbieden. Nooit was de tempel van *Goſiou-ni* zoo rijk als onder dezen Priester.

Het ſcheen dat deze ziekte eenige verandering in het geſtel of de liefhebberij van den *Djogoun* gebragt had: althans hij was niet meer zoo wars van de liefde. Onder de Vrouwen, die tot hem gebragt waren, verkoos hij, na zijne herſtelling, de ſchoone OUNEME, die ſpoedig

voederd worden, tot zij van ouderdom ſterven. TSOUNA-YOSI geeft hier een bijzonder voorregt aan honden, omdat het eerſte jaar zijner Regering met den naam of het kenmerk van den *hond*, in den *Cyclus* der *twaalf dieren* was onderſcheiden: in den zestigjarigen *Cyclus* wordt het *Ju-wou* genaamd.

(1) Een breed maar dun ſtuk eirond goud, omtrent 190 gulden waard. Er zijn er verſcheidene in de verzameling van *Japanſche* munten, door den Heere TITSINGH naar *Europa* gebragt.

(2) Een zilverſtaaf (*ingot*) komt overeen met drie *tails* en vier *mas*. Dertig zulke ſtaven bedragen in *Chineesch* geld meer dan 800 *francs* (360 gulden).

dig zwanger werd, en, tot groote vreugde van haren Oom, DEWA-NO-KAMI, eenen zoon baarde, die den naam van TOKOUMATS-KIMI ontving. De Keizer was hierover zoo verheugd, dat hij DEWA-NO-KAMI, uit achting voor zijne nicht, een geſchenk gaf van 20,000 *kokf* (1). De eerſte vrouw van den *Djogoun* werd omtrent dezen tijd ook zwanger, en beviel van eene dochter, met name FAMA-FÜME-KIMI.

Op den 8ſten der 8ſte maand (1682) kwamen twee Gezanten des Konings van *Corea* te *Jedo*, met een' brief van hunnen Heer, om den *Djogoun* met zijne troonsbeklimming geluk te wenſchen. Bij hun vertrek gaf hun TSOUNAYOSI tot antwoord eenen brief, waaraan een der gewone zegels ontbrak. Het is namelijk de gewoonte, elken brief van den *Djogoun* met een' anderen te verzellen, die de zegels draagt zijner vier hoogſte beambten, *Taïro* genoemd. (Dezen zijn van hoogeren rang dan Staatsraden, en dragen kennis van alle 's lands zaken.) Nu gebeurde het, dat een dezer Ministers, SAKAÏ-OUTE-NO-KAMI, Vorst van *Fimaſi*, om wangedrag afgezet was, en dus ontbrak er een der zegels. De Afgezanten, ſtipte waarnemers van

(1) Omtrent 230,000 gulden.

Landrecht, Lehnrecht und Kaiserrecht, wie es Ulrich Tenn, der Lehrer des Landrichters, 1435 bis 1439 in Augsburg, aus Handschriften und Text-Glossen, z. B. einer Handschrift des Ulrich von Lilienfeld, 1350 bis 1358, und einer Handschrift des Ulrich von Pottenstein, 1380 bis 1390, und aus Handschriften des Landrichters selbst, 1435 bis 1439, zusammengestellt hat. Diese Handschrift ist 1436 bis 1439 geschrieben, und ist die Grundlage der Ausgabe von Senckenberg, 1840. Sie ist in Augsburg, wo sie Tenn selbst schrieb, bis 1806 geblieben, dann kam sie nach München, wo sie jetzt ist. Sie ist eine vorzügliche Handschrift, und ihr Text ist der beste, den wir haben. Sie ist aber nicht vollständig, sondern hat, wie gesagt, Lücken. Es kann also möglich sein, daß in einer andern Handschrift, die noch irgendwo liegt, etwas steht, was in dieser fehlt, daß also Senckenberg, Lassberg, Wackernagel, Merk, Rockinger, Laband, Zeumer, Weiland, Schott, Rauch, Gengler, Ficker, Rockinger, Schmid, Rockinger, Schmid, Rockinger, Schmid

Ich habe mich bemühet, diese Arbeit so kurz, als möglich, zu machen, und habe deswegen nur die Hauptsachen, die zu meinem Endzweck gehören, angeführet. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so deutlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie verstehen möge. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so nützlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie nützlich finden möge.

Ich habe mich bemühet, die Arbeit so kurz, als möglich, zu machen, und habe deswegen nur die Hauptsachen, die zu meinem Endzweck gehören, angeführet. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so deutlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie verstehen möge. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so nützlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie nützlich finden möge.

Ich habe mich bemühet, die Arbeit so kurz, als möglich, zu machen, und habe deswegen nur die Hauptsachen, die zu meinem Endzweck gehören, angeführet. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so deutlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie verstehen möge. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so nützlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie nützlich finden möge.

Ich habe mich bemühet, die Arbeit so kurz, als möglich, zu machen, und habe deswegen nur die Hauptsachen, die zu meinem Endzweck gehören, angeführet. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so deutlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie verstehen möge. Ich habe mich auch bemühet, die Arbeit so nützlich, als möglich, zu machen, damit jeder, der sich mit dem Bergbau abgiebt, sie nützlich finden möge.

Als Ort wird dabei der Ort genannt, wo jene Gesetze gefunden wurden. Es ist nicht gesagt, daß man den Gesetzen, die dieser Ort trägt, auch eine Entstehung an diesem Orte zuschreibt. Es mag sogar manchmal wenig bedeuten. Der Römer hatte seine Gesetze, die Griechen hatten ihre Gesetze, die Germanen gewiß, und doch ist es möglich, daß sie den Namen „Gesetze" kennt. Es kann sein, daß man sich einmal in Rom, einmal in Griechenland, einmal in Germanien befand, und daß man dann sagte, man habe „Gesetze" gefunden, ohne daß man sie mit den Namen auch benannte.

De bedienden van den Gouverneur ſnelden naar hem toe, om hem deze nieuwe verongelijking te melden. Men raadpleegde over de middelen, om deze beleediging te wreken, hetwelk echter niet dan in bloed kon worden afgewasſchen. Zij keerden dus, benevens verſcheidene inwoners van het dorp *Fokka-fouri*, naar *Nangaſaki* terug, ſchoolden, wel ten getale van tweehonderd menſchen, voor het huis van FIKOYEMON zamen, en, zoodra de deur geopend was, vlogen zij naar binnen, en tastten den Heer en zijn volk aan. FIKOYEMON verdedigde zich dapper, maar zijn voet ſchoot uit, waarop de vijanden op hem vielen, en zijn hoofd afhieuwen, hetwelk zij als een zegeteeken van hunne wraak naar *Fokka-fouri* bragten (1). Het werd naar *Nangaſaki* terug gebragt, en met het lijk nabij den tempel van *Fon-ren-ſi* begraven, tevens met een' witten hond, die de moordenaars had aangevlogen, om zijn' Meester te verdedigen, verſcheidene derzelve gewond had, maar eindelijk bezweken was.

Twee

(1) Terwijl ik mij in *Japan* bevond, was er nog eene Vrouw te *Nangaſaki* in leven, die zich herinnerde de moordenaars te hebben zien voorbijgaan, met het van bloed druipende hoofd in de handen.

Twee der bedienden van den Gouverneur ſneden zich, bij het verblijf van FIKOYEMON, op eene brug den buik open, luid tot het volk roepende, om getuigen te zijn van den moed, waarmede de inwoners van *Fokka-fouri* den dood ondergaan, om beledigingen te wreken.

YODOYA-FATSGRO, de Zoon van eenen der rijkſte Kooplieden van *Oſaka*, verſpilde het vermogen zijns onlangs overledenen Vaders in de bordeelen dier ſtad. Zijne Moeder leide hem maandelijks niet minder dan dertig *kobans* (1) toe, maar hij verkwistte meer dan duizend *kobans*, en was verpligt te borgen, om dit goed te maken. Hij werd daarin getrouwelijk bijgeſtaan door zijne bedienden, KANBI en ZOBE, de medgezellen zijner ongeregeldheden, den Geneesheer YAGOFADSI, KISEÏMON en SIOSAÏMON. Maar de ſchuldeiſchers kwamen, volgens gewoonte, vóór het lantarenfeest om betaling. De Moeder, tot welke zij zich vervoegden, weigerde de voldoening, hopende dat deze verlegenheid haren Zoon tot eene meer geregelde leefwijs zou brengen.

De-

(1) Omtrent 330 gulden.

Deze weigering bragt den jongeling in de grootſte verlegenheid; hij raadpleegde met zijne Vrienden, en ontſtal uit den voorraad zijner Moeder eene gouden kraan, een groot ſtuk *kalambak* hout, en een oud handſchrift van FEÏKA, eenen ambtenaar van den *Dairi*, hetwelk in *Japan*, om deszelfs ongemeene fraaiheid, zeer in achting is. FOUSIA-ITCHE-YEMON, de woekeraar, was gereed om op deze goederen geld te ſchieten: doch de ſom was nog niet toereikend om de ſchulden van YODOYA, in de ſtraat der meisjes van vermaak, te betalen. GENTETS raadde hem dus, een' valſchen wisſel te trekken ter ſomme van drieduizend *kobans* (*f* 33,000). FATSGRO, door de noodzakelijkheid gedreven, had de onvoorzigtigheid dezen wisſel te onderteekenen, en door een' zijner bedienden, onder den naam van YAGOFASI, op bovengenoemden bij den *Djogoun* veel invloed hebbenden edelman, DEWA-NO-KAMI, af te geven. De bankier, aan welke dezelve werd aangeboden, kende het aanzien van laatstgemelden, en wist ook, dat de eerſte Edelen, wanneer zij om geld verlegen zijn, meermalen dergelijke briefjes afgeven: hij maakte dus geene zwarigheid, om gemelden wisſel te voldoen, zoodat FATSGRO alle zijne ſchulden kon betalen, en zich op nieuw aan ongeregeldheden overgeven.

Op

Op zekeren morgen te huis komende, na, volgens gewoonte, den geheelen nacht in de gemelde ſtraat te hebben doorgebragt, wierp hij beſchonken zijne bovenkleederen af, en behield alleen het witte kleed, hetwelk niemand, dan priesters, vrouwen, en perſonen die den titel van *Kami* voeren, mogen dragen. Aldus over ſtraat wandelende, met eene lange zilveren pijp in den mond, ontmoetten hem de bevelhebber van het kasteel en de opziener der ſtad, en vroegen zijnen naam. De Gouverneur van *Oſaka*, wien zij berigt van de zaak gaven, liet FATSGRO in het Paleis der Regering komen. Hij begaf zich daarheen in zijn wit gewaad. Op de vraag des bevelhebbers, wie hem verlof gegeven had hetzelve te dragen, gaf hij geen antwoord. KOMBE, zijn dienaar, antwoordde voor hem. „Mijn meester," zeide hij, „heeft van zijne voorzaten het regt geërfd, jaarlijks kleederen met de wapenen der *Djogouns* voorzien te bekomen: en hij acht het voor zijn' pligt, uit eerbied een wit gewaad onder dezelve te dragen." — „Ik kan deze verontſchuldiging niet aannemen," hervatte de Gouverneur; „want niemand, zelfs niet de ambtenaars van den *Djogoun*, zelfs al bezitten zij een inkomen van tienduizend *kokf*, hebben regt tot deze onderſcheiding, indien zij den titel van

Ka-

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν. Ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐστιν.

valsch was. De bankier verhaalde de toedragt der zaak: de rentmeester hield zich echter bij zijne weigering, zoodat beide zich tot den Gouverneur vervoegden. Hier werd de zaak op nieuw bepleit. De rentmeester onderzocht het papier, erkende dat de onderteekening van hem, doch dat het daaraan gehechte zegel valsch was (1). FATSGRO werd ontboden, en ontkende niets. Dadelijk werden zijne medegenooten gevat en voor den Gouverneur gebragt, waar zij naauwkeurig onderzocht werden. De man, die de onderteekening des rentmeesters zoo wel had nagemaakt, werd door zijne eigene bekentenis overtuigd. De misdaad was te hatelijk, om ongestraft te blijven. De Gouverneur deed het geval ten Hove kennen, en men gaf bevelen, om alle de medepligtigen van FATSGRO te onthoofden. Hij zelf bekwam genade uit hoofde der dienſten, welke GONGIN weleer van zijn geslacht had genoten, en uit hoofde der voorspraak van DEWA-NO-KAMI. Hij was nog jong, zeide men, en kon zich verbeteren; de straf zijner verleiders zou hem wel levenslang ter leering strekken. Al zijn eigendom

(1) Volgens eene gewoonte in *Japan*, het zegel bij de onderteekening te voegen.

dom werd nogtans verbeurd verklaard, en hij zelf werd gebannen naar *Yamatta* bij *Fouſoumi*, waar hij naderhand Priester werd (1).

Zoo hoog als TSOUNA-YOSI in het begin zijner Regering, wegens zijne goede eigenſchappen en liefde tot de letteren, geëerbiedigd was, zoo zeer verachtte men hem naderhand wegens zijne verkwisting en buitenſporigheden. Verzadigd van natuurlijk genot, gaf hij zich aan die ſchandelijke onnatuurlijke misdaad over, welke destijds bij *Japannezen* van alle klaſſen zoo algemeen was. Hij verſpilde de ſchatten, door zijne voorzaten verzameld, in zulke dwaze en dolle uitgaven, dat zijn gewezen leermeester, ARAÏ-TSI-KOUGO-NO-KAMI, het voor pligt hield, den

(1) Weder een trek uit het karakter van het *Despotismus*. Het begunſtigt de groote misdadigers (gelijk hier een' lichtmis, die zijne moeder beſtolen en wisſels vervalscht had), uit hoofde van familiebetrekkingen, maar de misdadigers uit de mindere klaſſen offert het gereedelijk op. Eere zij *Engeland*, hetwelk noch Godgeleerden van den eerſten rang (Dr. DODD), noch rijke bankiers van den ſtrop verſchoont, boven onbekende en geringe overtreders der wet. Voorts is het merkwaardig, dat het vervalſchen van wisſelbrieven zoowel in het uiterſte Oosten van ons Halfrond, in *Japan*, plaats heeft, als in het uiterſte Westen, in *Groot-Britannië!*

Vert.

den Vorst de noodlottige gevolgen van zulk een gedrag voor oogen te ſtellen. Te dien einde ſtelde hij in het jaar 1708 een vertoog op, *Ikotoua-ſiriak* genoemd, waarvan ik nog bij de vermelding der *Japanſche* munten zal moeten ſpreken. Dit werk eindigde hij met de volgende aanmerkingen:

„Wat betreft den rijkdom van andere landen, ik heb in oude Schrijvers gevonden, dat *China* onder het Stamhuis van *Kan* (1) veel goud heeft voortgebragt, maar deze rijkdom is trapsgewijze verminderd. Onder het Stamhuis van *Zoo* gebruikte men ſtukjes hout in plaats van zilver: onder dat van *Gen* was het bijna de eenige in omloop zijnde munt: onder laatstgemelde gebruikte men koperen munt en ſtukjes hout.

(1) De namen der *Chineeſche* Stamhuizen, in dit uittrekſel vermeld, zijn veranderd door de *Japanſche* uitſpraak. *Kan* is het Stamhuis van *Han*, hetwelk van de tweede Eeuw vóór Christus geboorte tot het jaar 220 van onze tijdrekening bloeide; *Zoo* is het Stamhuis van *Souing*, van 960 tot 1279; *Gen* dat der *Touans* (de *Mogolen* der dertiende Eeuw); *Mia* is de beroemde *Dynastie* der *Mings*, die onmiddellijk het thans regerende Stamhuis voorafging. De Stamhuizen van *Zio*, *Rio* en *Kin* zijn die der *Tſin*, *Liaos* of *Khitans*, en der *Joutchi*, doorgaans *Niu-tc'he* geraamd.

hout. Dit komt daar van daan, dat, ſedert het Stamhuis van *Kan*, goud, zilver en koper dagelijks in *China* verminderden."

„ De oude Schrijvers vergeleken de metalen met de beenderen in het menſchelijke ligchaam, en belastingen met bloed, vleesch, en huid, die gedurig vernieuwd worden, hetgeen met metalen het geval niet is. Onder het Stamhuis van *Kan* werden de mijnen te zeer uitgeput, en van daar de reeds genoemde ſchaarsheid. Onder de Stamhuizen van *Zio*, *Rio*, *Kin*, en *Gen* was *China* op den duur in oorlog: het meeste goud en zilver ging uit naar *Kettan* (1) en andere landen, die handel dreven met *China*. In meer dan zestig Provincien van dat Rijk waren alleen de vreemde *ſepikken* in omloop, waaruit wij kunnen opmaken, welk eene ontzettende menigte goud en zilver uit *China* was uitgevoerd."

„ Toen de leer van SIAKA in *China* werd ingevoerd, werden goud en zilver nog ſchaarſcher,

(1) *Kettan* is het gedeelte van *Tartarije*, hetwelk aan de *Khitans* of *Liaos* onderworpen was: dat is te zeggen, *Mongolijen* en *Klein-Bucharijen*. Van daar de welbekende naam van *Kathay*, die zelfs aan *China* gegeven is.

ſcher, omdat de Priesters dier Sekte talrijke tempels ſtichtten, en deze metalen gebruiktcn tot verſiering hunner Afgoden."

„ Voor duizend jaren waren goud, zilver en koper in *Japan* onbekend: doch er was geen gebrek aan het noodige. De grond was vruchtbaar, en dit is ongetwijfeld de wenſchelijkſte rijkdom. Na de ontdekking dier metalen verſpreidde zich het gebruik derzelve ſlechts langzaam, en zelfs ten tijde van GONGIN waren zij nog zeer ſchaars. Deze Vorst was de eerſte, die de mijnen ijverig deed bewerken, en gedurende zijne Regering werd er eene onbegrijpelijke menigte goud en zilver uit dezelve getrokken, en daar die metalen naar de beenderen van het menſchelijk ligchaam gelijken, zoo zal het land in minder dan duizend jaren uitgeput zijn, indien de mijnen dus blijven bewerkt worden, daar hetgeen uit den grond komt niet weder aangroeit."

„ Ik ſchat de hoeveelheid goud en zilver, ſedert de tijden van GONGIN uit het Rijk gevoerd, aanzienlijker, dan die uit *China* naar *Tartarijen* gegaan is: en de jaarlijkſche uitvoer dier beide metalen bedraagt, volgens mij-

ne ſchatting, omtrent 150,000 *kobans* (1), zoodat het land binnen tien jaren 1,500,000 *kobans* verliest. Zoo men dus geene ernſtige maatregelen neemt, en de geſtrengſte ſpaarzaamheid betracht, zal het land geheel uitgeput raken, en in minder dan honderd jaren zal men dezelfde armoede gevoelen, waarover zich *Chineeſche* Schrijvers beklagen."

„ Ik heb boven reeds aangemerkt, dat, toen het Volk geen goud, zilver, en koper kende, het geen gebrek had, goed en deugdzaam was. Sedert de ontdekking derzelve is het menſchelijk hart dagelijks meer en meer bedorven geraakt. Met uitzondering van geneesmiddelen, kunnen wij alle buitenlandſche waren ontberen. Kleedingsſtoffen en andere uitheemſche goederen zijn van geen waar voordeel voor ons: oudtijds waren zij niet eens bekend. Al het goud, zilver en koper, gedurende de Regering van GONGIN en ſedert dien tijd gewonnen, is weg, en, wat nog erger is, voor dingen, die wij misſen kunnen. Indien wij onze ſchatten op deze wijze verkwisten, waar zullen wij dan van leven? La-

(1) 150,000 ponden ſterling (*f* 1,700,000).

Laten alle opvolgers van GONGIN ernſtig hierop nadenken, en de rijkdom van *Japan* zal duren zoo lang als de Hemel en de Aarde beſtaan."

Deze voorzigtige raad was echter zoo ver van den *Djogoun* te behagen, dat hij onafgebroken en onbeteugeld zijne driften bleef botvieren. Zijn Zoon, TOKOU-MATS-KIMI, was in de kindschheid geſtorven. TSOUNA-YOSI, de Vader, door den wellust ontzenuwd, en reeds voorlang allen omgang met vrouwen opgegeven hebbende, kon geene hoop meer op een' erfgenaam hebben: hij beſloot dus in den jare 1709, naar een' opvolger voor den troon rond te zien.

Hij liet daartoe het oog vallen op KAÏNO-KAMI, zoon van den in de Geſchiedenis van FATSGRO betrokkenen DEWA-NO-KAMI. Op den IIden dag der eerſte maand van het jaar is het eene gewoonte, dat de *Djogoun* den Vorſten en voornaamſte ambtenaren een' maaltijd geeft, na dat zij hem hunne gelukwenſchingen hebben gebragt. Deze gelegenheid werd door YOSI bepaald tot de aanneming van KAÏNO-KAMI als opvolger van den troon.

Doch toen ſtelde hem zijn eerſte ambtenaar, INO-KAMON-NO-KAMI, voor, dat zulk een ſtap aan alle de Vorſten mishagen, en misſchien eene

omwenteling in het Rijk zou voortbrengen. Zijne voorſtellingen waren vergeefs. Hij begaf zich dus tot de Gemalin des *Djogouns*, gaf haar berigt van het beſluit haars Echtgenoots, ſtelde haar de vreesſelijke gevolgen — een' algemeenen opſtand — voor oogen, en ſmeekte haar, een middel tegen zulk eene ramp te bedenken. Na eenige oogenblikken te hebben nagedacht, ſtelde zij hem gerust, zeggende, dat zij een onfeilbaar middel gevonden had om het gewenschte einde te bereiken. Maar, op zijn verzoek om de mededeeling van haar ontwerp, hernam zij, dat zulks haar thans onmogelijk was, maar dat hij ſpoedig alles zou weten.

Den dag vóór de bepaalde plegtigheid liet zij den Keizer verzoeken, den *zakki* met haar te gebruiken. Dit werd aangenomen, en een prachtige maaltijd aangerigt. Terwijl hij bezig was met drinken, ſtond zij op, ging in haar Kabinet, ſchreef aldaar een' brief aan INO-KAMON-NO-KAMI, met berigt hoe hij handelen moest; zij ſtak een' dolk bij zich, dien alle vrouwen van aanzien gewoonlijk dragen, en keerde tot het feestmaal terug. Kort daarna zond zij hare Vrouwen weg, en zeide tot den *Djogoun*, dat zij hem alléén wilde ſpreken. Toen begon zij aldus: „ Gedurende de vele „ jaren, dat wij bij elkander geweest zijn, „ hebt

„ hebt gij mij nooit iets geweigerd. Heden „ heb ik u eene nieuwe gunst te verzoeken. „ Wilt gij mij die ſchenken?" De *Djógoun* vroeg wat zij begeerde. „ Laat uw voornemen „ varen," was het antwoord, „ om den Zoon „ van DEWA-NO-KAMI tot opvolger te benoe- „ men. Deze maatregel zal alle de Vorſten tot „ oproer verwekken, en het verderf des Rijks „ naar zich ſlepen: ik bid u dus, geef uw „ oogmerk op."

Bij deze woorden ſtoof hij op, en vroeg haar, hoe zij het wagen durfde, zich met Staatszaken te bemoeijen. „ Het Rijk," riep hij uit, „ is mijn eigendom: ik wil daarmede „ doen wat ik verkies. Wat heb ik te doen „ met den raad eener Vrouw? Ik wil u nooit „ meer ſpreken of zien." Met een wilde hij de kamer uitgaan: doch zij hield hem bij de mouw. „ Hoor!" roept zij uit: „ wilt gij „ volharden, zoo is morgen het geheele Rijk „ in oproer en omwenteling!" Dit zeggende, duwt zij tweemaal den dolk in zijne borst, en, hem ziende vallen, viel zij naast hem op de knieën, verzocht hem vergiffenis voor eene daad, die het eenige middel was, om het Huis van GONGIN en het geheele Rijk te behouden; en verklaarde, dat zij hem niet wilde overleven. Naauwelijks was hij overleden, of zij

doorſtak zich met denzelfden dolk, en viel levenloos neder. Hare Vrouwen, door het geluid verſchrikt, kwamen toeloopen, en vonden beide in hun bloed gewenteld (1).

Zoodra KAMON-NO-KAMI het briefje gelezen had, dat de heldhaftige Vrouw hem zond, begaf hij zich met den uiterſten ſpoed naar het Paleis: de poort was geſloten, doch hij deed die open, zoowel voor zich als voor de overige beambten des *Djogouns*. Hij vliegt naar zijn' Meester: het ijsſelijke gezigt doet hem terug deinzen, hoewel het ontvangene briefje hem daarop moest voorbereid hebben. Een weinig van den ſchok bekomen zijnde, riep hij uit: „ De Vrouw heeft een' gewigtigen dienst aan den Staat bewezen: zonder haar zou het Rijk omgekeerd zijn!"

Zij had hem, namelijk, de bijzonderheden van haar plan medegedeeld en verzocht, in gevalle zij mogt ſlagen, den dood des Keizers eene

(1) Indien men deze daad in de *Romeinſche* Geſchiedenis las, men zou de heldin van dezelve boven de CLELIA'S, PORCIA'S en ARRIA'S ſtellen. Hoe komt zoo veel ruwe deugd en Vaderlandsliefde in het gemoed eener Vrouw, aan een diep bedorven Hof, en onder het geſtrengſte *Despotismus* verdwaald?

Vert.

eene maand te verbergen, en ſlechts een gerucht te verſpreiden, dat hij gevaarlijk ziek was. KAMON-NO-KAMI wilde hieraan voldoen, maar in weerwil der behoedmiddelen, door hem en den Opziener van het Paleis genomen, verſpreidde zich het nieuws van des Keizers dood terſtond.

Zij had ook haren wensch te kennen gegeven, dat YEYE-NOBOU, Vorst van *Kaï*, en Zoon van TSOUNA-SIGE, tot *Djogoun* mogt worden benoemd, en dat de Zoon van DEWA-NO-KAMI, door haren Echtgenoot tot opvolger beſtemd, met een inkomen van vijftien *mankokf* en de Regering der beste Provincie mogt worden beſchonken, ten blijke van de genegenheid haars Echtgenoots te hemwaarts.

DEWA-NO-KAMI zelf viel dien dag in ongenade. KAMON-NO-KAMI ontbood hem ten Hove en beduidde hem, dat hij ontſlagen was van zijn' post als Staatsraad, en huisarrest had. Toen keerden hem allen den rug toe.

INO-KAMON-NO-KAMI was afkomſtig van GONGIN's eerſten Staats-Secretaris, die wezenlijke dienſten aan zijnen Meester betoond had. Uit dien hoofde is een van deszelfs afſtammelingen, tot op dezen dag toe, voornaamſte ambtenaar van den *Djogoun*, die zonder deszelfs toeſtemming niets van belang kan doen. *Hij heeft zelfs*

zelfs het regt, om den Djogoun af te zetten, indien hij ſlecht regeert, en een' ander' aan te ſtellen. De gewone en buitengewone Staatsraden ſtaan onder hem; hij mag volſtrekt geene geſchenken, hoe ook genaamd, ontvangen.

Verſcheidene *Japannezen* beweren, dat KAMON-NO-KAMI bij den dood van den *Djogoun* tegenwoordig was, en zelfs zijne handen vasthield, terwijl zijne Vrouw hem den dolk in het hart ſtiet: en dat deze Vrouw, de dochter van den *Dairi*, een' weêrzin tegen haren man had opgevat, uit hoofde van deszelfs afkeer voor hare kunne.

Behalve den zoon van TSOUNA-YOSI, die in zijne jeugd ſtierf, had hij nog eene dochter, gehuwd aan KINO-TCHOUNAGOU-TSOUNA-MORI, Vorst van *Kino-Kouni*.

YEYE-NOBOU, *zesde Djogoun.*

MINAMOTTO-NO-YEYE-NOBOU, de neef van TSOUNA-YOSI (zoon van zijn' oudſten broeder, TSOUNA-SIGE), werd, volgens de begeerte van deszelfs heldhaftige Vrouw, tot den Rijkstroon verheven. Er gebeurde niets merkwaardigs gedurende zijne Regering. Hij had drie zonen, waarvan er twee bij de geboorte ſtierven, en de derde hem opvolgde. Hij overleed den 14den

der

der tiende maand in 1712, na eene Regering van bijna vier jaren.

YEYE-TSOUGOU, *zevende Djogoun.*

Deze jonge Vorst minderjarig zijnde, zoo werd het Rijk door Staatsraden beſtuurd. In het begin des jaars 1716 werd hij gevaarlijk ziek: men gelastte openbare gebeden in de voornaamſte tempels voor zijne herſtelling, doch zonder gevolg. Vergeefs waren alle middelen der kunst: de jonge Vorst overleed in dat zelfde jaar, den 30ſten der vierde maand. Het geheele Rijk ging in den rouw. Hij werd nabij den tempel van *Za-nien-ſi* begraven, door de Priesters *You-ſio-in.*

De drie voornaamſte Staatsraden riepen daarop de Vorſten van *Ovari* en *Mito*, benevens de bloedverwanten van den *Djogoun* en de Staatsraden in het Paleis van YOSI-MOUNE, Vorst van *Kidjo*, bijeen, ter keuze van eenen nieuwen *Djogoun.* Deze keus viel eenſtemmig op den Vorst van *Kidjo.* Hij verzocht dringend van die eere verſchoond te worden: bewerende dat hij geene genoegzame talenten had voor het Staatsbeſtuur, en ſloeg den Vorst van *Ovari*, als zijnde van hoogeren rang, tot de Regering voor: maar de Vorst van *Mito* ſtond op, nam hem

hem bij de hand, en geleidde hem naar den troon. Toen werd deze tot *Djogoun* uitgeroepen, en den naam van het jaar in *kio-fo* veranderd.

YOSI-MOUNE, *achtſte Djogoun.*

Vóór zijne verheffing reeds had de Vorst van *Kidjo* grootelijks tot den voorſpoed des Rijks bijgedragen, hetwelk, gedurende zijne Regering, telkens vooruitging. De veiligheid der wegen, het uitroeijen der roovers door middel eener geſtrenge Politie, lokte vele reizigers derwaarts. Zijn roem verſpreidde zich ſpoedig door het geheele Rijk, en nog vergelijken hem de *Japannezen* met GONGIN, wegens menschlievendheid en weldadigheid, en zijne Regering met die van den *Chineeſchen* Keizer ZIN (1).

Van de gebeurtenisſen zijner dertigjarige Regering geeft het werk, *Ken-day-gen-pi-rok*, de volgende als de belangrijkſte op.

De Staatsraad, TCHOUTCHA-SAGAMI-NO-KAMI, een man uitſtekend door uitgebreide kunde, ſpraak-

(1) Keizer CHUN, wiens Regering altijd geroemd wordt als een tijd van volmaakt geluk, eene ſoort van gouden Eeuw.

ſpraakzaamheid, en ondervinding in 's lands zaken, die hem, gedurende de Regering der vier voorgaande *Djogouns*, beſtendig hadden doen bezigen, ontving verlof, om met een' purperen bamboesrotting in de vertrekken van het Paleis te verſchijnen. Men heeft weinig voorbeelden van zulk eene gunst. Het was vroeger eenmaal door GONGIN, en in andere tijden nog eens verleend geworden; doch in den tijd, waarvan wij thans ſpreken, was SAGAMI-NO-KAMI de eenige, wien zij tot belooning zijner dienſten, en als het ſterkſte bewijs van achting, door den *Djogoun* voor hem gekoesterd, geſchonken werd.

Het is iets zeldzaams, onder de groote Regters en Gouverneurs eerlijke lieden te vinden. Men zegt daarom wel van hen: *zij dragen alle het hoofd zeer in de hoogte, maar de meeste zullen buigen als de pijnboomen van Karaſaki*; dat is: hoe regt zij zich ook mogen vertoonen, er is niets dan onregt in hun binnenſte. Ten tijde van GONGIN waren er drie Grootregters te *Miyako* om hunne regtſchapenheid beroemd, namelijk de *Itakoura's* IGO-NO-KAMI, SAVO-NO-KAMI, en NAÏZEN-NO-KAMI. Sedert de Regering van GONGIN zou het moeijelijk zijn derzelver weêrgade te vinden: maar in het jaar

1716

1716 verdiende een Gouverneur van *Ize* (1), O-OKA-YETCHESEN-NO-KAMI, een man even beroemd door braafheid als moed, de toepasſing der oude verzen, wier beteekenis is: „ Een Gouverneur buigt niet als de pijnboomen van *Karaſaki* (2)."

O-OKA was oorſpronkelijk tot *Tchou-yemon* aangeſteld. Zijn inkomen bedroeg toen 500 *kokf.* Hij was bewaarder van de vertrekken der Paleizen. Onder YEYE-NOBOU was hij rentmeester van den Vorst, en naderhand opziener van het Paleis. Er zijn tien van deze opzieners, volgens de ſpreuk van CONFUCIUS: Als tien oogen zien, kunnen ook tien vingers gemakkelijk het goed van het kwaad ſcheiden. Naderhand werd O-OKA Gouverneur van *Ize.* Het volk van *Ize* had lang in twist geleefd met dat van *Kidjo:* meermalen hadden zij van beide zijden hunne klagten aan hunne Gouverneurs gebragt,

(1) Eene Provincie ten Zuidoosten van *Nifon*, in het *Chineesch Ichi*, tegenover die van *Ovari* gelegen.

(2) *Karaſaki no*
Malfoura bougi o-ni
Samo ni tari
Sakouna no tſouvado
Magara nou-va naſi.

bragt; maar de voorgangers van O-OKA hadden nooit uitſpraak durven doen, uit vrees voor de magt van YOSI-MOUNE, die toen Vorst van *Kidjo* was. Dan O-OKA, op niets dan op het volbrengen van zijnen pligt bedacht, onderzocht hunne klagten, en, die billijk vindende, ſloeg hij vonnis tegen het volk van *Kidjo*. Toen naderhand YOSI-MOUNE *Djogoun* werd, ſtelde hij O-OKA, wiens regtſchapenheid hij had leeren kennen, tot Gouverneur der Hoofdſtad *Jedo* aan. Zijne landslieden pasten op hem het volgende *Japanſche* ſpreekwoord toe: Er is geen paard, al is het nog zoo goed, dat honderd mijlen op éénen dag kan afleggen; meenende daarmede, dat O-OKA, hoe geſchikt ook voor Gouverneur, nooit over de Hoofdſtad zou geſteld zijn geweest, indien YOSI-MOUNE geen *Djogoun* geworden was.

O-OKA behield dezen post twintig jaren, en werd daarna deurwaarder van het Paleis. Zijn inkomen, hetwelk ſlechts vijf *kokf* was, toen hij in dienst van den Staat trad, was van toen af tienduizend (1). De post van deurwaarder be-

(1) Honderd tienduizend gulden. Men moet bekennen, dat zulke deurwaarder-postjes (al ſchijnt de overgang van Gouverneur tot deurwaarder juist geene *promotie*)

beſtaat daarin, dat hij achtervolgens met luide ſtemme de namen dergenen, die in de tegenwoordigheid van den *Djogoun* worden toegelaten, moet afroepen. Dus roept de deurwaarder, zoodra het Opperhoofd der *Nederlandſche* faktorij binnentreedt: *Olanda-Capitain*. Dezelfde plegtigheid heeft ten aanzien der inlandſche Vorſten plaats. De deurwaarders hadden eerst geene vaste plaats in het Paleis, en bleven dus gemeenlijk in het vertrek van eenen hunner kameraden, die in dienst was. O-OKA eens in het vertrek van JORO-OUYE-DAVATCHE-NO-KAMI, den dienstdoenden deurwaarder, zijnde, ſprak deze tot hem: Deurwaarder! gij zijt niet op uw' post: gij kunt hier niet blijven. Toen wist O-OKA geene plaats, waarheen zich te begeven, en dit toonde de noodzakelijkheid, om ook eene zaal voor de deurwaarders gereed te maken.

Gedurende de Regering van FIDE-FADA en van YEYE-MITSOU (de tweede en derde *Djogouns*) waren ſommige landerijen, uit onbekende redenen, verbeurd verklaard. YOSI-MOUNE gaf, om deze onregtvaardigheid te herſtellen, aan

---

tie) ook te dien prijze wel in *Europa* vele liefhebbers zouden vinden. *Vert.*

aan de erfgenamen der vorige bezitters; tot ſchâvergoeding, een inkomen van 500, en tweemaal 300 *kokf* (ſchoon de verbeurdverklaring reeds eene eeuw geleden was).

Sedert den tijd van TSOUNA-YOSI was er eene zucht tot opſchik en weelde bij de Natie ingeſlopen, die zelfs de beroepen, welke daarvoor meest vatbaar ſchenen, beſmette. Men zag ſoldaten hun gelaat blanketten, hunne lippen rood verwen, en zich kleeden als Vrouwen. YOSIMOUNE betuigde zich, bij zijne troonsbeklimming, verontwaardigd over zulk eene verwijfdheid: hij gaf de ſtelligſte bevelen, dat de ſoldaten, gelijk vroeger, door ligchaamsoefeningen moesten worden gehard en werkzaam gemaakt. Op last van den Vorst verrigtten de mannen thans ijverig alle deze te voren verwaarloosde ligchaamsoefeningen, en, hetgeen te voren nimmer gehoord was, men zag vele behendige lieden, die in vollen galop, met boog en pijl, het wit beſchoten, zich met de piek tegen vijf of zes man verdedigden, en met den ſabel tegen twintig perſonen ſtreden. Onder de boogſchutters waren er, die honderdmaal, zonder ééns te misſen, het doelwit troffen. De *Djogoun* gelastte ook aan zijne hovelingen, zich op het zwemmen en duiken toe te leggen, hetwelk ook ſedert de Regering van TSOUNA-YOSI

in onbruik geraakt was, als in wiens tijd de menſchen zich geheel en al aan de kleeding vergaapten, en zoo verwijfd waren, dat het blootſtellen aan de zon, wanneer zij uit het water kwamen, hun klagten afperste over het bruin en ruw worden hunner huid. YOSI-MOUNE bragt deze heilzame ligchaamsoefening in het begin des jaars 1716 weder in zwang. Hij ging zelfs nu en dan de zwemmers door zijne tegenwoordigheid aanmoedigen. Vóór zijnen tijd werd een zwemmer voor een wonder geacht, die de rivier *Aſakouſa-gawa* kon overſteken, die meer dan honderdtwintig *ikie*, of achthonderd veertig voeten breed is. Gedurende zijne Regering zwom YAMAMOTO-TESAYEMON die rivier zes en dertig maal achter elkander over, en zekeren AWASOU-KINTAROU zag men die overſteken met zijn geheele ligchaam boven den navel buiten het water. In vervolg van tijd ſtelde de *Djogoun* er eene eer in, jaarlijks, op den vijftienden der vierde maand, in perſoon de vorderingen der zwemmers te gaan opnemen, en de uitſtekendſten derzelven te beloonen. In het kort, behendigheid in kunſtmatige ligchaamsoefeningen was de veiligſte weg tot bevordering in den krijgsdienst.

Ook was YOSI-MOUNE mild omtrent zulke zijner onderdanen, die kunſten en weтenſchappen

pen beoefenden. OYA-DJOSITZ muntte uit in de kennis der *Chineeſche* letterkunde, FOYOSISIRO-TAYOU in het ſchrijven, IGAÏ-O-BOUNSERO en NISIGAVA-TCHOUSERO in de ſterrekunde, en MAGAI-MAGOSITZERO in de rekenkunde. De Vorst leide hun vaste belooningen toe.

MATSOURA-YOSIRO genoot een inkomen van vierhonderd *kokf*, toen hij tot opziener van den *Taiſi* of Kroonprins werd aangeſteld. Dezen post bekleedde hij echter ſlechts kort: hij werd eerlang tot Gouverneur van *Oſaka* benoemd, onder den naam van MATSOURA-KAVATCHE-NOKAMI. Hier onderſcheidde hij zich door zijne wijze Regtsoefening. Men verhaalt trekken van hem, die zoowel zijn verſtand als hart eer aandoen, onder anderen den volgende:

Een woekeraar, met name TOMOYA-KIOUGARA, wonende te *Oſaka*, miste eens honderd *kobans*. Daar hij niemand in huis had zien komen, vermoedde hij, dat de diefſtal onder zijne bedienden moest ſchuilen. Hij ondervroeg hen allen achtervolgens, maar kon geene blijken van ſchuld uit hen krijgen. Zijne verdenking nogtans vestigde zich op TCHOUDJETS, een' uit hun midden: zijne medebedienden twijfelden zoo min als zijn Heer, dat hij de dief was. Men ondervroeg hem nog naauwkeuriger, maar hij volhardde in alles te ontkennen, en

men kon geene bewijzen der misdaad bij hem vinden. Zijn Meester ſtelde hem voor, dat, zoo hij niet bekende, de zaak aan den Gouverneur zou worden in handen geſteld, en dan zijne ſtraf, indien hij ſchuldig bevonden wierd, zeer geſtreng zou wezen. Ook dit werkte niets uit. TOMOYA begaf zich daarop wezenlijk tot den Gouverneur, beſchuldigde TCHOUDJETS van huisdiefſtal, en verzocht om een geſtreng onderzoek, en om de ſtraf des misdadigers naar verdienſte. De Gouverneur beloofde zulks, ontbood TCHOUDJETS en onderzocht het feit. De man ontkende ook nu weder alles, betuigde zijne onſchuld, en zeide dat hij, ook onder de pijnlijkſte martelingen, geene misdaad zou bekennen, die hij niet had begaan. KAVATCHE zond hem naar de gevangenis, riep TOMOYA en zijne bedienden tot zich, deelde hun den uitſlag van het onderzoek, en het antwoord van TCHOUDJETS mede. Daarop vroeg hij, of zij nog een of ander blijk van de misdaad hadden. TOMOYA moest dit ontkennen, doch betuigde, dat zoo wel hij als de zijnen de zaak buiten twijfel ſtelden, te meer, daar de knaap een doortrapte ſchelt was, wien de wreedſte ſtraf geene bekentenis zou ontwringen. KAVATCHE vroeg hen nog eens, of zij in hunne beſchuldiging volhardden, en gereed waren, dezelve te ſtaven

door

door een geſchrift van aller hand onderteekend; verzekerende, dat hij, in zulk een geval, den misdadiger zou doen onthoofden. Zij betuigden alle hunne bereidvaardigheid, waarop het papier aldus werd opgemaakt:

„ TCHOUDJETS, bediende van TOMOYA, heeft zijnen Heer honderd *kobans* ontroofd. Dit betuigen wij bij dezen, en eiſchen dienvolgens, dat hij, tot een voorbeeld, met den dood geſtraft worde. Wij, bedienden en bloedverwanten van TOMOYA-KIOUGERO, hebben dit geſchrift bevestigd met onze handteekening en ons zegel."

In de tweede maand van het eerſte jaar *Genboun* (1736).

KAVATCHE-NO-KAMI nam het papier op, en zeide tot TOMOYA: „ Thans, nu op mij geene verantwoordelijkheid meer rust, zal ik heengaan en TCHOUDJETS het hoofd doen afflaan. Zijt gij daarmede te vreden?" Ja, ſprak TOMOYA, bedankte den Gouverneur, en betuigde zich volkomen voldaan (1).

On-

(1) Eene zonderlinge Regtsoefening, waar de Regter van zijne verantwoordelijkheid ontſlagen is, wanneer hij den beſchuldigden op het bloote getuigenis en verzoek van den beſchuldiger laat ter dood brengen!

Vert.

Ondertusſchen werd een roover bij den tempel van *Ten-ma* gevat, op de pijnbank geſpannen, en bekende, dat hij de dief der honderd *kobans* uit het huis van TOMOYA was. KAVATCHE deed, op dit berigt, TOMOYA en alle de zijnen voor zich komen, en vroeg, waarom zij TCHOUDJETS in geſchrift, en zonder bewijs hadden beſchuldigd? Tevens leide hij hun de bekentenis van den gevatten dief voor oogen, en voegde er toen bij: „ Op uwe verklaring heb ik een' onſchuldigen doen ter dood brengen: als ſtraf voor deze misdaad zal ik u, uwe Vrouw, en uwe knechten het hoofd doen afſlaan, en daarna mij zelven den buik openſnijden, omdat ik deze zaak niet zorgvuldiger heb onderzocht." Allen ſtonden op dit gezegde als door den donder getroffen. De Overheidsperſonen en beambten verzochten verſchooning voor de misdadigers; doch KAVATCHE hernam, met een' geſtrengen blik, dat hunne beden vruchteloos waren, en zij daardoor de misdaad der aanklagers nog ſlechts verzwaarden. Toen begonnen de Ongelukkigen te weenen, en hun lot te beklagen. KAVATCHE, die hun eene les wilde geven, welke zij nooit zouden vergeten, liet hen een' tijdlang in dezen doodsangst: eindelijk ſprak hij: „ Weest welgemoed: de antwoorden van TCHOUDJETS deden mij zijne onſchuld

ſchuld vermoeden. Ik hield hem wel bewaard, hopende, dat eenige onvoorziene omſtandigheid dit zou bewijzen. Hartelijk verheug ik mij, dat de uitſlag mijne voorzigtigheid heeft geregtvaardigd." Toen deed hij TCHOUDJETS binnen brengen. „TOMOYA," zeide hij, „hier is een Onſchuldige, wien uwe valſche beſchuldigingen lang in den kerker hebben gehouden, en blootgeſteld aan het dringendſte levensgevaar. Daar dit ongeluk geene plaats heeft gehad, zoo ſpaar ik uw leven, doch gij zijt dien armen man ſchadeloosſtelling verſchuldigd, voor hetgeen hij om uwentwille heeft uitgeſtaan. Geef hem dus vijfhonderd *kobans*, en behandeld hem voortaan als een' getrouwen bedienden."

Toen de *Djogoun* berigt bekwam van deze uitſpraak, gaf hij openlijk zijne tevredenheid met dezelve te kennen, en zeide, dat het te wenſchen ware, dat hij overal zulke Gouverneurs had. Kort daarna benoemde hij hem tot Opziener van de Rekenkamer, en Gouverneur van *Nangaſaki*, waar zijne gedachtenis nog in zegen is. Deze man, zoo uitſtekend door regtſchapenheid en buitengemeene talenten, viel nogtans, gedurende de Regering van YEE-SIGE, YOSI-MOUNE's zoon, in ongenade, werd van zijne posten ontzet, en in hechtenis genomen: doch de deugd van KAVATCHE was te verheven, om

door zulk eene onverdiende behandeling ter neêr gedrukt te worden.

Er waren aanzienlijke ſommen uit het Kasteel van *Oſaka* geſtolen. NOSE-SI-SERO, de Opziener, ging daarnaar onderzoek doen: hij vond, dat een doosje van duizend *kobans* uit de goudkist gemist werd. Maar kist, en ſlot, en zegel waren ongerept: het zegel was dat van KARAVAZEBI, den Schatmeester, en daar hij dus alléén de kist zonder breken kon hebben geopend, zoo viel de verdenking op hem en zijne twee ambtgenooten. Gevat en ondervraagd zijnde, ontkenden zij alles. Er was geen ſpoor van den dief te ontdekken. De Hofmeesters, AVOYAMA-TSIOUBI EN NOMA-KAKOUBA, werden dus uit *Jedo* naar *Oſaka* gezonden, om nieuwe navorſchingen te doen, die echter in het eerst even vruchteloos waren dan de eerſte.

Ten laatſte ontdekte AVOYAMA een middel, hetwelk de gewenschte uitwerking deed. Hij zond beſpieders naar alle herbergen en ſpeelhuizen, om te letten op perſonen, die verteringen boven hunne middelen zouden maken. Hieruit bleek, dat zeker gering perſoon, die geen ander inkomen had, dan een mager postje, dagelijks aan zeker ſlecht huis kwam, om eene Vrouw, met name OTONE, te bezoeken, en aan dezelve veel geld verſpilde. De meester

van

van dit huis, die zelf de aanbrenger was, voegde er bij, dat hij een kwaad vermoeden had van dezen man, en het van zijn' pligt had geoordeeld, hiervan berigt te doen. KAVATCHE en AVOYAMA prezen zijne voorzigtigheid, en bevolen hem geheimhouding aan. Zij beloofden, zonder tijdverlies, te zullen onderzoeken, wat van de zaak was. NOMA-KAKOUBE begaf zich dienvolgens met verſcheidene ſoldaten naar de wijk *Ten-ma*. Hier vonden zij den bedoelden perſoon, die hun zeer verdacht voorkwam. Hij werd gegrepen, gebonden, en voor den Gouverneur KAVATCHE gebragt, die hem ondervraagde. Ook hij ontkende alles, maar ſprak zich zelven in zijne antwoorden tegen; werd op de pijnbank gebragt, en bekende, dat hij knecht was van den huisbewaarder des Kasteels van *Oſaka*, dat hij reeds lang gelegenheid gezocht had, om zich het geld in de kist toe te eigenen, die eindelijk gevonden en gebruikt had. Echter ontdekte hij de middelen niet, waarvan hij zich ter opening van de kist, zonder het zegel te breken, bediend had. KAVATCHE zond daarop naar OTONE, en onderzocht hare betrekkingen tot den misdadiger. Zij was buiten ſtaat om eenig licht over de omſtandigheden te geven, maar getuigde ſlechts, dat de dief dikwerf *zakki* met haar kwam drinken, haar fraaije klee-

kleederen en juweelen gaf, en onder anderen twee beeldjes van FAKEDA gegeven had, waarvoor hij honderd *kobans* betaald had. Deze twee beeldjes, waarvan de eene een jong meisje, en de andere een' knecht met een zonneſcherm verbeeldde, waren zoo gemaakt, dat, wanneer men ze in eene kom *zakki* deed zwemmen, de knecht den zonneſcherm open deed, en zijne Meesteres volgde. De zaak naauwkeurig onderzocht zijnde, werd de misdadiger onthoofd, en KAVARAZEBI, de Schatmeester, wegens onoplettendheid, afgezet. NOSI-SISERO en de twee andere Opzieners keerden naar *Jedo* terug. De eerſte bekwam twee gewaden met de Keizerlijke wapenen, en drie *obangs* (omtrent 700 gulden), eene belooning, die hem door eenen der Rijksgrooten, in tegenwoordigheid van alle gewone en buitengewone Staatsraden, werd aangekondigd. AVOYAMA en NOMA-KAKOUBE bekwamen elk tien ſtaafjes zilver, doch zonder plegtige aankondiging: hetwelk duidelijk toont, welk een onderſcheid men tusſchen hunne dienſten maakt.

De Schrijver van het handſchrift heeft ook nog het noodlottig einde van OTONE opgeteekend. Zij had een' langen tijd met SAKAKI-A-MA-SIRO-TARO, den tooneelſpeler, geleefd, en was ſterk aan denzelven verkleefd. Na veel

geld

geld met haar te hebben doorgebragt, huwde hij in 't geheim met de weduwe van een' andere tooneelſpeler, KAME-FOUSERO. Hij wenschte ſlechts een geſchikt middel, om zulks aan OTONE bekend te maken. Eindelijk gaf hij voor, alles in 't ſpel verloren te hebben, en zijne goederen te hebben moeten verpanden. Tevens verzocht hij haar om twintig *kobans* ter leen, hopende dat zulks niet in haar vermogen zou zijn, en hij dus een voorwendſel zou hebben met haar te breken; maar zij had de lucht van zijn voornemen, nam het geld op, en gaf het hem met nog tien *kobans* daarbij, zoodat hij haar zijn huwelijk niet durfde melden. Doch het duurde niet lang, of zij werd daarvan verwittigd; maar zij verweet hem zijne onſtandvastigheid niet. Zij verkocht hare kleederen en al wat zij bezat, om de opgenomene ſom te betalen, en hing zich daarna in het groote vertrek van den man, die haar onderhield, op. De boven vermelde zonderlinge beeldjes, die honderd *kobans* gekost hadden, kon zij voor niet meer dan zes verkoopen.

Zekere NIOURA-GROSAYEMON werd gehouden voor den broeder van NIOURA-SEROSAYEMON, eenen bordeelhouder te *Yomara*, doch hij zelf was ongemeen naauwgezet op het waarnemen zij-

zijner godsdienstpligten, en ging dagelijks in den tempel op, om te bidden. Hij won eene dochter van uitſtekende ſchoonheid, die naderhand eene dienstmaagd werd in het Paleis van den Kroonprins. Hier leefde zij in het eerst onbekend, maar de Prins zag haar, werd op haar verliefd, en won bij haar eenen zoon, met name MANSIERA-SAMA. Haar werden toen vertrekken in het Paleis aangewezen, en alle de hofambtenaren behandelden haar met den diepſten eerbied. GROSAYEMON werd in dienst van den *Djogoun* genomen, ontving eene belooning van 500 *kokf*, en een groot huis ter woning.

YEYE-MITSOU, de derde *Djogoun*, had een dergelijk voorbeeld gegeven. In zijnen tijd had eene Vrouw van buitengemeene ſchoonheid, met name KASOUGA-NO-TSOUBOU, een verzoekſchrift overgeleverd, dat de broeders der vrouwen, *welke de eer genoten van bijzitten van den Djogoun* te zijn, onder zijne Officieren zouden worden opgenomen. Dit verzoek werd ingewilligd. Maar de andere Officieren, die hunnen rang aan perſoonlijke dapperheid en goed gedrag te danken hadden, weigerden met deze nieuwopgekomenen te dienen; ſommigen hadden zelfs de ſloutheid te verklaren, dat *de broeders van bijzitten niet waardig waren*,

den

den ſabel met hun te voeren (1). De *Djogoun*, om de uitwerkſelen van dit misnoegen voor te komen, vereenigde de nieuwe Officieren in een afzonderlijk *Corps*, onder den naam van *Singa-ban*, of de *nieuwe lijfwacht*.

GROSAYEMON, de Vader der nieuwe bijzit, was een braaf man. Hij werd, zonder zijn verzoek, in de nieuwe lijfwacht opgenomen, en ſchreef deze bevordering aan de gunst van den God *Aſakouſa* toe.

KOGORO, de kleinzoon van YOSI-MOUNE uit een' jongeren Zoon, werd, door de tusſchenkomst zijns Grootvaders, als Zoon aangenomen door den kinderloozen Vorst van *Yetchezen* (2), waarop hij zijnen naam in OGI-MARO veranderde. Deze Vorst was een bloedverwant van den *Djogoun*, en bewilligde in deze aanneming, om hem te hechter aan zich te verbinden.

YOSI-MOUNI maakte een geſchenk van vijf *mankokf* aan MATSDAÏRA-YETCHEZEN-NO-KAMI, den

(1) Dit is een ſprekend bewijs van een loffelijk *punt van eer*, hetwelk onder de *Japanſche* krijgslieden beſtaat. In *China* is daarvan geen ſpoor, maar deze Natie ſtaat ook in fierheid van geest verre beneden de *Japanners*.

(2) Eene Provincie op de Noordkust van *Nifon*, ten Noordoosten van *Miyako*.

den afſtammeling van een' magtig' Vorst, die van zijne bezittingen beroofd en naar *Boungo* (1) gebannen was, tot ſtraf voor zijn verkeerd beſtuur, en voor de wreedheid, aan zijne ſlaven gepleegd, waarvan hij verſcheidene met vrouwen en kinderen had doen ter dood brengen.

De *Djogoun* had nog een' anderen Zoon, met name MOUNE-KORE-OUYEMON-NO-KAMI, een' man van grondige geleerdheid, die de wetenſchappen beoefende, en met ijver naar alles zocht, wat zijne weetgierigheid kon voldoen. Hij had de dochter van eenen der ambtenaren des *Dairis*, KONOYE-DONO, gehuwd. Men zegt, dat, wanneer YEE-SIGE den troon beklom, OYEMON hem wegens zijne onkunde onbekwaam hield tot de Regering, en dus een papier opſtelde, in hetwelk hij hem eene ſchets zijner pligten gaf, en eene regelmaat van zijn gedrag voorſtelde. Doch YEE-SIGE nam deze vrijheid zoo kwalijk op, dat hij OYEMON drie jaren vastzette. KONOYE-DONO, de Schoonvader van den Prins, te *Jedo* gekomen zijnde, mogt noch zijn' ſchoonzoon, noch zijne eigene dochter ſpreken.

Nooit

(1) Eene Provincie ten Zuidoosten van het eiland *Kiou-ſou*.

Nooit heeft men geweten, wat eigenlijk de raad is geweest, die den nieuwen *Djogoun* zoo geweldig mishaagde.

De drie ambtenaren, waarin YOSI-MOUNE het meeste vertrouwen ſtelde, waren KANO-TOTOMI-NO-KAMI, OGASAVARA-INAMI-NO-KAMI en SIBOU-YA-TSOUMI-NO-KAMI, alle drie mannen van verſtand, een edel hart, en beproefde regtſchapenheid. Daarom verklaart ook het Volk van *Japan*, dat het nooit zoo gelukkig was, als in hunnen tijd. MATS-SOUSITA-SINSKI genoot ook hooge gunst bij den Keizer, en was die door beſcheidenheid, ijver en weldadigheid waardig.

Denzelfden lof kan men niet geven aan OKOU-BE-IZE-NO-KAMI, den Oom en een' der vertrouwelingen van den Kroonprins YEE-SIGE. Hij was vermetel, een verkwister, en een ligtmis. Alles bragt hij in verwarring, en toch durfde niemand hem zijn gedrag verwijten, om zijne betrekking tot den erfgenaam des troons. Maar toen de Keizer vernam, hoe hij zijne gunst misbruikte, werd hij dadelijk afgezet. De Kroonprins had een' waren Vriend in O-OKA-ISOUMO-NO-KAMI, die inſchikkelijk en altijd gereed was de misſlagen van anderen te verbeteren, terwijl hij in alles het voorbeeld der drie bovengenoemde gunſtelingen volgde. Na zijnen

dood werden verzen op hem gemaakt, te kennen gevende, dat het noodeloos zijn zou over alle de goede hoedanigheden van ISOUMO te ſpreken, daar allen daarvan getuigen waren, en de ſchatting van tranen aan zijne nagedachtenis bragten.

De Moeder van den *Djogoun* YOSI-MOUNE, met name DJOYEN-IN, woonde te *Waka-yama*, in de Provincie *Kidjo*, doch werd bij de troonsbeklimming van dien Vorst naar *Jedo* ontboden, alwaar zij overleed, en nabij een' tempel begraven werd, waar maandelijks door eenen Staatsraad, in naam des Keizers, godsdienſtige plegtigheden voor haar werden waargenomen.

YOSEI-IN, de Moeder van MITO, ging doorgaans uit met een' ſabel, welken het Volk *Ame-koumi* noemde (van *ame regen*, en *koumi land*), omdat, zoo als de overlevering wil, het altijd regende, wanneer zij dien droeg. Toen haar Grootvader, haar bloedverwant, KONOYE-DONO, en haar Zoon, de Vorst van *Mito*, kort achter elkander geſtorven waren (in het jaar 1709), maakte zij, in de diepſte droefheid, verzen, die het volgende uitdrukten: „ Onze „ rampen volgen op elkander als de ſchakels „ eener keten. Hoezeer mijne kleederen met „ mijne tranen beſproeid zijn, mijne oogen zijn „ daarmede nog telkens vervuld."

WA-

WAKO-IN, de Moeder van YOUSOU-IN, of YEE-TSOGOU, woonde te *Tſooki-aye*, in de poort van *Fanſo-go-man*. Op zekeren dag in eene der galerijen wandelende, waar zij alles zien kon wat er gebeurde, ontdekte zij verſcheidene ongelukkigen, die in de felle koude genoegzaam naakt waren. Met medelijden doordrongen zond zij hun dadelijk kleederen. Dit nieuws verſpreidde zich aan alle kanten, en eene menigte armen ſchoolden uit alle wijken der ſtad voor haar huis te zamen, en zij liet onder allen kleederen uitdeelen. Kort daarna kwamen de eerstgekleeden weder half naakt terug; zij herkende dezelven, liet onderzoek doen, en bevond, dat de menſchen hun gewaad in 't ſpel verloren hadden. De verontwaardiging over dit gedrag ſloot hare handen, die het medelijden te voren voor de ongelukkigen had geopend.

De vroege dood der Vrouw van YEE-SIGE (NAMINO-MUJA-SAMA, naderhand SIOMEÏ-IN) werd diep betreurd. Eens, terwijl zij (in het jaar 1735) met een ſterk geleide naar de oevers der rivier *Soumida-gava*, te *Jedo*, ging, gelastten de gewone en buitengewone Staatsraden, om haar hun hof te maken, den Opziener, bloemen langs de rivier te planten. Doch

de *Djogoun*, haar Echtgenoot, was met deze oplettendheid niet te vreden. „Vrouwen," zeide hij, „zijn gelijk kinderen: wanneer zij in den winter bloemen op den oever zien, zoo meenen zij, dat er bloemen het geheele jaar door moeten bloeijen, hoewel die alleen in de lente gevonden worden; en vinden zij zich naderhand te leur gesteld, zoo maakt deze teleurstelling hen boos en ontevreden."

In de lente des jaars 1736 kondigde men de zwangerschap van OKO, eene der dienstdoende Dames van SIOMEÏ-IN, bij den Kroonprins YEESIGE aan, die thans onder den naam van DAÏNAGOU-SAMA, in het Paleis van NISI-NO-MARON woonde. YOSI-MOUNE was hartelijk verheugd over dit nieuws, en gelastte openbare gebeden voor hare herstelling. Den 11den der vijfde maand des jaars 1737 baarde OKO eenen zoon (1), hetwelk gelegenheid gaf tot ongemeene vreugdebetooningen. De voornaamste Staatsraad in gewonen dienst, MATSDAIRA-SAKA-NO-KAMI, schoot den pijl *fikima* (2) af; de Vorst van *Fi-*

---

(1) Den thans (in 1784) regerenden *Djogoun*, die in 1780 den troon beklom.

(2) *Fikima* beteekent letterlijk, *kikvorschoog*. Deze naam geeft men aan een' houten pijl, waaraan boven drie

Fimaſi, SAKAI-OUTE-NO-KAMI, ſchonk het eenen fabel. Het geheele Hof was dronken van blijdſchap, en YOSI-MOUNE, de Grootvader, het meest van allen. Hij ontving de gelukwenſchingen onmiddellijk in het Paleis van NISI-NO-MAROU.

---

drie afnemingen zijn, welke, wanneer de pijl door de lucht vliegt, een ſnorrend geluid geven. De *Japannezen* zijn bij alle, hetzij gelukkige of ongelukkige omſtandigheden, gewoon, dergelijke pijlen af te ſchieten, aan welke zij de eigenſchap toekennen van booze geesten te verdrijven. Het was met een dezer ſnorrende pijlen, dat MOTHUN, de beroemde Keizer der *Hiong-nou* (of *Hunnen*), zijnen Vader, THAOU-MAN, doodde.

De *Japannezen* aanbidden in het algemeen de zon, de maan, en de vijf planeten. De belijders van dezen Godsdienst (de oude eeredienst des lands) mogen alles eten, en allerlei ſoorten van dieren ſlagten. Wanneer zij de tempels intreden, klappen zij tweemaal in de handen, om de Godheid van hunne komst te verwittigen, en bidden dan met de ineengeſlagene handen. Eenigen roepen den God der zon, anderen dien der maan aan. In hunne tempels zijn geene beelden, maar ſlechts een glas, met name *kokoro*, of hart, en een doosje, *ſouſi* genaamd, bevattende een papier, hetwelk, volgens de Priesters, de Godheid voorſtelt, maar hetwelk inderdaad ſlechts een zinnebeeld is van het kleed, dat men eertijds ter offerande aan de Godheid aanbood, bij het doen van gebeden.

ROU. Den zevenden dag, na de geboorte van het kind, werd er openlijk in de ſtad aangekondigd, dat allen, die een inkomen van drieduizend *kokf* hadden, kleederen, *zakki*, en visch mogten aanbieden, en dat hunne geſchenken zouden worden aangenomen.

De Vorſten van *Omi* en *Fimaſi* verzochten YOSI-MOUNE den naam van TAKE-TCHEYO, welken GONGIN in zijne jeugd gedragen had, aan het kind te geven. Eerst weigerde hij zulks, bewerende, dat men onmogelijk voorzien kon, hoe het kind zich zou gedragen, en dat, indien hij zich dien naam onwaardig mogt betoonen, zulks eene ſchande voor den naam van GONGIN *zou zijn.* *Nogtans bewilligde hij eĩn*delijk op den vereenigden aandrang der Grooten. Bij deze gelegenheid zong SAGI-NIYEMON een lied van den volgenden inhoud:

„ De knoopen van het bamboesriet zijn alle op gelijken afſtand van elkander; jaren en menſchenleeftijden rollen daarheen, zonder eenige verandering in die ſchikking te maken. Dus ook zal ons geluk eeuwig zijn."

Uit dien hoofde werden er bevelen uitgevaardigd, dat niemand aan zijne kinderen den naam van *Take*, of *bamboesriet*, zou mogen geven.

MATS-

MATSDAIRO-NO-KOTI-YO, Vorst van *Iſoumo*, was ſlechts elf jaren oud, toen hij voor de eerſtemaal in het Paleis werd toegelaten, om aan YOSI-MOUNE zijnen eerbied te betuigen. De *Djogoun* bood hem eene kom met *zakki* aan, welke de ſchenker tot den boord vulde. De jonge Prins was zeer verlegen: zou hij dezen beker ledigen, en dus zich zelven benadeelen? of zou hij dien uitſtorten, en dan den eerbied voor den Keizer uit het oog verliezen? YOSI-MOUNE zag de moeijelijke geſteldheid van het kind, en zeide, dat hij beter zou doen, den *zakki* uit te ſtorten, dan ziek te worden. De ſchenker dus een' beker gebragt hebbende, om den drank in te ontvangen, zoo bragt KOTI-YE de kom aan zijne lippen, dronk eenige droppels, en ſtortte het overige in zijne mouw uit, zeggende, dat hij in den eerbied voor den Keizer zou denken te kort te ſchieten, indien hij wegwierp wat hij van deszelfs goedheid ontvangen had. Deze daad werd zeer toegejuicht. KOTI-YE bezat grootmoedigheid; hij onderſcheidde zich in den krijgsdienst. Zijne verachting van rijkdommen evenaarde zijne liefde voor wetenſchappen en kunſten, voornamelijk voor de ſchilderkunst, die hij met geluk beoefende.

INABA-YETCHOU-NO-KAMI, naderhand een der lijfwachten van den *Djogoun*, werd, elf jaren oud zijnde, bij den Kroonprins geplaatst, die jonger was dan hij. Op zekeren dag, dat de knapen ſpeelden, kwam TOKF-KAWA, Oom van den *Djogoun*, naar het Paleis van NISI-NO-MAROU, wendde zich tot YETCHOU-NO-KAMI, en vroeg hem, op een' zeer ſcherpen toon, hoe oud hij was? De knaap was over dezen toon geheel niet te vreden, en antwoordde niet, hoewel de vraag meermalen herhaald werd. TOKF-KAWA drong verder bij hem aan, waarop hij, met verachting het hoofd omkeerende, zeide: „ Ik ben niet in zijnen dienst: wat regt heeft hij, tot mij als Meester te ſpreken? Ik ben hier om den jongen *Prins gezelſchap te houden*. De *Djogoun* heeft voor eenige jaren geſchrevene bevelen uitgevaardigd, dat zijne Ooms en Broeders blootelijk als *Prinſen* zouden moeten worden aangemerkt. Wanneer deze man op zulk een' bitſen toon tegen mij ſpreekt, zonder aanleiding van mijnen kant, behoef ik hem niet te antwoorden, en zal het niet doen (1)."

MI-

(1) Uit deze beide voorbeelden (wij hebben er een paar van minder belang weggelaten) ziet men wel, dat de kinderen in *Japan* reeds vroeg, nog vroeger dan bij ons,

MISI-NO-SIOUBI, een der *Oyori-yaï*, dat is, perſonen, beſtemd om de Afgezanten van den *Dairi* te verzellen, had den naam van een' behendig' worſtelaar. YOSI-MOUNE maakte hem daarop tot Kapitein der *Fieïk-nin-ban*, of *wacht van honderd man*, en naderhand van den *Okoſio-goumi*, of *wacht der vertrekken.* Deze laatſte is van een' hoogeren rang dan de eerstgenoemde, en door de kleur van hun gewaad onderſcheiden. Na zijne bevordering nam hij den naam aan van YAMASSIRO-NO-KAMI, en oefende zijne manſchap dagelijks in de wapenen. Op zekeren dag, dat de *Djogoun* zich met danſen vermaakte, gelastte een der Staatsraden de Kapiteinen der wacht te vragen, of iemand uit hun volk muzijk verſtond. YAMASSIRO hernam: „ Mijne lieden zijn alle behendig in krijgsoefeningen, volgens hunnen pligt: in de muzijk munt er niet één uit." Dit antwoord vond algemeene goedkeuring.

Wanneer de *Djogoun* op de vogeljagt gaat, wordt hij altijd door eenigen van de *wacht der ver-*

---

ons, waar het er toch ook niet op betert, als volwaſſene menſchen redeneren, en niet meer *kinderen*, maar *kleine menschjes* zijn. Eene broeikaskweeking!

Vert.

vertrekken verzeld. Dezen zijn vrij van die verpligting, zoodra zij een' vogel met hunnen pijl getroffen hebben. FANE-KINGERO was nog niet zoo gelukkig geweest, ſchoon hij den Vorst reeds meermalen verzeld had: hij was diep getroffen door ſchaamte, en zijne Vrienden bedroefden zich zeer. Eens nam YOSI-MOUNE hem weder met zich op eene jagtpartij naar *Magouro:* hij was even ongelukkig als altijd, en begon te duchten, dat zijne onhandigheid hem het leven, of ten minſte zijne plaats zou kosten. De *Djogoun* beſpeurde, bij de terugkeering naar het Paleis, onder de nieuwe brug, nabij de Tijgerpoort, eene menigte karpers. Hij wenkte KINGERO, er een te ſchieten. Hij mikte, de pijl vloog, en doodde een' karper, die hij den *Djogoun* aanbood. Hij werd daarover door het geheele geleide van den Keizer geluk gewenscht. Men begreep, dat de Keizer, op deze kieſche manier, de eer van KINGERO zocht te herſtellen, want de karpers waren zoo talrijk, dat het moeijelijk zou geweest zijn, er niet éénen te treffen.

(Ook bij eene andere gelegenheid toonde de *Djogoun* op dien dag zijne goedertierenheid.) Een der ſoldaten, die 's Vorſten gewone geleide uitmaken, en dien dag, volgens gewoonte, zijnen ſabel in eene houten doos op den ſchou-

der droeg, had het ongeluk te vallen. De Opziener vermeldde zulks aan den *Djogoun*, en vroeg, welk eene ſtraf men den ſoldaat moest aandoen. „ Hoe kan hij toch," hernam de Monarch, „ ſtraf verdiend hebben, daar hij, ſchoon zich in het vallen bezeerd hebbende, de doos niet van zijnen ſchouder heeft laten vallen?"

MATSDAÏRA-IGA-NO-KAMI, Grootregter te *Miyako*, was naauw gehecht aan verſcheidene ambtenaren van den *Dairi*, uit welken hoofde hij bij die van den *Djogoun* gehaat werd. Op zekeren dag, dat de *Dairi* en zijn Hof zich bezig hielden met het lezen van den *Ize-monogatari*, een werk, geſchreven door ARIBE-NO-NARI, en beroemd wegens deszelfs zuiveren en bevalligen ſtijl, gaf een hoveling, berucht door zedeloosheid en een wellustig gedrag, den wensch te kennen, dat hij het Genie van den Schrijver bezitten mogt. „ Gij Genie?" riep IGA-NO-KAMI uit: „ denkt gij dan dat Genie met zeden, gelijk de uwe, beſtaanbaar is? Het ware te wenſchen dat alle hovelingen, zoo als gij, tot ſtraffe voor hunne ongebondenheid, naar *Jedo* gezonden werden, en genoodzaakt, aldaar een einde aan hun leven te maken." YOSI-MOUNE, van dit antwoord verwittigd zijnde, was

daar-

daarmede zeer ingenomen, en vatte zulk eene hooge achting voor IGA-NO-KAMI op, dat hij hem naderhand tot Staatsraad in gewonen dienst verhief.

Er brak, gedurende deze Regering, tweemalen te *Miyako* een geweldige brand uit, de tweedemaal zelfs van die hevigheid, dat de *Dairi* met zijne hovelingen naar *Ivakoura* moest vlugten. Twee derzelven maakten daarop de volgende Verzen:

Kaze faya to
Kikoumo ourameſi
Teyano-ſi-o.

„Bij het hooren van eenen geweldigen wind, vrees ik het uitbarsten van eenen brand."

SIMISOU-DANI-SEICHO, een ander hoveling, antwoordde daarop voor de vuist:

Simiſoudani tote
Yakemo-no-kareſou.

„Al ware het in eene vallei, beſpoeld door een' vlietenden ſtroom, alles zou worden verteerd."

Men

Men ziet, dat dit eene woordſpeling is. De *Dairi*, wiens hovelingen de poëzij beoefenen, en hunne geestigheid gaarne ten toon ſpreiden, juichte dit vlugge antwoord toe.

„ Waarom," vroeg de Staatsraad TOKITANGO, zijnen ambtgenoot, MATSDAÏRI-IGA, „ waarom laten wij ons toch, door onze dragers, in zulk eene haast naar het Paleis brengen?" — „ Deden wij zulks langzaam," hervatte de ander, „ zoo zouden wij met verzoeken overſtelpt worden." — „ Dat is geene reden," zeide TANGO; „ integendeel, het eischt onze pligt naar allen te luisteren, die ons willen ſpreken: en willen wij dit niet, zoo moeten wij ons ambt nederleggen. Voortaan zal ik mijne dragers gelasten, langzaam te gaan, omdat allen, die mijne hulp behoeven, gelegenheid mogen hebben, mij aan te ſpreken." Toen gaf MATSDAIRA-SIGOU eene oorzaak op, waarmede TANGO beter voldaan was. „ Indien eenige onvoorziene omſtandigheid ons, zoo als ligt mogelijk is, in haast naar het Paleis mogt roepen, zoo zou het Volk, onzen buitengewonen ſpoed ziende, al ligt ongerust worden, en aan eenig groot ongeluk denken. Het is dus beter, en ook door den *Djogoun* gelast, dat wij ons

ons *altijd* met de uiterſte haast naar het Paleis begeven."

De Zoon van TANI-SIOUBE bekwam een' geringen post ten Hove; maar de moed en ouderliefde van dezen jongeling doet hem eer aan.

TANI-SIOUBE had groote ſommen geleend aan verſchillende kooplieden en anderen, onder welke ook BANROKOU-SAIMON was. Deze laatſte zag geene kans om zijne verbindtenisſen geſtand te doen, wanneer de tijd van betaling gekomen was: en wist geen ander middel om zich uit deze verlegenheid te redden, dan zich bij den Gouverneur te vervoegen, met eene verklaring, dat hij zijn zegel (*djap*) had verloren, en dus om een ander verzocht, ten einde het onbehoorlijk gebruik van het eerſte te voorkomen. Met dit nieuwe zegel voorzien, wachtte hij TANI-SIOUBE af, die op den vervaldag zijn' wisſel aanbood. BANROKOU ontkende, met gemaakte verwondering, dat hij hem ooit geld had geleend, en bragt bij den Gouverneur van *Jedo* zijne aanklagt. De Gouverneur deed beide voor zich komen, vergeleek den wisſel met BANROKOU-SAIMON's zegel, en, een groot onderſcheid tusſchen dezelve vindende, vroeg hij, of dit zijn zegel was. „Mijn oude zegel," was

was zijn antwoord, „ dat ik in de zevende maand van het vorige jaar verloren heb, en de wisſel is van de achtſte maand." SIOUBE werd dus ſchuldig verklaard aan het maken van een' valſchen wisſel, door het zegel van een' ander', en tot onthoofding veroordeeld, welk vonnis ook werd ter uitvoer gebragt.

SIOUSABRO, TANGO's Zoon, alstoen een en twintig jaren oud, van zijns Vaders onſchuld overtuigd, ging, om hem de laatſte eer te bewijzen, in ſtilte des nachts naar de geregtsplaats, nam het hoofd zijns Vaders, en wikkelde dat in een kleed, tot dat einde door hem medegebragt. Eer hij heen kon gaan, werd hij door twee wachtdoende geregtsdienaars aangegrepen: hij trok zijn' ſabel, verweerde zich dapper, en noodzaakte zijne aanvallers tot de vlugt. Hierop begaf hij zich naar den tempel van *Bou-ſio-ſi*, riep den Priester, deed hem een geſchenk, en verzocht hem, het hoofd van zijn' Vader te begraven. De Priester, van alle omſtandigheden verwittigd, aarzelde lang, uit vrees voor de onaangename gevolgen: maar eindelijk, door SIOUSABRO's ouderliefde bewogen, voldeed hij aan zijn verzoek. Na dus aan zijnen *eerſten* pligt, het begraven van zijnen Vader, te hebben voldaan, vestigde hij zijne ge-

gedachten op den tweeden pligt, de wraak van deszelfs dood.

De Kroonprins, YEE-SIGE, ging dikwerf verſcheidene uren van het Paleis van *Oſouge* op de jagt, gevolgd door de Staatsraden, die, op den afſtand van twee *Engelſche* mijlen (drie vierde uurs), eene ſoort van kring tot deszelfs veiligheid ſloten. BANROKOU-SAÏMON was ook onder het getal dezer raden, en SIOUSABRO begreep, dat hij geene gunſtiger gelegenheid, dan deze, kon vinden. Hij verborg eenen ſabel van die ſoort, welke drie en twintig duimen lang zijn, en, naar den maker, *Bizen-koumi-miets* heeten, in een bamboesriet, vermomde zich als een uit de laagſte volksklaſſe, om niet ontdekt te worden, en verwachtte het oogenblik der wraak.

Op den 25ſten der twaalfde maand van het jaar 1737 begaf zich BANROKOU-SAÏMON, met het aanbreken van den dag, naar zijn' post. SIOUSABRO, in het bamboesriet verſcholen, zag hem aankomen, voorafgegaan door een' kleinen jongen, die eene lantaren droeg. Hij liep toe, ſtelde zich in den weg van zijn' vijand, en zeide: „ Gij herinnert u ongetwijfeld TANI-SIOUBE, die als een ſlagtoffer uwer listen viel: gij ziet voor u zijn' Zoon, en uwen bitter-

terſten vijand. Gij kent het ſpreekwoord: *Een man behoort niet in de wereld te leven met den vijand van zijnen Vader.* Elke dag ſcheen mij een leeftijd, door het ongeduld, dat mij dreef u te ontmoeten: deze is de gelukkigſte mijns levens: verdedig u zelven." Met deze woorden trok hij den ſabel uit den bamboes, en viel op BANROKOU aan. De overwinning bleef eenigen tijd onbeſlist. SIOUSABRO velde eindelijk zijnen vijand ter neder, hieuw deszelfs hoofd af, en het met beide handen ten Hemel opheffende, bood hij het als een zoenoffer aan de ſchim zijns Vaders, en als eene getuigenis zijner voltooide wraak.

Niet zoodra lag BANROKOU-SAIMON ter neêr, of een man ſprong uit de ſtruiken te voorſchijn, en ſprak SIOUSABRO goeden moed in. „Mijn naam," zeide hij, „is TAKAKE-KINNEMON: ik kende den man wel, dien gij gedood hebt; ik weet, wat u tot deze daad aanſpoorde, was getuige van uwen ſtrijd, en kan u niet berispen, omdat gij uwen Vader gewroken hebt. Doch nu, nadat gij dezen pligt hebt vervuld, zult gij mij wel vergunnen, u eenen raad te geven, niet minder dienſtig voor u, dan voor de Familie van mijnen ongelukkigen Vriend. Zoo gij het lijk niet aan het oog der Politie onttrekt, zult gij onmogelijk de naſpo-

ringen derzelve ontwijken, en uw leven zal de ſchending der wetten moeten betalen. Luister dus naar mijnen raad. Doe het lijk in eenen ſtroozak brengen tot de weduwe en kinderen van den vermoorden, doe hun de noodzakelijkheid inzien, om voor te geven, dat de Ongelukkige aan eene ziekte geſtorven is: want zoodra het bekend wordt, dat hij in een tweegevecht is bezweken, zal zijn Zoon hem in zijnen post niet mogen opvolgen. Op deze wijze zult gij *en* uw leven, en ook *uwen* post behouden."

SIOUSABRO volgde dezen vriendelijken raad; hij bragt het lijk ten huize van den overledenen, en raadpleegde met deszelfs Vrouw en Zoon over de beste wijze, hoe in dezen te handelen. Men kwam overeen, dat de Zoon den dood zijns Vaders aan eene ziekte zou toeſchrijven, die hem gedurende zijnen dienst bij den Kroonprins getroffen en naar huis had doen keeren.

Bij het overlijden van eenen der dienaren van den *Djogoun* zendt de Staatsraad, die deswege narigten inwint, eenen zijner Agenten, om te onderzoeken, of hij aan ziekte, of door geweld is geſtorven. Juist werd TAKAKE-KINNEMON, de raadgever van SIOUSABRO, daartoe benoemd. Men kan begrijpen, dat hij een berigt gaf volkomen overeenkomſtig zijnen gegevenen raad.

Het

Het lijk werd dus begraven, en BANROKOU-SAIMON's Zoon trad in het ambt van zijnen Vader.

Deze zaak ſcheen voorlang vergeten te zijn, toen verſchillende geruchten, ten Hove in omloop, de aandacht van den Staatsraad, met dit geval belast, andermaal opwekten. Hij ontbood TAKAKE-KINNEMON, ondervroeg hem op nieuw, en ontving hetzelfde antwoord als te voren. Maar aan de waarheid zijner gezegden twijfelende, zond hij om den Overpriester van den tempel van *Zofokouſi*, met name NITFISIO-NODJORIM, die vóór de begravenis aan het huis van den Overledenen was geweest, en eischte hem eene verklaring af van hetgeen hij gezien had. De Priester hernam, dat het zijn pligt was, wanneer hij bij een lijk gehaald werd, om te zien, of de overledene aan eene ziekte of in een tweegevecht was omgekomen, en een berigt aan de Opzieners van den tempel te doen, ten einde verlof tot de begravenis te bekomen, of niet. Het lijk van BANROKOU-SAIMON, *waaraan men geene wonden gevonden had*, had dienvolgens onmiddellijk de laatſte eere genoten. — Maar hiermede was de zaak nog niet afgedaan. Dezelfde losſe geruchten verſpreidden zich op nieuw, en de Staatsraad ontbood andermaal den Priester, eischte hem een ſtellig berigt van de waarheid,

onder bedreiging, dat hij anders het graf zou doen openen. De Priester zeide, dat hij doen kon wat hij wilde, maar dat het hem weinig baten zou: — want het lijk was verbrand. Toen eischte de Staatsraad eene schriftelijke en geteekende verklaring, om die aan den *Djogoun* over te leggen: en hierbij bleef de zaak berusten.

Het schijnt, dat de Staatsraad alle de bijzonderheden wist, maar daar het zijn pligt was de zaak te onderzoeken, zoo eischte hij dit papier, om zijne verantwoordelijkheid te dekken. De twee Zonen van TANI-SIOUBE waren nog in leven, toen de Schrijver van dit verhaal hetzelve opstelde (1).

On-

---

(1) Vreemd en merkwaardig zijn verscheidene bijzonderheden in dit geval. Vooreerst is het dan wel eene uitzondering op den regel, die in *Japan* tot een spreekwoord geworden is: *Een man behoort niet in de wereld te leven met den vijand van zijnen Vader*, en een bewijs, dat eigenbelang ook de sterkste grondstellingen kan doen zwichten, wanneer de Zoon van den vermoorden BANROKOU-SAÏMON zamenspant met den moordenaar zijns Vaders, om dezen aan de straf te onttrekken, en de Regering te bedriegen, ten einde in het ambt te blijven. Ten tweede zien wij hier een bewijs, dat ook eene allergestrengste Regering en eene uitnemend *georganiseerde*

Po-

Onder de ambtenaren van den *Djogoun* was er een, genaamd ITAKOURA-DJOURI, met een inkomen van 7000 *kokf* (1), die zich zelven moest van kant maken. De bijzonderheden van dit treurige geval zijn merkwaardig: zij dienen bovendien tot betere kennis aan de zeden der *Japannezen*, aan het bijgeloof der hoogere klasſen, en het *Despotismus* der Regering, welke doodvonnisſen uitſpreekt zonder Regtsgeding.

ITAKOURA-DJOURI was een afſtammeling van SOUVA-NO-KAMI, Opperregter van *Miyako*, wiens broeder, ITAKOURO-NAÏZEN, een Staatsraad was in gewonen dienst. Hij volgde zijnen Vader op in dat ambt in de twaalfde maand des jaars 1739. Omtrent dien tijd werd hij gevaarlijk ziek, en zijne bloedverwanten kwamen bij-

---

Politie, gelijk die in *Japan*, kan om den tuin geleid worden. Na het verbranden van het lijk toch was er hoegenaamd geen bewijs meer voor het gepleegde, en de Staatsraad behoefde niet in het complot te zijn; hij kon daarom toch ſtellig aan het gepleegde feit gelooven, zonder nu eenig blijk daarvan te kunnen bijbrengen. *Vert.*

(1) 7000 ponden ſterling (*f* 80,000) volgens de oude waarde van den *kokf* of *kobang*. *Vert.*

bijeen en raadpleegden wat te doen. Een bekwaam Geneesheer ondernam het hem te genezen, en de lijder beterde van dag tot dag. Na zijne herſtelling huwde hij eene Vrouw van ongemeene ſchranderheid, en die ook in hare huisſelijke zaken ongemeen bekwaam was.

Maar, hetzij de geneesmiddelen, gedurende zijne ziekte aan DJOURI toegediend, of de *Ginſeng*-wortel, die hij overdadig gebruikte, zijne herſenen aantastten, genoeg, hij was aan vlagen van krankzinnigheid onderhevig, waarin hij niet wist wat hij deed. Zijn eerſte Secretaris, MAYESIMA-LINNEMON, die opregt aan zijn belang en dat van zijn geſlacht verbonden was, en vreesde, dat de Staatsraad in zijne dolle vlagen een ongeluk mogt plegen, waardoor hij en zijnen post en zijn inkomen zou verliezen, raadde hem die waardigheid neder te leggen, en ſtil te gaan leven, te meer, daar hij een inkomen van meer dan 3000 *kokf* bezat, en dus regt had op den rang van een' Vorst. Daarenboven raadde hij hem, vermits hij geen kind had, er een als zoodanig aan te nemen, bij voorbeeld, een' der menigvuldige zonen van zijnen bloedverwant ITAKOURO-SADO-NO-KAMI, waardoor hij den luister van zijn huis kon doen ophouden. DJOURI, in plaats van dien wijzen raad aan te nemen, ſtoof geweldig op, en kon naauwelijks weêr-

weêrhouden worden van aan LINNEMON de handen te ſlaan. Nogtans zond hij hem weg uit zijnen dienst, en dreigde hem den dood, wanneer hij hem weder ontmoette.

LINNEMON, zijnen raad dus verworpen ziende, beklaagde zich daarover bij DJOURI's Vrouw. Er werd een Familieraad geſpannen. De getrouwe dienaar bragt zijne klagten in over het ſlechte gevolg van zijnen ijver voor de belangen zijns Heeren, en dat deze hem, tot loon, zelfs met den dood had bedreigd. Eenparig werd DJOURI's gedrag afgekeurd. Men nam de vrijheid, hem eenigen raad te geven, hetwelk zijne woede zoo vermeerderde, dat zijne Vrouw het huis moest verlaten. Nu vreesde men dat, wanneer hij, tot verrigting zijner ambtsbezighe-den, naar het Paleis ging, hij eenige daad van geweld mogt plegen, waarvan de gevolgen zouden wezen, gelijk LINNEMON had voorſpeld. Om dit voor te komen zond SADO-NO-KAMI naar KATO-O-OUYEMON, den vertrouwden dienaar van DJOURI, met last om zijnen Meester te verbieden, buiten zijn verlof, het huis te verlaten. DJOURI, wien OUYEMON van dezen last kennis gaf, weêrhield zijne drift, om de verdenking in ſlaap te wiegen, en ſcheen zich te onderwerpen aan alles, wat men van hem eischte, terwijl de woede in zijn hart kookte.

Overtuigd dat alle de moeite, die men hem aandeed, afkomſtig was van SADO-NO-KAMI, die hem gaarne tot nederleggen van zijnen post wilde bewegen, om dien voor zijnen Zoon te bekomen, zoo zwoer hij hem aan zijne wraak te zullen opofferen. Daar dit in het huis van den gemelden Staatsraad niet wel mogelijk was, zoo beſloot hij hem in het Paleis zelve des Keizers om het leven te brengen. — Hij ontſnapte dus de waakzaamheid van OUYEMON, en kwam den 15den der achtſte maand, vroeger dan gewoonlijk, om SADO-NO-KAMI verraderlijk te overvallen.

Op dien dag gaan de Grootofficieren, alle de beambten en dienaren van den *Djogoun* naar het Paleis, om den Keizer hunne geſchenken aan te bieden, en de Prinſen offeren in perſoon twee kleine porſeleinen fleschjes aan zekere Godheid. De Vorst van *Figo*, YETCHOU-NO-KAMI, ging, volgens gewoonte, naar het Paleis, hoewel zijne bedienden hem gewaarſchuwd hadden, dat buitengewone omſtandigheden hem groot onheil ſchenen te ſpellen. De twee flesſchen *zakki*, die hij tot geſchenk wilde brengen, vielen ter aarde, zonder dat iemand die aangeraakt had, en de drank verſpreidde zich over de matten. Men had in de eerſte dagen der maand eenen vuurbol gezien, die uit het Paleis van den Vorst op-

oprees. Niettegenſtaande deze ſlechte voorteekenen dacht YETCHOU, dat hij niet kon nalaten zijn' eerbied aan den *Djogoun* te betuigen.

Hij werd in het gaan door de vertrekken van hetzelve, alleen door eenen deurwaarder vergezeld, gezien door DJOURI, die hem in het donker voor zijnen vijand SADO-NO-KAMI hield, woedend op hem aanviel, en hem eene wond met den ſabel toebragt, waarna hij hem in zijn bloed wentelend achterliet. De deurwaarder liep weg om zich te verſchuilen, zoodat het eenigen tijd duurde, eer de gebeurtenis bekend werd. Toen ten laatſte TOMA-SADOGORO, een der mindere bedienden van den *Djogoun*, wiens pligt hem toevallig ter plaatſe bragt, waar de daad geſchied was, een' gekwetſten, met een' ontbloo-ten ſabel naast zich, in zijn bloed zag liggen, gaf hij in haast aan den Opziener van het Paleis hiervan kennis, die er dadelijk heenvloog, en den ſchuldigen deed opzoeken.

Men ontdekte nu ook, dat de vermoorde de Vorst van *Figo* was. Hij was reeds door verlies van bloed te zwak, om op de vragen der Staatsbedienden naar den naam zijns moordenaars of den perſoon, die hem vergezeld had, antwoord te geven. De Opziener begreep eindelijk, dat de moordenaar nog in het Paleis moest zijn. Men deed alle deuren ſluiten, en

doorzocht, met een groot aantal bedienden, alle de vertrekken, doch te vergeefs, terwijl intusschen de gewonde, niettegenstaande alle bijgebragte hulp, overleed.

Eindelijk vond een der deurwaarders, met name MORO-I-ZOGA, in eene plaats, waar men gedurig vuur brandt, een' persoon, die zeer ontroerd scheen, en zich het haar afknipte. Op de vraag van den dienaar, wat hij daar deed? antwoordde hij, dat hij zoo even iemand gedood had, en zich nu het haar afknipte, om Priester te worden. Het was DJOURI. ZOGA gaf hiervan dadelijk berigt; DJOURI bood geenen wederstand, en werd in de groote zaal gevangen gezet.

Op het gerucht, dat een der Vorsten, die den Keizer hunne hulde waren komen betuigen, in het Paleis vermoord was, ontstond er geene kleine opschudding onder hunne dienaren, die buiten in het Paleis stonden te wachten, en waarvan elk voor zijnen Meester beducht was.

De moordenaar, voor den eersten Opziener gebragt, beantwoordde de hem gedane vragen zoo verward en zonder zamenhang, dat men hem voor krankzinnig hield. Niettemin herkende men hem terstond voor dengenen wie hij was. Alle de Heeren, en onder anderen ook SADO-NO-KAMI, kwamen zich overtuigen, of de mis-

misdadiger werkelijk DJOURI was. Na dat dit behoorlijk geſtaafd was geworden, maakten de Staatsraden het berigt op, dat YETCHOU-NO-KAMI door ITAKOURA-DJOURI vermoord was.

Toen de oude Keizer dit berigt las, ſcheen hij diep aangedaan, doch, hetzij hij nog twijfelde aan 's Vorſten dood, hetzij hij het voorzigtig keurde nog eenigen tijd te veinzen, althans hij deed de wond door zijne wondheelers verbinden, gekookte rijst en water daarin aanbrengen. De Staatsraden merkten aan, dat dit vruchteloos zijn zou, daar de man lang dood was; maar de *Djogoun*, zonder op die vertoogen te letten, herhaalde zijnen last. Tevens deed hij openlijk bekend maken, dat de Vorst van *Figo* door DJOURI gewond, maar nog in leven was; en een der andere Opzieners gelastte luid, aan de bedienden van den Vorst te doen weten, dat zij den draagſtoel van hunnen Heer naar den achteringang moesten brengen, en hem daar opnemen. Deze boodſchap deed de beste uitwerking; de verwarring hield terſtond op. De bedienden der overige Vorſten werden uit hunnen angt verlost: zelfs die van FIGO ſchepten moed, denkende dat hun Meester nog in leven was, en dus werd de rust herſteld.

Het lijk van den Vorst werd in zijnen draagſtoel weggebragt, en een zijner bedienden plaatſte

ſte zich zelven met hem daarin, hoewel dit, binnen in het Paleis, tegen de gewoonte ſtrijdig is: maar de Keizer had uitdrukkelijk verlof daartoe gegeven. NAGA-OKA betuigde voor deze onderſcheiding zijnen dank aan de Staatsraden, die hem verzekerden, dat de moordenaar gevat was, en de verdiende ſtraf niet ontgaan zou: het Volk van *Figo* moest zich dus ſtil houden, tot zij verder van den *Djogoun* zouden hooren.

De dienaren van den Vorst van *Figo* waren over zijnen dood zeer bedroefd: de Vrouwen barſtten in tranen uit. Zijne bloedverwanten kwamen bijeen, en beſloten, den *Djogoun* te berigten, dat de Prins aan zijne wond was overleden. Naauwelijks hadden zij dit beſluit genomen, of SOLA-FAGAMI-NO-KANO, eerſte Staatsraad, kwam, uit naam van den *Djogoun*, naar den toeſtand van den Vorst vragen, en bragt hem eene toebereide ſchotel, als blijk van 's Keizers genegenheid. De bloedverwanten waren over dit buitengemeene gunstbewijs diep getroffen: zij verzochten den Staatsraad hunnen dank aan den *Djogoun* over te brengen, en hem te verzekeren, dat zijne nederbuigende goedheid hun altijd in het geheugen zou blijven. Daarop raadpleegden zij op nieuw, en beſloten, het berigt tot den volgenden dag uit te ſtellen.

Daags

Daags daaraan kwam een buitengewone Staatsraad, in naam van den Kroonprins, naar de gezondheid van den Vorst van *Figo* vragen, verklarende, dat zijn Meester zeer ongerust daarover was, en een geſchenk van *ginſeng* uit *Corea* brengende, tot heul van den lijder. Daarop berigtte hij, in naam van den *Djogoun*, dat de vergunning, om zijnen jongſten broeder als kind aan te nemen, welke de overledene in het verledene jaar had verzocht, hem was toegeſtaan, en dat die aangenomene Zoon hem zou opvolgen, al mogt ook thans de Vader niet meer in leven zijn. De bloedverwanten ontvingen dit nieuws met de hartelijkſte dankbaarheid; het was een groote troost in hun ongeluk.

Het berigt van 's Prinſen dood werd uitgeſteld tot den 21ſten, en toen openlijk in het Paleis bekend gemaakt. De Staatsraden raadpleegden over het lot van DJOURI, die eenpariglijk ter dood veroordeeld werd, zoowel als KATO-O-OUYEMON, die men in zekere mate als den eerſten bewerker van den Vorſtenmoord beſchouwde, omdat hij de hem gegevene bevelen niet volbragt had, van namelijk DJOURI, dien men voor ijlhoofdig hield, niet uit het huis te laten.

Zoo werd dan, in naam van den *Djogoun*, door de twee Opzieners van het Paleis, aan den Vorst van *Oka*, in wiens bewaring DJOURI geplaatst was, het volgende bevel gezonden:

Aan ITAKOURA-DJOURI.

„ Eenige dagen geleden hebt gij, in uwe woede, den Vorst van *Figo* gewond, die aan de gevolgen geſtorven is. Tot ſtraf voor uwe misdaad zult gij u den buik openſnijden ten huize van MISOU-NO-IKENMOTS, wiens dienaar u het hoofd zal afflaan."

Op het lezen van dit bevel ſtoof DJOURI allergeweldigst op, doch alle tegenſtand was vruchteloos: hij moest gehoorzamen. Alle zijne bloedverwanten bekwamen huisarrest.

Het bevel ten aanzien van KATO-O-OUYEMON was dus geſteld:

„ ITAKOURA-SADO-NO-KAMI had u gelast, zorg te dragen, dat DJOURI niet ontſnapte: gij hebt niet gehoorzaamd, en een groot ongeluk is daarvan het gevolg geweest. Tot ſtraf voor uwe ongehoorzaamheid zult gij voor het huis van ITAKOURA-SIKIBON worden gebragt: daar zal

men

men u de handen op den rug binden, en het hoofd afflaan."

Het bevel aan KONROGI-KANSAI, deurwaarder, was van den volgenden inhoud:

„ Terwijl gij in dienst waart van den Vorst van *Figo*, waart gij getuige van zijn ongeluk: gij liept weg in plaats van hem bij te ſpringen. Een zoo lafhartig en zoo onmenſchelijk gedrag verdient den dood: — maar daar gij ſlechts een dienaar van eene lagere klaſſe zijt, zoo wordt uw leven geſpaard, en ſlechts uwe bezitting verbeurd verklaard."

De Vorst TODO-ISOUMO-NO-KAMI had voor honderd *kobans* (elfhonderd gulden) een' ſabel van groote waarde gekocht. Zeer voldaan over dezen goeden koop, liet hij dien aan zijn' Vader vertoonen, en meldde hem den prijs. „ Ik kan niet begrijpen," zeide de Vader, „ waar gij dien ſabel van daan, of *uit wat put gij dien getrokken hebt* (een ſpreekwoord voor iets, dat onder de waarde verkocht wordt)." Isoumo erkende, dat het dol goedkoop was, en ſcheen daarover ten hoogſte verheugd. Doch weldra deed zijn Vader hem blozen. „ Zulk een koop," ſprak hij, „ bewijst de verlegenheid

heid van den verkooper, en dat de nood hem tot dezen ſtap dwingt. Past het den Vorst van *Ize*, met een inkomen van 36,000 *kokf* (400,000 gulden), partij te trekken van de rampen van anderen?" Deze woorden werden op zulk een' nadrukkelijken toon uitgeſproken, dat de Zoon, beſchaamd en verlegen, den verkooper opzocht, en hem, boven den bepaalden prijs, nog honderd *kobans* toegaf.

MOTSI-TSOUKI-SANYEI was een man van groote kunde, een zeer kundig, en daarbij menschlievend Geneesheer. Eens over de brug van *Jedo-faſi* gaande, zag hij het kind van een' bedelaar met de kinderziekte bezocht, en ſlechts eene ellendige ſtroomat tot bekleeding en bed hebbende. Hij voorzag het met de noodige geneesmiddelen, zond het voedſel, en hield daarmede vol tot op de genezing des kinds. Zijn ambtgenoot, TATSIBANA-ROUIVAN, berispte hem daarover. „Gij doet," ſprak hij, „zeer kwalijk, u te bemoeijen met bedelaars. Gij hebt ook den ouden tooneelſpeler, ITEHEKAVA-YEBI-SO, terwijl hij ziek was, geneesmiddelen voorgeſchreven. Door zulk een gedrag verlaagt gij ons. Wij zijn de lijfartſen van den *Djogoun*, en moeten niets te maken hebben met gemeen Volk." — „Gij bedriegt u," hernam

SAN-

SANYEI. „ De *Djogoun* is de Vader des Volks, het is onze pligt de ſmarten zijner kinderen te verzachten; zie ik dus iemand, die ziek is, op ſtraat, al ware hij een bedelaar, zoo zal ik hem helpen, zoo goed ik kan, en ik doe daarin ſlechts mijnen pligt." RONIVAN deinsde beſchaamd af.

TSOUROU-VOKA-DENNAÏ, een ambtenaar van den Vorst van *Kidjo*, had jaarlijks honderd *kokf* (elfhonderd gulden) inkomen. Hij was ongehuwd, had geene nabeſtaanden, en ſlechts éénen bedienden, GENSO genaamd. Door ongemeene zuinigheid wist hij zich zoo te behelpen, en daarbij gelukkige ondernemingen te doen, dat hij van zijn opgelegde inkomen nog, in korten tijd, een aanzienlijk kapitaal overleide.

Omtrent het midden der vijfde maand, in 1716, had DENNAÏ honderd balen rijst verkocht, en daarvan betaling in klinkende munt ontvangen, die hij in GENSO's tegenwoordigheid wegſloot. De laatſte, door het gezigt van dit geld bekoord, nam het voornemen, zich daarvan des nachts meester te maken. Hij bezorgde zijnen Heer een goed avondeten en overvloed van ſterken *zakki*. Deze at en dronk wel, ging naar bed, en viel in een' gezonden ſlaap.

GENSO opende tegen middernacht de deur, doodde zijn' Heer met deszelfs ſabel: waarop hij het geld, de kleederen, ſabels, en al het andere, wat hij ſlechts vinden kon, bijeen pakte, en met zijnen buit wegvlood.

DENNAÏ had geene bloedverwanten te *Jedo*: zijn dood baarde dus weinig opziens, en niemand achtte het der moeite waard, naar den moordenaar om te zien. Alleen SIMISOU-SINSERO, een vertrouwd vriend des vermoorden, en te *Kidjo* woonachtig, trok zich de noodlottige gebeurtenis aan. Hij twijfelde niet of GENSO, die zich verſcholen had, was de moordenaar: hij zwoer hem voor die euveldaad te ſtraffen, volgens zijne overtuiging, dat de vriend zijn' vriend moet wreken. SINSERO verzocht en verkreeg dus verlof van den Vorst van *Kidjo* tot afwezigheid voor eenigen tijd. Zijn aanzoek was dus geſteld:

„ Ik ben een der dienaren van Uwe Hoogheid. Uwe goedheid jegens mij is hoog als een berg, en diep als de zee: nooit zal ik ophouden daarvoor dankbaar te zijn. Een vreesſelijk ongeluk is mij overgekomen. TSOUROU-VOKADENNAÏ is door zijnen knecht, GENSO, vermoord. De moordenaar heeft alle de goederen van zijn ſlagtoffer medegenomen en is ontvlo-

den.

den. Ik verzoek verlof tot afwezigheid voor eenigen tijd, om den booswicht op te zoeken, en bid Uwe Hoogheid mij zulks wel te willen vergunnen."

Voorzien met dit verlof, bragt de getrouwe Vriend alles tot zijne reis in gereedheid. Hij herinnerde zich, dat GENSO uit het Oosten des Rijks te huis was, en den tongval van *Jedo* ſprak. Waarſchijnlijk kwam het hem dus voor, dat hij zich in die Hoofdſtad zou bevinden, waarheen hij zich zonder tijdverlies begaf, een huis huurde, en leſſen op de fluit begon te geven, om gedurende zijn verblijf te kunnen beſtaan. Hij verzuimde intuſſchen zijn ontwerp in geenen deele, en vernomen hebbende, dat GENSO met zijnen naam bekend was, veranderde hij dien in YAMANA-SATSOU. Des nachts bezocht hij de ſtraten, de openbare bijeenkomſten en de bordeelen. In een dezer laatſte ontmoette hij eene jonge Vrouw, met name AKISINO, op welke hij geheél verſlingerd geraakte, en haar zelfs trouwbelofte gaf. Toen hij verzekerd was, dat zijn vertrouwen aan haar niet verſpild zou zijn, meldde hij haar de beweegreden, die hem naar *Jedo* gebragt had, en verzocht hare hulpe. Hij beſchreef haar, zoo goed hij kon, den ouderdom, het uitzigt en het

het voorkomen van GENSO: droeg haar op, naauwkeurig te letten op allen, die het huis mogten bezoeken, en deed haar beloven, hem, in geval iemand derzelven aan zijne beſchrijving beantwoordde, dadelijk eene boodſchap te zenden, en hem dan zoo te verſchuilen, dat hij den bedoelden perſoon naauwkeurig kon opnemen.

Op zekeren dag bragt een bode eenen brief van AKISINO aan SATSOU, met berigt, dat er op dit oogenblik iemand in haar huis was, die ten volle aan de gedane beſchrijving beantwoordde, en riep hem op, om dadelijk te zien, of deze het was, dien hij zocht. SATSOU vloog in huis, in AKISINO's vertrek, en drong haar, terſtond ook aan het overige der affpraak te voldoen. AKISINO ſuste zijne onberadene drift, en bragt hem, ongezien, op eene plaats, waar hij den verdachten perſoon met zijne Vrienden zag *zakki* drinken. Terſtond herkende hij GENSO, en zou, vol woede in 't hart, den booswicht zijn aangevlogen, en hem van kant gemaakt hebben, doch de voorzigtige AKISINO ſtelde hem het gevaar voor, waaraan hij zich blootſtelde; dat immers zijn vijand dien nacht in het ſpeelhuis doorbrengen, den volgenden nacht in het bad, en van daar naar zijn eigen huis zou gaan. „ Wilt gij hem dan volgen," zeide AKI-

SI-

SINO, „ zoo zult gij ontdekken waar hij woont, en hem zekerlijk vinden, wanneer gij wilt." SATSOU liet zich geleiden. Hij wachtte tot 's anderen daags, volgde GENSO bij de terugkomst uit het bad, en, toen hij zijn huis meende in te ſtappen, riep hij hem met eene donderende ſtem toe. „ Zijt gij niet GENSO, de knecht van TSOUROU-VOKA-DENNAÏ?" GENSO, zeer verſchrikt, hernam echter, dat DENNAÏ geene bloedverwanten had, en vraagde nu, op zijne beurt, met wat regt de ander deze vraag deed. „ Gij hebt DENNAÏ vermoord," was het antwoord, „ zijne goederen geſtolen, en hebt u daarmede verborgen. Een bloedverwant van DENNAÏ ben ik niet, dat is waar, maar ik ben zijn beſte Vriend, en wil den pligt dier vriendſchap vervullen, door u ter dood toe te vervolgen." — „ Wel nu!" hernam GENSO, „ ik ben gereed u voldoening te geven: maar wacht tot den avond, en laat ons eene meer voegzame plaats verkiezen: hier zijn te veel getuigen. In de ſchemering, bij den tempel van *Zo-zenſi*, dáár zal ik u vinden." — Men kwam hieromtrent overeen. SATSOU keerde naar huis, verbrandde zijne brieven en zijn zakboek, en riep AKISINO, om affcheid van haar te nemen. „ Waar houdt gij mij voor?" ſprak zij. „ Ben ik uwe Vrouw? Gij weet, dat ik, door mijn

beroep, aan niemand uitſluitend kan toebehooren. Waarom zou het mij dan aandoen, of gij ſneuvelt of niet?" — SATSOU, woedend over hare onverſchilligheid, overlaadde haar met verwijtingen, en haastte zich naar den tempel van *Zo-zen-ſi*, om zijnen vijand af te wachten. GENSO liet zich niet lang wachten: beiden daagden elkander eerst met woorden uit, en trokken toen hunne ſabels. SATSOU, zeer zwak zijnde, kon niet lang op gelijken voet weêrſtand bieden aan zijnen ſterken tegenſtander; reeds waggelde hij, en zou gevallen zijn, ware niet een ſchoon jongeling uit den tempel tot zijne hulp toegeſchoten, en had GENSO van achter een' houw met den ſabel gegeven. Terwijl hij zich omkeerde, om zijnen nieuwen aanvaller het hoofd te bieden, gaf SATSOU hem een' ſlag, die hem op den grond deed vallen, en hieuw vervolgens zijn hoofd af.

Hierop wierp hij zich in de armen van zijnen bevrijder, en vroeg wie hij was, en welken Beſchermgod hem tot zijne hulp had gezonden. „ Zie mij aan," hervatte eene bekende ſtem. „ Ik ben niet degeen, waarvoor gij „ mij aanziet: ik ben uwe beminde AKISINO. „ Vergeef mij, dat ik u zoo ſchijnbaar hard „ heb behandeld. Ik ſchrikte op het voordeel, „ dat de krachten van GENSO hem op u zou-

„ den

„ den geven. Hadt gij mij in tranen zien weg-
„ ſmelten, en hadden wij onze gevoelens on-
„ derling den vrijen loop gelaten, dan zoudt
„ gij nog zwakker en moedeloozer in het ge-
„ vecht zijn gegaan. Ik hield het dus voor
„ best u in gramſchap te laten, opdat die toorn
„ u krachten zou geven. Maar, daar die voor-
„ zorg mij echter niet voldeed, veranderde ik
„ van gewaad, en greep den ſabel van eenen
„ der mannen, die thans bezig zijn, zich in
„ ons huis te vermaken: zoo kwam ik nog ter
„ regter tijde bij u. Dank de Goden voor den
„ uitſlag van dit gevecht, en geef, om nood-
„ lottige gevolgen voor te komen, terſtond van
„ het gebeurde kennis aan de Regering." —
SINSERO, wien wij thans bij zijnen waren naam zullen noemen, betuigde haar zijne hartelijke dankbaarheid, en volgde haren raad. De zaak werd naauwkeurig onderzocht, en, daar GENSO's misdaad bewezen was, werd SINSERO in vrijheid geſteld, en mogt naar *Kidjo* terug keeren. De Vorst bevrijdde AKISINO uit het huis, waarin zij woonde, en betaalde haar rantſoen. SINSERO huwde haar, zoowel uit genegenheid als uit dankbaarheid, en had bij haar twee zonen, waarvan de een zijn erfgenaam was, en de ander de erfgenaam van DENNAÏ. De laatſte nam den naam van TSOUROU-VOUKA-DENGORO aan,

en verkreeg ook het inkomen der honderd *kokf*, door DENNAÏ genoten. Dus wreekte SINSERO den dood van zijnen Vriend, en ontving het loon zijner trouw. Mogen zij, die deze Geſchiedenis lezen, het prijzenswaardige in zijn gedrag navolgen, en de heilige pligten der vriendſchap met gelijken moed en volharding volbrengen!

Eens zond de Vorst van *Nanbou* aan den *Djogoun* eenen kraanvogel, die in *Japan* gegeten wordt, en waarvan de Keizer zeer veel hield. De tijd, waarin de geneesheeren dien voor gezond houden, was echter verſtreken, en de *Djogoun* raadpleegde dus zijne artſen daarover. Zij verklaarden den vogel voor onſchadelijk, en dezelve werd op tafel gebragt. Een der bedienden van het Paleis moet altijd voorproever zijn: ditmaal viel die taak aan den deurwaarder en rentmeester, YODA-ISOUMI NO-KAMI, te beurt; die echter weigerde, het geregt voor den *Djogoun* te laten brengen, zeggende, dat de vogel uit den tijd was, met aanhaling der *kanonieke* boeken, die het gebruik van dieren en vruchten, op zekere tijden des jaars, verbieden. Ook weigerde hij de voorproef, in ſpijt der Doctoren, zeggende, dat het leven des Keizers te kostbaar, en dat het zijne hem dierbaarder was dan

dan alle ſchatten of goud. De *Djogoun* prees dezen voorzigtigen ambtenaar, en zeide niet ſlechts, dat hij zich vele zulke dienaren wenschte, maar ſtelde hem ook dadelijk tot Opziener van het Paleis, en naderhand tot Gouverneur der Hoofdſtad *Jedo* aan, een' post, dien YODA met eere vervulde.

Het is, op doodſtraf, voor eenig vrouwelijk wezen, jong of oud, verboden, de wacht van *Fukone* te *Jedo* voorbij te gaan. Wanneer dit verbod geſchonden wordt, zoo deelen allen, die de ſchuldigen vergezellen, en de ſchildwacht die haar doorgelaten heeft, in haar lot.

FOUWA-FIYOSAYEMON, die te *Yamabe*, een gedeelte der ſtad *Jedo*, leefde, was, door familiebetrekkingen, genoodzaakt, naar *Farima* te gaan. Hij was zeer arm, en had twee kinderen, een meisje van elf, en een' jongen van negen jaren. Zijne Vrouw was voorlang overleden. Daar hij nu niemand kende, bij wien hij de kinderen, gedurende zijn afzijn, kon laten, zoo beſloot hij die met zich te nemen: en, om de wacht te bedriegen, ſneed hij het meisje het haar af, en ſtak haar in jongensgewaad. De ſchildwachten, hierdoor misleid, lieten alle drie door. Reeds achtte FIYOSAYEMON zich in veiligheid, toen een ſtalknecht hem

Ich habe mich bemühet, meine Gedanken von dem Ursprung der Welt, und was darinnen ist, zu verfassen, damit sich vielleicht Jemand finden möchte, der mir darinnen helffen könnte. Denn ich bin ein Mensch, der gern alles wissen will, und ist mir nicht gnug, daß ich weiß, daß ich weiß, daß ich nichts weiß, sondern ich will wissen, was ich nicht weiß. Derowegen habe ich mich bemühet, meine Gedanken zu verfassen, damit sich vielleicht Jemand finden möchte, dem ich solche communiciren könnte, und der mir sie zu wissen machen könnte, ob ich auf dem rechten Wege wäre, oder ob ich mich verirret hätte, damit ich wieder zurück kehren könnte.

Ich bekenne zwar gar gar gar gerne, daß ich mich sehr offt in der Welt verirret habe, und daß ich noch offt gar sehr irre gehe, und daß ich mich nicht finden kann, wo ich bin, und wo ich hin gehe, und wo ich hin will, und wo ich hin soll, und wo ich hin muß, und wo ich hin kann, und wo ich hin darf, und wo ich hin mag

doorſluipen met een meisje beſchuldigde. Met uwen toeſtand begaan, wensch ik u en de uwen aan het dreigende lot te onttrekken. Gij zult dadelijk in hechtenis genomen worden: maar vrees niets: neem dezen jongen in ſtede van uw meisje, en, zoo de beſchuldiger volhardt, maak dan geene zwarigheid hem het hoofd af te ſlaan." Het huis werd weldra omſingeld; FIYOSAYEMON werd geroepen, en gelast, de twee kinderen te vertoonen. Hij deed het, en men vond dat beide jongens waren. De verbaasde ſtalknecht verklaarde toen, dat het meisje verruild moest zijn: maar FIYOSAYEMON, in de hoogſte woede ontſtoken, trok zijnen ſabel en hieuw zijn hoofd af. De wachten juichten deze daad toe, en zeiden, dat het beliegen en belasteren van onſchuldigen eene misdaad was, die de zwaarſte ſtraf verdiende. Na hun vertrek nam FIYOSAYEMON zijne dochter weder tot zich, bedankte zijnen weldoener, en zette zijnen weg voort.

Een der mindere bedienden van den *Djogoun*, namens IVAN-GOZO, had eene dochter, die gedurig ziek was. Hij nam haar met zich naar de warme baden, in hoop dat dit hare gezondheid zou herſtellen. Hij was er drie weken geweest, toen drie mannen, tot het gevolg

volg van den Vorst van *Satzuma* behoorende, bij hem kwamen, en hem om drie *kobans* ter leen verzochten, met belofte van die te *Jedo* te zullen terug betalen. Gozo verontſchuldigde zich met zijne armoede, en de kostbare ziekte zijner dochter, en betuigde zijn leedwezen, dat het niet in zijn vermogen was hen te gerijven. Het ſcheen dat zij daarmede genoegen namen, zelfs noodigden zij hem ten eten, met oogmerk, om hem beſchonken te maken. Gozo, daarin geen erg hebbende, viel in den ſtrik, keerde laat naar huis, en begaf zich des anderen morgens vroeg op weg, doch was naauwelijks een uur gegaan, of hij ontdekte, dat zijn ſabel verruild was. Dadelijk keerde hij terug naar zijne gastheeren, en vroeg zeer vriendelijk verſchooning voor den misſlag, die er moest plaats gehad hebben. Doch zij waren verre van zijne verſchooning aan te nemen. Dit was, zeiden zij, geene zaak die men zoo ligtelijk over kon ſtappen. Grooter beleediging kon hij hun niet hebben aangedaan, dan zijnen ſabel met een' der hunnen te verruilen. *Als dit te Jedo* bekend werd, zouden zij onteerd zijn. Hij moest dus met hen vechten; en daartoe tijd en plaats bepalen. Gozo beklaagde zich over hunne onregtvaardigheid, beriep zich op zijne zieke dochter, die geheel verlaten zou zijn, indien

dien hij in het gevecht bleef, en verzocht hen nog eenmaal om verſchooning, betuigende, dat hij en zijne dochter hen daarvoor altijd dankbaar zouden blijven. Alles vergeefs. Hij was dus genoodzaakt de uitdaging aan te nemen, en het gevecht werd tegen den volgenden dag vastgeſteld.

Gozo, hen verlatende, dacht na over zijnen toeſtand, die inderdaad verſchrikkelijk was, want hij moest *of* door de hand zijner vijanden, *of*, zoo hij hen overwon, door de zijne ſneven; zóó was de wet door den Vorst van *Satzouma* ingeſteld (1). In deze zwarigheid riep hij een' zijner vrienden, die een dienaar van den Vorst van *Mito* was, verhaalde hem het gebeurde, en verzocht hem om eene piek, om zijnen tegenſtander het hoofd te kunnen bieden. Zijn vriend gaf hem niet alleen dit wapen, maar verzekerde hem ook van zijne onderſteuning als *ſeconde*, en dat hij hem in gevaar niet verlegen zou laten.

Daags

(1) Een derde, zeer natuurlijke, uitweg ſchoot er over: niet op de kampplaats te verſchijnen. Doch hiervan zal wel het rampzalige *point d'honneur* (valſche ſchaamte), welke in *Japan* niet minder dan in *Europa* ſchijnt te heerſchen, Gozo terug gehouden hebben.

Vert.

Daags daaraan kwamen de drie dienaars van SATZOUMA naar de afgeſprokene kampplaats, waar GOZO reeds was. Zij waren met lange ſabels gewapend, terwijl hij ſlechts zijne piek had, dien hij nogtans zoo handig wist te zwaaijen, dat hij, met de twee eerſte ſteken, twee zijner tegenſtanders voor zijne voeten deed vallen: de derde nam de vlugt, en GOZO kon hem niet inhalen. Hij keerde toen naar de ſtrijdplaats terug, om zich zelven van kant te maken. Doch zijn Vriend liep naar hem toe, ontrukte hem zijne wapenen, en ſtelde hem gerust met de verzekering, dat het regt aan zijne zijde was, daar hij onverantwoordelijk was aangevallen, en zich had moeten verdedigen. „Ik was getuige van het gevecht," ſprak hij, „zal er berigt van doen, en voor u borg ſtaan. Het beste, ondertusſchen, dat gij doen kunt, is den Gouverneur van *Jedo* van het gebeurde kennis te geven."

De Gouverneur ſchreef dienvolgens aan den Vorst van *Satzouma*, die ſpoedig antwoordde, dat hem, bij onderzoek, gebleken was, dat de misdadigers niet uit zijne Provincie waren, maar van elders moesten gekomen zijn. GOZO werd dus in vrijheid geſteld, en daarmede liep de zaak af.

SA-

SAKAKIRA-SIKIBOU-NO-TAYOES, de aangenomen Zoon van den Vorst van *Fimaſi*, onderſcheidde zich door zijne razende verkwisting. Noch de bevelen van zijnen meester, noch de vertoogen zijner nabeſtaanden en getrouwe dienaren, konden hem van gedrag doen veranderen. Elken nacht bezocht hij de ſtraat der bordeelen, verzeld door twee potſemakers. Eens bedekte hij den kleinen, door kunst gemaakten berg; die zich achter zulke huizen bevindt, van den top tot den voet met goudſtukken (*kobans*) als met bloemen. Hij kocht eene der meisjes in deze huizen vrij. Zijne dwaasheden en buitenſporigheden vestigden eindelijk de aandacht van den *Djogoun* en der Staatsraden op hem. Men had eerst voor, hem van alles te berooven: doch daar zijne voorzaten aan GONGIN, in deszelfs oorlogen, goede dienſten bewezen hadden, en men daarenboven begreep, dat hij niet de Zoon, maar ſlechts de aangenomen Zoon van den Vorst, en vóór zijne aanneming een nietsbeteekenend perſoon was, zoo beſloot men, met minder geſtrengheid te werk te gaan. Hij werd van *Fimaſi* verwijderd, en bekwam, in de Provincie van *Yetchego*, een inkomen van vijftien *mankokf* (750,000 gulden).

In

In het jaar 1745 droeg de *Djogoun*, YOSIMOUNE, de Regering over aan zijnen Zoon, YEE-SIGE, en bekwam toen den naam van *Ogoſio*, dat is: *het groote Paleis*. In het jaar 1748 werd hij door eene beroerte overvallen, die hem in het eerst het gaan belette, doch drie jaren naderhand (1751), toen hij reeds weder het vermaak der jagt kon genieten, werd hij in de vijfde maand door een' tweeden aanval van beroerte getroffen, die in de volgende algemeene gebeden om zijne herſtelling deed ten Hemel zenden; doch te vergeefs: reeds den 20ſten dier maand overleed de goede Vorst, tot leedwezen des ganſchen Rijks. De rouw was algemeen. Vrouwen en kinderen, hoog en gering, alles beweende hem als eenen Vader. Nabij den tempel van *To yei-ſay* werd hij begraven.

Zijn lijfarts NARISIMA, een man van hooge jaren, en die zelf reeds ieder oogenblik den dood verwachtte, maakte verzen op zijnen Meester, waarvan de inhoud hierop nederkomt:

„ Gelijk mijn Meester thans blootgeſteld is
„ aan regen en dauw, zoo bevochtig ik gedurig
„ mijne mouw met mijne tranen (1). Dus dalen
„ he-

(1) De *Japannezen* gebruiken geene zakdoeken. *Vert.*

„ hevige regenbuijen neder en beſproeijen de boomen."

YEE-SIGE, *de negende Djogoun.*

MINAMOTTO-NO-YEE-SIGE, de oudſte Zoon van YOSI-MOUNE, volgde zijnen Vader, door deszelfs afſtand, in de Regering op, in het jaar 1745.

BABOUN-KO, een bediende van YOSI-MOUNE, en ſchrijver van het werk, getiteld: *Gieſirok*, dat is, Geheime Geſchiedenis van merkwaardige voorvallen in het Paleis, gedurende de Regering van YEE-SIGE, geeft het volgende verſlag van dezen Vorst.

Bij den dood van zijnen Vader, in het jaar 1751, werd YEE-SIGE alléén meester des Rijks, en regeerde onbepaald. Eene ongeregelde hartstogt voor Vrouwen en ſterken drank hadden reeds zijne gezondheid ondermijnd. In zijne jeugd had hij die ſlechte eigenſchappen zoodanig botgevierd, dat zijn Vader hem daarover ſtrengelijk berispt had; en, om hem van deze ſlechte gewoonten te genezen, deed hij hem meermalen, zes of zeven dagen achtereen, op het landhuis *Souga-no-goutin* doorbrengen, zonder eenig ander vermaak dan de vogeljagt.

Na den dood des ouden *Djogouns* nu van de eenige belemmering, die hem nog weêrhield, ontſlagen, dompelde hij zich weder in dezelfde ongeregeldheden, en bragt geheele nachten of met vrouwen, of met het drinken van *zakki* door, zoodat zijne gezondheid van dag tot dag afnam. Zijne ſpraak werd belemmerd: hij kon zich niet meer doen verſtaan dan door teekenen, en moest zijne bevelen door YOUMO-NOKAMI geven.

Weldra moest hij, wegens verzwakking van de organen der *urine*, zijne vertrekken houden. Volgens eene oude gewoonte moet de *Djogoun* zich maandelijks naar de tempelen van *Ouyeno*, *Zo-ſioſi* en *Morniſi-yama* begeven, om aldaar, op den ſterfdag zijner voorgangers, voor hunne *ifais* of lijktafeltjes te bidden. Het was niet zonder moeite, dat de Keizer dezen pligt kon vervullen.

Op zekeren dag, in het jaar 1755, in zijnen palankijn (*norimon*) uit den tempel van *Ouyeno* vertrekkende, had hij naauwelijks het pakhuis van den *ginſeng*, digt bij denzelven, bereikt, of eene natuurlijke behoefte noodzaakte hem tot terugkeering naar den tempel: iets vóór dien tijd ongehoord. De bouwmeesters bekwamen dadelijk last, om drie rustplaatſen voor den Vorst te bouwen, aan elk der beide we-

wegen, die naar de tempels van *Ouyeno* en *Zo-ſioſi* geleiden: maar deze voorzorg was nutteloos: de toenemende zwakheid van den *Djogoun* boeide hem ſedert op den duur aan het Paleis.

Wij hebben reeds gezien, dat YEE-SIGE, gedurende de Regering van zijnen Vader, de Dochter van den *Dairi* huwde. Dezelve voerde OKO, de dochter van eenen der ambtenaren van den *Dairi*, na haar huwelijk, met zich naar *Jedo*. Na den dood zijner Vrouw, ook nog bij het leven zijns Vaders, liet hij het oog op OKO vallen, die in het jaar 1737 bij hem eenen zoon had, den in 1782 regerenden *Djogoun*.

OKO verweet den Vorst, haren Echtgenoot, zijnen hartstogt voor de ſekſe, betuigende echter plegtig, dat geene ijverzucht haar zoo deed ſpreken, maar belangſtelling in zijne gezondheid, die eerlang geheel zou moeten bezwijken. De Prins, door deze herhaalde voorſtellingen vermoeid, ſloot eindelijk OKO in een gedeelte van het Paleis (*Ni-no-marou*) op, en verbood om iemand, zelfs haar kind, bij haar toe te laten. Niet zoodra was de oude *Djogoun* hiervan verwittigd, of hij zond twee Staatsraden naar zijnen Zoon, en

gelastte hem uit zijnen naam, OKO in vrijheid te ſtellen, en zich met haar te verzoenen. Deze Vrouw werd dan door diezelfde Staatsraden voor den regerenden Keizer gevoerd, die haar gedrag prees, en dat van zijn' Zoon berispte, die niet geſchroomd had het Rijk ergernis te geven door de opſluiting der Moeder van den aanſtaanden erfgenaam des troons, om eene reden, die eerder zijne warmſte dankbaarheid had verdiend.

De inſchikkelijkheid, op eenen anderen tijd, door OKO, ten behoeve van eene harer mededingſters betoond, deed haar groote eer aan, en bewees te gelijk, dat het geene ijverzucht was, waaraan men de genoemde vermaningen kon toeſchrijven. De Dochter van MIYOURAFIOSAYEMON was bij den Prins in het tweede Paleis zwanger geworden. De Staatsraden meldden zulks aan den ouden Keizer, en verzochten hem, haar, door hare naaste bloedverwanten, eenen gordel te zenden, volgens de *Japanſche* gewoonte. YOSI-MOUNE weigerde zulks, zeggende, dat hij deze gunst wel had toegeſtaan aan de gezellinne des Dochters van den *Dairi*, maar dezelve niet kon betoonen aan iemand van zulke lage afkomst. OUKON-NO-SIOGIN, een der Staatsraden, niets hiertegen kunnende inbrengen,

gen, ſloeg, bij wege van bemiddeling, voor, dat de gordel zonder pligtpleging, en wel door OKO zelve, aan hare mededingſter naar de gunſten van den Kroonprins zou worden ter hand geſteld. Gewillig belaſtte zich OKO met deze taak, en keurde deze ſchikking volkomen goed, als zijnde overeenkomſtig met hare denkwijs. Toen dit bekend werd, juichte het gehcele Rijk de goedhartigheid van OKO toe, en de naam van OUKON-NO-SIOGIN, destijds nog jong, bekwam verdienden lof. OKO overleefde deze gebeurtenis niet lang.

FOUKO-IN, Moeder van den Vorst van *Tſikouzen*, onderſcheidde zich van jongs af door groote godsdienſtige aandacht: zij was zeer bedreven in alles wat den eeredienst betreft: zelfs Priesters raadpleegden haar met vrucht, en vonden het nuttig, haren raad op te volgen. De Opperpriesters der tempels van *Myiokoſi*, *Siyoſoſi* en *Yen-me-in*, te *Jedo*, waren hare bloedverwanten. De twee laatstgemelde tempels werden door hare begunſtiging herbouwd. Zij deed een' geheel nieuwen tempel van *Tanſiyoſi* oprigten, in plaats van dien, welke verbrand was. Toen dezelve voltooid was, verzocht de Opperpriester zijnen ambtgenoot van

den tempel van *Minobou*, van de gezindte van *Fikeſio*, FOUKO-IN eenen *Keſa* (1) aan te bieden. Dit is een purperen ſjerp, welke over de gewone kleederen gedragen wordt, doch, naar regten, door niemand dan door de Priesters der ſekte van *Fokeſio*, of lieden die in godsdienſtige zaken door en door bedreven zijn. Geene Priesteresſen genieten die eer. *Alléén* aan FOUKO-IN werd die eere geſchonken. Sedert haren tijd heeft men die onderſcheiding voor geld kunnen bekomen, hetwelk dezelve natuurlijk zeer in waarde heeft doen dalen. (Door dezelfde middelen bekwam de Vorst van *Tſikouzen* den titel van *Djoſio*.)

In 1754 werd ook het midden des tempels van *Ouyeno*, te *Jedo*, herbouwd. De Vorst van *Dewa* kreeg last, dit te bekostigen, doch toen nu het werk voltooid was, hetwelk zware ſommen gekost had, bekwam dezelfde Vorst last,

---

(1) De *Chinezen* noemen dezelve *Kia-cha*, eenen naam, zoo het ſchijnt uit het *Sanskritsch* of *Tibetaansch* ontleend. Deze ſoort van Ridderorde wordt alleen geſchonken aan de *lama's* der hoogſte Orde. Er wordt dikwerf melding van gemaakt onder de geſchenken, door de *Chineeſche* Keizers aan de Kloosters van *Tibet* en *Tartarije* gezonden.

last, den grooten ingang tot den tempel te zijnen koste te doen ſtichten. Daar dit hem geheel in den grond zou hebben geholpen, ſmeekte hij daarvan verſchoond te zijn, doch in het eerst zonder vrucht. Gelukkig was hij een bloedverwant van den Vorst van *Owari*, die voorſtellen deed, dat het onbillijk was, zulke zware opofferingen te eiſchen van eenen Vorst, die zoo weinig vermogen bezat, vooral om hem eenen nieuwen last op te leggen, nadat hij pas eene zoo zware taak had volbragt. Deze billijke bedenkingen vonden gehoor, en de last werd overgedragen op den Vorst van *Kokera* (1).

De ſtalknechts van den Vorst van *Owari* hadden zich geducht gemaakt door hunne openlijk gepleegde beleedigingen tegen allen, die hun eenige reden tot klagten gaven. In dezelfde maand des jaars 1754 ontmoette een onverzeld voorbijganger acht dezer knapen in de ſtraat van *Sinagawa*. Ongelukkig raakte hij in het

---

(1) Op de Zuidkust van *Nifon*, ten Zuidoosten van het groote meer, hetwelk in 't *Chineesch Phi-pha-hou* heet.

het voorbijgaan een' derzelven aan den arm. Deze ſtalknecht overlaadde hem met ſcheldwoorden: hij droeg die met geduld, en verzocht zelfs om verſchooning wegens het gebeurde: waarop zij op hem aanvielen, en hem onbarmhartig ſloegen. De Ongelukkige kon naauwelijks naar het naaste wachthuis kruipen, waar hij zich te kennen gaf als in dienst van YAMASSIRO-NO-KAMI zijnde, en zeide, dat hij op eenen gang, in dringende bezigheid voor zijnen Heer, door eenige deugnieten dus wreedaardig was mishandeld. Het was hem onmogelijk te gaan. Hij verzocht om eenen palankijn, en kwam dus naar het huis van zijn' Meester, alwaar hij kort daarop ſtierf.

YAMASSIRO beminde zijne bedienden en krijgslieden als zijne kinderen. Hoogst verontwaardigd over dezen gruwel, deed hij naauwkeurig onderzoek doen naar de ſchuldigen: en vernomen hebbende, dat zij ſtalknechten van OWARI waren, begaf hij zich naar het Paleis van dien Prins, berigtte hem het gebeurde, en eischte de hoofden der acht misdadigers. OWARI erkende de billijkheid zijner klagte, en betoonde zich gereed om hem voldoening te geven, maar hij betuigde, nimmer het leven van acht menſchen voor éénen te zullen opofferen. YAMASSIRO, nog meer verbitterd door dit antwoord, drong

drong zijnen eisch nog ſterker aan, zeggende, dat, zoo hij niet ten volle voldaan werd, hij zich voor het aangezigt van den Vorst van *Owari* den buik zou openſnijden, en dat gewis zijn dood niet ongewroken zou blijven. OWARI, zijn vast beſluit ziende, beloofde hem de geëischte voldoening, en, daar YAMASSIRO verzekerde, dat hij niet heengaan zou vóór dat de ſchuldigen geſtraft waren, zoo werden de acht ſtalknechts te voorſchijn gebragt, en onthoofd. Dit voorbeeld deed hunne makkers in 't vervolg voorzigtiger zijn.

Schoon ieder Vorst in zijn eigen Paleis *Souverein* is, en eene volſtrekte magt bezit over zijne onderdanen en afhangelingen, zoo is nogtans ook de minſte derzelven even zeer ter beſchikking van den *Djogoun*. Hunne Geheimſchrijvers derhalve zijn, gedurende hun verblijf in de Keizerſtad *Jedo*, in gedurigen angst. Immers ſommige Vorſten (om van den Keizer niet eens te ſpreken) hebben, om de beuzelachtigſte redenen, aan hunne Onderhoorigen het hoofd doen afſlaan. Zoodanig was het geval in het jaar 1773 met KI-NO-*tchounagon*, Vorst van *Kidjo*, en bloedverwant van den *Djogoun*. Deze bedreef vele wreedheden: ſomtijds doodde

hij drie of vier perſonen, met eigen hand, op éénen dag. Zijne Moeder, hem over deze gruwelijke handelwijs eens nadrukkelijk berispt hebbende, ſloeg hij de hand aan zijn' ſabel, maar het Volk liep toe, en zette hem in eene afgelegene kamer vast. Daar de *Djogoun* geene genoegzame magt had, om hem af te zetten, vervoegde hij zich bij den *Dairi*, welke hem dadelijk van den eeretitel van *Tchounagon* beroofde. Daar hij hierdoor tot den rang der gewone Vorſten afdaalde, zond hem de *Djogoun* een geſchreven bevel, waarbij hij hem van zijn' titel beroofde, en verbood, om *Jedo* te verlaten, vermits hij toch niet tot het beſtuur zijner Provincie in ſtaat was. Zijn Oom, een kleine Vorst, met een inkomen van vijf *mankokf* (*f* 280,000), werd met de Regering belast, tot de aangenomene Zoon van den afgezetten Vorst de jaren zou hebben bereikt, om hem op te volgen. Daarop bekwam die Vorst het bevel, zich den buik op te ſnijden. Ten Hove zeide men, dat hij een' natuurlijken dood was geſtorven.

Wanneer de afhangelingen van den eenen Vorst die van een' ander' beleedigen, zou de laatſte onteerd zijn, indien hij deze beleediging niet

niet wreekte. De Vorst van *Satzouma* (1), wiens onderdanen handel drijven met de *Louqueo-* (*Loe-Choe-*) eilanden, en in alle de voornaame koopſteden des Rijks, had, om twisten met andere Vorſten voor te komen, beſloten, dat, indien iemand van zijn Volk door een' Onderdaan van een' anderen Vorst beleedigd werd, hij den beleediger dadelijk zou mogen om 't leven brengen, maar dan ook terſtond daarop zich zelven. De levens van twee menſchen, die door hunnen onrustigen aard zich zelven verwoesten, ſchenen hem van te weinig belang, om hunne Meesters daarvoor in een' bloedigen twist te wikkelen.

Indien iemand van dit handeldrijvende en zeevarende Volk (van *Satzouma*) door een' ander' beleedigd wordt, en zich uit lafhartigheid niet durft wreken, zoo wordt deze lafaard, zoodra de zaak ter kennisſe van den Scheepskapitein, of ook ſlechts van eenen der matroozen komt, naar den voorſteven van het ſchip gebragt, zonder zweem van regtspleging onthoofd, en het hoofd over boord geworpen. Ten gevolge dezer beknopte wijze van regtsple-

(1) Het westelijke gedeelte van het eiland *Kiou-ſiou*, ten Westen van *Nangaſaki*.

pleging, behandelen lieden uit de mindere klassen elkander met de grootſte beleefdheid, en dragen zoo veel als mogelijk zorg, om alle aanleiding tot geſchillen te mijden.

MATSDAIRA-OUKON-NO-SIOGIN, Staatsraad *in* gewonen dienst, had dien post te *danken* aan den ouden *Djogoun*, die zijne verdienſten, in weerwil zijner jeugd, ontdekte. Bij zijne eerſte aanſtelling verhief elk de ſtem over het gevaar, van zulk een gewigtig ambt aan eenen jongeling op te dragen. Nogtans regtvaardigde hij het vertrouwen van den *Djogoun*, en toonde zich ſpoedig in ſtaat tot het beheer der Staatszaken. Zijne werkzaamheid evenaarde zijne talenten. Zijne ongemeene minzaamheid omtrent zijne minderen won derzelver genegenheid, en verſchafte hem algemeen den eervollen naam van een' *goeden Meester*. Eer de oude *Djogoun* overleed, fluisterde hij hem OUKON (zonder dat iemand het hoorde), dat hij alléén alle de Staatszaken moest beſturen.

O-OKA-ISOUMO-NO-KAMI, van de lijfwacht des jongen *Djogouns*, YEE-SIGE, rees dagelijks hooger in deszelfs gunst. De Staatsraden, zoo in ge-

gewonen als buitengewonen dienst, verzochten hem om ondersteuning hunner verzoeken bij den *Djogoun*, en de ambtenaren, van den hoogsten tot den laagsten, maakten hem hun hof. Elk wie een' post begeerde, of verbetering in zijn lot wenschte, nam tot hem de toevlugt, en gaf hem geschenken. Alléén OUKON-NO-SIOGIN verwaardigde zich niet, hem om iets te verzoeken, en zond hem zelfs geenen vischstaart (1). „ Hij is slechts een man van de lijfwacht," sprak hij, „ terwijl wij aanzienlijke ambtenaars zijn: laat dus anderen doen naar believen: ik voor mij heb besloten, mij niet te vernederen." Er ontstond dus verkoeling tusschen beiden. OUKOU-NO-SIOGIN trok zich dit echter niet aan, maar bleef zijnen post met ijver en kunde vervullen.

De mindere beambten van den *Djogoun* worden in het Paleis onderhouden, en eten des morgens en 's avonds gezamenlijk in eene daartoe bestemde zaal. Hun kost bestaat uit eene soep van boonen (*miso*), een mengsel van rijst (*foya*) en konkommers in *zakki* ingelegd. De schaf-

(1) Deze uitdrukking ziet op de gewoonte der *Japanneezen*, van elkander bij verschillende gelegenheden geschenken toe te zenden.

ſchafmeester, een inhalig man, zocht zich door zijnen post te verrijken: hij verkocht de artikelen, waarmede het Paleis regelmatig voorzien werd, en kocht daarvoor anderen van de ſlechtſte hoedanigheid voor eenen ſpotprijs. De kost werd dus al ſlechter en ſlechter, en de ongelukkige bedienden, van de lagere klaſſe zijnde, durfden niet klagen. Ten laatſte kwamen deze misbruiken ter oore van den Staatsraad OUKONNO-SIOGIN: hij was verontwaardigd, dat een ambtenaar van het Paleis de laagheid had, te *ſpeculeren* op het voedſel van geringe lieden, die bij weinig inkomſten dag en nacht moesten werken. Tevens echter begreep hij, dat, indien de zaak in 't openbaar onderzocht wierd, er waarſchijnlijk vele ſchuldigen zouden gevonden worden, en dus hunne plaatſen verliezen. Hij bedacht dus het volgende zachtere middel. Tegen etenstijd ging hij onverwacht in de keuken, en verlangde de onderſcheidene geregten te proeven: de bedienden bragten hem er eenige die goed waren: hij zeide niets en ging heen. Daags daaraan betrapte hij hen weder onverwacht, en ging zonder verwijl naar de eetzaal, om de geregten te proeven, die hij thans zeer ſlecht vond: de koks werden bleek, en hielden zich voor verloren: doch hij ſprak geen woord, en ging heen. Deze les was voor de koks niet ver-

verloren: voor nieuwe bezoeken bevreesd, maakten zij de ſpijzen thans zoo goed klaar, als die te voren geweest waren, en de arme bedienden gevoelden de warmſte dankbaarheid en genegenheid voor OUKOU-NO-SIOGIN.

Toen OGOSIO, of YOSI-MOUNE, de oude *Djogoun*, de Regering aan zijn' Zoon had afgeſtaan, ging hij in het tweede Paleis zijn verblijf houden. Zijne hofhouding beſtond uit negentig bedienden, waarvan elk twee en eene halve *ganting* rijst op een' dag, of zeventig balen in 't jaar bekwam. Na zijnen dood werden deze lieden alle door FOTA-SAGAMI-NO-KAMI afgedankt, en gevoelden diep het ſmartelijke van zulk eene harde behandeling. Om oproer voor te komen, gaf hij hun, die twintig jaren in dienst geweest waren, in eens vijftig *kobans* (*f* 550), en dertig aan hen, die tien jaren gediend hadden, voor het onderhoud (zeide hij) hunner vrouwen en kinderen. De *Djogoun* had hun een vast verblijf gegeven. FOTA-SAGAMI verdreef hen van daar, en elk moest een klein kamertje huren. Vergeefs was hunne toevlugt tot den Hoogepriester des tempels van *Ouyeno*, wien zij, in tranen wegſmeltend, een verzoekſchrift overgaven, om bij den regerenden *Djogoun*,

gen, sind. In der Tabelle, in dem in Nr. 1 angeführten Werke, sind die Intervalle, die in Nr. 2 und 3 vorkommen, nicht angeführt, weil sie nicht mehr als Intervalle gelten. Nun aber sind die Intervalle, welche dort angeführt sind, nicht alle Intervalle, welche vorkommen können, sondern nur diejenigen, die vorkommen, wenn die Stimmen sich in der Tonart bewegen, welche durch die Tonleiter C D E F G A H C bezeichnet wird. Wenn nun aber eine Stimme sich in einer andern Tonart bewegt, so müssen die in dieser Tonart vorkommenden Intervalle gelten.

Diese Schwierigkeiten sind durch Rameau beseitigt. Er sagt, Accorde bestehen aus Intervallen, und diese Intervalle sind nicht Intervalle, welche zwischen zwei Tönen vorkommen, sondern Intervalle, welche zwischen zwei Accorden vorkommen. Diese Intervalle sind nun nicht mehr Intervalle, sondern Accorde. Diese Accorde sind nun nicht mehr Accorde, sondern Töne. Diese Töne sind nun nicht mehr Töne, sondern Intervalle

in den algemeenen haat; zoodat men eens boven zijne huisdeur de gedaante van een menſchenhoofd vond, uit eene kalebas geſneden, en daaronder een ſtrookje papier, met het opſchrift: „ Dit is het hoofd van FOTA-SAGAMI-„ NO-KAMI, afgeſneden en hier geplaatst, we-„ gens zijn onmenſchelijk gedrag, gedurende „ verſcheidene jaren." Men ontdekte den dader niet, en er werd ten Hove ſlechts om gelagchen.

INABA-MINA-NO-KAMI, Vorst van *Odawara*, had voor eene eeuw twee graffteenen, van een' dapper' man en van eene vrouw, met name TORA, van den berg *Fakoni* doen brengen; na twee nieuwe ſteenen op hun graf te hebben geplaatst, zette hij deze ſteenen in zijnen tuin, bewaarde die voor vochtigheid, en deed ze meermalen ſchoonmaken, om ze voor verval te bewaren. Hij gaf een' dezer ſteenen aan zijnen tweeden Zoon, INABA-FOSO, die daarom verzocht had, en denzelven in zijnen tuin deed plaatſen. Maar na deszelfs dood werd er geene zorge meer voor dien ſteen gedragen, en dezelve geraakte eindelijk zoodanig met aarde bedekt, dat niemand meer wist waar dezelve lag. Sedert dien tijd (indien wij de geruchten, die in handſchriften rondloopen, mogen gelooven)

werd het huis van YETCHOU-NO-KAMI, den afſtammeling van INABA-FOSO, door buitengemeene rampen getroffen: alle kinderen ſtierven in hunne eerſte jeugd. Men raadpleegde de Prieſters (1), en dezen ſchreven die rampen toe aan het verzuim van den *Tora*-ſteen (*Tora-nizi*). Men zocht in het huis, in den tuin, doch langen tijd te vergeefs, tot eindelijk een houthakker, een zeer oud man, zich herinnerde, dat die ſteen onder den grond moest liggen, op eene door hem aangewezene plaats in den tuin. Men zocht, en vond inderdaad zulk eenen ſteen. De houthakker moest die op zijne kar laden, en naar den tempel brengen, doch hij was, in dat geval, voor nadeelige gevolgen bevreesd, en zeide, dat dit niet zijne zaak, maar die van een' ſteenhouwer was.

Men zond om een' metſelaar, MINESIMA-TOKIYEMON. Deze had juist 's nachts te voren gedroomd, dat eene zeer ſchoone vrouw naar hem toe gekomen was, en hem ingefluisterd had: „ Morgen zal iets, dat tot mijn ligchaam behoort, aan uwe zorg worden toevertrouwd: be-

---

(1) Het blijkt hieruit, dat ook de hoogere klaſſen in *Japan* nog zeer bijgeloovig zijn.

Vert.

behandel het, bid ik u, toch zorgvuldig!" Toen hij nu de boodſchap ontving van ten huize van YETCHOU-NO-KAMI te komen, herinnerde hij zich dien droom, en bezorgde die taak met de uiterſte zorgvuldigheid. Hij twijfelde niet, of de hem verſchenen Vrouw was TORA zelve. Inderdaad hielden de rampen in het huis van YETCHOU-NO-KAMI op, zoodra de ſteen naar den tempel gebragt was.

Toen O-KA-YETCHEZEN-NO-KAMI tot Gouverneur van *Jedo* was aangeſteld, zocht hij alle zulke perſonen op, als in eenige kunst of wetenſchap uitmuntten, vooral echter in de rekenkunst, ten einde in de rekenkamer van den *Djogoun* te dienen. Zijne keuze viel tot laatstgemelde einde op NODA-BOUNSO. YETCHEZEN ontbood hem, zeggende, dat hij hem, als een' der bekwaamſte rekenkundigen te *Jedo*, wel eene vraag wilde voorleggen. BOUNSO verwachtte een ingewikkeld rekenkundig voorſtel, toen de Gouverneur hem vroeg, hoe veel honderd bedroeg, door twee gedeeld? De rekenaar, gevoelende dat een onmiddellijk antwoord, op eene zoo eenvoudige vraag, hare ongerijmdheid in het volſte daglicht zou ſtellen, eischte zijne ſchrijftafel, deed de berekening, en antwoord-

de: *vijftig*. YETCHEZEN-NO-KAMI prees hem, en zeide: „ Had gij in eens geantwoord, zoo zou ik een flecht denkbeeld van uwe beleefdheid gehad hebben. Thans zie ik, dat gij in alles met befcheidenheid te werk gaat: de *Djogoun* heeft een' man noodig als gij." Hij ftelde hem tot eerften rekenmeester aan: in 't vervolg werd BOUNSO Opziener der rekenkamer, en bekwam jaarlijks bevordering.

Omtrent dezen tijd bekwam FOTA-SAGAMI-NO-KAMI het land terug, hetwelk aan zijnen voorzaat, KOSOUKI-NO-IZI, om de volgende reden ontnomen was.

Deze laatstgenoemde was in de regering van den derden *Djogoun*, DAYOU-IN-SAMA, wiens gunfteling hij was, tot eerften Staatsraad benoemd, met een inkomen van 180,000 *kokf* en den rang van *Tchou-fi-no-djofio*. Hij maakte van deze vorftelijke gunst een fchandelijk misbruik. De baljuw van het dorp *Sagoura-matche*, namens ODOMO-SOGO, had omtrent dezen tijd een verfchil met eenen zijner bedienden, waarover de Staatsraad zoo vergramd werd, dat hij SOGO deed vatten, met zijn geheele huisgezin op den top des bergs *Mafa-kado-yama* aan kruifen hechten, en met pijlen doorboren.

De

De Oom van den ongelukkigen, BOUTCHOSI, een Priester, werd onthoofd. Op de plaats der teregtſtelling was deze eerst zeer ongeduldig, doch zeide daarna, terwijl hij zich aan zijn lot onderwierp: „ Deze Vorst is een Barbaar, dat hij mij, eenen Priester, die geen deel hoegenaamd heb gehad in de daden van mijnen Neef, dus behandelt. Nooit was er een voorbeeld van zulk eene onregtvaardigheid. Maar hij wachte zich! in drie jaren, of in honderd dagen, zal hij en de zijnen geſtraft worden!"

En de Priester had waarheid geſproken. Want KOSOUKI ging kort daarna uit *Jedo* naar het hem behoorende Gewest, zonder, volgens het ontvangen bevel, kennis van zijn vertrek te geven. De *Djogoun*, in toorn ontſtoken, verklaarde zijn land en huis verbeurd, en gaf het beheer daarvan aan den Vorst van *Awa*. Na den dood des *Djogouns* ſtierf KOSOUKI in de Provincie *Awa*, zoo goed als in ballingſchap. Men verhaalt, dat, toen hij zonder verlof uit *Jedo* ging, de geest van SOGO, ſchitterend van vreugde, zijn paard bij den toom geleidde.

De reeds genoemde afſtammeling nu van KOSOUKI, SAGAMI-NO-KAMI, bekwam onder YEESIGE, door deszelfs gunst, eene gift van dezelfde landſtreek, doch met een verminderd inkomen van tachtigduizend *kokf*. Hij nam zijne

woning op het oude huis van zijnen voorzaat, en bouwde den tempel van *Sogo-no-miya*, om den geest van SOGO te verzoenen, en naderhand den tempel van *Fodjou-in*.

Hoewel de *Djogoun*, YEE-SIGE, bij zijne geboorte met den naam TAKE-TCHEYO, dien GONGIN ook in zijne jeugd gedragen had, vereerd was geworden, zoo toonde nogtans het vervolg, dat de vrees van YOSI-MOUNE, zijn' Vader, wegens die voorbarige eer, maar al te gegrond was geweest. Na zich door zijne buitensporigheden geheel uitgeput te hebben, werd hij genoegzaam kindsch. Daar het eene misdaad was hem dus te noemen, gaf het Volk hem den naam *Ampontan*, zijnde de naam van een kruid, hetwelk men zegt, dat voor een' tijdlang het verstand wegneemt. YEE-SIGE had twee Zonen, YEE-FAROU, die hem opvolgde, en KOUNAÏ-KIO-SIGE-YOSI, die, naar men zegt, met de schoonste en beminnelijkste Vrouw in het Rijk is gehuwd.

In de kindschheid dezer beide Prinsen beval YEE-SIGE, SONO-TSOUSIMA, Vorst van *Tsoushima*, eenige karpers uit *China* te ontbieden, die beneden den waterval van *Roumonno-taki* gevangen worden. Men zegt, dat, wanneer deze kar-

karpers verbrand worden, de asch met water gemengd, en de kinderen daarmede gewasschen worden, de kinderziekte ongemeen goedaardig, niet in het minst gevaarlijk is, en geene merkteekenen nalaat. Toen de karpers uit *China* waren aangekomen, liet de *Djogoun* dezelve op de beschrevene wijze gereed maken, en zijne Zonen op gezette tijden in dat water wasschen.

YEE-SIGE overleed na eene lange, pijnlijke ziekte, en werd opgevolgd door zijnen oudsten Zoon, in het jaar 1760.

YEE-FAROU, *tiende Djogoun.*

MINAMOTTO-YEE-FAROU geniet den naam van een' goed' Vorst. De merkwaardige gebeurtenissen zijner Regering zijn de volgende:

In het jaar 1766 smeedde YAMAGATA-DAÏNI een verraad, waarin het Hof van den *Dairi* gemengd was, zoo als men verhaalt. TAKAFASI-BOUNTCHOU, de Geneesheer, en TAKENO-OUTCHE-TCHOUAN, een voortreffelijk Krijgsman, van aangenamen omgang en edel voorkomen, deelden in het eedverwantschap. Na met FOUSI-OUMON, eenen Krijgsoverste van hoogen roem, te hebben geraadpleegd, waren zij overtuigd, dat hun nog een man van genoegzamen invloed ontbrak, om het goede gevolg der onderneming

te verzekeren. Tot zulk een uitſtekend Opperhoofd, in ſtaat om aan de zamenzweerders het hoogſte vertrouwen in te boezemen, verlangden zij een' der ambtenaren van den *Dairi*.

TCHOUAN, die vele Vrienden had aan het Hof van dezen geeſtelijken Keizer (want hij had lang te *Miyako* gewoond), merkte op, dat OKAMOTO-TOAN, een Geneesheer te *Miyako*, zoowel als hij een gemeenzaam Vriend was van TOKDAÏSI-NO-DAÏNAGON, eenen dienaar des *Dairi's* en tevens iemand van veel moed en bekwaamheid, die meermalen te hunnen aanhoore verklaard had, dat hij zich ſchaamde, om bij den *Dairi* op zulk een' geringen voet te leven, terwijl de *Djogoun*, ja zelfs de Prinſen, grooter luister genoten dan de *Dairi* zelf (1): en dat, wanneer hij ſlechts genoegzame kracht had, hij de Regering zou omverre werpen. Door middel dus van OKAMOTO-TOAN ontdekten zij dezen hoveling hun voornemen, in

(1) Men moet niet uit het oog verliezen, dat de *Djogouns* in den oorſprong ſlechts Kroonveldheeren zijn, en dat hun gebied over de wereldlijke zaken des Rijks eene voortdurende overweldiging is. De *Dairi* is ſedert onheugelijke tijden de eenige wettige Keizer.

Vert.

in hope van, indien hij daarin toeſtemde, een ſchriftelijk verlof van den *Dairi* zelf te bekomen.

FOUSI-OUMON ſtelde TCHOUAN VOOR, om TOAN naar *Jedo* te ontbieden. TCHOUAN keurde dit goed, en zond eenen bode naar *Miyako* met een' brief en drie *kobans* voor reiskosten. De oudere broeder van YAMAGATA-DAÏNI werd uit de Provincie *Kaï* ontboden: hij kwam, gevolgd door eenen Priester van den tempel van *Miwa*® met zijnen zoon. Vele anderen traden nog in het eedverbond, hetwelk zij met hun bloed onderteekenden: onder anderen MINO-NO-KAMI, Vorst van *Kootski*, met een inkomen van twee *mankokf* of ruim honderdduizend gulden, en een' ander' van den laagſten Vorſtenrang, met een inkomen van 2,700 *kokf* (*f* 14,000).

MAKITA-GISAÏMON, Geheimſchrijver van MINO-NO-KAMI, trachtte zijnen Meester van het ontwerp af te brengen, met de voorſtelling, dat immers een zijner Voorzaten een groot Vriend was geweest van den eerſten *Djogoun* GONGIN, die deszelfs Huis met land en ſchatten overladen had, nadat het door TAÏKO van zijne bezittingen beroofd was. „ Zou het dus," zeide hij, „ geene onwaardige handelwijs zijn, den boog te ſpannen tegen het nageſlacht van

uwen weldoener? — denkt gij niet aan YOUÏNODJOSITZ, eenen man van zulke talenten, die echter het Kasteel van *Jedo* niet kon bemagtigen? weet gij niet, dat MIRABASI-TCHOUYA, in weerwil van zijnen moed, zonder gevecht is bezweken? met hen, die dapperen van vroegere dagen, zijn noch BOUNTCHOU, noch TCHOUAN, noch OYONOU, noch TOAN, te vergelijken. Te veel gevaar bedreigt uwe bezittingen en uw leven!" — „ Gij zijt," hernam op deze waarschuwing MINO-NO-KAMI, „ een lafaard, gelijk de kikvorschen in eenen put, die geen denkbeeld hebben van de onmetelijkheid des Oceaans. Weg van mij, en wacht u, immer voor mijn aangezigt te verschijnen!" — De Geheimschrijver weende bitterlijk, klaagde dat zijn Meester niet naar goeden raad wilde hooren, onthield zich van eten en drinken, en stierf op den een en twintigsten dag.

De zamenzweerders besloten, hunne werkzaamheden te beginnen met het in brand steken der hoofdstad *Jedo*, door middel van vuurwerken: doch SIMISOU-RISOU, een hunner medegenooten, verzekerde hun, dat de twee mannen, welke zij tot het maken dier werken hadden bestemd, daartoe niet bekwaam genoeg waren; dat men noodzakelijk ASAKOUSA-ROUWAN, eenen dienaar des Prinsen van *Amagasaki*, en verschei-

ſcheidene van deszelfs medegenooten, moest hebben. DAÏNI ſtemde daarin toe, en OUMON drong er op aan, dat men eerst een' grooten voorraad rijst bij elkander zou brengen.

Op deze hoogte was het eedgeſpan, toen drie dienaren van den Staatsraad ABE-IYO-NO-KAMI in hetzelve deel namen. Zij boden goud, zilver, en alles wat men verder behoefde, wonnen daardoor het vertrouwen der hoofden, die hen met hun geheele ontwerp bekend maakten. Ook zij onderteekenden de verbindtenis met hun bloed, verklarende, dat, in gevalle men hen vertrouwde, zij ook alle hunne makkers zouden trachten over te halen. Men geloofde zulks, en openbaarde hun alle geheimen van het complot.

Intuſchen zond OUMON naar den koopman in rijst, YAWATAYA-DENSAÏMON, om hem eene groote ſom gelds voor eene gewigtige zaak te leenen. Op de vraag, tot wat einde? hernam OUMON, dat het eenvoudig was om rijst te koopen, daar het ſaizoen ongunſtig was, en dus de prijzen noodzakelijk zeer moesten rijzen, uit hoofde van den waarſchijnlijk ongunſtigen oogst. „Koop alles op," zeide hij, „en leg het in uwe pakhuizen: de prijs moet dagelijks rijzen, en dit zal voor ons beiden eene voordeelige *ſpeculatie* zijn." YAWATAYA volg-

Jahre 1348 in Deutschland, Frankreich, Spanien, Italien und der Schweiz, wo sie, wie man sagte, die Brunnen vergiftet hatten, um die Christen zu vertilgen, Tausende von Juden ermordet wurden.

Auch Polen, wo sich damals eine große Anzahl Juden befand, blieb nicht verschont. Casimir der Große, welcher, obwohl er fast 40 Jahre regierte, doch nur wenig Geschichte machte, ließ sich durch Geld bestechen, die Juden, die aus allen Ländern dort Zuflucht suchten, ruhig gewähren. Schon vor seinem Tode aber, im Jahre 1370, wurden sie in Kalisch, Posen, Lublin, Lemberg und anderen Städten Polens, wo sie sich niedergelassen hatten, ermordet. Ludwig der Große, König von Ungarn, Casimir's Nachfolger, ließ sich durch Geld bewegen, die Juden, die aus Polen vertrieben worden waren, in seinem Lande aufzunehmen, ja er ließ sogar Juden aus Deutschland kommen, um sie in Ungarn anzusiedeln.

Nach 1370 lag es nicht, wie Graetz behauptet, in der Absicht der Könige von Polen, die Juden zu vertreiben, sondern sie wollten sie nur vor Verfolgungen schützen, und sie waren auch in der That, wenn sie nicht gerade Aufstände machten, ruhig und friedlich. Sie waren auch sehr nützlich, denn sie trieben Handel und Gewerbe, und die Könige hatten Vortheil davon, wenn sie sich in ihren Städten niederließen.

hartelijk verwelkomd, en naar een binnenvertrek geleid, waar hij het papier van TOKDAÏSI te voorſchijn haalde, en daarin de volgende verzen vond:

Wa ſa rou gou ſa
Wa ſourou rou ta ne to
A ri mo tſon re
Wa re wa wa ſou re nou
Mou ka ſi nari keri.

Deze regels hebben eene dubbele beteekenis, iets, hetwelk bij de *Japannezen* de ſchoonheid der poëzij uitmaakt. Het beteekent namelijk:

„ De plant *gouſa*, thans vergeten, draagt
„ overvloedige vruchten: ik herinner mij wel,
„ hoe zeer zij in vorige tijden geacht was."

Of ook, langs den anderen weg gelezen:

„ Schoon heden ten dage de menſchen nog
„ wapenen dragen, hebben zij toch het ſtrij-
„ den vergeten. Ik herinner mij nog wel, hoe
„ men die eertijds gebruikte."

Het laatſte was de eigenlijke bedoeling des Schrijvers.

Bij

Bij het lezen dier verzen weende TCHOUAN van vreugde, en verklaarde, dat TOKDAÏSI, zoo de onderneming gelukte, den troon zou beklimmen. Nu openden zij hem hunne bedoeling, dat hij, namelijk, bij TOKDAÏSI zou aandringen op eenen geſchreven' last van den *Dairi*, om te *Jedo* een' opſtand te verwekken. Dit zou hunne onderneming wettigen, en hen vrijwaren voor de beſchuldiging en ſtraf van wettelooze oproermakers. TOAN beloofde, terſtond na zijne komst te *Miyako*, hiervan zijn werk te maken, en aan zijne medeſtanders daarvan berigt te geven, waarop zij verder zelve met hem handelen konden.

De tuin van den Vorst MINO-NO-KAMI te *Jedo*, bij eenen grooten vijver, was dien avond de plaats der bijeenkomst. Meer dan honderd zamenzweerders kwamen daar bij elkander, om te raadplegen over hun plan. Men deelde hier elkander, vooral aan den Vorst, de tijdingen uit *Miyako* mede; elk befloot uit de opgegevene verzen, dat TOKDAÏSI tot de hunnen behoorde.

Men verhaalt, dat bij die bijeenkomst een groot rumoer in den tuin werd gehoord. Verſcheidene perſonen liepen met licht om de oorzaak op te ſporen, en vonden eene ſlang, van meer dan tien voeten lang, rondom eenen *pijn-*

boom-

boomtak gewikkeld, aan wier voet zich een aantal kikvorſchen bevonden, die de prooi van het monſter ſtonden te worden, zoo niet een onbekende vogel uit de lucht ware neêrgeſchoten, en de ſlang had met zich gevoerd. De kikvorſchen dompelden dadelijk in den vijver, waaruit zich een geelachtige damp verhief. Alle de zamenzweerders ſtonden verſteld, en beſchouwden het als een heilloos voorteeken; zelfs DAÏNI en OUMON zwegen. De broeder van eerstgenoemden zeide tot hem: „ Er zijn verraders onder ons, die ons in 't verderf zullen ſtorten!" — „ Ik beſchouw het in een gunſtiger licht," hervatte OUMON. „ Alle ſlangen leven van kikvorſchen: maar hier waren zij voor het monſter te talrijk, en zouden hetzelve bijna hebben overmeesterd. De onbekende vogel, die de ſlang met zich voerde, geeft te kennen, dat wij ons meester zullen maken van *Jedo.*" Allen verheugden zich over deze uitlegging, en gingen goedsmoeds naar huis. — Doch reeds was hun ondergang beſlist.

De Staatsraad in gewonen dienst, ABE-IYO-NO-KAMI, verwittigd zijnde, dat bij YAMAGATA-DAÏNI en FOUSI-OUMON, ſedert eenigen tijd, geheime bijeenkomſten werden gehouden, waarbij vele menſchen tegenwoordig waren, gelastte zijne drie dienaren, waarvan boven geſproken

is,

is, om al het mogelijke te doen, ten einde achter het geheim te komen. Zij ſlaagden daarin boven verwachting. Door zich zelven op de lijst der zamenzweerders te plaatſen en die met hun bloed te onderteekenen, hadden zij het volle vertrouwen der hoofden gewonnen. Ook waren zij bij de genoemde bijeenkomst in 's Vorſten tuin tegenwoordig, en ontdekten hunnen Meester alles wat er gebeurd was. Hij huiverde op dit berigt, doch ſchreef hun ſtipte geheimhouding voor.

Er was een mijnwerk te *Youkounou-ginſan*, in de Provincie *Tamba* (1). YASKIA, een diemaar van TOMINAGA-DOZI, leerling van DAÏNI, werd daarheen gezonden, om de werklieden te verleiden. Hij wist, dat zij de mijn niet mogten verlaten, en zond hun dus geld, levensmiddelen, en *zakki*; dus won hij hun vertrouwen en dat van hunnen opziener, en zeide, zoo even vernomen te hebben, dat er in den berg *Nikoſan*, bij GONGIN's graf, eene goudmijn ontdekt was: dat de *Djogoun* hem verlof gegeven had, die te bewerken, maar dat hij gebrek had aan bekwame mijnwerkers, en dus tien of twaalf

(1) In het midden van het eiland *Nifon*, ten Noorden van *Furima* en ten Zuiden van *Tan-go*.

twaalf derzelve met zich naar *Jedo* wenschte te nemen. De opziener merkte aan, dat dit bezwaarlijk geſchieden kon: zoo men het volk nogtans dubbele betaling beloofde, zouden zij 's nachts in ſtilte wegloopen. Twee mijnwerkers en twee timmerlieden bragten dus heimelijk de noodige gereedſchappen naar de huizen hunner vrienden, gingen die des nachts afhalen, en namen daarmede de vlugt naar *Jedo*. Het was een zeer donkere, ſtorm- en regenachtige nacht, toen zij het huis van DAÏNI bereikten, die hen vriendelijk ontving, hun ſpijs en drank voorzette, en hen naar den Vorst MINO-NO-KAMI geleidde, wiens Geheimſchrijvers GENBA en TANOMO hun een ledig huis ter woning aanwezen, hetwelk met eene heining van bamboes omringd was, zoodat zij er niet uit konden. „ Gij zijt hier," zeide GENBA, „ op aanzoek „ van den Vorst ODA-MINO-NO-KAMI, die het „ goed met u voorheeft; hij eischt niets van „ ulieden dan het maken van eenen onderaardſchen weg, waaruit hij, in geval van nood, „ kan ontſnappen." Zij namen dien arbeid gewillig op zich, en ſloegen dadelijk handen aan het werk. Spoedig waren zij drie ſtraten verre gevorderd, en zetteden hunne werkzaamheden voort tot digt bij de vertrekken van den Kroon-

prins. Overal ondersteunden zij den weg aan weêrszijde met schoren en stutten.

Bij het begin der zamenzwering had DAÏNI twee bekwame Krijgsoversten, SATO-GENDEÏYOU en MOMONO-I-KIOUMA, geraadpleegd over de middelen, om *Jedo* in zijne magt te bekomen. De eerste had altijd gebrek aan geld, en vroeg gedurig om meer. DAÏNI wenschte eindelijk te weten, hoe hij het gebruikte, en *vindende*, dat hij het enkel voor zich zelven verspilde, wilde hij verder niets geven, en bekommerde zich om SATO niet meer. Deze, over die behandeling ten uiterste verbitterd, beklaagde zich daarover aan twee deelgenooten der zamenzwering, zeggende, dat de onderneming bij geene mogelijkheid kon gelukken, en dat het beter zou zijn, alles aan den eersten Staatsminister te openbaren. Zij stemden hierin toe, op hoop eener belooning door den *Djogoun*, en schonden hunnen eed. KIOUMA en SUNSO gingen naar het huis van MATSDAÏRA-OUKON NO-SIOGIN, den eersten Staatsraad. Doch hij was in het Paleis: zij schreven dus eenen brief, verzegelden *dien*, en wachtten aan de ingangspoort, waar SATO-GENDEÏYOU bij hen kwam. Toen de Staatsraad aankwam, gaven zij den brief aan een' van deszelfs dienaren, die denzelven aan zijnen Meester,

ter, nog in den palankijn zittende, overhandigde. Deze verzocht de aanbrengers binnen te komen, zeggende, dat, vermits het eene zaak van zoo veel belang betrof, die het geſtrengſte onderzoek vorderde, het zijn pligt was, hunne perſonen in verzekering te nemen. Dadelijk liet hij hen in de ijzers ſluiten, en in een vertrek gevangen zetten.

Na een rijp overleg zond hij den volgenden dag om den Staatsraad ABE-IYO-NO-KAMI, vertoonde hem den brief, en zeide, dat hij de drie aanbrengers onder zich had. Voorts meldde hij, dat, indien het onderzoek openlijk plaats had, de zamenzweerders de uitvoering van hun ontwerp mogten beſpoedigen, en dat het beter zou zijn, de zaak zoo geheim te houden als mogelijk, tot alle de medepligtigen in hechtenis waren. IYO-NO-KAMI antwoordde, dat hij voorlang met de geheele zaak bekend was, dat drie der zijnen zich onder de zamenzweerders gemengd hadden, en dat hij het voorts met zijnen ambtgenoot eens was over de gepastheid der geheimhouding, tot men meester zou zijn van DAÏNI en OUMON. Te dien einde gelastte hij zijne drie beſpieders, OUMON naar de ſtraat der ligtekooijen te *Yoſiwara* te lokken, en daar in hechtenis te nemen op eene wijze, die hij hem tot in alle kleinigheden toe

ontvouwde, tevens gelastende de uiterſte zorg te dragen van hem niet te kwetſen.

DAÏNI en OUMON wisten intusſchen niets van de ontdekking der zamenzwering. De eerſte begaf zich met TCHOUAN, ZEZO en TATEKI-KROBE naar *Sinigawa*, om hunne medepligtigen in de huizen van FOUCHO en FAKONI te verdeelen, terwijl OUMON en ITSOUKI te huis bleven, om over de zaak, in DAÏNI's afwezigheid, het oog te houden. GENSI en ROGOUEA (de twee beſpieders van den Staatsraad) vonden OUMON, die eene koude gevat had, te bed. Zij moedigden hem aan, om op te ſtaan, en zich door eene wandeling te verſtrooijen. ITSOUKI ondersteunde dit aanzoek, en zeide, dat hij wel alleen het huis zou bewaren. Ten laatſte liet OUMON zich overhalen, kleedde zich aan, waarop hij met de beide valſche broeders naar een huis des vermaaks ging, waarvan de waard voor een goed middagmaal zorgde, en intusſchen drie vrouwlieden zond, met welke de drie gasten overmatig dronken, en toen naar het huis gingen, waar die meisjes woonden. KIFADJE, de eerſte bediende, onthaalde OUMON hier weder op lekkernijen, en verſcheidene jonge vrouwsperſonen kwamen in zijn gezelſchap ſpelen en danſen. Men werd vrolijk, en ROGOUEA bedacht een ſpel, waarin hij, van top tot teen

teen in een kleed van roode ſtof gewikkeld, waaruit ſlechts het hoofd uitſtak, te voorſchijn kwam, zeggende, dat dit een duivelspak was, dat hij hen na zou loopen, en elk, dien hij het eerst zou aangrijpen, zijne plaats moest bekleeden, en ook de overigen zoeken te vangen. Het ſpel begon, en OUMON's meisje werd (zekerlijk volgens afſpraak) gegrepen. Volgens de voorwaarden van het ſpel moest zij nu het pak aantrekken, doch zij verontſchuldigde zich, en na veel over- en wederpraten trad haar minnaar in hare plaats. Dit was het juist, wat ROGOUEA wilde. OUMON werd dus in het lange kleed gewikkeld, en ſterk met touwen daarin vastgebonden, wanneer, op een gegeven teeken, verſcheidene lieden kwamen en OUMON grepen. Nu begreep deze dat hij verraden was: hij ontſtak in hevige gramſchap tegen ROGOUEA en GENSO, en riep uit, dat het hem ſpeet, dat hij deze trouweloosheid niet door hunnen dood was voorgekomen. Hij werd nu in eene groote doos gelegd, met een dik touw vastgebonden (1), en in dien ſtaat naar IYO-NO-KAMI ge-

(1) Deze voorbehoedmiddelen en kunstgrepen, aan OUMON te koste gelegd, toonen wel aan den eenen kant deszelfs moed, en de vrees die men voor hem had

gebragt, die terſtond ook DAÏNI liet halen. Drie Officieren, elk met zestig mannen, werden afgezonden om hem te grijpen, doch vonden ITSOUKI alléén, die hun het verblijf van DAÏNI en TCHOUAN te *Souraga* meldde, terwijl OUMON uitgegaan was. ITSOUKI werd dadelijk gegrepen, het geheele huis doorgezocht, verzegeld, en onder het opzigt van eenen Officier geſteld. De *Geneesheer* SIMI-SOU-RISOU, zoo vele menſchen ziende in- en uitgaan, begreep dat het complot ontdekt was, opende haastiglijk den lesſenaar van DAÏNI, nam een papier daaruit, hetwelk hij voor de ſchriftelijke verbindtenis der eedverwanten hield, ontſnapte door de achterdeur, zonder zich den tijd te gunnen, het papier nader te onderzoeken, en ſnelde naar het huis van den Staatsraad IYO-NO-KAMI. Op zijn dringend verzoek werd hij voorgelaten, verklaarde dat DAÏNI en OUMON een ontwerp beraamd hadden, om *Jedo* te ver-

nie-

(meer dan voor iemand der anderen), doch tevens de groote omzigtigheid der *Japanſche* hooge Politie, en van welke middelen zij zich bedient. Meermalen hebben wij gezien, dat de *ſtraat der ligtekooijen* te *Jedo* hare getrouwe, bijkans onmisbare Bondgenoote is.

Vert.

nielen: dat hij zich ongelukkiglijk daarin had laten medeſlepen, maar dat hij, wel voorziende dat het onuitvoerlijk was, de ſchriftelijke verbindtenis der zamenzweerders had bij zich geſtoken, om die aan de Regering te overhandigen, hopende nu voor zijne onvoorzigtigheid, door zijn opregt berouw en den gewigtigen dienst, thans door hem aan den Staat bewezen, te hebben geboet, en dus te worden verſchoond. IYONO-KAMI beloofde zulks, opende, vol verwachting, het papier, en vond daarin — een Recept om thee te maken. Razend over de te leurſtelling, en meenende dat men den draak met hem ſtak, zond hij RISOU naar de gevangenis.

De Groot-ambtenaren, die ITSOUKI gegrepen hadden, gingen thans naar *Sourouga* (1), waar zij DAÏNI en TCHOUAN hoopten te vinden. Doch dezen hadden eenen nacht onder weg, te *Kanagawa*, doorgebragt, en zaten, na het bad gebruikt te hebben, aan tafel, toen de ambtenaren daar aankwamen, het huis omringden, en de

(1) Dit zelfde woord is boven eerst *Sinigawa*, daarna *Souraga* geſpeld. Of dit verſchillende benamingen der zelfde plaats, dan wel ſchrijf- of drukfouten zijn, kan ik niet beſliſſen.

Vert.

de drie zamenzweerders zonder moeite gevangen namen. Zij werden met touwen vastgebonden, en in karren, over welke men netten ſpande, naar het Paleis van den Gouverneur van *Jedo* vervoerd. Ook de Geneesheer ANAKOURA-ROUWAN, die tevens een bekwaam Werktuigkundige was, werd, op last van den Vorst van *Amagaſaki*, in wiens dienst hij zich bevond, in eenen palankijn, waarover een net was heengeſpannen, naar *Jedo* overgebragt. TOAN werd mede gegrepen.

Nadat TCHOUAN, OUMON en DAÏNI door de Staatsraden OUKON-NO-SIOGIN en IYO-NO-KAMI ondervraagd, en hunne bekentenisſen met die der drie bedienden van laatstgemelden overeenkomſtig bevonden waren, oordeelde men de verdere verhooren nutteloos. TCHOUAN, DAÏNI en GENBA werden naar de gevangenis gezonden. Voor den ſterken en vastberadenen OUMON moest men eene afzonderlijke gevangenis, genaamd *fakoro*, maken van twee duim dikke planken, zamengevoegd met ijzeren platen, en aan alle kanten met platen van hetzelfde metaal, in den vorm van kruiſen, bedekt. Hier werd hij omtrent een jaar ten ſtrengſte vastgehouden; men zocht in dien tijd, in de naburige zeehavens, naar zijne medepligtigen, doch vruchteloos. Eindelijk beſloten de Staatsraden,

in

in het volgende jaar, de zaak ten einde te brengen.

Op den 21ſten der achtſte maand des jaars 1767 las de Staatsraad, ABE-IYO-NO-KAMI, het vonnis voor. OUMON en DAÏNI werden onthoofd, YOSIDA-GENBA veroordeeld zich den buik open te ſnijden, de andere beſchuldigden gebannen, met verbeurdverklaring hunner goederen geſtraft, afgezet, of tot mindere posten vernederd, naar mate van het aandeel hetwelk zij in de zamenzwering hadden genomen. Sommige Schrijvers erkennen, dat zulk een zacht vonnis de menſchelijkheid van ABE-IYO-NO-KAMI veel eere aandoet; anderen ſchrijven zulks toe aan de bloedverwanten der zamenzweerders, en beweren, dat TOAN, uit ontzag voor den *Dairi*, en vrees voor deszelfs toorn, was vrijgelaten (1).

YA-

(1) Wanneer men dit vonnis vergelijkt met het vorige tegen de zamenzweerders onder de Regering van YE-YE-TSOUNE (in 1651), zou men bijkans in verzoeking komen, de zeer aanmerkelijke verzachting in de lijfſtraffelijke Regtspleging, en het vonnis, zoo menſchelijk als naauwelijks in eene *Europeſche* Regtbank zou worden gewezen (het buik open ſnijden niet mede gerekend), aan zekeren voortgang van den menſchelijken geest in *Japan* toe te ſchrijven. Doch hierin zou men zich bedriegen.

YAWATAYA-DENSAIMON, de koopman in rijst, een regtvaardig en vroom man, was de zoon van eenen armen landbouwer. Na den dood van zijn' Vader hield zijne Moeder hem twee jaren bij zich, doch armoede noodzaakte haar hem te laten dienen, en zelve in 't geheim van hem af te gaan, om te *Kokera* in dienst van eenen Priester te treden. DENSAIMON, dus hulpeloos te *Jedo* achtergelaten, ging meermalen naar de tempels, om hare wederkomst van de Goden af te ſmeeken. OUMON had hem in zijne pogingen bijgeſtaan, en ontdekte haar eindelijk. Voor deze hulp was DENSAIMON zoo dank-

---

Vast, onwrikbaar als metaal, zijn de gewoonten en zeden in dat Rijk, door eenen drom van plegtigheden en vastbepaalde gebruiken omheind: en de beſchaving is er ſedert eeuwen *ſtilſtaande*. De mindere wreedheid van het vonnis des jaars 1767 is dus waarſchijnlijk aan andere oorzaken toe te ſchrijven: en het kan zijn, dat het ſparen van de Dienaren des *Dairi's* aan de achting voor dien geeſtelijken Keizer, gelijk de mindere wreedheid der doodſtraffen aan de perſoonlijke zachtaardigheid van IYO-NO-KAMI is toe te ſchrijven. Men ziet echter ook hier, dat de Staatsraden van den Keizer het vonnis ſtrijken, en dus de Regterlijke magt, gelijk in alle *Despotiën*, met de beſturende een en dezelfde is.

Vert.

dankbaar, dat hij, na de ſtraf der zamenzweerders, verlof verzocht, om OUMON's lijk in den tempel zijner ſekte te begraven, en eenen ſteen op zijn graf op te rigten, hetwelk hem toegeſtaan werd. Hij mogt de gekochte rijst behouden, maar moest die zoo ſpoedig mogelijk weder verkoopen, en deed zulks grootendeels tot zijn voordeel.

In het begin der maand September 1783 bekwam ik van *Jedo* de volgende bijzonderheden der vreesſelijke uitbarsting van den vuurberg *Aſama-ga-daki*, in de distrikten *Djozou* en *Zinzou*.

Op den 28ſten der zesde maand (27 Julij) des jaars 1783, ten acht ure in den morgen, ontſtond er in de Provincie *Sinano* (1) een zeer ſterke Oostewind, verzeld van een dof geluid, gelijk van eene aardbeving, hetwelk dagelijks vermeerderde, en de noodlottigſte gevolgen dreigde.

Den

---

(1) Een groot gewest in het midden van *Nifon*, ten Noordwesten van *Kaï* en *Mouſaſi*, waarin *Jedo* ligt.

Den 1 Augustus was er een verſchrikkelijk rumoer en de ſchok eener aardbeving; de muren der huizen kraakten en dreigden in te ſtorten: elke ſchok werd al meer geweldig, tot dat de vlamm n uitbarstten met een verſchrikkelijk gedruisch van den top des bergs, gevolgd door eenen hevigen zand- en ſteenregen: hoewel het helder dag was, werd alles in diepe duisternis gewikkeld, waardoor de vlammen alléén nu en dan een akelig licht verſpreidden. Tot den 4 Augustus hield de berg niet op, zand en ſteenen te braken.

Het groote dorp *Sakamoto*, en verſcheidene andere aan den voet des bergs werden ſpoedig door de uitgeworpene ſtoffen en door de vlammen, die uit de aarde oprezen, verbrand. De inwoners vloden, maar de gapingen, die overal in den grond oprezen, beletteden hunne vlugt, en in een oogenblik werden velen in de aarde verzwolgen of door de vlammen verteerd; geweldige ſchokken werden gehoord tot den 4 Augustus, en ſtrekten zich twintig of dertig uren ver uit: — ontzettende ſteenen en zandwolken werden door den wind naar het Oosten en Noorden gedreven. Het water der rivieren *Yoko-gawa* en *Karouſawa* kookte; de loop der *Yone-gawa*, eene der grootſte rivieren in *Japan*, werd geſtopt,

het

het kokende water overſtroomde het omliggende land, en deed ongeloofelijk veel ſchade. De beeren, hyena's, en andere roofdieren, ontvloden de bergen naar de naburige dorpen, waar zij de inwoners verſlonden, of afgrijsſelijk verminkten. Het aantal lijken, op de rivieren dobberende, was ontelbaar.

Omtrent het midden dier maand ontving ik een omſtandiger berigt van het gebeurde uit *Jedo*. Het hoofdzakelijke komt hierop neder.

Van den 4den der zevende maand (1 Aug.) af hoorde men nacht en dag een gerommel, gelijk dat van eenen luiden donder, die telkens in hevigheid toenam. Den 5den viel er een zand- en aschregen aan alle zijden neder, en op den 6den wierp de vuurberg te *Ouyewake* eene ontzettende menigte ſteenen uit, ſommigen zoo groot, dat twee menſchen er niet één konden opligten. Zeven en twintig dorpen werden geheel verzwolgen, en ſlechts vier ontſnapten, namelijk, *Matsyeda*, *Yaſouye*, *Takaſakie*, en *Fouſie-oka*. Op laatstgemelde plaats vielen er gloeijende ſteenen, elk van vier of vijf ponden. Ten twee ure van dien dag wierp de vuurberg van *Aſama* eenen ſtroom vuur en vuurkogels uit: de aarde beefde vreesſelijk, het geheele land

land was in duisterheid gewikkeld, en de middag was niet van den zwartſten nacht te onderſcheiden. De donder deed den inwoners het bloed in de aderen verſtijven. Ten tien ure vielen er kleine ſteenen, met zand en asch gemengd, te *Fouſie-oka* neder, en bedekten den grond ter diepte van acht of negen duimen: te *Yaſouga* veertien of vijftien duimen, en te *Matsyeda* drie voeten diep. Alle te veldſtaande vruchten waren geheel vernield.

Den 7den, omtrent één uur, werden verſcheidene rivieren opgedroogd. Ten twee ure zag men te *Aſouma*, over de rivier *Tane-gawa*, eenen dikken rook opgaan, het zwarte modderige water dier rivier was aan 't koken. Eene menigte gloeijende ſteenen, op de oppervlakte drijvende, gaven haar het aanzien van eenen vuurſtroom. Mokou, een der Keizerlijke lijfwachten, en vele menſchen en paarden werden door den vloed weggedreven, en te *Nakanoſe* op den oever geworpen, of door de rivier *Zinmei-gawa* weggeſleept.

Op den 8ſten ſtortte zich, ten tien ure des morgens, een vloed van zwavel, met rotsſteenen en modder gemengd, uit den berg in de rivier *Aſouma-gawa*, en deden haar zoo vreesſelijk opzwellen, dat zij overſtroomde, de huizen wegſleepte, en het geheele land verwoeſtte.

te. Ook hier verging een ſchromelijk aantal van menſchen. Te *Zinya-tchelan* waren er onophoudelijke ſchokken van den 6den tot den 8ſten. Op de eene plaats was er den 5den en 6den een onophoudelijke regen van gloeijende ſteenen, en elders van ſteengruis. Te *Zimay-ſama* braakte de berg zulk eene menigte gloeijende ſteenen, dat alle de inwoners in de vlammen omkwamen, *met uitzondering van den eerſten Overheidsperſoon:* het getal der dooden is niet bekend.

Den 9den, omſtreeks één uur, begonnen groote boomen en geraamten van huizen op de rivier van *Jedo* te drijven, die kort daarna geheel vervuld werd met de misvormde overblijfſelen van menſchen en dieren. In het land van *Zezou* ſtrekte de verwoesting zich uit over eene ſtreek van *dertig* uren. In drie dorpen, aan den voet des bergs *Aſama*, vergingen *alle* inwoners, met uitzondering van zeventien. Het halve dorp *Daïzen-moura* werd onder de *Lava* bedolven. Dertien dorpen verdwenen geheel; in een ander bleef ſlechts één pakhuis over: alle de overige huizen met de inwoners vergingen in den vurigen zondvloed. In het dorp *Miſima-moura* werden zeven en vijftig huizen medegeſleept, en zestien perſonen kwamen om in den ſtroom, die overal eene laag zand, ter

diep-

diepte van tien voeten, achterliet. In de drie dorpen, *Gounba-kori*, *Kawaſima* en *Faramoura*, bleven van de honderd drie en vijftig huizen ſlechts zes over: de andere werden weggeſpoeld. Het dorp *Ono-moura* en het wachthuis te *Mokou* werden onder eenen ſtroom van kokend ſlijk, en het dorp *Yemaye-moura* in het zand begraven. Verſcheidene andere dorpen verdwenen geheel of gedeeltelijk met hunne inwoners, of werden weggeſpoeld. Het aantal der dooden te bepalen was volſtrekt onmogelijk, en de ſchade, door de verwoesting aangerigt, was onberekenbaar.

Op den 24ſten der derde maand des jaars 1784 werd TONOMA-YAMASSIRO-NO-KAMI, Staatsraad in gewonen dienst, met zijnen Vader, TONOMA-TONOMO-NO-KAMI, en zijne andere ambtgenooten uit den Raad terugkeerende, vermoord door SANNO-SINSAYEMON, eenen ſoldaat der nieuwe lijfwacht (*ſingo-ban*), die een inkomen van *vijfhonderd kokf* had. Alle omſtandigheden kondigden aan, dat verſcheidene lieden van het hoogſte aanzien van dezen moord niet onkundig waren, en denzelven begunſtigden; de algemeene haat, welken deze twee Staatsraden op zich geladen hadden, bevestigde dit gevoelen.

len. Men beweerde zelfs, dat het oorſpronkelijke oogmerk was den *Vader* om te brengen, om de hervorming, welke deze en zijn Zoon, die bij den *Djogoun* en zijn geſlacht in het hoogſte aanzien ſtonden, allengskens in de onderſcheidene vakken van het Staatswezen invoerden, te beletten (1). Maar men begreep dat de Vader toch oud was, en dus de dood ſpoedig zijne plans moest doen in duigen vallen: de Zoon, daarentegen, nog in den bloei des levens zijnde, zou tijd hebben alle deze nieuwigheden in trein te brengen; daarenboven kon men onmogelijk den Vader een' zwaarderen ſlag toebrengen, dan door den moord van zijn' eenigen Zoon. Men koos dus den laatſten tot ſlagtoffer.

De Staatsraden, die bij het uitgaan uit de Vergadering, om zich naar hunne *norimons* of *palankijns* te begeven, een' tijdlang aan de derde deur met elkander ſtaan te praten, gingen dien

(1) Tot deze verbeteringen behoorde ook voornamelijk de meerdere gemeenſchap met vreemdelingen, dien zij trachtten in te voeren (zie I. D. bl. 14). Dit zal wel het voornaamſte geweest zijn, hetwelk eene Natie, zoo zeer aan verouderde inzettingen verkleefd, als de *Japanſche*, tegen hen opzette.

Vert.

dien dag uiteen. Drie buitengewone Staatsraden, de Vorſten van *Dewa* (1), die een inkomen heeft van 25,000 *kokf*, van *Mouſadſi* (2), met 12,000, en van *Totomi* (3), met 50,037 *kokf*, verlieten het Paleis tegelijk met YAMASSIRO-NO-KAMI: maar, zeer ſpoedig gaande, lieten zij hem op eenigen afſtand achter. SINSAYEMON, op dat oogenblik op ſchildwacht ſtaande, nam de gelegenheid waar, *liep hem achter op, en gaf hem een' geweldigen ſlag met zijn'* ſabel op den arm. YAMASSIRO had geenen tijd zich te weer te ſtellen, en zijnen ſabel te trekken: hij trachtte de ſlagen des moordenaars met de ſchede af te weren, doch ontving vier doodelijke wonden, en zeeg ter aarde neder.

De andere wachthoudende ſoldaten kwamen op het gerucht aan, doch zoo langzaam, dat men

---

(1) Eene groote Provincie op de Noordwestkust van Oostelijk *Nifon*.

(2) De Provincie, waarin de hoofdſtad *Jedo* ligt.

(3) Een klein Gewest, op de Zuidkust van *Nifon*, ten Westen van *Mouſadſi*.

Schrijv.

Men ziet uit deze opgave, met die der inkomſten van deze onderſcheidene Vorſten vergeleken, dat dit inkomen geenszins in betrekking ſtaat tot de grootte der Provinciën.

men alle reden heeft te vermoeden, dat zij den moordenaar tijd wilden geven, om te ontſnappen. Doch MATSDAÏRA-FIDE-NO-KAMI, hoofdopziener van het Paleis, een man van over de zestig jaren, greep hem van achter, klemde hem in zijne armen, en vroeg hem naar de reden van zulk eene misdaad. SINSAYEMON gaf hem bedaard zijnen ſabel over, met betuiging zijner blijdſchap, dat de daad hem gelukt was. Hij werd toen aan de zorg van den Vorst van *Farima* (1) overgelaten, die een inkomen van 51,699 *kokf* heeft. YAMASSIRO werd in zijnen *norimon* geplaatst, en naar zijn huis gebragt. Volgens ſommigen was hij reeds overleden toen hij daar aankwam, volgens anderen niet.

Daar het op doodſtraf verboden is, den ſabel in het Paleis te trekken, en deze misdaad niet alleen met den dood des overtreders, maar meermalen met dien van alle de zijnen geſtraft wordt, zoo liep het gerucht, dat SINSAYEMON krankzinnig was. Den 2den der vierde maand (den 20 Mei) werd hem bekend gemaakt, dat YAMASSIRO aan zijne wonden overleden, en hij veroordeeld was zich den buik op

(1) Eene kleine Provincie, op de Zuidkust van *Nifon*, tegenover het eiland *Sikokf*.

op te ſnijden. Zijne oogen ſchitterden van vreugde op het hooren van den dood zijns vijands, en, na affcheid van zijne vrienden genomen te hebben, voltrok hij kloekmoedig zijn vonnis. Zijne Vrouw, eene ongemeéne ſchoonheid van ſlechts twee en twintig jaren, prees zijn gedrag, en drukte zich, met niet minderen moed, een' dolk in de borst.

Het lijk van YAMASSIRO werd des nachts in 't geheim begraven. De afkeer en haat des Volks waren zoo groot, dat zij van alle zijden ſteenen in de kist en op de dragers wierpen. SANNO, daarentegen, werd het voorwerp van algemeenen eerbied. Hij werd beſchouwd als een vrijwillig ſlagtoffer voor zijn Vaderland. Zijn graf, waarop een ſteen als eereblijk is opgerigt, wordt door alle perſonen van aanzien, en vooral door krijgslieden, bezocht, die er hunne gebeden en dankzeggingen brengen voor zijnen aan den Staat bewezenen dienst.

Doch SANNO werd niet enkel door den algemeenen haat gedreven: hij koesterde een' bijzonderen wrok op YAMASSIRO. De *Djogoun* had aan deszelfs Vader, TONOMO, gelast, een buitenverblijf te *Sagara*, in de Provincie *Sagami*, te bouwen. Niet ver van daar is het dorp *Sanno*, behoorende aan SANNO-SINSAYEMON,

MON, waarvan de nabijheid den opbouw van het huis, aan TONOMO opgedragen, belemmerde. Hij ſloeg den eigenaar eene ruiling voor: maar hij, aan wiens voorouders dit dorp door GONGIN, ter belooning voor hunne dienſten, was afgeſtaan, en die niet alleen daaruit een aanzienlijk inkomen trok, maar ook den naam daarvan droeg, hield het voor ſchande zulks te verkoopen, en wees den voorſlag eener ruiling van de hand. De Staatsraad verkropte zijn misnoegen: maar wist de zaak zoo te beleggen, dat, omtrent een jaar daarna, de *Djogoun* zelf aan SANNO zijnen wensch te kennen gaf van dit dorp te bezitten. Het was onmogelijk, zulks den Souverein zelve te weigeren, en SANNO moest, tot zijne groote ſpijt, in de ruiling bewilligen. Daar de Keizer naderhand het dorp aan TONOMO afſtond, gevoelde SANNO, uit welk eenen hoek hem deze trek was geſpeeld, en vatte den geweldigſten haat tegen den Vader des gunſtelings op.

Maar dit was het niet alles: de *Djogoun*, eens op de vogeljagt gegaan zijnde, verzeld door YAMASSIRO en SINSAYEMON, beging de laatſte een' kleinen misſlag; de eerſte, die de weigering van SANNO aan zijnen Vader nog niet vergeten was, berispte hem in de hevigſte uitdrukkingen, en verbood hem voor eenigen tijd

in 's Keizers tegenwoordigheid, ja zelfs in het Paleis te verſchijnen. Deze beleediging maakte SINSAYEMON woedend. Hij beſloot zich te wreken, en werd in zijn opzet nog meer door zijne Vrouw en Moeder geſtijfd, die hem gedurig voorhielden, dat het beter was met eere te ſterven, dan in ſchande te leven. Hij zocht dus ſlechts naar eene *gunſtige gelegenheid, welke zich op de boven verhaalde wijze aanbood.* De allereerſte dag, dat hij weder in het Paleis mogt verſchijnen, werd daartoe gebezigd.

Nadat de zaak naauwkeurig onderzocht was, verklaarde men SANNO onzinnig, om zijn gezin te ſparen. Volgens Keizerlijke beſluiten werd MATSDAÏRA, die den moordenaar had aangehouden, met *vermeerdering van inkomen van* 1000 op 1200 *kokf* beloond, *omdat hij eenen gewigtigen dienst had betoond met de woelingen te voorkomen, die zulk eene daad kon hebben veroorzaakt.* Van de Opzieners van het Paleis (eerſte en tweede), die niet ſpoedig genoeg ter hulpe waren toegeſchoten, mogten zich ſommigen, tot nader bevel, niet meer in het Paleis vertoonen, anderen werden geheel afgezet, even als de dienstdoende wachten, die de zaak genoegzaam hadden aangezien.

Hoe-

Hoewel ik *Japan* in November 1784 verliet, heeft mij echter mijne briefwisseling in staat gesteld tot het mededeelen der volgende bijzonderheden:

De *Djogoun*, YEE-FAROU, overleed op den 8sten der negende maand des jaars 1786, en werd in den tempel van *Ouyeno* te *Jedo* begraven. Hij had zes kinderen, die hij echter meest alle overleefde, namelijk, eene dochter, in hare jeugd overleden; eene andere, gehuwd aan den Vorst van *Owari*, en sedert ook gestorven; een' zoon, YEE-MOTO, tot erfgenaam des troons verklaard, doch op den 24sten der tweede maand (den 10 April) 1779 overleden, zoo men meent aan eene bloedspuwing, door het vallen met zijn paard van eene rots, terwijl hij op de jagt was; eenen anderen zoon, reeds met zijn derde jaar in het graf gedaald, en eene aangenomene dochter, in de vierde maand des jaars 1783 aan den Zoon des Vorsten van *Kidjo* gehuwd. Hij werd door een' aangenomenen Zoon opgevolgd, en deze is de regerende *Djogoun*.

YEYE-NARI, *Elfde Djogoun.*

MINAMOTTO-NO-YEYE-NARI, kleinzoon van MOUNE-KORE, den vierden zoon van YOSI-MOUNE, en als zoon aangenomen door zijnen Neef, den regerenden *Djogoun*, YEYE-FAROU, was toen de bruidegom der dochter van den Vorst NATSDAÏRA van *Satzouma*, die een inkomen bezit van 778,000 *kokf.* Altijd trachten de *Djogouns* zich van de genegenheid dier magtige Vorſten door huwelijken te verzekeren, en dit was de voorname reden, waarom YEYE-NARI tot Zoon werd aangenomen.

Op den 29ſten der eerſte maand des jaars 1788 (den 6 Maart) brak er een verſchrikkelijke brand te *Miyako* uit, duurde twee dagen lang, en leide die prachtige ſtad in de asch. Dit onheil wordt toegeſchreven aan de onvoorzigtigheid eener dienstmaagd, die bij eenen brandenden oven in ſlaap viel, en wier mouw vlam vatte. Eensklaps wakker geworden, wierp zij haar gewaad van zich af, en tegen een papieren ſchut tusſchen twee kamers, hetwelk terſtond in lichtelaaije vlam ſtond. In een oogenblik was het geheele huis in brand. Bij *onge-*

luk

luk was de wind zeer ſterk, en daar de meeste huizen te *Miyako* van hout zijn, zoo verſpreidden zich de vonken met ſchrikbarende ſnelheid en kracht; in minder dan een uur brandde de ſtad op meer dan zestig plaatſen, en aan blusſchen was niet meer te denken: men zocht alleen zijn leven te bergen.

De *Dairi*, of geestelijke Keizer, die in deze ſtad zijn verblijf houdt, moest zijn Paleis verlaten, en zich naar den tempel van *Simò-gamo* begeven. De ſtraten, door welke hij zijne veiligheid zocht, waren met menſchen overkropt, en, om zich ruimte te maken, bragten de wachten meer dan *duizend* menſchen om hals (1).

De brand begon in het Zuidoostelijke gedeelte der ſtad, ten Oosten der rivier *Gozio*. De hevige Oostenwind bragt de vonken ook naar de overzijde der rivier over, ſchoot toen om naar het Westen, dreef de vlam dus naar het hart der ſtad, en keerde dan weder naar het Zuidoosten, waardoor het geheele Noordwestelijke gedeelte, met het Kasteel, en de

(1) O welke *Vaders* des Volks! Bewondert nu nog het Oosterſche Despotismus, als de eenige wettige Regering, gij nachtuilen onzes tijds!

Vert.

de woningen van den Opperregter en de Gouverneurs, vernield werden. Nog eens veranderde de wind, en wel naar het Noordwesten met vermeerderd geweld, waardoor de vlam nu alles, wat nog was overgebleven, met het Kasteel en alle de Paleizen van den *Dairi* vernielde. Daarna keerde hij weder om, en wel naar de rivier *Gozio*. Alles was bijkans vernield, en de brand, die drie volle dagen geduurd had, hield op bij gebrek aan ſtof. Niets was er overgebleven dan de buitenmuren van het Kasteel: alle de andere gebouwen, de rijke pakhuizen, en magazijnen, die men uitgaf als beſtand tegen het vuur, vielen den vlammen ten prooi (1).

De *Dairi* was ook in den tempel van *Simogamo*, eene *Engelſche* mijl (een derde uurs) ten Noordoosten der ſtad, niet veilig. De dikke rook en de brandhouten, door den wind naar hem toe gedreven, noodzaakten hem zich een half uur meer Oostelijk, naar den tempel van *Sogo-in*, te begeven, doch ook daar zich niet voor veilig houdende, begaf hij zich naar eenen tempel op den hoogen berg *Yei-ſan*, een

(1) *Miyako* is eene ſtad, ten minſte zoo groot en bevolkt als *Parijs*.

Vert.

een uur ten Noordoosten van *Miyako*, waar hij bij het ontvangen mijner berigten nog vertoefde, en de beide Gouverneurs van *Miyako* tot Deurwaarders had. Zijne lieden redden zoo veel als mogelijk van zijne kostbaarſte goederen, maar zeven ruime pakhuizen vol geld, kostbaarheden, kunstwerken, en rijke ſtoffen, werden verbrand.

De ellende en het gebrek, door deze ramp veroorzaakt, gaan alle denkbeeld te boven. De rijst en voorraad, uit de omliggende gewesten tot hulp der inwoners aangebragt, werden door de hongerige menigte terſtond bij de aankomst der ſchepen weggehaald. Niet het kleinſte ſtukje hout of bamboesriet was er overgebleven tot oprigting van hutten of tenten, zoodat de inwoners den nacht in de opene lucht moesten doorbrengen. De tempels waren opgevuld met de bedienden van den *Dairi* en andere aanzienlijke perſonen. Van deze groote en prachtige ſtad, de hoofdſtad des Rijks, en het middelpunt des handels, met vierduizend ſtraten, en de ſchatten der rijkſte kooplieden, bleef niets over dan de muren ten Zuidwesten, ſlechts enkele huizen ten Noordwesten, één tempel van den ouden Godsdienst van *Japan* ten Oosten, en een ander van dien van BUDDHA ten Noordoosten.

Men

Men zond in alle haast boden naar *Jedo*, om dit ongeluk aan den *Djogoun* te melden, en tevens met verzoek om dadelijke hulp. Te *Miyako* werd verboden, *dat iemand hoegenaamd bouwen of voor zich zelven iets zou mogen laten doen, vóór dat de* Dairi *een voegzaam verblijf had.* Ook te *Ofaka* werd er verboden in hout of in bamboesriet, of verguldſel te werken, tot dat het Paleis van den *Dairi* herbouwd, en van alles voorzien was.

Nog bleef ondertusſchen het vuur onder de puinhoopen ſmeulen, en werd niet geheel en al uitgebluscht, vóór des avonds van den 12 Maart, niettegenſtaande eenen regen van 24 uren op den 11den.

Volgens een ander berigt begaf de *Dairi* zich niet naar den berg *Yei-ſan*, maar naar den tempel van *Soxeing-ingoſo*, ten Oostzuidoosten der ſtad. Toen hij eerst de ſtad verliet 'n het begin van den brand, was hij in zijn gewoon rijtuig door runderen getrokken, omringd door zijne knechten met bloote ſabels, en door zijne vrouwen en bijwijven, ook met getrokken zwaarden; maar door het vuur vervolgd, en den ſtap der oſſen te langzaam vindende voor den ſnellen voortgang des vuurs, ſtapte hij af en ontſnapte te voet. Het is de gewoonte, om de rijst, voor het gebruik van den *Dairi* be-

ſtemd,

ſtemd, korrel voor korrel met een ſtokje op te nemen; de ſchotels, borden, bekers en ander tafelgereedſchap worden gebroken, zoodra hij dezelve gebruikt heeft: op gelijke wijze bezigt men de potten en keukengereedſchap, waarin zijne ſpijzen gereed gemaakt worden, ſlechts eens, en verwisſelt ze dan voor anderen: maar in de algemeene verwarring, door zulk eene vreesſelijke ramp veroorzaakt, kon men zich aan die oude gewoonte niet houden. De *Dairi* moest zich *twee dagen lang* met gewone rijst behelpen, en zijne koks moesten *al dien tijd* dezelfde gereedſchappen bezigen!

Het verbod van bouwſtoffen tot herſtel der afgebrande huizen te verkoopen en te gebruiken, eer een nieuw Paleis voor den *Dairi* zou voltooid zijn, werd echter verzacht, uit vrees dat vele ingezetenen zich in de naburige gewesten zouden neêrzetten. Het werd, wel is waar, niet ingetrokken, maar om de inwoners tot blijven aan te moedigen, mogten zij de bouwſtoffen, die hunne Vrienden hun bij wege van geſchenken uit de omſtreken zonden, ontvangen en gebruiken. Doch dit was ſlechts eene ontwijking der wet: men kon nu voor geld alles bekomen.

Het is onmogelijk, het aantal der ſlagtoffers van dit vreesſelijk onheil naauwkeurig op te geven.

ven. Het was gelukkig, dat de brand niet uitbrak, dan toen het bijna licht was: zoo dezelve in het midden van den nacht had plaats gehad, zou het verlies aan menſchen veel grooter geweest zijn.

In het algemeen zijn de menſchen genegen buitengewone voorvallen toe te ſchrijven aan bovennatuurlijke oorzaken. Zoo waren er lieden die beweerden, dat deze brand veroorzaakt was door drie vuurballen, die uit den Hemel vielen. Zoo veel is zeker, dat een verſchrikkelijk onweder, met de akelige kreeten van menſchen en dieren gepaard, de ijsſelijkheid van dit tooneel ten top voerde. De vlammen, die op andere tijden ſlechts hout en andere brandbare ſtoffen verteren, tastten nu ook het ijzer aan. De ſteenen zelve ſchenen vuur te braken. Velen beſchouwden derhalve deze gebeurtenis als eene zware ſtraf van den Hemel.

Den 18den der eerſte maand van het jaar 1793, omtrent vijf ure in den namiddag, viel de geheele top van den berg *Unſen* in, en de daardoor gevormde diepte was zoo groot, dat men onmogelijk de daarin geworpene ſteenen kon

kon hooren vallen. Stroomen kokend water ſprongen van alle zijden te voorſchijn, en de damp geleek naar eenen dikken rook. Dit laatſte verſchijnſel hield in eenige dagen op.

Op den 6den der tweede maand was er eene uitbarsting des vuurbergs van *Bivo-no-koubi*, omtrent een half uur van deszelfs top. De vlam bereikte eene aanzienlijke hoogte: de neêrgevloeide Lava verſpreidde zich ſnel naar den voet des bergs, en binnen weinige dagen ſtond het land verſcheidene mijlen in 't rond in de vlam. Het vuur verteerde alle boomen op de naburige hoogten; eene valei, waarin het de grootſte verwoesting aanrigtte, werd ſpoedig met ſteenen en asch bedekt.

Den 2den der derde maand, des nachts ten tien ure, werd door het geheele eiland *Kiouſiou* (1), maar voornamelijk in de Provincie *Simabara*, eene vreesſelijke aardbeving gevoeld. De eer-

(1) *Kiou ſiou*, of *Kidjo*, (de negen Provinciën) is een naam, dien men aan het land geeft, uit hoofde dat het zoo vele Gewesten bevat. Het is het tweede eiland in grootte des *Japanſchen* Rijks, en van allen het westelijkst. (De ſtad *Nangaſaki* ligt op hetzelve.)

eerſte ſchok was zoo geweldig, dat men naauwelijks op zijne beenen kon blijven ſtaan: daarbij werden de menſchen, als het ware, geheel bedwelmd, zoodat zij naauwelijks tegenwoordigheid van geest behielden, om hun leven te redden. Verbazende rotſen werden van den berg weggeſlingerd: de aarde gaapte met wijde openingen; de huizen werden zoo geweldig geſchokt, dat de inwoners in dezelve niet blijven durfden, uit vrees van verpletterd te worden. Nergens waren zij veilig, uit vrees voor de overſtrooming, die doorgaans op eene geweldige aardbeving volgt, en de herinnering van hetgeen over eenige jaren in *Sinano* gebeurd was, en hetwelk wij ter behoorlijke plaatſe hebben gemeld, vermeerderde nog den ſchrik der inwoners. Met de zieken en kinderen in hunne armen gingen zij bij geheele zwermen uit, om ergens heul te zoeken tegen dien rampſpoed. Men hoorde niets dan klagten, geſchreeuw, en ijverige gebeden, om 's Hemels beſcherming in te roepen. Maar eenige uren nadat de ſchokken voorbij waren, keerden zij weder huiswaarts. Eenige huizen waren vernield, en de bewoners onder het puin bedolven; doch gelukkiglijk was de vernieling niet zóó groot als men gevreesd had.

De

De berg bleef ondertusschen vuur braken, en de Lava verspreidde zich zijwaarts naar het Kasteel; doch, door vele rotsen in haren loop belemmerd, keerde zij langzaam naar het Noorden. De inwoners waren in een' doodelijken schrik, omdat de schokken der aardbeving telkens terug keerden, hoewel met minder geweld dan in den beginne.

Op den eersten der vierde maand, tegen den middag, terwijl elk aan het maal zat, gevoelde men een' nieuwen schok met eene beweging, die meer dan anderhalf uur duurde, en telkens geweldiger werd, zoodat alles eene geheele vernieling dreigde. Eerlang bezweken verscheidene huizen aan gene zijde van het Kasteel met alle derzelver inwoners, hetwelk, als 't ware, het sein gaf tot de vreesselijkste onheilen. Het geschreeuw van menschen en dieren verm:erderde de ijsselijkheid. Onmetelijke rotsen, van den berg afgerold, verpletterden alles wat in haren weg lag. Een schrikverwekkend gedruis, niet ongelijk aan herhaalde *salvo's* van grof geschut, hoorde men onder den grond en in de lucht. Ten laatste, toen het gevaar, zoo men dacht, over was, had er eene ijsselijke uitbarsting van den berg *Miyiyma* plaats: het grootste gedeelte daarvan vloog op in de lucht, stortte neêr in de zee, en verhief, door dezen val, het water

tot zulk eene hoogte, dat beide het land en de ſtad overſtroomd werden. Ten zelfden tijde barstte eene geweldige hoeveelheid waters uit de kloven van den halfgeſloopten berg, ontmoette het zeewater in de ſtraten, en veroorzaakte draaikolken, die op ſommige plaatſen de huizen met de grondſlagen wegſpoelden, zoodat er geen ſpoor van woningen overbleef. Alleen het Kasteel bleef ongeſchonden, omdat het water niet door de ſterke wallen kon heendringen: van verſcheidene huizen, nogtans, digt bij hetzelve, was geen ſteen op den anderen gebleven. Menſchen en beesten werden door den vloed medegeſleept: ſommigen zag men aan de boomen hangen, anderen regt overeind ſtaande, anderen knielen, nog anderen met het hoofd in den modder ſteken; de ſtraten werden met lijken bezaaid. Van alle degenen, die naar het Kasteel vlugtten, ontſnapten ſlechts weinigen, en allen waren meer of minder gekwetst. De kreeten van hen, die nog onder het puin leefden, verſcheurden het hart, zonder dat er mogelijkheid was hen te helpen. Ten laatſte zond men vijftig misdadigers uit het Kasteel, om de ongelukkigen, die nog leefden, van onder het puin te voorſchijn te halen, en de dooden te begraven. Van de eerſten hadden velen beenen, of armen, of andere leden gebroken. De tobben,

ben, die men in *Japan* in plaats van doodkisten ter begravenis gebruikt, werden in de kerkhoven gebroken, of opengelegd, doordien de ſtroom de groote dekſteenen medeſleepte. Dus werd deze geheele landſtreek in eene woestijn verkeerd! Maar de Provincie *Figo*, tegenover *Simabara* gelegen, vertoonde een' nog deerlijker toeſtand. Zij ſcheen geheel van gedaante veranderd; geen ſpoor van haren vorigen ſtaat kon men vinden. Zeer vele ſchepen, die in de nabijheid voor anker lagen, gingen te gronde, en eene ongeloofelijke menigte van lijken, zoowel van menſchen als dieren, alsmede wrakken, werden door den ſtroom medegevoerd, zoodat de vaartuigen naauwelijks door deze *masſa* heen konden boren. De akeligheid, die overal heerschte, was onbeſchrijfelijk, en vulde de ziel des aanſchouwers met ijzing. Het aantal der omgekomenen, zoo ver het is bekend geworden, was meer dan *drie en vijftig duizend*, en het is onmogelijk de ontſteltenis te beſchrijven, die door dit onheil overal plaats had.

De gewone titel van den *Djogoun* (oorſpronkelijk Rijksveldheer, *Imperator*, thans Keizer) is *Kio*. Hij wordt ook naar de twee oudtijds beſtaande Hoogeſcholen, waarin de Krijgskunst,

Zedeleer en andere wetenſchappen geleerd werden, (*Siun* en *Siogak*) naar zijnen geſlachtnaam, (*Genſi*) naar het *heenſtappen over vreemde Natiën* (*tchoſia Zi-i-daï*) en naar zijne oorſpronkelijke waardigheid genoemd (1). Ook wordt hij door den *Dairi*, of geestelijken Keizer, met eenen rang en waardigheid aan deszelfs Hof vereerd. Tot dat einde wordt een gezantſchap uit *Miyako* afgevaardigd, om dit berigt te brengen, tevens met de kenſchetſende teekenen van de bedoelde waardigheid, altijd met groote plegtigheid en luister. Hoewel de *Dairi* aan het Hof van den *Djogoun* (om de *Japanſche* uitdrukking te gebruiken) niet meer beſchouwd wordt dan als eene hand met twee vingeren, of als een ſtuk ouderwetsch en zeer fraai verlakt goed, houdt zich nogtans de *Djogoun*, als of hij op die eeretitels hoogen prijs ſtelde, iets, hetwelk den trots der *Dairis* ſtreelt, en hen over hunne afhankelijkheid ſchijnt te troosten. De *Djogouns* hebben te meer reden, om zoo te handelen, daar de *Dairi* een afſtammeling is van *Tenſio-daïſiu*, den ſtichter des Rijks, en beſchouwd wordt als het Opperhoofd

(1) *Siun-wa-ſiogak-rio-in-no-bito-genſi-no-tchoſia-zi-i-daï-Djogoun.*

hoofd van hetzelve: zoodat zigtbare blijken van zijn ongenoegen een voorwendſel zouden kunnen geven tot ondernemingen, die de grootſte opſchuddingen konden ten gevolge hebben; want vele der magtigſte Vorſten, beſchaamd over hunne tegenwoordige afhankelijkheid, zouden gereedelijk tot zijne hulp toeſchieten, in hope om aan hunne vernedering een einde te maken, en een vernederend juk af te ſchudden.

TWEEDE AFDEELING.

Over de Japanſche *Feesten.*

De *Japanners* hebben vijf groote feesten, die beſchouwd worden als gelukkige dagen, en tot groote *Audientiën* beſtemd zijn. Zij dragen den naam van *Go-ſits*, en werden ingeſteld door den veertigſten *Dairi*, TEN-MOU-TEN-O, in het jaar 677 onzer tijdrekening.

Het eerſte, op den zevenden der eerſte maand (*Nanakouſa Djogonats*) gevierd, heet in de geleerde taal *Zin-ſits*. Een oud Schrijver beweert, dat hetzelve op dien dag reeds door den eerſten *Dairi*, ZIN-MOU-TEN-O, werd gevierd. Doch, volgens het boek *Fon-bok-zan*, maakte de vijf en zeventigſte *Dairi*, SUTOK-IN, het volgende vers (hebbende een en dertig karakters) op de bereiding van rijst met zeven ſoorten van groenten. „Mogen zij, nog tienduizend jaren hierna, zeven ſoorten van groenten „ pluk-

„plukken op den morgen des zevenden dags (1) „van de eerſte maand, ten gebruike van den „Vorst (2)." Wij vinden dat reeds den negen en vijftigſten *Dairi*, in het jaar 890, een geregt van gekookte rijst en zeven ſoorten van groenten werd opgedragen, alsmede den *Dairi* DAÏGO-TEN-O in het jaar 911.

Zoodanig is de oorſprong van een feest, hetwelk op dien dag niet alleen in het Paleis van den *Dairi*, maar ook door het geheele Rijk gevierd wordt. Men onthaalt dan zijne vrienden met de genoemde geregten, en wenscht hun een lang en gelukkig leven.

Het tweede feest heet *Tchok-djo-no-in* en *Djo-ſi*. *Djo* beteekent het *hoogſte*, *eerſte*, het *begin*, en *ſi*, de *ſlang*; het is dus *het feest van den eerſten dag der ſlang in de derde maand*. Die maand werd eerst genoemd naar den *draak*, maar deze benaming is veranderd, en

(1) Het heilige getal zeven, in zulk een overoud gebruik, is opmerkelijk.

Vert.

(2) Ki mi ga ta mo
Na na tſou na o ſa no
Na na kou ſa ni
Na o tſou mi ſo ye nou
Yo ro tſon no no ſa rou.

en het daarop (bij de *Japannezen*) volgende teeken van den dierenriem wordt genomen ter aanduiding van den dag, waarop vrienden elkander duurzaam heil en geluk wenſchen. Oudtijds had dit feest op verſchillende dagen plaats, uit hoofde der gedurige afwijkingen van de *Japanſche* berekeningen. Sedert is beſloten, dat het op den derden dag der derde maand zal worden gevierd, die den naam van *Tcho-ſan*, of *dubbele drie* voert. De *Europeanen* noemen het gewoonlijk het *poppenfeest*.

Dit feest dient voornamelijk voor meisjes, van waar het ook den naam van *Onago-no-ſekou*, of *Vrouwenfeest* draagt. In alle huizen, zoowel van aanzienlijke als van gemeene lieden, wordt eene kleine ſtellaadje, van de hoogte eener tafel, bedekt met een rood kleed, of eenige kostbare gekleurde ſtof (volgens de omſtandigheden van den bezitter), in een behoorlijk vertrek geplaatst, hetzij binnen of buiten de *alcove*. Op deze ſtellaadje plaatst men afbeeldingen en verſierſelen, voorſtellende het hof van den *Dairi*, tempels, gebouwen, den *Dairi* zelf, zijne vrouwen (*Dairi-Bina*) of andere aanzienlijke lieden van beide ſekſen. Hoewel deze afbeeldingen in het klein goed moeten gelijken, noemt men ze toch ſlechts *Vina-ningio*, of *kinderpoppen*. Voor dezelve plaatst men,

men, op tafeltjes en kleine borden, allerlei geregten, op dezelfde wijze als omtrent den *Dairi* en perſonen van rang in gebruik is. Ook ziet men al het huisraad en keukengereedſchap in 't klein afgebeeld.

Dit feest maakt alle de dochters van voorname lieden bekend met hetgeen tot huisſieraad dient, en meisjes van minderen ſtand met al het noodige tot de huishouding. Zij leeren dus, zelfs door hare vermaken, van kindsbeen af, goede en bekwame huishoudſters te worden.

Een oud Schrijver zegt, dat, in zijnen tijd, deze *Vina-ningio* van papier gemaakt waren, en kinderen voorſtelden, die op de handen liepen. Het was toen niet anders dan ſpeelgoed voor kleine meisjes (*Voogko*). In het werk *Genſe-wakana-no-maki* wordt gemeld, dat deze poppen, in de geleerde taal (die van den *Dairi*) *Ama-gatſou* genaamd, aan de kinderen tot haar dertiende jaar werden gegeven, en dat men dezelve met alle de misſlagen der kinderen beſchuldigde, om deze van ter zijde eene goede les te geven. — Een ander Schrijver verhaalt, dat GENSI-NO-KIMI, gedurende zijn verblijf op de Zeekust, in de Provincie *Farima*, op den zoogenoemden *ſtangendag* in de derde maand, een beeld vervaardigde, hetwelk hij in een ſchuitje

op zee liet drijven, om zich te behoeden voor allerlei beſmetting en verpeste dampen. Dit werd *vina* (kind) of *fofa-ko* (van *fofa*, moeder, en *ko*, kind) genoemd, omdat de moeder en kind zich daarmede wreven, ten einde alle beſmetting voor te komen, waarna zij deze poppen alsdan, volgens hem, met alle die ſmetſtof belast, in zee wierpen.

Van de oudſte tijden af was het *gebruikelijk*, op dien dag *kouſa-momotſi*, of koekjes van rijst en zeker kruid te maken, die aan eene moeder en dochter, ter bewaring harer gezondheid, gegeven werden. Ook wil de gewoonte, dat men *zakki* drinkt, uit perzikkebloeſem bereid, om gezondheid en lang leven te bekomen. De perzik toch wordt als een middel tegen alle beſmetting beſchouwd, en dit grondt zich op het volgende *Chineeſche* verhaal:

Eene onſterfelijke Vrouw, met name SENNIN-FEÏ-YOUBO, bood den Keizer, KANNO-BOUTE, eene perzik aan, die niet op aarde gegroeid was, maar op eenen levensboom, die ſlechts om de drieduizend jaren vrucht droeg, en verzekerde hem, dat, indien hij die perzik at, hij ook den leeftijd van duizend jaren zou bereiken. Ten gevolge dezer overlevering onthalen de *Japanmezen* en *Chinezen* elkander dien dag op eenen drank uit perzikkebloeſem,

en

en wenſchen elkander 's Hemels zegen en een lang leven toe.

Het derde feest heet *Tango-no-ſekou*, of *Tcho-go-no-ſekou*, paardemaand, of, de vijfde der vijfde maand, waarop dit feest gevierd wordt. Gelijk het voorgaande voor meisjes, zoo dient dit feest voor jongens. Van den eerſten tot den zesden der maand ſteekt men zijden, hennipen of papieren vlaggen, verſierd met de wapens van eenen Vorst, Grootwaardigheidbekleeder, of beroemden Veldheer, aan lange bamboesſtokken. Lieden uit de lagere klasſen hangen ſlechts geſchilderde wapens ten toon, of wel eenige geſchilderde afbeelding.

Aan het Hof van den *Dairi* te *Miyako*, te *Jedo*, te *Oſaka* en verder in de voornaamſte ſteden worden deze bamboesſtokken op de bolwerken, over elke poort van het Kasteel en voor de Paleizen der Vorſten uitgeſtoken. Te *Nangaſaki*, en in de andere ſteden, vlekken, en dorpen plant men ze voor alle huizen waar mannelijke kinderen zijn: voor elk hijscht men twee vlaggen op, die den naam van *no-bori*, of *Oorlogsſtanders*, dragen. Voor de deur van ieder huis plaatst men harnasſen, helmen, bogen, pijlen, geweren, pieken, en andere houten of bamboesrieten wapenen, met papier bekleed

kleed en gevernist. In de ſtraat en in het voorportaal van elk huis vindt men dan afbeeldingen van wege hunne dapperheid vermaarde mannen, of ruiters, van top tot teen gewapend, mede van hout, en met papier, goud- of zilverſtof, zijde, of gekleurde wol bekleed. Men noemt dezelve *kabonto*, of *gewapende mannen*. Aan de jongens geeft men ſabels, degens, pieken, bogen, pijlen, en andere houten of bamboesrieten wapens als ſpeelgoed, om van de jeugd af eene zucht voor den krijgsdienst bij hen op te wekken, en hunne jonge harten, door de herinnering van de groote daden hunner Vaderen, in geestdrift te ontvonken (1).

Deze ſabels, die elk naar verkiezing van hout of bamboes maakt, hebben de dubbelzinnige benaming van *ſiobou*, namelijk *zwaardgras*, (dus genoemd, omdat de ſabel naar het blad dier plant gelijkt,) en, volgens de zamenſtelling

(1) Deze gewoonte, hoewel ſchijnbaar overtollig in een land, hetwelk, door zijne volſtrekte afzondering, nu reeds twee eeuwen lang een' diepen Vrede geniet, is niettemin ter onderhouding van den krijgsgeest, tegen het geval van nood, ongemeen geſchikt, en waarlijk nuttig.

Vert.

ling des woords, *overwinnen* (*ſio*) en *verſlagen worden* (*bou*).

Dit feest is uit den oudſten Godsdienst van *Japan*, dien der *Sintos*, afkomſtig. Oudtijds was er in het dorp *Fouka-kouſa*, in de Provincie *Yamasſiro*, een tempel van *Fouſi-no-Mori*, of den Oorlogsgod. In het jaar 781, gedurende de Regering van den negen en veertigſten *Dairi*, KWOU-NIN-TEN-O, landde eene Oorlogsvloot uit vreemde landen in de Provincie *Mouts*, om *Japan* te bemagtigen. De *Dairi* gaf het bevel over zijn leger aan zijnen zoon, SARA-SIN-O, en zijne twee broeders, IYO-SIN-O en MOMORI-NO-SIN-O. Eerstgemelde ging vóór zijn vertrek naar den tempel van *Fouſi-no-Mori*, om de Godheid van zijnen togt te verwittigen, en hare hulp af te ſmeeken. Hij verſloeg den vijand, en vernielde deszelfs leger. De drie Prinſen werden naderhand onder de Goden geplaatst. Van dien tijd af is het gebruikelijk geweest, vlaggen en gewapende beelden voor de huizen ten toon te ſtellen, en aan de jongens ſabels tot ſpeelgoed te geven, zoowel om den *Dairi* geluk te wenſchen met de overwinning, door zijne Zonen bevochten, als om in de jongens, van kindsbeen af, eene zucht tot edele daden, en een afgrijzen van lafhartigheid op te wekken.

Het

Het vierde feest heet bij de *Japannezen ſitsſek* (de zevende avond), of *ſeïſek*, de *avond der ſterren*, en wordt op den avond van den zevenden dag der zevende maand gevierd, ter eere van twee geſternten, die de *Japanners* de *weefſter* en de *hondeleider* of *herder* noemen. Het rust op een *Chineesch* verdichtſel, gegeven in het werk *Roya-daï-ſoei*, waaruit de Schrijver van het *Djou-tſi-kié* de volgende bijzonderheden heeft overgenomen:

Ten Oosten van den melkweg, door de *Chinezen Ten-goe*, of *Thian-ho*, en door de *Japannezen Ama-no-gawa* (Rivier de Hemels) genaamd, woonde eene buitengemeen ſchoone Vrouw, SIOK-DJO, of TANA-BATA, de dochter van den Keizer der Hemelen. Zij bragt hare eenzaamheid door met het weven eener zeer fijne ſtof, die de *Japannezen damp-* of *wolkenſtof* noemen, en zij verſpilde geen oogenblik in vermakelijkheden, of aan haar *toilet*. De Keizer, met dezen haren trek tot eenzaamheid niet te vreden, huwde haar uit aan den geest van het geſternte *Inkaï* of *Ken-giou*, een' zeer ſchoon' jongeling, die ten Noorden van den melkweg huisvestte, en met wien zij, bij bijzondere vergunning, dan ook mogt wonen. Deze nieuwe levenswijze behaagde haar *zóó*,

dat

dat zij het weven geheel verzuimde. De Keizer, hierover ten hoogſte vergramd, ſcheidde haar van haren Echtgenoot, en deed haar naar haar vroeger verblijf ten Oosten van den melkweg terug keeren; ſlechts eens in het jaar, en wel in den zevenden nacht der zevende maand, mogten zij bij elkander komen, en de huwelijkspligten volbrengen. Ten gevolge dezer ſchikking blijven deze twee geſternten nog altijd werkzaam ten behoeve der wereld, iets, hetwelk hen in groote achting brengt bij de *Chinezen* en *Japannezen*, die hen aanroepen om 's Hemels zegen, lang leven, rijkdom, en vorderingen in kunst en wetenſchap te verwerven. Zwangere vrouwen roepen hare hulp in bij het kinderbaren, meisjes bij het naaijen en borduren, jongens bij handwerken, de letteroefeningen, en de poëzij. Allen offeren aan deze Godheden water, vuur, wijrook, bloemen, *zakki*, ſuikergebak, vruchten, meloenen, watermeloenen, naalden, draden hennip en zijde, bruiloftsgedichten en huwelijkszangen, klinkdichten, en fraai ſchrift, naar 's lands gewoonte. De *Chinezen* noemen dit offer *kik-ko-ten.* Bij hen werd dit feest het eerst gevierd onder den Keizer SIN-NO-BOUTEI, en bij de *Japannezen* omtrent het jaar 749. Hoe het gevierd wordt, vinden wij in het werk *Yengi-ſiki.*

In

In den *Kouzi-kon-gen-ki* leest men, dat in den zevenden nacht der zevende maand aan het Hof van den *Dairi* vier tafels op eene geſchikte plaats, in de open lucht, worden opgeſlagen. Men plaatst daarop allerlei artikelen bij wijze van offerande, eenen pot met helder water, om daarin naar de ſterren te kijken, en negen kandelaars, waarin den geheelen nacht kaarſen branden, alsmede wijrook. *Eenige der kundigſte Japannezen beſchouwen dit Chineeſche* verdichtſel als ſtrijdig met den eerbied, dien men den God des Hemels verſchuldigd is: maar toch houdt men er in 't algemeen voor, dat deze geſternten grooten invloed hebben op onze Aarde. Zij worden *O-mono* en *Ta-natſou-mono* genaamd. *O-mono* is een verouderd woord uit de hoftaal (thans *Ori-mono*) en beteekent *kleedermaker.* Daar men in den zomer ligte kleederen draagt, worden de beide geſternten van daar *Siok-djo* of *Orifima* genaamd. *Ta-natſou-mono* beteekent *zomerzaadtijd.*

Het was oudtijds de gewoonte aan het *Hof* van den *Dairi*, jaarlijks op dien dag dichtſtukken van een en dertig karakters, op langwerpige of vierkante ſtukjes papier van allerlei kleuren, te ſchrijven, die dan aan de takken van een groen ſtuk bamboesriet werden vastgemaakt.

Dit

Dit heeft nog plaats aan het Hof van den *Dairi*, en in de vijf Keizerlijke ſteden, *Miyako*, *Jedo*, *Oſaka*, *Sakaï*, en *Nangaſaki*, en de Hoofdſteden der vier en zestig Provinciën, in de Paleizen der Vorſten, bij lieden van minderen rang, en zelfs bij de gemeene klaſſen; of indien zij ook geene *Japanſche* of *Chineeſche* verzen maken, offeren zij ten minſte aan die geſternten vuur, water, welriekende kaarſen, ſuikergebak, meloenen, watermeloenen, en allerlei groenten, om gezondheid en voorſpoed af te ſmeeken, en dank te zeggen voor den voorſpoed des Rijks.

Het vijfde feest is de negende der negende maand, en heet *Tchokio-no-ſekou*, of *de driedubbele negen*. Aan het Hof van den *Dairi* vermaakt men zich dan met het drinken van *zakki*, uit de bloemen van moederwortel geperst (1). Deze drank heeft, zegt men, de kracht van het leven te verlengen. Het was voorheen de gewoonte in *China*, om deze bloe-

(1) *Moederwortel* is eene fraaije welriekende bloem, waarvan er drie verſcheidenheden zijn. Het is de *kiouhoa* der *Chinezen*, de *chryſanthemum indicum*, door alle Dichters hoogelijk geprezen, en zeer geacht in dat Rijk.

bloemen te plukken zoodra zij ontloken, en de bladen derzelve met gekookte rijst te mengen: de hiervan bereide drank werd tot het vieren van dit feest gebruikt.

Volgens het verhaal der *Chinezen* beſtond er weleer, drie uren ten Noorden der Provincie *Nanyo-no-rekkou*, een gehucht van dertig huizen, nabij eenen heuvel met moederwortel bedekt, die ſchoone gele bloemen droeg. Aan den voet des heuvels was eene valei, door welke een ſtroom van rivierwater liep, gevoed door den dauw en regen, die op den heuvel viel. Dit water was de gewone drank der dorpelingen, die doorgaans honderd, of zelfs honderd twintig of honderd dertig jaren oud werden. Die niet langer dan zeventig jaren leefde ſtierf, volgens hen, ontijdig.

Verſcheidene *Chineſche* Schrijvers verhalen, dat Keizer GI-NO-BOEN-TEÏ, die, zeven jaren oud zijnde, den troon beklom, zeer bedroefd werd door eene voorſpelling, dat hij vóór zijn vijftiende jaar zou ſterven. Een onſterfelijke, met name SIEN-NIN-FOSO, werd daarvan verwittigd, en bragt hem een geſchenk dier bloemen uit *Nanyo-no-rekkou*, met de aanwijzing, daarvan *zakki* te maken. Dit geſchiedde en de Keizer dronk dagelijks daarvan, en bereikte meer dan zeventig jaren.

De

De gemelde SIEN-NIN-FOSO, bijgenaamd de *onſterfelijke* (in zijne jeugd ZIDO), was in dienst van den Keizer TSIOU-NO-BOKKO, maar, uit hoofde van eenig wangedrag gebannen, begaf zich naar den omtrek des gemelden heuvels. Hij nam zijn verblijf in de valei, dronk niets dan het water, door deze bloemen bezwangerd, en bereikte daardoor den ouderdom van driehonderd jaren, waardoor hij den naam van SIEN-NIN-FOSO bekwam, welke middelen hij daarop aan den Keizer mededeelde.

Dit is de oorſprong der gewoonte, om ten Hove van den *Dairi zakki* te drinken, uit de bloemen van moederwortel bereid, en wel op den negenden der negende maand. Op dien dag betuigen de bedienden (even als op de vier andere feestdagen), in feestgewaad, hunnen eerbied aan hunnen Meester. In de huizen der gemeene lieden vindt men, in plaats van den gemelden *zakki*, een takje dier bloemen, met een touwtje aan eene kruik *zakki* vastgehecht, ter aanduiding dat zij elkander een lang leven wenſchen. Dit heet *kikou-no-zakki;* de maand heeft van daar den naam van *kikou-ſouki*, en deze dag in 't bijzonder dien van *kikou-no-ſekou*, of *moederwortels-feest*, bekomen.

Te *Nangaſaki* is het meer eene kermis of jaarmarkt, dan een bloemenfeest. Dezelve be-

gint op den zevenden der negende maand: elf ſtraten der ſtad, en de twee ſtraten der bordeelen geven beurtelings, ieder jaar, plegtige danſen op het groote plein: prachtig gekleede kinderen verrigten die met veel bevalligheid en volkomene juistheid. Deze danſen hebben plaats ter eere van eenen God der *Sintos*, *O-ſouva-ſama*. De Priesters, door eene groote menigte gevolgd, verzellen het ſtandbeeld der Godheid naar het plein, alwaar een groot gebouw tot deszelfs ontvangst is in gereedheid gebragt. Den 8ſten is rustdag. Den 9den worden de danſen hervat, en alsdan de God met de volgende plegtigheden weder in den tempel gebragt. Drie ijzeren ſtoofpannen worden gevuld met kokend water, en in elk een bos groene bamboesbladen gelegd, waarmede men dat water, even als wijwater, rondom het ſtandbeeld van den God ſprenkelt, om booze geesten te verdrijven. Tot dat zelfde einde rent een Priester te paard heen en weder, en ſchiet met boog en pijlen. Dit feest wordt bijzonder aan deze Godheid gewijd, opdat, door hare tusſchenkomst, de handel met de *Nederlanders* en *Chinezen* ongeſtoord moge voortgaan, en voordeelig zijn voor de ingezetenen.

Het

Het lampen- of lantaarnenfeest.

Behalve de genoemde vijf groote feesten heeft er ook, op den vijftienden der zevende maand, een ander plaats, in de taal der Geleerden *Wourau-kon*, en in die des gemeenen levens enkel *bon*, of *ſchotel* genoemd. Men offert alsdan voor de zielen der overledene bloedverwanten. Het feest begint eigenlijk op den 13den en duurt tot 's morgens van den 16den. Oudtijds werd het zesmaal in 't jaar gehouden, namelijk op den 15den der tweede, vijfde en achtſte, op den 14den der zevende, op den 16den der negende, en op den 29 of 30ſten der twaalfde maand. Reeds verſcheidene eeuwen geleden is het echter tot de zevende maand bepaald. Dit feest behoort tot de leer van *Chakia* (1), die uit *China* naar *Japan* werd gebragt.

In het eerſte deel van een boek der lofzangen (*Bouts-ſetſou-wouran-bon-kio*), uit het *Hindostansch* in het *Chineesch* vertaald, vindt men omtrent dit feest de volgende overlevering:

De

(1) Of *Siaka*, *Fo* of *Bouddha*. *Vert.*

De moeder van den Priester MOKREN-BIKOU, een' leerling van CHAKIA, daalde na haren dood, wegens hare zonden, ter helle, en leed in den brand geweldig van dorst. Haar Zoon, wiens groote kennis alles omvatte, wat er in den Hemel en Hel gebeurt, wat er immer gebeurd is en nog zal gebeuren, trachtte haar eenig voedſel te verſchaffen, en gaf haar eene ſchotel rijst, op wier gezigt zij geheel verrukt was; maar naauwelijks bragt zij een weinig van de rijst aan hare lippen, of dezelve veranderde in gloeijende kolen. Haar Zoon, uit deze wereld deze hare nieuwe ſmart ziende, ging zijnen meester CHAKIA raadplegen over de beste wijze, om zijne Moeder van de ſtraf te bevrijden, en ontving het volgende antwoord: „Uwe Moeder ſtierf in eenen ſtaat van opſtand tegen de Goden: gij kunt haar alléén geene genoegzame hulp verleenen: maar roep op den 15den der zevende maand alle de Priesters bijeen, zing lofzangen met hen, en breng eene offerande van honderd verſchillende ſoorten van ſpijzen aan de Goden." MOK-REN volgde dien raad, en bevrijdde daardoor zijne Moeder.

Dit feest werd eerst onder den Keizer GO-KANNO-MITI, die van het jaar 58 tot 75 onzer jaartelling leefde, in *China* gevierd, en in *Ja-*

pan

pan ſedert SIO-MOU-TEN-O, den vijf en vijftigſten *Dairi*, in het jaar 733. Het verſpreidde zich zeer ſpoedig over het ganſche Rijk. Men ontſteekt, in den nacht van den 14den tot den den 15den, lantaarnen op de graven, en houdt die brandende tot den volgenden morgen ten tien ure.

De Priesters der *Sintos* noemen dit feest *Tchou-gen*, van *tchou*, het midden, en *gen*, het begin: dat wil zeggen, dat iemand, die in het midden dezer maand zijne ſchulden betaalt, alsdan op nieuw krediet bekomt. Deze dagen zijn dus voor vele onzer tolken zeer onaangenaam; zij blijven dan liever dag en nacht op het eiland *Deſima*, want, volgens een oud gebruik, mag men hun geene betaling hunner ſchulden afvragen, behalve op die dagen. Ieder *Japannees*, wiens ouders nog in leven zijn, beſchouwt dezen dag voor gelukkig. Men onthaalt elkander in de huisgezinnen op visch, en wenscht elkander gezondheid. Getrouwde zonen en dochteren, of aangenomene kinderen, zenden geverniste doosjes met verſche, gezouten, of gedroogde visch, en andere gekookte ſpijzen aan hunne ouderen, met toewenſching van gezondheid. Het was oudtijds de gewoonte, de leer der *Sintos* in alle deze bijzonderheden te volgen, maar men is ſedert

begonnen, de kerkzeden van SIAKA of BOUDDHA met die der oude *Japanſche* Godsdienstleer te vermengen.

Te *Nangaſaki* wordt het feest des avonds van den 18den met gebeden voor de zielen der overledenen geopend. Tot dat einde worden de *ifays* of tafeltjes van ouders en bloedverwanten uit de kasjes genomen, en geplaatst in een zijvertrekje, waar men dezelve bewaart, met name *Bouts-den*, of zij worden binnen de *alcove* in de zaal geplaatst, alwaar men hen eenen maaltijd voorzet, als blijk van dankbaarheid voor alle hunne weldaden. Eerst ſpreidt men groene matten, gemaakt van het *kaya*-gras, uit, aan weêrszijden daarvan plaatst men aren van rijst en gierst, groenten, en vruchten (vijgen, peren, noten, hazelnoten, en rammenas). In het midden ſtaat eene kleine vaas, waarin allerlei reukwerk gebrand wordt. Voor deze vaas is aan de eene kant eene kruik met ſchoon water, aan de andere zijde eene kruik met een groen blad van de rozekleurde waterlelie geplaatst, en op deze een weinig raauwe rijst, en vierkante ſtukjes van eene ſoort van raap. Over de waterkruik ligt een bos hennip, waarmede men de rijst en rapen beſprenkelt. Dan zendt men gebeden op tot den God *Amida*, prevelende honderd- of zelfs duizendmalen het ge-

gewone *Naman-doubt (Nami-amida-bouts!)*, dat is: *Amida! bid voor ons!* hem tevens aanroepende, dat hij den overledenen naar eene betere wereld moge overbrengen.

In eene andere vaas legt men takken van den boom, genaamd *Fanna-ſiba*, en andere fraaije bloemen, en draagt zorge, twee dagen en twee nachten licht in de lantaarnen te houden.

Op den morgen van den 14den neemt men de waterkruik weg, en plaatst kopjes met thee in de plaats; deze worden twee- of driemalen daags voor ieder tafeltje gevuld: ook plaatst men daarvoor twee platen vol gekookte rijst en andere ſpijzen, de eene voor het ontbijt, en de andere voor het middagmaal. In den tusſchentijd plaatst men allerlei lekkernijen en ſuikergebak voor het tafeltje.

Tegen den avond ſteekt men lantaarnen op voor elken *ſi-ſek*, of graſſteen op de kerkhoven: zij hangen van lange bamboesrieten af, en branden tot in den morgen. Deze gewoonte werd door den acht en vijftigſten *Dairi*, GOFORSKAWA-NO-IN, in het jaar 1230 ingevoerd.

Tegenover den graſſteen ſtaat een klein vierkant ſteenen tafeltje met ſchoon water, en op elke zijde daarvan een beker van ſteen of bamboes, rond of vierkant, met een groen takje van den boom *Fanna-ſiba*. In twee kleinere

ſtukjes bamboes brandt men reukwerk, en zet te gelijk lekkernijen op de grafzerk. — De offeranden voor de tafeltjes, en het ontſteken van lantaarnen voor de graven, heeft ook den volgenden nacht plaats.

Den 16den, des morgens ten drie ure, worden alle de reeds genoemde levensmiddelen in kleine ſchuitjes van ſtroo gepakt, en door de naburige landlieden te markt gebragt; *de zeilen* dier vaartuigen zijn van *gekleurd papier*, *zijde*, of hennip. Zij zijn met lantarentjes en brandende reukwerkbollen verlicht. Te *Nangaſaki* brengt men dezelve naar het groote plein (*Ofato*) en laat ze hier te water, van de zoogenaamde *mosſeltrap*; men houdt dit voor een teeken van de terugkeering der zielen naar hare graven. Men denkt aan den anderen kant, dat de zielen der boosdoeners gedoemd zijn, om onophoudelijk rond te zweven, tot op het einde van het tijdperk, voor het boeten hunner zonden bepaald. Ten einde dit tijdperk te verkorten, doen de Priesters gebeden op de graven.

Dit feest doet bij uitſtek ſchilderachtige werking. Het gezigt van de ſtad naar het eiland *Deſima* toe, is een der ſchoonſten, die men zich voorſtellen kan. De aanſchouwer zou bijkans denken, dat hij eenen ſtroom vuur van

den

den heuvel zag neêrſchieten, uit hoofde der ontelbare ſchuitjes, die men van het ſtrand af in zee drijft. In het midden des nachts, en bij eene frisſche koelte, ſchenen alle deze lichtjes door de beweging op het water te danſen, en dit verhoogt nog de ſchoonheid van het gezigt. Het gedruisch en de woeligheid in de ſtad, het geluid der klokken, en het zingen der Priesters, maakt te zamen een wanklank, dien men zich bijna niet voorſtellen kan. Op de geheele baai ſchijnen dwaallichten te huppelen. Hoewel deze ſchuiten papieren of andere ſterkere zeilen hebben, komen er toch zeer weinige nabij de plaats, waar onze ſchepen voor anker liggen. Ten ſpijt der wachten ſpringen duizende arme lieden in het water, om de kleine koperen geldſtukjes (*ſepikken*) en andere daarin geplaatſte dingen te grijpen. Den volgenden dag berooven zij de ſchuiten van alles wat er nog in is, en de vloed drijft dezelven naar zee. Dit is het einde der plegtigheden.

(Omtrent de *Hoffeesten* levert TITSINGH eene bij uitſtek uitvoerige, doch tevens — naar ons inzien — zeer eentoonige en vervelende beſchrijving, op alle de dagen des jaars. Wij hebben onze Lezers niet op de proef durven ſtellen, om dezelve door te worſtelen. Doch

te

te midden dezer gedurige herhaling van kleingeestige plegtigheden vindt men verſcheidene merkwaardige bijzonderheden en *Noten*, betrekkelijk den zonderlingen Regeringsvorm, zeden en gewoonten van *Japan*, die wij den Lezer niet willen onthouden. Dit zullen dan echter ſlechts *fragmenten* zijn.)

Op den eerſten dag des jaars maken de Grooten des Rijks, namelijk de Vorſten van den bloede van *Owari*, *Kidjo* en *Mito* (de Souvereine Vorſten), die der tweede klaſſe, de *Riodjou*, of *Foudaï*, de lijfwachten en mindere ambtenaren hunne opwachting van den Keizer.

Bij het overlijden van eenen *Djogoun*, zonder erfgenaam na te laten, wordt zijn opvolger gekozen uit de geſlachten der Vorſten van OWARI, KIDJO, of MITO, alle afkomſtig van GONGIN, doch doorgaans van de beide eerſte dier Huizen. De regerende Familie is ook verzwagerd aan de Huizen van *Kaga*, *Satzouma*, *Mouts*, *Yetchezen* en *Nagotto*. Daar men bij zulke gelegenheden altijd voor opſtand vreest, vooral van de Vorſten van *Satzouma*, *Mouts*, en *Odjo*, zoo trachten de *Djogouns* altijd de genegenheid der magtigſten van dezelve door huwelijken te winnen.

De

De *Rio-djou*, of *Foudaï*, zijn leenmannen. De magt van den *Djogoun* ſtrekt zich alleen tot deze twee laatſte klaſſen uit. Wanneer Prinſen der eerſte klaſſe ſchuldig zijn aan misdaden of overtredingen, zoo heeft de Keizer geen regt hen ter dood te brengen: alles wat hij doen kan is hen, en nog wel alléén met behulp van den *Dairi*, te noodzaken, hunne magt aan hunne Zonen af te ſtaan.

Het aantal der lijfwachten van den *Djogoun* is tachtigduizend. Alle de Landvoogden, Ministers der geldmiddelen, en andere Grootoffi-cieren, worden daaruit gekozen. Zij zijn in twee klaſſen verdeeld: de eerſte van diegenen, welke een inkomen hebben van 3000 tot 999,000 *kokf* of *kobans* (15000 tot omtrent 5,000,000 guldens. Dezulken noemt men *ſanſin-gokoudjo*. De tweede klaſſe beſtaat uit zulken, die een inkomen van honderd tot drieduizend *kokf* hebben. Men noemt hen *ſanſin-kokfige*. Zij zijn bij feeſtelijke gelegenheden in het ſtaatſiegewaad (*kami-ſimo*) gekleed. De *kamiſimo* beſtaat uit een' korten mantel zonder mouwen, en eene broek (*kami* beteekent *boven*, *ſimo beneden*). Beide kleedingsſtukken zijn van eenen bijzonderen vorm, en van gekleurde ſtoffen. Men draagt die, behalve in ſtaatſie, ook

bij

bij begravenisſen, doch niet, wanneer iemand zich zelven ter dood brengt.

Op den derden dag van het Nieuwejaarsfeest zingt de eerſte Zanger (*Kouanze-dayou*) het ſtuk, genaamd *Sikaï-nami*, een lied, hetwelk men ſedert den derden *Djogoun*, YEYE-MITSOU, bij openbare vermakelijkheden aanheft. Deze Vorst droomde, in de eerſte maand, dat alle zijne tanden uitgevallen waren. Hij beſchouwde dit als een ſlecht voorteeken, misſchien den dood van eenige zijner bloedverwanten, en werd, benevens alle zijne vrienden, zeer treurig. Men wist hem niet anders te vreden te ſtellen, dan door het doen opzingen van het gemelde lied, waarin deze plaats voorkomt:

„ (De God) SOUMI-YOSI leefde verſcheidene „ jaren onder een' pijnboom: hij verzamelde „ dagelijks de bladen die daarvan afvielen, en „ werd zeer oud." Daar het woord *fa* zoowel een *blad* als een *tand* aanduidt, zoo werd de droom gunſtig uitgelegd. De Keizer, zeer verheugd, nam zijnen ſtaatſiemantel af, en gaf dien aan den eerſten Zanger: zijn voorbeeld werd door alle Vorſten en ambtenaren gevolgd. Nog heden heeft deze gewoonte plaats. Na het eindigen der muzijk neemt de *Djogoun* zij-

nen

nen mantel af, en geeft dien aan den Zanger: alle Grooten en lijfwachten doen hetzelfde. Daags daaraan laat men den Zanger, in ruiling voor dien mantel, acht zilverſtaafjes brengen, te zamen van 43 *taal* (omtrent 90 gulden).

Den 11den der eerſte maand houdt de *Djogoun* zich bezig met verzen maken. Deze gewoonte heeft reeds plaats ſedert de Regering van GONGIN, die op dezen dag verzen maakte, en naderhand zijne vijanden overwon. Van de oudſte tijden af is de Poëzij voor eene eervolle bezigheid aan het Hof der *Dairis* gehouden, waarvan velen zelfs als Dichters bekend zijn. Nog duurt die ijver voort, en heeft zich onder alle klaſſen der *Japannezen* verſpreid. Zij trachten algemeen geestige gedachten met zoo weinige woorden als mogelijk uit te drukken, en woorden van dubbelzinnige meening te vinden, om toeſpelingen te maken, die zij bij uitſtek beminnen. Er zijn tweederlei gedichten, wat den uiterlijken vorm betreft: de *Outa* of *Wata*, beſtaande in vijf regels, elk van 5 of 7, weder 5, 7 en 7 karakters. De *Nag-aouta*, of het *lange gedicht*, heeft zoo vele regels als de Schrijver verkiest: ook hier wisſelen vijf en zeven woorden af, en ſlechts de laatſte twee regels hebben er elk zeven. Deze bei-

beide ſoorten van gedichten zijn in *firokanna*, of *vrouwengeſchrift*, opgeſteld.

Op den 17den der eerſte maand doet de *Djogoun* zijn gebed in den tempel van *Momiſi-yama*, gelegen op een' heuvel binnen den omtrek van het Paleis. Er is hier een tempel der *Sintos*, door YOSI-MOUNE, ter eere van den eerſten *Djogoun* GONGIN, *geſticht, en met* deszelfs beeldtenis *verſierd: alsmede een tempel* van *Siaka*, waarin verſcheidene kleinere zijn ingeſloten. Beide tempels bevatten den *ifay*, of het tafeltje van een' der overledene *Djogouns*, voor welke de regerende Keizer zijne Godsdienstoefeningen verrigt. Men noemt deze twee tempels meestal *den berg*.

Hoe zeldzaam het klinken moge, van een' Krijgsman met een' waaijer te hooren, *zoo is* dit gebruik toch zoo algemeen in *Japan*, dat geen fatſoenlijk man zonder denzelven gezien wordt, en dat zij dus ook bij het Krijgsvolk in zwang zijn. Deze waaijers zijn een' voet lang, en dienen ſomtijds voor zonneſchermen, ook wel voor aanteekeningsboeken. Zij zijn verſierd met afbeeldingen van landſchappen, bloemen, vogels, of vernuftige ſpreuken. De pligt-

pligtplegingen in het behandelen van den waaijer vereiſchen diepe ſtudiën en ingeſpannen oplettendheid.

De tempel van *Niko*, drie etmalen reizens van *Jedo*, is de plaats, waar GONGIN, de eerſte *Djogoun* van dezen ſtam, begraven werd. Dáár bewaart men zijnen *ifai*, en die van alle zijne opvolgers. Men verhaalt, dat, bij het overlijden van eenen *Djogoun*, deze tempel, en de brug, die daarheen geleidt, op kosten van zijnen opvolger, met dunne gouden platen voorzien worden. De aan 't wonderbare grenzende beſchrijving, die men mij van dit gebouw maakte, deed mij in 1782, bij mijn verblijf te *Jedo*, den Gouverneur van *Nangaſaki* verlof verzoeken, om denzelven op mijne eigene kosten te bezoeken. Doch zulks werd mij geweigerd, omdat van die gunst geene voorbeelden waren.

De Hoogepriester van *Jedo* is, in zekeren zin, de Primaat (hoogſte Geestelijke) van *Japan*, en altijd een der Zonen van den *Dairi* of geestelijken Keizer. Hij deelt op den eerſten der tweede maand aan den *Djogoun* en

den Kroonprins, en deze weder aan hunne Grooten en ambtenaren — koekjes uit.

Op den eerſten der derde maand wordt altijd de *Nederlandſche* Afgevaardigde ten gehoor bij den *Djogoun* toegelaten. Eerst moet hij wachten in de zaal, beſtemd voor de Afgezanten van den *Dairi*, en die van het Rijk van *Corea*. Alsdan wordt hij tot de tegenwoordigheid des *Djogouns* geleid, in de *groote witte zaal*, waar ook de geſchenken uitgeſpreid waren. Mogt de Gezant, hetzij door overſtrooming, die den overtogt der rivieren ondoenlijk maakte, of door diepen ſneeuw op het gebergte, te laat te *Jedo* komen, zoo wordt het gehoor tot den *derden* dag uitgeſteld, en reeds den zesden heeft de *Nederlandſche* Gezant zijn affcheidsgehoor, in tegenwoordigheid van een aantal Staatsraden.

De *Japannezen* zijn gewoon, gerooste boonen tegen de muren en vloeren hunner huizen te ſtrooijen, terwijl zij driemalen met luider ſtemme herhalen: *Oniwa-ſoto!* dat is: *Weg van hier, booze geest!* en dan prevelen zij er zachter bij: *Foukouva-outche!* dat is: *God des Rijkdoms, kom binnen!* In het Paleis is de oud-

oudſte Staatsraad in gewonen dienst hiermede belast.

Den 15den der zesde maand houdt men de kermis van SANNO, den *God der bergen*, in den *tempel der apen*. De *Djogoun* gaat zelf dit feest zien. In het midden der hoofdſtraat van *Jedo* wordt eene tent opgerigt, en daarin het beeld der Godheid, tien dagen lang, voor het Volk ten toon geſteld, hetwelk daarheen ſtroomt, om zijnen Godsdienst te verrigten.

BIJVOEGSELS.

I. *Over den gewettigden zelfmoord der* Japannezen.

Er is in dit en andere werken over *Japan* zoo dikwijls gewag gemaakt van het voorregt, hetwelk ſommige ſtanden genieten, van zich zelven teregt te ſtellen, door zich den buik open te ſnijden, dat het den Lezer niet onaangenaam zal zijn, hier iets naders van deze zonderlinge gewoonte te vernemen.

Alle krijgslieden, de dienaars van den *Djogoun*, en in 't algemeen lieden, die ambten bij de Regering bekleeden, zijn verpligt, wanneer zij eenige misdaad gepleegd hebben, zich zelven den buik open te ſnijden, doch niet vóór dat zij daartoe het bevel ontvangen hebben (1), want

(1) Wij hebben echter in de voorgaande Geſchiedenis eene menigte voorbeelden gezien van Staatsmisdadigers,

want indien zij dit verbod vooruitliepen, zouden hunne erfgenamen hunne plaatſen en eigendom verbeuren. Te dien einde zijn alle beambten der Regering, behalve hunne gewone kleeding, en die, welke zij bij brand dragen, ook nog met een pak kleederen *voor het buikopenſnijden* voorzien, hetwelk zij telkens medenemen, als zij van huis verreizen. Het beſtaat uit een wit kleed en een ſtaatſiegewaad van hen-

---

gers, ook van den hoogſten rang, die niet alleen onthoofd, maar zelfs nog op ſmartelijker wijze ter dood gebragt zijn. De vrijheid tot zelfmoord wordt dus niet altijd verleend, en *is eene gunst*; ſtaat men die niet toe, zoo zijn ook de goederen des misdadigers voor de kinderen verloren. Het is merkwaardig, dat dezelfde gewoonte ook te *Rome* onder de vroegere Keizers plaats had. Van dáár de vele zelfmoorden, waarvan TACITUS ons de treurige bijzonderheden mededeelt. Een opmerkzaam beſchouwer zal over 't algemeen in den fieren, krijgshaftigen, bloeddorstigen, en met allen volkstrots onder het vernederendſte *Despotismus* hunner *Rijksveldheeren* (*Imperators*) gekromden aard der *Romeinen*, en dien der *Japanneezen* onder hunne *Djogouns* eene niet onbelangrijke overeenkomst ontdekken. Ook de *Romeinſche* ſlaaf van TIBERIUS, CALIGULA of NERO verachtte den dood, gelijk die der *Djogouns*. Zelfs tot der Regeringen tegen het Christendom, en tot hunne groote, maar van een ander Volk ontleende, beſchaving, ſtrekt de overeenkomst zich uit. *Vert.*

hennip, doch zonder daarop uitgedrukte wapenen. De buitenzijde van het huis wordt dan met witte ſtoffen behangen: want de Paleizen en de rustplaatſen der Grooten op hunne heen- en wederreizen naar *Jedo*, zijn anders met gekleurde ſtoffen behangen, waarop hun wapen uitgedrukt ſtaat; een voorregt, hetwelk ook de *Nederlandſche* Gezant geniet.

Naauwelijks is het bevel van het Hof aangekomen, en aan den misdadigen medegedeeld, of hij noodigt zijne gemeenzame vrienden, op den tot de ſtrafoefening bepaalden dag, tot eene drinkpartij uit. Na eenigen tijd *zakki* te hebben gedronken, neemt hij affcheid van hen, en 's Keizers bevel wordt hem andermaal voorgelezen. Onder de Grooten geſchiedt dit in tegenwoordigheid van hunnen geheimſchrijver, en den opziener: de hoofdperſoon van dit bloedige treurſpel doet alsdan eene aanſpraak aan het gezelſchap, na hetwelk hij zijn hoofd naar de mat buigt, zijn' ſabel trekt, en zich eene dwarsſnede in den buik geeft, die tot de ingewanden toe doordringt. Een zijner vertrouwde bedienden, die achter hem ſtaat, ſlaat hem alsdan het hoofd af. Dezulken, die op bijzonderen moed aanſpraak maken, geven zich na de dwarsſnede nog eene andere in de lengte, en dan eene derde in den hals. Zulk een dood

gaat

gaat met geene ſchande vergezeld; de Zoon volgt in de plaats zijns Vaders op, gelijk wij in onderſcheidene voorbeelden in de *geheime Gedenkſchriften* der *Djogouns* hebben gezien.

Wanneer iemand overtuigd is van het plegen eener misdaad, en vreest daardoor te zullen onteerd worden, ontneemt hij zich het leven, om aan zijn geſlacht de verderfelijke gevolgen van een Regtsgeding te beſparen. Dit is zoo gewoon, dat men er naauwelijks op let. De Zonen van alle lieden van aanzien oefenen zich dus in de jeugd vijf of zes jaren lang, om in ſtaat te zijn deze taak, des noods, behendig en net te kunnen verrigten. Bij hen wordt men van de jeugd af daartoe even zeer voorbereid, als bij ons om goed te kunnen danſen of te paard rijden: en dit veroorzaakt bij hen van kindsbeen af eene diepe verachting des doods, die zich niet bepaalt tot de hoogere, maar zelfs doordringt tot de allerlaagſte klaſſen des Volks.

Toen ik in 1782 te *Jedo* was, vernam ik een kort te voren gebeurd geval in het Paleis van den Vorst van *Satzouma*. Aan de ſchede van den ſabel is een mesje gehecht, waarvan het hecht een weinig uitſteekt, en doorgaans met bloemen en andere ſieraden in goud, van een allerkeurigſt ſatſoen, is verſierd. De Vorst

leide eens, bij het naar bedgaan, zijnen ſabel af: des anderen morgens was het mesje te zoek. Men kon niemand in 't bijzonder van den dieſtal verdenken. Men liet dus in 't geheim bij alle beleenbankhouders onderzoek doen, of het mesje ook verpand was. En, inderdaad, na drie dagen bragt een dezer lieden een mes, waarop hij geld geſchoten had, en hetwelk men terſtond voor dat van den Vorst herkende. Alle zijne bedienden werden nu voor den beleenbankhouder ontboden, die terſtond den man aanduidde, van wien hij het mes had ontvangen. De ſchuldige bekende de misdaad zonder omwegen, en bekwam bevel, zich tot den dood te bereiden. Hij antwoordde, dat hij volkomen gereed was: men bragt hem op de plaats van het huis, en ſloeg hem daar, zonder verdere omſtandigheden, het hoofd af.

II. *Fragmenten van* Japanſche *Poëzij.*

Er heeft geene merkwaardige gebeurtenis in *Japan* plaats, of dezelve levert ſtof op voor den dichtlust van dit Volk. Om eenig denkbeeld te geven van den aard hunner dichterlijke voortbrengſelen en de kracht hunner taal, zal ik hier eenige ſtukjes mededeelen, geſchreven ter gelegenheid van YAMASSIRO's dood (1):

Ki-ra re ta wa	Præcidiſſe
Ba ka to ſi yo ri to	Conſiliarium minorem furentem
Ki kou ta fa ya	Nuper audivi,
Ya ma mo o ſi ro mo	In montis caſtello
Sa wa gou ſin ban.	Turbas excitantem, novum cuſto-dem.

„ Ik heb zoo onlangs gehoord, dat een van
„ de nieuwe wachten eene verwarring in het
„ Kas-

(1) Eerst meende de Schrijver, deze *Japanſche* verzen *letterlijk* over te brengen: maar dit te moeijelijk vindende, gaf hij daarvan eene vrije vertaling, doch vertaalde de *Japanſche* Coupletten vers voor vers, en bijna woord voor woord, in 't *Latijn*, hetwelk hier bijgevoegd is. Deze *Coupletten* zijn de eerſte proef van de Poëzij dezer Natie, welke in *Europa* bekend gemaakt is.

„ Kasteel heeft veroorzaakt, door eenen Raads-
„ heer *in zijne dolheid* te vermoorden."

Ya ma ſi ro no	Yamasſiro (*nis*)
Si ro no o ko ſo de	Candidam togam
Tche mi ſo mi te	Cruore tinctam
A ka do ſi yo ri to	Rubentemque conſiliarium
Fi to wa you nar.	Omnes viderunt.

„ Het witte kleed van YAMASSIRO is met
„ bloed bemorst, en *elk noemt hem den roo-*
„ *den Raadsheer*."

A ſou ma ſi no	In viâ orientali
San-no no wa tari ni	Per Sanno vicum irruentes
Mi ſou ma ſi te	Aquæ profluentes
Ta no ma mo ki re te	Terram lacunæ perfoſſerunt
O tſou rou ya ma ſi ro.	Ruitque montis caſtellum.

„ De ſtroom, die in het Oosten door het
„ dorp *Sanno* loopt, zwol op, brak de dijken
„ door rondom de poel, — en het bergkas-
„ teel ſtortte ter aarde."

Fa tſi ou ye te	Pretioſas in vaſis arbores
Ou me ga ſa kou ra-to	Prunos et ceraſos
Sa kou fan na wo	Floribus amænas
Ta re ta ki tſou ke-te	Quis in ignem projecit?
San no ni ki ra ſe ta.	Sanno quidem eas præcidit.

„ Wie heeft de ſchoone pruim- en kerſeboo-
„ men, die, om hunne uitmuntende bloemen, in
„ pot-

„ porten geplant waren, in het vuur gewor-
„ pen? SANNO heeft ze afgehouwen."

Ki ra re ta wa	Præcidit (conſiliarium)
Ba ka do ſi yo ri to	Veſanus conſiliarius.
You oube ke ni	Dicere poſſumus,
San no ſiu ſa ye mi mon	Si prius talia unquam audiverimus,
Ko re ga ten meï.	Hoc fuiſſe cæli mandatum.

„ Een Raadsheer is in razernij omgebragt.
„ Indien zoo iets te voren immer gehoord was,
„ men zou het een oordeel des Hemels hebben
„ kunnen noemen."

Aanmerkingen op de bovenſtaande Coupletten.

Baka toſi yori. Een Staatsraad in buitengewonen dienst heet *Waka-toſi-yori*, of *jonge Raadsheer*; de verandering der *w* in de *b*, in de eerſte letter des naams, geeft deze nieuwe beteekenis, eene woordſpeling, die te kennen geeft, hoe YAMASSIRO gehaat was.

Yama ſiro no. *Yama* beteekent een' *berg*, *ſiro* een *kasteel*: *no* is een woordje zonder beteekenis, doch hetwelk nadruk en rondheid aan den

den zin bijzet: men maakt daarvan zoo in Proza als in Verzen gebruik.

Deze twee woorden bevatten dus den naam en de hoedanigheid van den vermoorden, zoowel als de plaats, waar de moord geſchiedde: want het Paleis van den *Djogoun* is op eene hoogte in den laatſten omtrek van het Kasteel.

Sa wa gou ſin ban. Eigenlijk eene nieuwe Mode, die veel opgang maakt: doch hier (overdragtelijk) voor eene *nieuwe wacht*.

Siro no okoſode. Een wit hemd, of onderkleed, hetwelk geen' mensch regt heeft te dragen, behalve degenen, die den titel van *Kami* dragen, voorts Vrouwen en Priesters.

A ſou ma. Jedo is, volgens de verdeeling des Rijks, op den Oostelijken weg naar *Miyako*, de oude en eigenlijke Hoofdſtad. De oorſprong van het oude woord *Aſouma* wordt door ſommigen dus uitgelegd. Zekere vrouw, in gezelſchap met haren man te ſcheep reizende, werd door een' geweldigen ſtorm overvallen. Om den Zeegod *Riouka* te verzoenen, wierp zij zich in de zee, en verdronk. Toen haar man aan land kwam, beklom hij den hoogen berg *Ouſouï*, ten Oosten des Rijks, dacht aan

aan zijne Vrouw, en riep met eene diepe zucht: *Atſouma! (O mijne Vrouw!)* — Van deze omſtandigheid bekwam *Japan* den naam van *Kiſi-Kokf*, of het *Vrouwenland*; ſchoon anderen beweren, dat die naam reeds opklimt tot TENSIO-DAÏSIN, den ſtamvader des Volks.

Toen de Provinciën *Odjo* en *Djewa*, tegenover het eiland *Jeſſo*, nog onbebouwd waren, werden de inboorlingen *Atſouma-ibis*, of *ruw Volk*, *wilden*, genaamd. Hetzelfde woord duidt nog een' lompen kinkel aan.

San-no is de naam van een dorp, door hetwelk eene groote rivier ſtroomt, met eene ſchipbrug van aaneengeketende ſchuiten. Het bezit een verrukkelijk uitzigt, en heeft aan verſcheidene Dichters de ſtof tot ſchoone tafereelen opgeleverd. GONGIN gaf het aan een' der voorzaten van SINSAYEMON, ter belooning voor dezelfs bewezene hulp gedurende de burgeroorlogen.

Tanoma-ta, *bouwland*, *nama* of *nouma*, een poel of broekland. Wanneer er zich zulk een ſtuk gronds nabij bouwgrond bevindt, ſcheiden de landlieden het daarvan af door een' dijk. Dit woord is dus eene toeſpeling op YAMASSIRO's Vader, die, uit hoofde der voorgenomene nieu-

nieuwigheden, met een' poel of moeras vergeleken, en zeer verfoeid werd (1).

(*Yamasfiro* is, zoo als gezegd is, de naam van een bergkasteel: een flot aan zee heet *Oumi-firo*, en in eene valei *Fira-firo*.)

Het volgende Couplet is eene toefpeling op de volgende gebeurtenis.

Onder den acht en tachtigften *Dairi* bloeide het Rijk onder het opzigt der beide *Djogouns* van *Kamakawa*, YOSI-TSOUGOU en MOUNE-TAKA-SIN-O. Het Volk, gehandhaafd in het genot zijner regten, was te vreden en gelukkig. De eerfte Minister dier Vorften, FOSIO-TOKI-YORI, vormde een plan, om het Rijk in het ftrengfte *incognito* te doorreizen, ten einde met eigene oogen te zien, of de hem overgezondene berigten met de waarheid overeen kwamen. Om alle denkbeeld van dit plan voor te komen, leide hij zijnen post, ten behoeve van zijnen zesjarigen Zoon, onder voogdijfchap van twee beftuurders, neder, en floot zich op in een

(1) Deze toefpeling is hoogst ongelukkig. De dwaze aanbidders van het oude, *omdat het oud is*, verdienen bij ftilftaande wateren of moerasfen, die met fmetftof bezwangerd zijn, vergeleken te worden.

Vert.

een vertrek des tempels van *Saï-mio-ſi*, waar niemand hem naderen mogt (1256). Na verloop van twee jaren deed hij het gerucht van zijnen dood verſpreiden, en van dien eens Staatsraads, wien hij tot reisgenoot had beſtemd. Dit nieuws ſtortte het geheele Rijk in droefheid en rouwe. Toen volvoerde hij heimelijk zijn ontwerp, en doorreisde het Land naar alle rigtingen, binnen drie jaren, met zijnen vriend NIKAIDO, beiden als Priesters gekleed, om geen' argwaan te wekken.

Kort nadat hij het dorp *Sanno* bereikt had, viel er een diepe ſneeuw, en belette hen verder te reizen. Hij klopte aan de deur van een rietendak, en ſmeekte om huisvesting voor éénen nacht. Eene goede Vrouw, die de deur open deed, heette hem welkom, nogtans met bijvoeging, dat zij daarover niets te zeggen had, dat haar Meester uit was, en zij hem wilde gaan halen.

De Heer des huizes deed den Priester, bij zijne terugkomst, inzien, dat zijn huis zeer klein, en in zulk een' ſlechten ſtaat was, dat hij er den nacht zeer onaangenaam zou doorbrengen: hij raadde hem dus, achttien ſtraten (1) ver-

(1) De *Japanneezen* gebruiken het woord *ſtraat* (*matché*) ter bepaling van afſtand.

verder te gaan, naar het dorp *Yama-matto*, waar hij verſcheidene goede huizen, en veel gerijf zou vinden. De Priester, daarentegen, beriep zich op den pikdonkeren nacht, op de onmogelijkheid om verder te reizen, en verzekerde, dat ook het ſlechtſte nachtverblijf hem aangenaam zou wezen. De vrouw zette daarop gekookte gierst voor, met eene verontſchuldiging, dat zij hem geene rijst kon geven, gelijk in hare betere dagen het geval zou geweest zijn. De Priester hernam, dat hij niets liever at dan gierst. Onder het praten viel de nacht, en het werd koud: zij hadden in de hut noch een bed, noch hout om vuur aan te maken. In deze verlegenheid beſloten zij de boomen omver te hakken, die in kasjes voor de deur geplant waren. Maar dit belettede de Priester, zeggende, dat iemand van zijn beroep niet van honger of koude moest weten, of zelfs, des noods, om in de opene lucht te ſlapen. Hij verlangde de boomen te zien; zijn gastheer bragt hem er bij. „ Dit is," zeide hij, „ het overſchot mijner geheele bezitting. Ik had vele boomen, maar toen ik tot armoede vervallen was, gaf ik die aan mijne vrienden, met uitzondering dezer drie, waarop ik den meesten prijs ſtelde (het waren een pruim-, een kerſen- en een pijnboom): maar nu zal ik ze hakken, om

om u te verwarmen." De Priester dankte hem voor zijne goedheid, maar ſmeekte hem nog eens, er toch niet aan te denken, om dit zijn laatſte goed voor hem aan te ſpreken. Dan de eigenaar liet zich niet weêrhouden: hij kapte de boomen, maakte een vuur aan, en noodigde zijne gasten, bij het vuur te ſchikken en zich te warmen. TOKI-YORI betuigde nog eens zijn leedwezen voor het gebeurde, en vroeg, in den loop des geſpreks, naar zijn' naam. Zijn gastheer verontſchuldigde zich een' tijdlang, dien te zeggen, maar ten laatſte kon hij het dringende aanzoek des Priesters niet weêrſtaan, en noemde zich SANNO-GEN-SAYEMON-TSOUNE-YOI, zoon van SANNO-SABRO-MASA-TSOUNE. De Priester ſtond verbaasd. „ SANNO-SABRO," zeide hij, „ was een rijk edelman: hoe komt gij zoo arm?" — „ Mijn Oom, SANNO-TODA," hernam zijn gastheer, „ vermoordde in 't geheim mijn' Vader, en deed den *Djogoun* gelooven, dat hij zich in eene vlaag van krankzinnigheid te kort had gedaan: hij joeg mij toen de deur uit, en daardoor ben ik zoo arm. Ik ben meer dan eens in de verzoeking geweest, om den moord mijns Vaders door zijnen dood te wreken: maar hij is een man van aanzien, en heeft altijd zoo vele bedienden rondom zich, dat men hem niet kan bereiken." Dit zeggende, ſtortte

hij een' vloed van tranen, gelijk ook de Vrouw. De twee vreemdelingen weenden met hem. TOKI-YORI vroeg, waarom hij zijne klagt niet ten Hove (te *Kamakoura*) had aangebragt. SANNO antwoordde, dat hij met groote ſmart het overlijden van TOKI-YORI gehoord had, en dat de andere Staatsraden niet meer zoo billijk regeerden, als deze. „ Maar," zeide hij, „ al ben ik arm, zoo heb ik toch nog altijd een harnas, een' *nage-nata* (vrouwenſabel met een lang gevest) en een paard, waarmede ik, in geval van oorlog, den *Djogoun* ter hulpe kan ſnellen." De Priester, verwonderd over alles wat hij hoorde, vermaande hem tot geduld, en vertroostte hem met de hoop op betere tijden. Onder deze geſprekken verliep de nacht: en met het daglicht namen de beide reizigers afſcheid van deze herbergzame menſchen, en zetteden hunne reis voort.

Na het afloopen zijner reizen verſcheen TOKI-YORI op eens weder ten Hove van *Kamakoura*. Deze onverwachte terugkomst verheugde het Volk, dat hem dood had gewaand. Het eerſte wat hij deed, was, den armen man, en zijnen onregtvaardigen Oom te ontbieden. Na een naauwkeurig onderzoek bevond hij, dat de eerſte volkomen de waarheid geſproken had, en hij deed SANNO-TODO en eenen van deszelfs bloed-

bloedverwanten, medepligtig aan de misdaad, op het zeeſtrand onthoofden. Hij gaf aan SANNO-GEN-SAYEMON al het vermogen zijns Vaders terug, benevens de dorpen *Oumeda*, in de Provincie *Kaga*, *Sakoura-i* in *Yetchou*, en *Matſou-Yeda* in *Kotſouki* (1), als toeſpeling op de drie boomen, die hij, tot verwarming zijner gasten, had omverre gehouwen (2).

Ten-meï. Wanneer iemand een ongeluk overkomt,

(1) *Kaga* en *Yetchou* zijn twee Provinciën op de Noordkust van *Nifon*, ten Zuiden van Kaap *Noto*. *Kotſouki* ligt meer ten Zuidoosten, in het midden van dat eiland.

(2) *Oume* beteekent namelijk eenen pruimen-, *ſakoura* eenen kerſen- en *mats* eenen pijnboom. Pruim- en kerſeboomen worden in *Japan*, uit hoofde van derzelver bloemen, zeer hoog geſchat. Achter meest alle huizen ziet men eenige dwergboomtjes van die ſoorten in houten kasjes, en in de vertrekken van welgeſtelde lieden eene porſeleinen vaas met een' bloeijenden tak derzelve. De Dichter, die dit geval hier vermeldt, maakt eene toeſpeling op YAMASSIRO, als wilde hij zeggen: *Wie hakte den beminden boom van* TONOMA *om?* — SANNO, de moordenaar, wiens naam ook toevallig met dien van den ouderen herbergzamen SANNO overeenkomt. Ook de woorden: *Sin ſa ye mi mon*, *men heeft nooit gehoord*, herinneren aan denzelfden SANNO SINSAYEMON, den doodſlager.

komt, zoo is het de gewoonte te zeggen: *ten-meï.* „Het is eene ſtraffe des Hemels!" Wanneer men eene misdaad gepleegd heeft, die niet duidelijk bewezen kan worden, en den misdadiger komt daarna eenig ongeluk over, zoo gebruikt men dezelfde uitdrukking. Hier is eene toeſpeling op het zoogenaamde misbruik zijner magt (de zucht tot verbeteringen) van YAMASSIRO, en den tijd wanneer hij daarvoor geſtraft werd: het vierde jaar, *ten-meï* of *ten-mio.*

Andere Coupletten op hetzelfde onderwerp.

Tonoma Yamasſiro Fouka deſya na i ga Aſta mi tat ſi Kira rete nigerarou Iyo ſanno ſinſa Do tchouva ſanſa Yo i kimi ſiani iye.	TONOMA YAMASSIRO ontving drie houwen met eenen ſabel. Hoewel de wonden niet diep waren, gevoelde hij nogtans groote pijn. Hij had getracht zich te verdedigen: zijn bloed vloeide: het is eene gelukkige gebeurtenis.

Orowa Tonomo wo Ni kou mou ſi a Na i ga ſan ſa Fitori i mous kmo Kouro ſa re ta Iyo ſanno ſinſa Do tchiwa ſanſa Yo i kimi ſiani iye.	Wij zijn niet verſtoord op den ouden Vader TONOMO, al is zijn Zoon omgebragt. Zijn eenige Zoon is gedood. SANNO heeft zijn bloed geſtort: het is eene gelukkige gebeurtenis.

De

De volgende verzen bevatten de namen van alle de maanden van dertig dagen, zoowel als dezulken, die er ſlechts negen en twintig hebben.

Si yo dai mi o
Mou ſio ni nikou mo ou
Nanats ou bo *ſi*
I ma ſi *kou ſi* re ba
Si mo no ſi ya wa ſi.

Alle de Grooten des Rijks verfoeiden den beer (1); laat hem niet meer ſchijnen: het is eene gelukkige gebeurtenis, zelfs voor de geringſte bedienden.

In deze verzen zijn de maanden, die dertig dagen hebben, in *curſijve* letters, namelijk: *mou*, de zesde, *ſio*, de eerſte, *ni*, de tweede, *nanats*, de zevende, *ſi*, de vierde, *kou*, de negende, en *ſimo*, de elfde. Alle de andere, in gewone letters, hebben ſlechts negen en twintig dagen (2).

Cou-

---

(1) Namelijk den *grooten Beer* aan den Hemel, waarmede het wapen van YAMASSIRO, uit zeven ſterren beſtaande, bedoeld wordt.

(2) Woordſpelingen van dezen aard, die met onze *logogryphen* en *charaden* kunnen worden vergeleken, zijn ook in de *Chineeſche* dichtkunst zeer menigvuldig. Zij moeten blijkbaar zeer gemakkelijk zijn te vervaardigen in eene taal, waarin elke lettergreep, op zich zelve genomen, eene menigte verſchillende beteekenisſen kan hebben.

Coupletten op de wijze van een oud lied, genoemd *Outai*, hetwelk gemaakt was op GENSAYEMON, wiens gedachtenis nog, uit hoofde zijner menschlievendheid, zeer in eere is.

I de ſo no to ki ni	In illo tempore
Fa ſi no gi va	Res magni momenti evenit.
To no ma ya Sanno ni	Tonoma à Sanno
Kira reta yo ni	Proſtratus cecidit
Sono ſin pa o.	Prope regiam.
Kan no ni o-ota	*Kanno et Ota*
Yetchou ni ſakou na da	Et Yetchou ab ostio postico (palatii),
O-ote ni ſougi yama	Ad portam anteriorem, Sougiyama,
Ava ſi te ſanga	Simul, pergebant.
Sio no ſan ki ſou	Vulneratus est triplici loco
Chi chi ſan ſa ni	Pater ejus mier
Ita rou ma de	Fachis est hoc (caſu).
So o mo a ri ſo na	Sic profecto,
Zi zits no ſio	Ejus *hora* advenerat.
Tango ni tori tſouki	Tango ſuperbiens
Kago ni no ri te zo ro.	Ad currum eum duzit.

Op

---

ben. De *Japannezen* vinden dezelfde gemakkelijkheid in het maken van *calembourgs*, door hunne uitſpraak van de *Chineeſche* karakters te bezigen. Ook de woorden hunner eigene taal geven aanleiding tot menigvuldige woordſpelingen, blijkens de bovenſtaande proeven.

Vert.

„ Op dien tijd gebeurde een gewigtig geval. TONOMA werd door SANNO verflagen nabij het Paleis: hij ging met KANNO, O-OTA (1), YETCHOU (2), en SOUGI-YAMA (3) van de achterpoort naar de voorpoort. Zijn Vader was daarover diep bedroefd. Het was zoo befloten. Zijn uur was bepaald. TANGO (4) bragt hem naar zijn rijtuig (5)."

III.

---

(1) Twee Staatsraden in buitengewonen dienst.

(2) De Vorst van *Figo*.

(3) De bewaarder van de binnenfte kleedkamer van den *Djogoun*.

(4) Ook een Staatsraad in buitengewonen dienst.

(5) Deze ftaaltjes geven ons geen bijzonder groot denkbeeld van de *Japanfche* Poëzij. Waar dezelve, zonder verhefling van denkbeelden, zonder gevoel en echte verbeelding, flechts nietige woordfpelingen najaagt, daar is zij bij een Volk *of* in verval, *of* heeft nog nimmer op een' hoogen trap geftaan. Uit de woordelijke bijgevoegde *Latijnfche* vertaling te oordeelen, fchijnen deze dichtftukjes niet meer, dan Proza te zijn, maar fomtijds met eene dubbele beteekenis. Het is merkwaardig, dat deze *Chineesch-Japanfche* fmaak zoo geheel verfchilt van de *Arabisch-Perzifche* gezwollenheid, die men gewoonlijk uitfluitend *Oosterfche* Poëzij noemt.

Vert.

III. *Verdeeling des jaars bij de* Japannezen.

De *Japannezen* verdeelen het jaar in twaalf maanden, waarvan ieder twee onderverdeelingen heeft, elk van vijftien dagen, onderſcheiden door verſchillende namen. Een etmaal wordt verdeeld in honderd deelen, en dag of nacht bevatten daarvan een grooter of kleiner getal, naar mate de dagen langer of korter zijn. Dus heeft, bij voorbeeld, in de lente- en herfstnachtevening (21 Maart en September) dag en nacht elk vijftig deelen, maar in den zomerzonneſtilſtand (in Junij) heeft de dag 60, en de nacht 40, gelijk in de winterzonneſtilſtand (in December) de dag 40, en de nacht 60 deelen; en dus naar evenredigheid. Van deze honderd deelen worden er twee voor de morgen- en twee voor de avondſchemering gerekend.

De *Japanſche* klokken beſtaan in eene waterpas liggende balans, die zich op een pennetje naar voren en achteren beweegt, met een gewigt aan wederzijden. Deze klok toont naauwkeurig de lengte van dag en nacht, door den voor- of achteruitgang dier gewigten. Ik zag eene dier klokken in het Paleis van den Gou-

Gouverneur van *Nangaſaki*, en daar de zamenſtelling mij zonderling voorkwam, verlangde ik er eene naar *Europa* mede te nemen, doch de buitenſporig hooge prijs ſchrikte mij af.

Het jaar heeft dus, volgens de bovengenoemde dubbele maandverdeeling, vier en twintig deelen, welke de vier jaargetijden uitmaken. De lente wordt voor het eerſte gerekend. Zij begon in 1783 op den 5 Februarij, en duurde tot den 7 Mei; de zomer van daar tot den 6 Augustus; de herfst tot den 6 November. Daar de *Japannezen* maanjaren hebben, zoo verſpringt de evenredigheid telkens. Na een tijdsverloop van drie en dertig maanden, komt er een jaar van dertien maanden,

De twaalf teekenen van den dierenriem hebben in 't *Japansch* de volgende namen:

1. De *Rat* (*ne*), overeenkomende met onzen *Ram*.
2. De *Koe* (*ous*), overeenkomende met onzen *Stier*.
3. De *Tijger* (*torra*), overeenkomende met onzen *Tweeling*.
4. De *Haas* (*ou*, verkort van *ouſagi*), overeenkomende met onzen *Kreeft*.

5. De *Draak* (*tats*), overeenkomende met onzen *Leeuw*.
6. De *Slang* (*mi*), overeenkomende met onze *Maagd*.
7. Het *Paard* (*ouma*), overeenkomende met onze *Weegſchaal*.
8. Het *Schaap* (*fitſouſi*), overeenkomende met onzen *Scorpioen*.
9. De *Aap* (*ſar*), overeenkomende met onzen *Schutter*.
10. De *Haan* (*torri*), overeenkomende met onzen *Steenbok*.
11. De *Hond* (*in*), overeenkomende met onzen *Waterman*.
12. Het *Zwijn* (*i*), overeenkomende met onze *Viſſchen*.

De vier hoofdſtreken van het kompas komen met de onze overeen.

De namen der zeven planeten zijn: *Gouats*, de *Maan*; *Koua*, *Mars*, of de vuurplaneet; *Souï*, *Venus*, of de metaalplaneet; *Mok*, *Jupiter*, of de houtplaneet; *Kin*, *Mercurius*, of de waterplaneet; *Do*, *Saturnus*, of de Aardplaneet, en *Nitji*, of de *Zon*. Met uitzondering van zon en maan, worden zij alle *Kinderen*

ren der Goden genaamd. Naar deze zeven planeten worden, even als bij de *Latijnen* en *Franſchen*, de zeven dagen der week genoemd, met bijvoeging der lettergreep *yo*, op deze wijze:

Gouats-yo, ... *Maandag.*

Koua-yo, de dag van *Mars* of . . *Dingsdag.*

Souï-yo, ... *Venus* of . . *Woensdag.*

Mok-yo, ... *Jupiter* of . *Donderdag.*

Kin-yo, ... *Mercurius* of *Vrijdag.*

Do-yo, ... *Saturnus* of *Zaturdag.*

Nitji-yo, ... *Zondag.*

To beteekent eigenlijk het *Noordergeſternte*, of de *groote Beer.*

Hunne vijf hoofdſtoffen worden elk in tweeen verdeeld, onder den naam van *ouder* en *jonger broeder;* zij hebben er dus tien, die met de vijf planeten overeenkomen, namelijk: *hout*, ouder en jonger broeder; *vuur*, *aarde*, *goud* (of metaal) en *water*, elk weder in ouder en jonger broeder onderſcheiden. Door deze tien hoofdſtoffen met de twaalf teekenen van den dierenriem te verbinden, geven zij aan elken

dag

dag der maand, naar hunne wijze van rekenen, eenen onderſcheidenen naam.

De elfde maand, waarin de zon in den winterzonneſtilſtand treedt, werd oudtijds voor den eerſten gehouden, omdat de zon alsdan in het Noorden, en *beneden* de Aarde ſchijnt. Dezelfde gewoonte had oudtijds ook in *China* plaats. Hun *Cyclus* of jaarkring begint nogtans met *Torra-no-t/ouki*. Deze manier van jaarrekening is in *China* door het thans regerende Stamhuis aangenomen (1).

Hunne Almanakken bevatten, gelijk de onzen, eene lijst van merkwaardige voorvallen, en den tijd ſedert dezelve verloopen. Dus vinden wij, in dien voor het derde jaar *nengo*, of het jaar *ten-mi* (1783) dat er toen verloopen waren:

Sedert den eerſten *Dairi*, TSIN-MOU-TEN-O, ... 2440 jaren.

Se-

---

(1) Ik heb gemeend, den *Nederlandſchen* Lezer geen' ondienst te zullen doen, met de lange namen van den *Cyclus* weg te laten, waaraan hij toch niets heeft. De Heer TITSINGH ſchijnt mij wat al te kwistig met zijn *Japansch*.

Vert.

Sedert de verovering van *Corea* . . . 185 jaren.

„ den dood van TAÏKO-SAMA . . 136 „

„ de verovering der *Lio-Kiou*-eilanden, door den Vorst van *Satzouma*, ... 173 „

„ de aankomst van het eerſte *Hollandſche* ſchip (2 Junij, 1609) . . . . . 174 „

„ den dood van den *Djogoun*, GONGIN-SAMA, . . , ... 162 „

„ de oprigting der Faktorij op het eiland *Deſima* . . . . . 144 „

„ het vertrek der *Hollanders* van *Firando* . . . . . 143 „

„ het begin der Regering van den tegenwoordigen *Djogoun*, YEYE-FAROU, . . , ... 24 „

De Almanak wordt altijd ten Hove van den *Dairi*, door den zoogenoemden *Rek-Fakaſi*, vervaardigd.

De *Japannezen* hebben Kompaſſen met twaalf punten, overeenkomende met de twaalf teekenen van den dierenriem, en beginnende met de

de *Rat* (den Ram), dien zij zeggen, dat het Noordergebied voert. Hierin komen zij met de *Chinezen* overeen. Zij hebben veel bijgeloof omtrent de werking der geſternten. In den Almanak voor het jaar van den *Haas* vinden wij de volgende behoedmiddelen aangeprezen:

„ Al wat op het Noorden uitziet, moet dit jaar geſloten worden. Wanneer iemand, bij voorbeeld, ergens naar het Noorden heen wil, zoo moest hij zich eerst een weinig Oost- of Zuidwaarts wenden: dan kan hij zijn' weg vervolgen.

„Zwangere vrouwen moeten zorg dragen, dit jaar niet tegenover het punt te bevallen, waar de *Koe* aan den Hemel geëerd wordt: daarentegen is alles tusſchen de punten der *Slang* en van het *Paard* (het Zuiden) gelukkig: dus moet men zich in 't bidden naar die twee punten wenden. In het zaaijen, moet de landman zich niet naar 't Noorden keeren. In het verhuizen hoede men zich voor het punt van den *Haan* (Steenbok)."

Op den tweeden of derden dag der eerſte maan zetten de zeelieden in hunne vaten een' pijntak, omringd met een ſtroobandje, waaraan zij

zij gras, krabben, rijst, zout, koren enz. vastmaken. Dit is eene offerande aan den God van het ſchip, ten einde in den loop des jaars voorſpoed te verkrijgen. Elk ſchip denkt men, namelijk, dat onder een' bijzonderen beſchermgeest ſtaat.

Wanneer de Almanak iemand verbiedt, naar een of ander der twaalf punten te zeilen, zoo rigten zij eerst hunnen koers naar een ander punt; dit achten zij genoegzaam, om ongelukken voor te komen; daarna vervolgen zij hunne vaart in welke rigting zij willen. Tot in de kleinſte, ja zelfs in walgelijke bijzonderheden treedt deze bijgeloovige voorzorg; niet alleen mag men geene vrouw trouwen uit een oord, gelegen in de rigting van het punt van den *Hond*, maar ook mag men niet naar 't punt van het *Schaap* ſchieten, zoo min met boog en ſpies, als met geweer; ja men mag zijne natuurlijke behoefte niet voldoen tegenover het punt van de *Koe*.

Die Almanakken zijn ook opgevuld met weêren windvoorſpellingen, en teekenen van gelukkige en ongelukkige dagen, waarop men in alle zaken verpligt is te letten.

IV.

IV. Japanſche *gewigten en munten.*

In *Japan* wordt alles wat in- en uitkomt berekend naar *balen*, *kokf* en *mankokf.*

Elke *baal* behelst $33\frac{1}{3}$ *gantings*, en weegt 82 of 83 *caltis.* De *calti* is 1¼ (gewoon) pond. De *ganting* is de eenige natte of droge maat.

Drie balen rijst, elk op twee *taels* geſchat, maken éénen *kokf* of *koban.* De volgende ſommen komen uit de tientallige vermenigvuldiging voort:

Si-kokf	10 *kokf* of *kobans.*
Fiak-kokf	100 ——————
Sin-kokf	1000 ——————
Man-kokf	10,000 ——————
Siou-man	100,000 ——————
Fiak-man	1,000,000 ——————
Sin-man	10,000,000 ——————

De waarde der *koban* is aanmerkelijk veranderd. Er zijn oudę *kobans* van 24, en andere van 19 gulden. De *bounrok-koban* ſtaat omtrent met een' gouden rijder, of 14 gulden 8 ſtuivers gelijk, maar is ſomtijds 15 of 23 ſtuivers hoo-

hooger. De nieuwe *koban*, thans in omloop, doet 12 of 13 gulden, volgens den prijs van het goud. De zilveren *tail* is een ingebeeld ſtuk geld, ter waarde van omtrent vier *Engelſche* ſchellingen.

V. *Verklaring van het Plan der* Nederlandſche *Faktorij te* Nangaſaki.

1. Faktorij der *Olands* (*Hollanders*) op het eiland *Deſima* (*vooruitſtekend eiland*) (1).

2. In het dertiende jaar *kouan-young* (1636) werd het eiland *Deſima* afgezonderd tot het verblijf der *Barbaren uit het Zuiden*, die verlof bekwamen, om zich daar neder te zetten en handel te drijven.

3. De eerſte aankomst der *Hollanders* in *Japan* was in het zevende jaar *khing-tchang* (1602).

---

(1) Het eiland wordt dus genaamd, omdat het buiten *Nangaſaki* uitſteekt. Zie het Plan dier ſtad in KÄMPFER's *Hiſtorie van Japan*, IV. B. (bl. 181 der *Nederlandſche* Vertaling).

(1602). Hunne voorregten werden hun bevestigd door GONGIN in 1609. Naderhand werd hunne Faktorij naar *Nangaſaki* verplaatst, namelijk in het achttiende jaar *kouyan-young* (1641).

4. Van den Ooster- tot den Zuiderhoek is de afſtand vijf en dertig maten (van omtrent acht *Japanſche* voeten), van den Zuider- tot den Weſterhoek honderd acht, van den Weſter- tot den Noorderhoek vijf en dertig, en van den Noorder- weder tot den Oosterhoek zes en negentig maten.

(Deze *maat* moet wel omtrent van acht *Japanſche* voeten zijn, daar KÄMPFER meldt, dat het eiland *Deſima* zeshonderd voeten lang, en tweehonderd veertig breed is. Hij verklaart, het zelf gemeten te hebben, en vond deszelfs grootſte breedte twee en tachtig gewone ſchreden, en de grootſte lengte tweehonderd zes en dertig.)

5. Straat der Waterpoort.

6. Kantoor van den Onderbevelhebber.

7. Tolhuis.

8. Poort van eer.

9. Wa-

9. Waterleidingen.

10. Bloembedden.

11. Waterkommen.

12. Galerijen, om lucht te ſcheppen.

13. Stallen voor rundvee.

14. Wandeling, met bamboesriet beplant.

15. Huis van den Kwartiermeester.

16. Huis van den Tolk.

17. *Deſima-mats*, of ſtraat van *Deſima*.

18. Waschplaats.

19. Wachthuizen.

20. Waterpoorten.

Het zal niet nutteloos zijn, deze korte verklaring te laten volgen door KÄMPFER's beſchrijving van het eiland *Deſima*. Deze beſchrijving ſtrookt naauwkeurig met het hier medegedeelde Plan, zoo als men gemakkelijk door de vergelijking van beiden kan zien. SCHEUCHZER, die KÄMPFER's werk, naar het *Hoogduitſche* handſchrift, in 't *Engelsch* vertaalde, zegt daaren-

boven, dat er in het oorſpronkelijke *Hoogduitſche* handſchrift overwijzingen waren, die hij wegliet, omdat zij betrekking hadden tot eene ſchets van *Deſima*, die onder KÄMPFER's papieren niet te vinden was. Het zal dus niet overtollig zijn, bij het door den Heer TITSINGH medegedeelde Plan, de beſchrijving van KÄMPFER te voegen.

„ De plaats, waar de *Nederlanders* wonen, heet *Deſima*, dat is, het *vooruitſtekend eiland*, het *eiland vóór de ſtad*. Ook noemen de *Japannezen* het ſomtijds *Deſima-mats*, dat is, *vooreiland-ſtraat*, omdat het onder de ſtraten van *Nangaſaki* gerekend wordt, en aan dezelfde bepalingen onderhevig is. Het ligt niet ver van de *Zee*, en is met kunst in dezelve opgeworpen, daar de *Zee hier* vol rotſen en zandbanken, en zeer ondiep is. De grondſlagen zijn, van anderhalf tot twee vademen diepte, van hardſteen, en, bij hoog water, omtrent een halve vadem boven de oppervlakte. In gedaante heeft het eiland veel van een' waaijer zonder handvatſel, zijnde een langwerpig vierkant, waarvan de twee langſte zijden ſtukken van cirkels zijn, met de ſtad gemeenſchap hebbende door eene kleine ſteenen brug, eenige ſchreden lang, aan wier einde zich een goed

wacht-

wachthuis bevindt, altijd met ſchildwachten bezet. Aan de Zuidzijde van het eiland zijn twee ſterke poorten, *waterpoorten* genaamd, die nooit geopend worden, dan bij 't laden en losſen van onze (*Hollandſche*) ſchepen, in tegenwoordigheid van eenen gelastigden des Gouverneurs. Het geheele eiland is omringd met tamelijk goede houten ſchuttingen, met kleine daken voorzien, op wier top een dubbele rij ſcherpe palen ſtaat, gelijk de *chevaux de friſe* in den vestingbouw; het geheel is over 't algemeen zwak, en, in geval van nood, voor tegenweer niet beſtand. In het water ſtaan, eenige weinige voetſtappen van het eiland, dertien zeer hooge ſtaken, op redelijken afſtand van elkander, met houten bordjes in den top, bevattende, in groote *Japanſche* karakters, het verbod des Gouverneurs, met de ſcherpſte ſtraffen aangedrongen, aan alle vaartuigen hoegenaamd, om voorbij deze ſtaken het eiland te naderen. Bij de brug, naar den kant der ſtad, is een hardſteenen plein, waarop de bevelen des Keizers, en de plakkaten van den Gouverneur, op houten bordjes, geplakt worden. Een dezer bevelen heeft betrekking tot de wacht, het andere tot de bevelhebbers, de ſtraat van *Deſima*, en elk wie daar iets te doen heeft, en dien weg uit moet..... Men rekent den plat-

ten grond van ons eiland gelijk met een *ſtadium*, of 6000 voeten lengte en 240 breedte..... Eene wijde ſtraat is zoo lang als het geheele eiland: er is ook een pad om te gaan langs de ſchuttingen, die het omringen. Dit pad kan geſloten worden, als het noodig is. Het water der riolen loopt af in Zee door naauwe kromme pijpen, voorbedachtelijk zoo gemaakt, opdat er niets van het eiland zou kunnen uitgeſmokkeld worden, 't welk zij meenen dat ligtelijk zou kunnen geſchieden, als de pijpen regt waren. De ſtraat, die in de lengte over het eiland loopt, is de eenige, die aan weêrszijden huizen heeft. Dezelve werden door ſommige inwoners van *Nangaſaki* gebouwd, aan welken wij, volgens het oorſpronkelijke contract, 6,500 *ſiumome* moeten betalen, hetwelk veel te duur is. Alle de huizen zijn van hout, meestal van dennenhout, en verbazend lomp gebouwd. Zij zijn twee verdiepingen hoog, en dienen gelijksvloers voor pakhuizen, terwijl wij boven wonen, en ons op onze eigene kosten moeten meubileren met geſchilderd papier in plaats van behangſel, volgens de gewoonte des lands, met matten op den vloer, en met deuren en ſloten, indien wij veilig willen zijn. De andere gebouwen op het eiland zijn: drie wachthuizen, een aan elk einde, en een in

het

het midden: eene plaats, digt bij den ingang, met de noodige gereedſchappen vóor het bluſſchen van brand, en putten om water te ſchepppen, die echter met planken gefloten en zoo toegeſpijkerd zijn, dat men ze, in geval van nood, ſpoedig kan openen. Al het water, dat wij voor de keuken als anderzins noodig hebben, komt van de Rivier, die door de ſtad *Nangaſaki* loopt, en wordt met pijpen van bamboesriet aangebragt: het valt in een' bak, binnen het eiland aangelegd. Voor dit water moet men afzonderlijk betalen. De Oostindiſche Maatſchappij heeft achter de groote ſtraat, op hare kosten, een gebouw doen oprigten, geſchikt voor den koop onzer goederen, en twee pakhuizen, beſtand tegen het vuur: want die ik boven noemde, dat men gelijksvloers vond, zijn noch tegen regen, noch tegen brand of dieven beveiligd. Het eiland bevat ook eene ruime keuken, een huis voor de Afgevaardigden van den Gouverneur, om het oog op onzen koophandel te houden, een ander voor de tolken, die men alleen gedurende den tijd der verkoopingen noodig heeft, een' keuken- en ſpeeltuin, eene plaats om ons linnen en andere dingen te wasſchen, eenige particuliere tuinen, en eene badplaats. De *ottona*, of hoofdopziener der ſtraat, heeft ook een huis en

tuin

tuin voor zich. Er is nog eene ledige plaats opengebleven voor kramen, die er zoo lang ſtaan als onze ſchepen in de haven liggen. Er is ook een afzonderlijke hoek, waar de noodige touwen en het paklinnen, om de goederen in te pakken, bewaard worden (1)."

---

(1) In het *Koninklijke Kabinet van Zeldzaamheden*, in *'s Hage*, bevindt zich een uitvoerig en naauwkeurig Model van het eiland *Deſima*.

Vert.

Deshima by Nangasaki

Digitized by Google

Digitized by Google

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
This book is due on the date indicated below, or at the latest on the date indicated by a recall notice. A fine is charged for each day the book is kept overdue.

DATE DUE	DATE BORROWED	DATE DUE
APR 29 '49	APR 15 '49	

866.63 T369
V.16